



ОПШТИНА ВРЊАЧКА БАЊА
OPŠTINA VRNJАČKA BANJA
MUNICIPALITY OF VRNJАČKA BANJA

ДЕО 1: СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА
2013 – 2023.

1. СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ	4
1.1. СТРАТЕГИЈА	5
1.2. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ СТРАТЕГИЈЕ	5
1.3. СВРХА, ВИЗИЈА И МИСИЈА ОПШТИНЕ	6
1.4. ПРИНЦИПИ-ПРАВИЛА ЦИЉНОГ ПОНАШАЊА	6
1.5. СТРУКТУРА ЦИЉЕВА	6
1.6. СТРАТЕГИЈА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ (ПРИМЕНЕ)	8
1.7. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ	9
1.8. ФИНАНСИЈСКИ ОКВИР	10
1.9. СТРАТЕШКИ ОКВИР	10
1.10. ВАЖНОСТ СТРАТЕШКОГ ПЛАНИРАЊА	10

1.



1. СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ

1.1. СТРАТЕГИЈА

Стратегија одрживог развоја Општине Врњачка Бања, (у даљем тексту Општина), даје смернице активностима за развој Општине у датом временском периоду и одређује смер, приоритете, акције и одговорности за примену.

Ова стратегија је:

- базирана на јасном разумевању актуелне ситуације у Општини;
- развојно оријентисана;
- релевантна и јасно дефинисана;
- базирана на партнерству са заинтересованим странама;
- логички доследна и конзистентна;
- изводљива и реална;
- довољно флексибилна;
- довољно широка да обухвати главна питања развоја;
- аутентична/јединствена и атрактивно смишљена;
- разумљива за ширу јавност.

1.2. МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ СТРАТЕГИЈЕ

Методологија за израду Стратегије одрживог развоја Општине је шематски приказана на сл. 1.

Постојећа култура и традиција, развој науке и количина доступних знања и информација, као и утицај друштвеног и политичког окружења формирају *системе вредности и начин мишљења* у одређеној средини. Иако се системи вредности формирају под утицајем окружења, они су део унутрашњег живота сваког појединца али и одређене групе. Системи вредности се манифестују као жељени квалитет појаве или ствари за коју појединац или група сматра да је више или мање пожељна, корисна итд.

Системи вредности и начин гледања на свет доводе до спознаје *сврхе* тј. друштвеног смисла постојања, *визије* тј. слике жељеног стања у будућности и *мисије* тј. задатка који треба да оствари Општина на том путу. Да би се реализовале визија и

мисија потребно је разрадити *стратегију* која представља одређивање стратешких циљева, принципа тј. правила циљног понашања, праваца акције, организационе структуре и дефинисање потребних ресурса за остварење циљева.



Слика 1. Методологија израде стратегије одрживог развоја Општине Врњачка Бања

1.3. СВРХА, ВИЗИЈА И МИСИЈА ОПШТИНЕ

Визија је дефинисана ради остварења сврхе као врховног циља. Изјава о визији представља стратешке намере Општине које се усмеравају на њене ресурсе ради постизања жељене будућности.

Мисија је скуп основних опредељења и намера једне организације, која одражава опредељење руководства засновано на њеним могућностима и приликама у окружењу. Мисијом је сажето образложено шта организација намерава да учини у наредном периоду како би испунила сврху свог постојања, уклапајући се у захтеве, услове, ограничења и интересе окружења, уз поштовање сопствених интереса, жеља и могућности.

1.4. ПРИНЦИПИ-ПРАВИЛА ЦИЉНОГ ПОНАШАЊА

Принципи на којима треба да почива остварење стратегије треба да у себи садрже системе вредности за које се Општина определила као и етичке основе на којима треба да се заснива стратегија. Неки од могућих принципа су:

1. Развој заснован на знању и стручности;
2. Васпитање и образовање младих засновано на трајним вредностима;
3. Транспарентност и активно учешће свих сектора у процесу израде и реализације стратегије;
4. Равномерни развој у оквиру Општине;
5. Сарадња са окружењем.

1.5. СТРУКТУРА ЦИЉЕВА

Срж стратегије представља структура циљева која је логична и хијерархијска. Циљеви се рашчлањавају по нивоима на све детаљније циљеве до нивоа програма и пројеката. Хијерархијска структура циљева је рашчлањена на три нивоа и то: стратешки приоритети, општи циљеви и посебни циљеви (слика 2). Виши циљеви логично воде ка нижим циљевима.

Одређен је скуп стратешких приоритета и кључних области деловања, што значи доношење одлука о томе шта треба постићи на основу сагледавања тренутне ситуације и визије тј. пројекције будућих промена.

Приоритети се даље рашчлањавају на опште и посебне циљеве, а за посебне циљеве се дефинишу програми и пројекти помоћу којих они треба да се реализују. На слици 3 је приказан шематски изглед визије, мисије и структуре циљева у Стратегији одрживог развоја Општине Врњачка Бања.



Слика 2. Хијерархијска структура циљева

Циљеви имају следеће карактеристике:

- Конзистентност – стратешки приоритети, општи циљеви и посебни циљеви су у узајамној сагласности;
- Релевантност – циљеви су релевантни за дату ситуацију (стање);

- Реалност (остварљивост)– у смислу да је могуће њихово извођење у простору и времену и са расположивим ресурсима;
- Специфичност и мерљивост – како би могло да се утврди да ли је циљ остварен и до ког нивоа.
- Временска дефинисаност – са одређеним терминима достизања резултата.

Након дефинисаних кључних области за развој и дефинисаних радних тимова за обраду сваке области понаособ, кренули смо у утврђивање визије развоја општине као и општих и посебних циљева и пројеката помоћу којих ћемо остварити визију. Општи циљеви представљају уопштене изјаве о томе шта желимо да постигнемо и планирају се дугорочно. Посебни циљеви произилазе из општих и односе се на конкретне области које треба развијати и унапређивати и планирају се средњорочно. Стратешки план не би био потпун без унапред одређених приоритета и акционог плана за реализацију пројеката уз унапред утврђени временски оквир и финансијску пројекцију истих.

Пројекти су наше конкретне мере које морамо предузети у десетогодишњем периоду како би постигли конкретне резултате и тиме остваривали, посебне и опште циљеве и на крају, визију наше општине. Важно је напоменути да је постигнут консензус око дефинисане визије, циљева, пројеката и приоритета предвиђених акционим планом за прву годину реализације.

Приоритизација пројеката утврђених стратешким планом урађена је у складу са унапред утврђеним критеријумима за оцењивање од стране чланова Комисије за стратешко планирање. Приоритетни пројекти у плану имплементације пројеката у првој години нашли су своје место на основу укупног броја бодова које је освојио дати пројекат. Број пројеката по датој области у плану имплементације утврђен је на основу односа укупног броја пројеката једне области са укупним бројем освојених бодова свих пројеката исте области. План имплементације се ради на годишњем нивоу у циљу унапред планирања буџетских и екстерних средстава као и адекватне организације људских ресурса и правовременог планирања за учешће на конкурсима (националних и страних фондова).

Критеријуми који ће се користити за приоритизацију пројеката су следећи:

Утицај на општи циљ	У којој мери овај посебан циљ утиче на остварење општег циља из ког произилази?
	3 – Много
	2 – Средње
	1 – Мало
	0 – Ни мало

Изводљивост	Колика је вероватноћа да ће се финансијски и људски ресурси неопходни за реализацију посебног циља (пројекта) бити доступни?
	5 - Велика вероватноћа, већ су обезбеђена средства
	4 - Вероватноћа постоји, познати су извори
	3 - Вероватноћа постоји
	2 - Мала вероватноћа да је сигурно
	1 - Није сигурно
0 - Не постоји начин	

Временски оквир	Након колико времена ће се моћи измерити резултати утицаја пројекта?
	3 - Краткорочно (мање од једне године)
	2 - Средњорочно (2-4 године)
	1 - Дугорочно (5 и више година)

Креирање радних места / Задржавање радних места и привлачење инвестиција	На који начин ће пројекат утицати на општину у смислу стварања нових радних места, задржавања радних места или капиталних инвестиција?
	3 - Веома много
	2 - Средње
	1 – Мало
	0 - Нема ефекта



Друштвени развој и управљање у јавном сектору	На који начин ће пројекат утицати на унапређење услуга у друштвеном сектору и/или унапређење јавних предузећа и установа?
	3 - Веома много
	2 – Средње
	1 – Мало
	0 - Ни мало

Заштита животне средине и природни ресурси	На који начин ће пројекат допринети заштити животне средине и/или равномерној употреби ресурса општине?
	3 – Веома много
	2 – Средње
	1 – Мало
	0 – Ни мало

Спремност за учешће и подршку	У којој мери сте спремни да лично учествујете у реализацији овог конкретног посебног циља?
	3 – Велика
	2 – Средња
	1 – Мала
	0 – Не постоји

Компатибилност са осталим посебним циљевима	Да ли ће остварење овог посебног циља допринети остварењу других посебних и општих циљева?
	3 – Да
	2 – Средња
	1 – Мала
	0 – Нема ефекта

Приликом израде стратегије је узели смо у обзир и одређен број релевантних стратегија и докумената регионалног, националног и међународног развоја без којих одрживи развој Општине није могућ. Осим тога, Стратегија одрживог развоја Општине је усклађена и са постојећим секторским стратегијама у Републици.

1.6. СТРАТЕГИЈА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ (ПРИМЕНЕ)

метода која је коришћена за ову анализу је *SWOT* анализа. *SWOT* анализа се састоји из два аспекта:

1. Екстерна анализа (анализа претњи и шанси)– при чему се идентификују и оцењују кључне претње и могућности (шансе) које представља спољашње окружење и
2. Интерна анализа (анализа снага и слабости) – где се анализирају предности и слабости локалне заједнице.

SWOT анализа се спроводи преко матрице приказане на слици 4 и служи за сагледавање стања и перспектива Општине и стања и трендова окружења у којима се Општина налази. Она нам је дала одговор на питање да ли је Општина способна да опстане у условима окружења, али и дефинисала јасне смернице за избор и креирање стратешких одлука Општине узимајући у обзир ситуацију у којој се налази.

		СТАЊЕ У СИСТЕМУ (УНУТРАШЊИ АСПЕКТИ)	
		Снаге (Strengths)	Слабости (Weaknesses)
ОКРУЖЕЊЕ (СПОЉАШЊИ АСПЕКТИ)	Претње (Threats)	max-min ST стратегија Супротставити се претњама коришћењем снага Општине	min-min WT стратегија Избећи слабости и претње
	Могућности (Opportunities)	max-max SO стратегија Искористити шансе употребом сопствених снага	min-max WO стратегија Тражити начине за превазилажење слабости коришћењем погодности

Слика 4. *SWOT* матрица

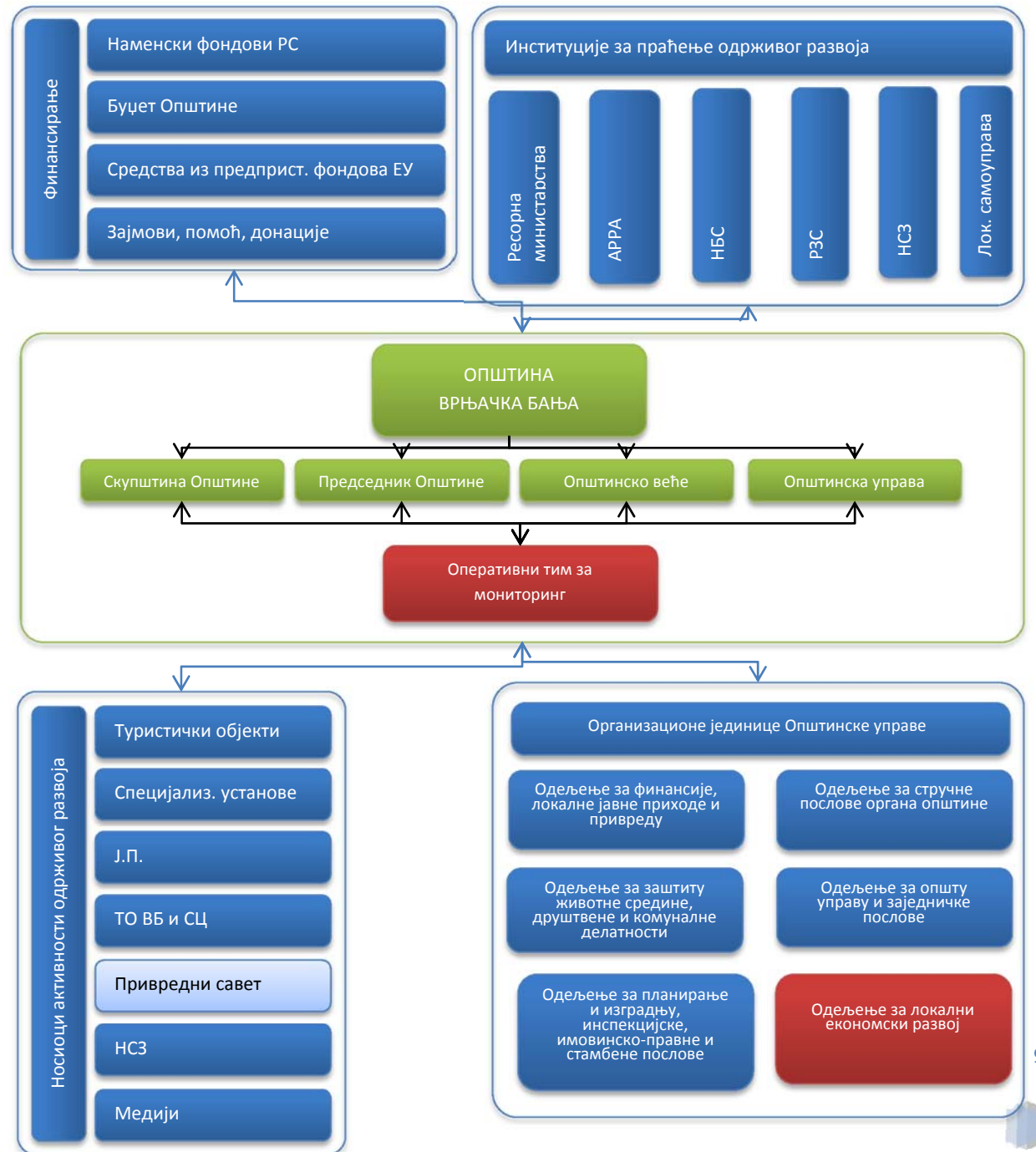
1.7. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ЗА СПРОВОЂЕЊЕ СТРАТЕГИЈЕ

Реализација Стратегије не би била могућа без дефинисања институционалног оквира тј. структуре и организације која треба да реализује Стратегију. На слици 5 је приказана Општинска структура и окружење са дефинисаним носиоцима активности, индикаторима за праћење спровођења Стратегије и дефинисаним могућим изворима финансирања за реализацију Стратегије.

Спровођење Стратегије зависи од свих заинтересованих страна и њиховог учешћа у припреми и примени Стратегије. Кључни услов за имплементацију циљева Стратегије је изградња ефикасног институционалног оквира на свим нивоима. Највећу одговорност за координацију и спровођење Стратегије треба да преузме председник Општине, Општинско веће и Одељење за локални економски развој. Одељење за ЛЕР треба да обавља стручне, административне и оперативне послове везане за координисање рада јавних предузећа и локалне управе у процесу реализације пројеката и активности из Акционог плана, координацију јавног, приватног и цивилног сектора, прати имплементацију одрживог развоја, информисе јавност и промовише активности у процесу остваривања одрживог развоја. Активно учешће Општинског већа, чији су чланови задужени за одређене секторе, треба да осигура већи степен координације међу појединим секторима ради остваривања што веће рационалности у коришћењу буџетских средстава, сарадњу са донаторима ради обезбеђења додатних средстава за спровођење Акционог плана и да се обезбеди јака политичка подршка за стратешке реформе.

Слика 5. Шема институционалног оквира за спровођење стратегије одрживог развоја Општине Врњачка Бања

Након усвајања Стратегије треба основати групу за мониторинг која ће пратити (контролисати) спровођење Стратегије и осигурати њену имплементацију. Она би требало да укључи представнике радних група из редова локалних партнера ван Општинске управе, који су учествовали у изради стратегије и који су добро упознати са циљевима



и задацима Стратегије. Група би требало да се састаје ради мониторинга минимум једном годишње.

1.8. ФИНАНСИЈСКИ ОКВИР

За реализацију циљева ове стратегије треба тражити и комбиновати различите изворе финансирања. Годишњи планови треба да дају финансијску пројекцију сваке приоритетне области. У зависности од типа пројекта, извори финансијских средстава могу бити:

- Средства ресорних републичких Министарстава
- Средства буџета општине Врњачка Бања,
- Фондови ЕУ
- Фондови појединих држава и програма,
- Приватни инвеститори (домаћи и страни) и
- Банкарски кредити и друго

1.9. СТРАТЕШКИ ОКВИР

Овај документ је компатибилан са следећим вишим стратешким документима:

- Национална стратегија одрживог развоја („Службени гласник РС“, бр.55/05, 71/05, исправка и 101/07)
- Стратегија просторног развоја Републике Србије 2009. – 2020.
- Програм развоја туризма 2012. – 2022. – Међуопштинско партнерство: Краљево, Рашка, Врњачка Бања, Горњи Милановац и Чачак;
- Стратегија пољопривреде и руралног развоја Републике Србије 2014-2024
- Локални акциони еколошки план Врњачке Бање 2010. – 2020.

1.10. ВАЖНОСТ СТРАТЕШКОГ ПЛАНИРАЊА

Стратешко планирање заузима најзначајније место у остваривању одрживог развоја Општине. Да би се обезбедила дугорочна перспектива и мисија Општине, неопходно је да одрживи развој Општине буде утемељен на ресурсима и предностима Општине и да је подржан од целокупне локалне заједнице.

Разумевање принципа на којима почива стратешко планирање и његова примена омогућава заједницама да побољшају квалитет живота, а да у том процесу не угрожавају животну средину. Стратешко планирање пружа прилику друштву да путем партиципативног и интерактивног процеса дефинише визију будућности и развојне циљеве које треба остварити како би та визија постала стварност. У ситуацији када настану значајна одступања у реализацији стратегије, било због погрешног спровођења усвојене стратегије, било због поремећаја насталих у окружењу потребно је поново урадити одговарајуће анализе и извршити преиспитивање и кориговање стратегије Општине.

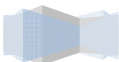


ОПШТИНА ВРЊАЧКА БАЊА
OPŠTINA VRNJAČKA BANJA
MUNICIPALITY OF VRNJAČKA BANJA

2. КВАНТИТАТИВНА И КВАЛИТАТИВНА АНАЛИЗА РЕСУРСА ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА
2013 – 2023.

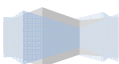
1. УВОД	16
1.1. ПРОФИЛИСАЊЕ ЗАЈЕДНИЦЕ	16
2. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ	19
2.1. ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ (ЛОКАЦИЈА)	19
2.2. ЛОКАЛНА САМОУПРАВА (АДМИНИСТАРЦИЈА)	20
2.2.1. ЦЕРТИФИКАЦИЈА ОПШТИНА СА ПОВОЉНИМ ПОСЛОВНИМ ОКРУЖЕЊЕМ У ЈУГОИСТОЧНОЈ ЕВРОПИ (BUSINESS FRIENDLY CERTIFICATION – BFC SEE)	21
2.3. ИСТОРИЈА, ТРАДИЦИЈА И КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ	22
3. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ	25
3.1. РЕЉЕФ	25
3.2. ТЕМПЕРАТУРА	26
3.3. ВЕТРОВИ	26
3.4. ХИДРОГРАФИЈА	26
3.5. БИЉНИ И ЖИВОТИЊСКИ СВЕТ	32
4. ЉУДСКИ РЕСУРСИ	39
4.1. ПОПУЛАЦИОНА СТРУКТУРА	39
4.2. ОСНОВНО ПОРЕЂЕЊЕ ОПШТИНЕ И ОКРУЖЕЊА	40
4.3. УПОРЕДНИ ПРЕГЛЕДИ ПОРАСТА И ПАДА БРОЈА СТАНОВНИКА У ПЕРИОДУ 1948-2012	40
4.3.1. УПОРЕДНИ ПРЕГЛЕД ПОРАСТА – ПАДА БРОЈА СТАНОВНИКА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА У ПЕРИОДУ 1948. - 2013.	41
4.3.2. БАЗНИ ИНДЕКСИ (1948.=100) БРОЈА СТАНОВНИКА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА У ПЕРИОДУ 1948. - 2013.	42
4.3.3. ЛАНЧАНИ ИНДЕКСИ (1948.=100) БРОЈА СТАНОВНИКА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА У ПЕРИОДУ 1948. - 2013.	43
4.3.4. КРЕТАЊЕ ВРХОВА ЛАНЧАНИХ ИНДЕКСА (1948.=100) БРОЈА СТАНОВНИКА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА У ПЕРИОДУ 1948. - 2013.	44
4.3.5. ЕКСТРАПОЛАЦИЈА ЛИНЕАРНОГ ТРЕНДА КРЕТАЊА ЛАНЧАНИХ ИНДЕКСА (1948.=100) БРОЈА СТАНОВНИКА НА ТЕРИТОРИЈИ ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА	45



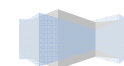
4.3.6.	УПОРЕДНИ ПРЕГЛЕД ПОРАСТА – ПАДА БРОЈА СТАНОВНИКА ПО НАСЕЉИМА ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА У ПЕРИОДУ 1948-2011	46
4.3.7.	УПОРЕДНИ ПРЕГЛЕД НАСЕЉА ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА У ПЕРИОДУ 1948-2012 СА СУКЦЕСИВНИМ ПОРАСТОМ БРОЈА СТАНОВНИКА	48
4.3.8.	УПОРЕДНИ ПРЕГЛЕД НАСЕЉА ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА У ПЕРИОДУ 1948-2012. ГОДИНЕ СА СУКЦЕСИВНИМ ПАДОМ БРОЈА СТАНОВНИКА	49
4.4.	СТАРΟΣНА И ПОЛНА СТРУКТУРА ПОПИСУ ИЗ 2011. ГОДИНЕ	50
4.4.1.	СТАНОВНИШТВО ПРЕМ СТАРОСТИ И ПОЛУ ПО ПОПИСУ ИЗ 2011. ГОДИНЕ	52
4.5.	ЕТНИЧКА СТРУКТУРА СА ПОДАЦИМА ИЗ 2013. ГОДИНЕ	54
5.	СТАМБЕНИ РЕСУРСИ	59
5.1.	СТАМБЕНА ИЗГРАДЊА	59
5.2.	ВРЕДНОСТ ИЗВЕДЕНИХ ГРАЂЕВИНСКИХ РАДОВА (У ХИЉАДАМА ДИНАРА)	60
6.	ФИНАНСИЈСКИ РЕСУРСИ	61
6.1.	ПРЕДУЗЕТНИЦИ И ПРАВНА ЛИЦА	61
6.1.1.	КЛАСИФИКАЦИЈА ПРЕДУЗЕТНИКА ПРЕМА СЕКТОРИМА ДЕЛАТНОСТИ, СТАЊЕ НА ДАН 16.12.2014. ГОД. (ИЗВОР: АГЕНЦИЈА ЗА ПРИВРЕДНЕ РЕГИСТРЕ)	61
6.1.2.	КЛАСИФИКАЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДРУШТАВА ПРЕМА СЕКТОРИМА ДЕЛАТНОСТИ, СТАЊЕ НА ДАН 16.12.2014. ГОД. (ИЗВОР: АГЕНЦИЈА ЗА ПРИВРЕДНЕ РЕГИСТРЕ)	66
6.2.	ИНДУСТРИЈСКЕ ЗОНЕ (ГУП 2005-2021)	71
6.3.	БУЏЕТСКИ ПРИХОДИ, РАСХОДИ И ИНВЕСТИЦИЈЕ ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА У ПЕРИОДУ 2001. – 2013. ГОДИНЕ (У ХИЉАДАМА ДИНАРА)	76
6.3.1.	ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ - БУЏЕТСКИ ПРИХОДИ, РАСХОДИ И ИНВЕСТИЦИЈЕ ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА 2001. ДО 2013. ГОДИНЕ	79
6.3.2.	ЛАНЧАНИ ИНДЕКС (2001. = 100 УСЛОВНО) БУЏЕТСКИ ПРИХОДИ, РАСХОДИ И ИНВЕСТИЦИЈЕ ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА 2001. ДО 2013. ГОДИНЕ	80
6.3.3.	КРЕТАЊЕ „ПИКОВА“ ВРХОВА ЛАНЧАНИХ ИНДЕКСА - БУЏЕТСКИ ПРИХОДИ, РАСХОДИ И ИНВЕСТИЦИЈЕ ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА 2001. ДО 2013. ГОДИНЕ	81
6.3.4.	ЕКСТРАПОЛАЦИЈА ПОКРЕТНИХ ПРОСЕКАЛАНЧАНИХ ИНДЕКСА ДО 2018. ГОДИНЕ- БУЏЕТСКИ ПРИХОДИ, РАСХОДИ И ИНВЕСТИЦИЈЕ ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА	82
7.	ЗАПОСЛЕНОСТ	83
7.1.	ЗАПОСЛЕНОСТ У ОПШТИНИ ВРЊАЧКА БАЊА У ПЕРИОДУ 2001–2013. ГОДИНЕ	83
7.1.1.	ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ – ЗАПОСЛЕНИ У ОПШТИНИ ВРЊАЧКА БАЊА, 2001–2013. (ГОДИШЊИ ПРОСЕК)	88
7.1.2.	ЛАНЧАНИ ИНДЕКС (2001. = 100, УСЛОВНО) - ЗАПОСЛЕНИ У ОПШТИНИ ВРЊАЧКА БАЊА, 2001–2013.	89



7.1.3.	КРЕТАЊЕ „ПИКОВА“ (ВРХОВА) ЛАНЧАНИХ ИНДЕКСА (2001. = 100, УСЛОВНО) - ЗАПОСЛЕНИ У ОПШТИНИ ВРЊАЧКА БАЊА, 2001–2013. ГОДИНЕ	90
7.1.4.	ЕКСТРАПОЛАЦИЈА ЛИНЕАРНОГ ТРЕНДА КРЕТАЊА ЛАНЧАНИХ ИНДЕКСА ДО 2020. ЗАПОСЛЕНИ У ОПШТИНИ ВРЊАЧКА БАЊА, 2001- 2013. ГОДИНЕ	91
7.2.	ПОДАЦИ О НЕЗАПОСЛЕНОСТИ И ЗАПОШЉАВАЊУ ТОКОМ АПРИЛА 2012. ГОДИНЕ	92
7.2.1.	НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА ПО МЕСЕЦИМА И ПОЛУ (01.01.2011-30.04.2012)	93
7.2.2.	НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА ПО МЕСЕЦИМА И ПОЛУ (06.2013. – 07.2014. ГОД)	94
7.2.3.	НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА ПРЕМА СТЕПЕНУ СТРУЧНЕ СПРЕМЕ И ПОЛУ НА ДАН 30.06.2014.	96
7.2.4.	НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА ПРЕМА СТАРОСТИ И ПОЛУ МАРТ 2013. ГОДИНЕ	98
7.2.5.	НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА ПРЕМА СТАРОСНОЈ ДОБИ	99
7.2.6.	НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА ПРЕМА ДУЖИНИ ЧЕКАЊА НА ПОСАО НА КРАЈУ АПРИЛА 2012. ГОДИНЕ	100
8.	ЈАВНИ РЕСУРСИ	102
8.1.	САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА	102
8.1.1.	ДРУМСКИ САОБРАЋАЈ И ПУТНА ИНФРАСТРУКТУРА	102
8.1.2.	ЖЕЛЕЗНИЧКИ САОБРАЋАЈ	103
8.1.3.	АВИО САОБРАЋАЈ	104
8.2.	КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА	105
8.2.1.	ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА	105
8.2.2.	ЕНЕРГЕТИКА	106
8.2.3.	ВОДОВОДНА ИНФРАСТРУКТУРА	106
8.2.4.	КАНАЛИЗАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА	107
8.2.5.	ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА И ПОШТАНСКА МРЕЖА	108
9.	ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА	109
10.	ОБРАЗОВАЊЕ	110
10.1.	МРЕЖА УСТАНОВА ОСНОВНОГ И СРЕДЊЕГ ОБРАЗОВАЊА У ВРЊАЧКОЈ БАЊИ	110
10.2.	ОДЕЉЕЊА И УЧЕНИЦИ РЕДОВНИХ ОСНОВНИХ ШКОЛА ПО РАЗРЕДИМА И ПОЛУ ПОЧЕТАК ШКОЛСКЕ 2011/2012 ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ	111



10.3.	РЕДОВНЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ, МАТИЧНЕ И ИЗДВОЈЕНА ОДЕЉЕЊА И УЧЕНИЦИ ПРЕМА ПОЛУ ПОЧЕТАК 2013/2014 ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ	112
11.	РЕСУРСИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	113
11.1.	КВАЛИТЕТ ВАЗДУХА	113
11.2.	КВАЛИТЕТ ЗЕМЉИШТА	113
11.2.1.	ПОВРШИНЕ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА ПО КЛАСАМА	113
11.2.2.	ПЕДОЛОШКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ	114
11.3.	КВАЛИТЕТ ВОДА	115
11.4.	УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ	117
11.4.1.	ТЕХНИЧКИ АСПЕКТИ СИСТЕМА УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ	117
11.4.2.	ОРГАНИЗАЦИЈА	117
12.	ТУРИСТИЧКИ РЕСУРСИ	119
12.1.	ТУРИСТИЧКИ ПРОМЕТ КРОЗ ВЕКОВЕ	119
12.2.	УПОРЕДНИ ПРЕГЛЕД ТУРИЗМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У ПЕРИОДУ 2001. – 2013. ГОДИНЕ	124
12.2.1.	СТРУКТУРА ТУРИСТА ПРЕМА ЗЕМЉИ ПОРЕКЛА У ПЕРИОДУ 2001–2013. ГОДИНЕ	129
12.2.2.	ЛАНЧАНИ ИНДЕКС - (2001. = 100 УСЛОВНО) СТРУКТУРА ТУРИСТА ПРЕМА ЗЕМЉИ ПОРЕКЛА У ПЕРИОДУ 2001–2013. ГОДИНЕ	130
12.2.3.	КРЕТАЊЕ „ПИКОВА“ (ВРХОВА) ЛАНЧАНИХ ИНДЕКСА – (2001. = 100 УСЛОВНО) СТРУКТУРА ТУРИСТА ПРЕМА ЗЕМЉИ ПОРЕКЛА У ПЕРИОДУ 2001–2013. ГОДИНЕ.	131
12.2.4.	ЕКСТРАПОЛАЦИЈА ПОКРЕТНИХ ПРОСЕКА СТРУКТУРЕ ТУРИСТА ПРЕМА ЗЕМЉИ ПОРЕКЛА У ПЕРИОДУ 2001–2013. ГОДИНЕ	132
12.3.	ПРИХОДИ ОД БОРАВИШНЕ ТАКСЕ	133
12.3.1.	ЛАНЧАНИ ИНДЕКСИ (2001.=100 УСЛОВНО) ПРИХОД ОД БОРАВИШНИХ ТАКСИ У ПЕРИОДУ 2001–2013.ГОДИНЕ	135
12.3.2.	ПРЕГЛЕД (“ПИКОВА“) ВРХОВА ЛАНЧАНИХ ИНДЕКСА (2001.=100 УСЛОВНО) ПРИХОД ОД БОРАВИШНИХ ТАКСИ У ПЕРИОДУ 2001-2013. ГОДИНЕ.	136



1. УВОД

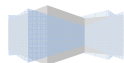
1.1. Профилисање заједнице

Профил заједнице је настао као потреба за прикупљањем и обједињавањем економских показатеља и осталих значајних података у један документ који ће служити као полазна тачка за израду стратегије одрживог развоја општине Врњачка Бања, као и за даље кораке у унапређивању квалитета живота у општини и свеобухватног развоја не само општине већ и читавог овог региона.

Основни циљ овог документа је детаљно упознавање потенцијалних инвеститора, заинтересованих лица, локалне пословне заједнице, као и локалних институција са економским, политичким, социјалним и културним стањем у Врњачкој Бањи.

Прикупљање података и истраживање је рађено у периоду септембар 2014. – децембар 2014. године. Приликом прикупљања и припреме квантитативних података коришћени су подаци који су преузети са сајта Завода за статистику (www.statserb.gov.rs), општинске документације, са сајтова Националне службе за запошљавање (www.nsz.gov.rs), и локалне канцеларије Националне службе за запошљавање, филијале у Врњачкој Бањи, Републичког хидрометеоролошког завода Србије (www.hidmet.gov.rs), СИЕПЕ (www.siepa.gov.rs), и са сајтова надлежних министарстава. Такође су коришћени и подаци из општинских стратешких докумената: Локалног еколошког акционог плана, Програма развоја општине, Општинске стратегије социјалне заштите, Акционог плана за младе, важећих урбанистичких планова и Просторног плана општине Врњачка Бања.

Сви подаци и информације у Профилу приказани су кроз табеле, графиконе и одговарајуће текстове и потребно их је редовно дограђивати и прилагођавати доступним изворним подацима, што ће надлежна општинска организациона јединица за локални економски развој редовно и чинити.



1.2. Уводне напомене о основним начелима уређења публикације „Општине у Србији“ као консултоване литературе

1.2.1. Основи приказивања

У „Општинама у Србији“ дати су само најосновнији подаци из обимне статистичке грађе. Иако је првобитно замишљена да садржи податке у серији од више година, одлучено је да се у публикацији, из техничких разлога, нађу само најновији подаци за једну годину. На крају публикације налазе се информације о општинским објављеним одговарајућим подацима за ранији период, што кориснику омогућава да сам формира серију података. Општине су груписане у управне округе. Посебно су груписане општине у оквиру градова.

1.2.2. Методолошка објашњења

У посебном поглављу ове публикације објављена су најнеопходнија методолошка објашњења. Детаљна методолошка објашњења могу се наћи у посебно објављеним свескама едиције „Методологије и стандарди“ (Републички завод за статистику), односно у свескама едиције „Методолошки материјали“ (Савезни завод за статистику).

1.2.3. Извори података

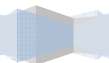
Статистички подаци приказани у овој стратегији представљају резултат реализације програма статистичких истраживања. Он садржи и податке из статистичке грађе следећих институција: Министарства финансија, Републичког геодетског завода, Националне службе за запошљавање и Института за заштиту здравља Србије. У табелама у којима се налазе подаци који потичу из ових институција наведен је пун назив тих институција.

1.2.4. Обухватност

Објашњења о обухватности података (потпуна и делимична) дата су у методолошким објашњењима. Упоредивост података по општинама и по годинама (где постоје подаци за више година) јесте потпуна, али због различитих методолошких основа, подаци који су дати у различитим табелама нису у потпуности међусобно упоредиви.

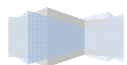
1.2.5. Техника приказивања

У табелама су, по правилу, приказане све општине. У појединим областима, где појаве нису заступљене у свакој општини, нису приказане општине код којих појаве не постоје. За град Београд највећи број података приказан је по свим општинама. Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију (укупно).



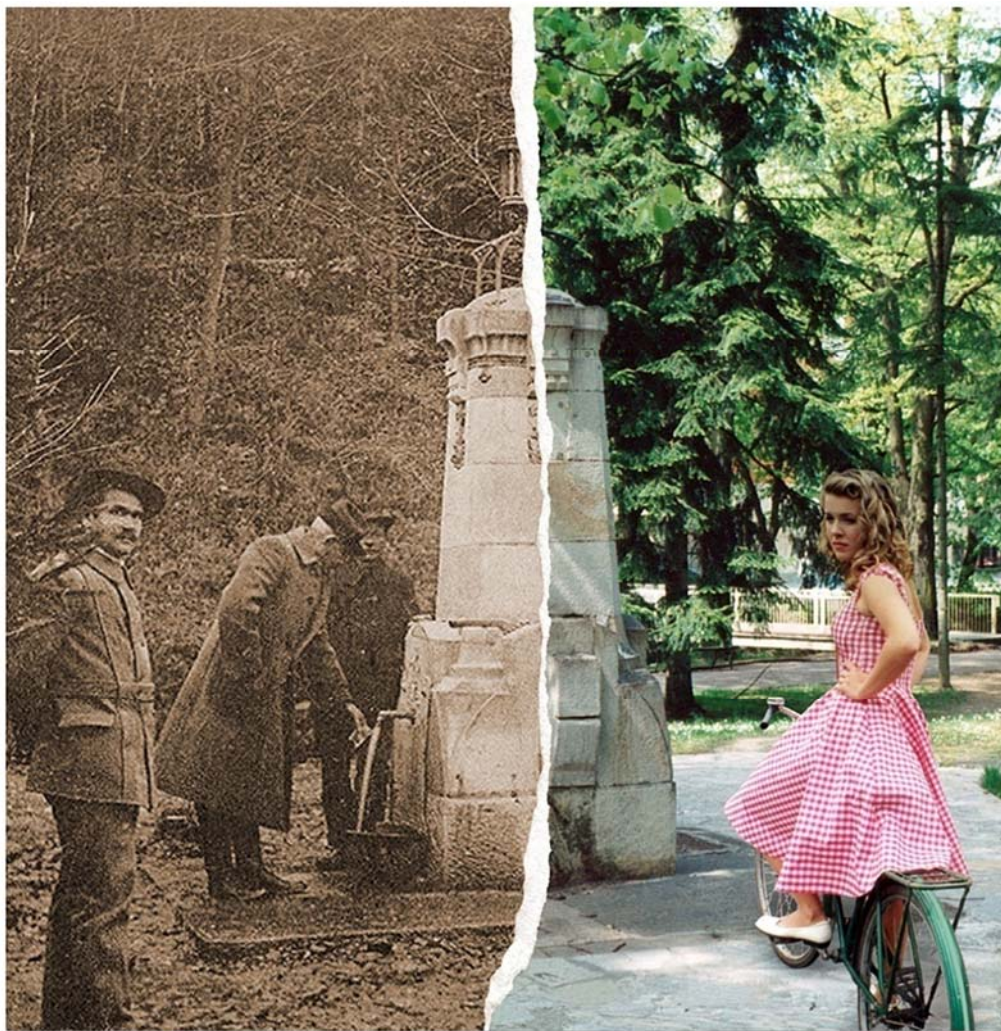
1.2.6. Знаци и њихово значење

Знак	Значење
-	нема појаве
...	не располаже се податком
0	податак је мањи од 0,5 дате јединице мере
()	непотпун, недовољно проверен или процењен податак
*	исправљен податак
∅	Просек
1	ознака за напомену испод табеле



2. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

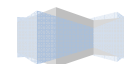
2.1. Географски положај (локација)



Врњачка Бања, туристичко место првог степена, центар интегралне туристичке регије, налази се у централном делу Републике Србије на 43°37' северне географске ширине, 20°53' источне географске дужине, на око 200km јужно од Београда. Простире се долином Западне Мораве, северним падинама Гоча (1.147 мнв), и налази у залеђу јужних обронака Гледићких планина (Црни врх 819 мнв, Палеж 853 мнв), Копаоника (2.017 м), Жељина (1.785 м) и Столова (1.376 м). На простору од 239 км², у 14 насеља, по попису из 2002. године, живи 26.492 становника (Према прелиминарним подацима пописа из 2011. године у Врњачкој Бањи живи 27.332 становника). Према званичним подацима из 2012. Године, општина Врњачка Бања има 27.527 становника.

Обухватајући простор средњег поља Западног поморавља, општина Врњачка Бања се налази **на инфраструктурном коридору Краљево - Крушевац**. Просторно, општина Врњачка Бања припада групи мањих општина у Србији. У непосредном је територијалном контакту са општинама Краљево, Трстеник и Александровац, са којима је **инфраструктурно веома добро повезана**. Магистралним железничким и путним правцем повезана је преко Краљева и Крушевца са свим осталим подручјима у Србији, а путем преко Гоча и непосредно са Александровцем.

Рељеф је мешовитог равничарског и брдско-планинског карактера. Просечна надморска висина Врњачке Бање је 230 мнв. Минерални извори Бање леже на 255 мнв. У ортографском погледу најинтересантнији је Борјак шумски комплекс, са израженим свим експозицијама, заравњеним гребенима и стрмим падинама према водотоцима.



2.2. Локална самоуправа (администарција)

Општина Врњачка Бања (у даљем тексту Општина) је основна територијална јединица у којој грађани остварују локалну самоуправу у складу са Уставом. Територију општине чине подручја насељених места, односно катастарских општина које улазе у њен састав и то:

Р.бр.	Месне заједнице	Катастарска општина
1.	Врњачка Бања	Врњачка Бања Гоч Липова
2.	Руђинци	Руђинци
3.	Вранеши	Вранеши
4.	Врњци	Врњачка Бања
5.	Станишинци	Станишинци
6.	Грачац	Грачац Отроци
7.	Ново Село	Ново Село
8.	Подунавци	Подунавци
9.	Рсавци	Рсавци
10.	Штулац	Штулац
11.	Вукушица	Вукушица

Општина има својство правног лица и представља је председник општине. Седиште Општине је у Врњачкој Бањи, ул. Крушевачка бр. 17.

Органи Општине су: Скупштина општине, Председник општине и Општинско веће. Ради остваривања послова из надлежности општине образована је Општинска управа. Посебним актом се одређују унутрашње организационе јединице Општинске управе у складу са најбољим праксом, а ради ефикасног рада органа.

2.2.1. **Цертификација општина са повољним пословним окружењем у југоисточној Европи (Business Friendly Certification – BFC SEE)**

Цертификација општина са повољним пословним окружењем (BFC SEE) је јединствени програм за побољшање квалитета услуга и информација које општине у региону југоисточне Европе пружају привредницима. Програм сертификације пружа општинама јасне смернице о томе како да креирају добру пословну климу и уведу међународно признате стандарде ефикасне и транспарентне локалне администрације. Инвеститорима који желе да преселе или прошире своје пословање у југоисточну Европу, BFC SEE служи као стандардизован механизам за процену локалних услова за пословање и указује на то које општине у региону имају најповољнију климу за инвестирање.

Уз подршку Немачке организације за међународну сарадњу (GIZ) – Отвореног регионалног фонда за модернизацију општинских услуга у југоисточној Европи, пројекат BFC SEE покренули су партнери из четири земље са циљем успостављања заједничког стандарда и печата квалитета пословног окружења у градовима и општинама у региону.

Програм BFC SEE надовезује се на велики успех програма сертификације који је NALED покренуо у Србији 2007. године. Програм се спроводи у 4 земље – Босни и Херцеговини (БиХ), Хрватској, Македонији и Србији, у сарадњи са релевантним институцијама из региона:

- Федерално министарство развоја, подузетништва и обрта (БиХ)
- Министарство економских односа и регионалне сарадње Републике Српске (БиХ)
- Економски факултет Свеучилишта у Ријеци / Центар за локални економски развој ЦЛЕР (Хрватска)
- Асоцијација јединица локалне самоуправе (Македонија)
- Савез привредних комора (Македонија)
- Национална алијанса за локални економски развој NALED (Србија)

BFC SEE платформа отворена је за нове partnere и земље учеснице, који би својим ангажовањем допринели инвестицијама, новим радним местима, и утицали на просперитет и развој локалних заједница у југоисточној Европи.

BFC SEE програму сертификације до данас је приступило више од 50 локалних самоуправа из југоисточне Европе. Уз општине из региона, као што су Бјеловар, Иванец, Приједор, Сански Мост, Велес и Струмица, међу првим добитницима међународног сертификата о повољном пословном окружењу, нашле су се четири општине из Србије: Лесковац, Пирот, Рума и Стара Пазова.



Квалитет локалног пословног окружења оцењује се на основу више од 80 критеријума сертификације који су груписани у 12 категорија:

1. Стратешки приступ локалном економском развоју
2. Организациони капацитет за пружање подршке привреди (Канцеларија за ЛЕР)
3. Сарадња и директна комуникација са локалном привредом (Привредни савет)
4. Ефикасан систем за издавање грађевинских дозвола
5. Базе података о доступним локацијама, радној снази, привреди
6. Примена маркетинга у циљу промоције инвестиција
7. Кредитна способност и финансијска стабилност
8. Промоција запошљавања и развоја људских ресурса
9. Подстицање приватно-јавних партнерстава
10. Адекватна инфраструктура и поуздане комуналне услуге
11. Транспарентна и подстицајна политика локалних такси, пореза и подстицаја
12. Примена информационих технологија

Да би општина стекла статус повољног пословног окружења према регионалном BFC SEE стандарду, потребно је да испуни 75% наведених критеријума. Период важења сертификата је две године.

Крајњи циљ BFC SEE програма је побољшање и усклађивање услова за пословање у региону, јачање имиџа југоисточне Европе као инвестиционе дестинације, подстицање економске сарадње и привлачење нових инвестиција. BFC SEE печат квалитета у кратком року постаје широко признат показатељ ефикасне локалне администрације и повољне инвестиционе климе у југоисточној Европи. Програм обезбеђује стабилно и предвидиво пословно окружење и пружа гаранцију инвеститорима да ће све сертификоване општине пружити исти ниво услуга ка привреди.

Општине које се укључе у програм стичу могућност да се позиционирају у односу на најнапредније локалне самоуправе у ЈИЕ и обезбеде значајну подршку националних и међународних институција и донатора.

2.3. Историја, традиција и културно наслеђе

Археолошки налази на локалитетима сведоче о насељености овог краја још из праисторије. У атару села Врњци, на месту **Лађариште**, налази се вишеслојно археолошко налазиште, већег значаја (откривени су остаци кућа, фрагменти посуђа, радионица за израду каменог оруђа, медијална керамика). Најзначајнији налази су остаци из римског периода. Долином реке *Angros*(Западна Морава) ишао је мост којим је кичма Балкана ***via militaris***, преко Крушевца и Краљева, Чачка и Ужица била повезана са Босном и даље са Јадраном. Такође, ***via regis*** (краљев пут) од Краљева, долином Ибра, води

ка Косову. У околини Врњачке Бање саграђено је неколико утврђења: у Грачацу, Чукојевцу и на улазу у Трстеничку сутеску, при ушћу Попинске реке. Највећи подстицај настајању бања дао је нагли развитак рударства на падинама *Argentaria* (Кобаоника). С обзиром да су у провинцији Горњој Мезији рударство и пратећи занати изузетно напредовали у подгорју Кобаоника, на неким минералним изворима настале су бање, међу којима и Врњачка. Пресудну улогу за настанак римске бање (*aqae*) на топлом минералном врелу у Врњцима имале су војне посаде оба оближња каструма, у Грачацу и у Стражби¹. Тако су у Врњачкој Бањи откривена два извора римске *aqae* (један за пиће и други, топао, за купање). Римљани су минералну воду користили 300 година (од краја I до друге половине IV века) под називом *AqvaeOrcinae* (Оркусове воде, Воде подземља, етимолошки по богу Оркусу). Након тога, услед бурних историјских промена, ратова и поделе Римског Царства, бројних освајача (Визигота, Атилиних Хуна, Словена, Гепида, Авара) минерални извори су запуштени, прекривени речним наносом и заборавом пуних XV векова. **Бања није постојала ни током византијске управе, нити у доба средњевековне државе, ни за време турске владавине.**

На позив кнеза Милоша Обреновића 1835. године рударски стручњак **барон Хердер**, управник краљевских рудника у Фрајбургу, обишао је геолошке, балнеолошке и рударске локалитете Србије (70 дана истраживања) и након анализе врњачке топле воде записао да је: вода млака и кисела што се ретко у природи јавља и упоредио је са лековитом водом Шлосбурн у Карлсбаду у Чешкој, односно са Карловим Варима, најчувенијом бањом Европе². Оцену квалитета и лековитости врњачке топле минералне воде дао је и 1856. године **др. Емерих Линденмајер**: *"веома је добра за пијење и купање, заслужује велику пажњу, обећава велику будућност и пожељно је да се уреди"*³.



Кнез Милош Обреновић
(18. март 1780 — 26. септембар 1860)

¹ По мишљењу научника и врсног путописца Феликса Каница Римљани су користили врњачку топлу минералну воду (*"Пручавање римских споменика у Краљевини Србији"*, Бечка краљевска академија, Беч 1892.).

² Милан Д. Сотировић *"Врњачка Бања и околина, од најстаријих времена до 1941"*, Народна библиотека "Др. Душан Радић", Врњачка Бања, 1996., на основу W.S.A. Хердер, *Bergmanische Reise in Serbien*, Budapest, 1846.

³ Исто, на основу: Е. Линденмајер, *"Опис минералних вода у Кнежевини Србији"*, 1856.;

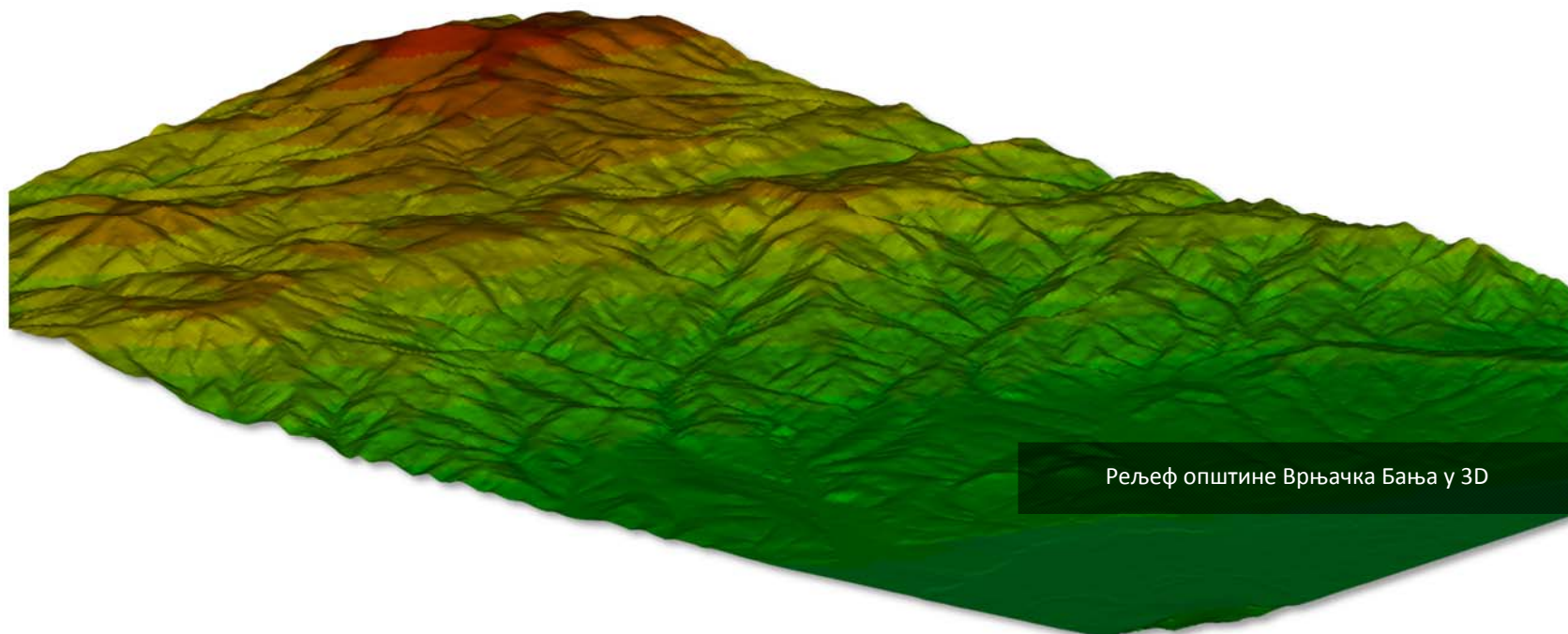
После 1860. године почиње њен развој, чему је највише допринео **Павле Мутавцић** који је, те године, формирао **Одбор грађана из Краљева, Крушевца и Трстеника за уређење Бање**. Први базен изграђен је 1882. године, и био је у функцији све до 1925. године. Прва званична бањска сезона отворена је 1870. године, кад је Бању посетило око 100 гостију. **Министарство за здравље је 1924. године прогласило Врњачку Бању за природно лечилиште првог реда.**



Врњачка Бања
Старе разгледнице

3. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

3.1. Рељеф



Рељеф је мешовитог равничарског и брдско-планинског карактера. Сва насељена места простиру се на надморској висини између 200 и 1100 метара. Висока села су Станишинци и Гоч и простиру се на висини 450-1100 метара. Села средње висине су Вукушица, Липова, Рсавци и Отроци и простиру се на северним падинама Гоча на висини између 250 и 450 метара. Већина насеља у општини су ниска, на висинама испод 350 метара. Поред Врњачке Бање ту су Вранеша, Врњци, Ново Село, Подунавци, Руђинци и Штулац. Села су разбијеног типа, пространа и подељена на засеоке. Просечна надморска висина Врњачке Бање је 230 мнв. Врњачки минерални извори се налазе на 255 мнв. Бања се простире крајњим северним огранцима Гоча, са кога се ка северу пружају многобројне косе, које се спуштају према моравској долини. Између две овакве косе, а скоро према највишем врху, лоцирана је Бања. У ортографском погледу најинтересантнији је шумски комплекс Борјак, са израженим свим експозицијама, заравњеним гребенима и стрмим падинама према водотоцима.



Геолошки склоп је разноврстан. Највиши делови планине Гоч су серпентински, док се у нижим деловима, у сливу Врњачке реке све до насеља, пружа зона кристалних шкриљаца и филита. Потез од ушћа Липовачке реке у Врњачку реку, све до Западне Мораве, садржи алувијални нанос и покривен је иловачом и хумусом. Местимично између првобитних стена утиснуле су се и стене магматског порекла.

3.2. Температура

Због специфичне конфигурације терена и бујне вегетације подручје општине Врњачке Бање има карактеристике континенталне и умерено континенталне климе (температурне амплитуде нису велике, кратак сушни период, просечно дуготрајан кишни период).

Према метеоролошким подацима, средња годишња температура износи 10,3°C. Најхладнији месец је јануар са средњом температуром од 0,7°C, а најтоплији је август са средњом температуром од 20,2°C. Средња температурна разлика најтоплијег и најхладнијег месеца је 19,5°C. У последњих десет година метеоролошки подаци са три станице (Краљево - 25мнв, Врњачка Бања - 235мнв и Гоч - 99мнв) забележили су да је апсолутни максимум 38,4°C, а апсолутни минимум -27,1°C.

Апсолутни максимум икад забележен износио је 40,5°C (22.07.1939. године), а апсолутни минимум је забележен (11.02.1929. године), и тада је температура износила – 28,5°C.

3.3. Ветрови

Ветрови нису карактеристични за ово подручје, јер је конфигурацијом терена и богатом вегетацијом Бања заштићена од ветрова. Најчешћи су северозападни и северни ветар уз Западну Мораву. Јужни ветар дува углавном ван вегетационог периода и средње је јачине. У летњим месецима, предвече, осећа се поветарац. Јачина ветра је између 1,8 и 2,6 бофора. Просечна годишња влажност ваздуха је висока (78%). Најсувљи је август (71%), највлажнији је децембар (86%). Ветровитих дана има у фебруару, марту и априлу, док их је у осталим месецима много мање. Велики број дана (око 170) у години је без ветрова. Средњи притисак ваздуха је у летњим месецима готово једнак и креће се око вредности средњег годишњег притиска (990mbar). У пролећним месецима се смањује (985,6mbar), док се у јесен и зиму креће изнад просека (993,2mbar).

3.4. Хидрографија

Хидрографска мрежа је разграната, постоји велики број извора и издани. Кроз само место протичу: Врњачка и Липовачка река и Петрашиновићи и Липовачки поток, док са запада долази Дубоки или Лисичији поток.

Извори су изворишта ових река и њихових притока и већина извора је каптирана за потребе водоснабдевања.

Највећа река која протиче кроз територију општине је Западна Морава, која је дуга 308 km и која кроз Врњачку општину протиче у дужини од око 20 км. Највећом количином воде, Западна Морава располаже у марту, априлу и мају, а најмањом у августу и септембру.

Сливу Западне Мораве припадају: Врњачка река, Новоселска и Грачачка река са својим притокама.

Врњачка река настаје од: Шљиварског, Ђавољег, Мејданског и Бадњевачког потока, Негована, Бељине реке и Мале реке.

У реку се уливају Јанићијевски, Микићки и Миљковићки поток; код Снежника се уливају Брђовски и Пиперски поток, а у Бањи – Липовачка река.

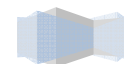
На простору од око 50ha, на 15km од Врњачке Бање, код села Подунавци, налазе се Подунавачке баре. Оне су настале експлоатацијом шљунка из Мораве, при чему су се мајдани шљунка испунили водом. Укупна површина регистроване 22 баре је 24 ha.

Хидрографској мрежи припада и вештачко акумулационо језеро Селиште, изграђено у периоду 2000–2006.године, на реци Загржа, која захвата простор од око 8ha. Од водопривредних објеката најзначајније су акумулације и брана „Селиште“ на Гочу, систем одводних канала за спречавање плављења пољопривредних површина у насељима дуж Западне Мораве и Попинске реке, делимична регулација (у централној зони Бање) корита Врњачке и Липовачке реке.

Врњачка Бања се снабдева водом из четири изворишта: Гоча, Станишинаца, Витојевачог поља и из два бунара у Угљареву. Села општине снабдевају се водом из локалних водовода. Сви токови имају бујични карактер, после отапања снега и повећаног прилива падавина долази до вишеструког повећања протицаја у њима. То је веома неповољно са аспекта резерви воде за пиће и због последица поплава, али су позитивни ефекти у погледу обнављања вода и испирања евентуалних загађења. Сама Бања поседује три врсте воде: топлу и хладну минералну воду и планинску пијаћу воду, доведену са више извора планине Гоч. До сада је истражено шест извора минералних вода Врњачке Бање, од којих су четири извора позната широм Европе: топли извор и три хладна извора (Снежник, Језеро, Слатина). Сви ови извори су истог вулканског порекла и имају скоро исте минералне састојке, али у различитим односима. Топла вода је „кисело-врућа“, температуре 36,5°C, а остале су хладне различитих температура; Топла вода је уједно и најстарији извор, употребљаван још у време Римског царства.

Појава термоминералних вода Врњачке Бање откривена је бушењем пет дубинских сонди у периоду 1932–34 у зони Римског извора. Пре истражних бушења у овој зони је постојало пет извора, од којих је најпознатији Римски извор. Сви термални извори су каптирани и као такви коришћени у бањске сврхе.

Снежник и Слатина, два хладна минерална извора, у време откривања 1896. године, налазила су се ван границе тадашњег бањског реона. Један је температуре 14,2°C и налази се на неколико стотина метара од Купатила уз Врњачку реку, а други температуре 12,5°C, откривен у потоку Слатина.

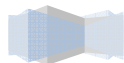


Извор Снежник налази се 800m узводно од Топле воде и први пут се употребљава за лечење 1917.године, док се вода са извора Слатина користи у бањске сврхе тек од 1937.године. Године 1978. откривена је минерална вода на локалитету Језеро, у парку између Слатине и Снежника. Удаљен 350m од Језера, на ушћу Липовачког потока у Липовачку реку, 1992. године је откривен Бели извор. На месту где је уз реку изнад Снежника већ извирала вода, године 1993. откривен је извор Борјак.

Крајем XX и почетком XXI века, избушена су још три извора минералних вода: Врњачко врело у Новом Селу, Фонтана и Звезда у Врњачкој Бањи.

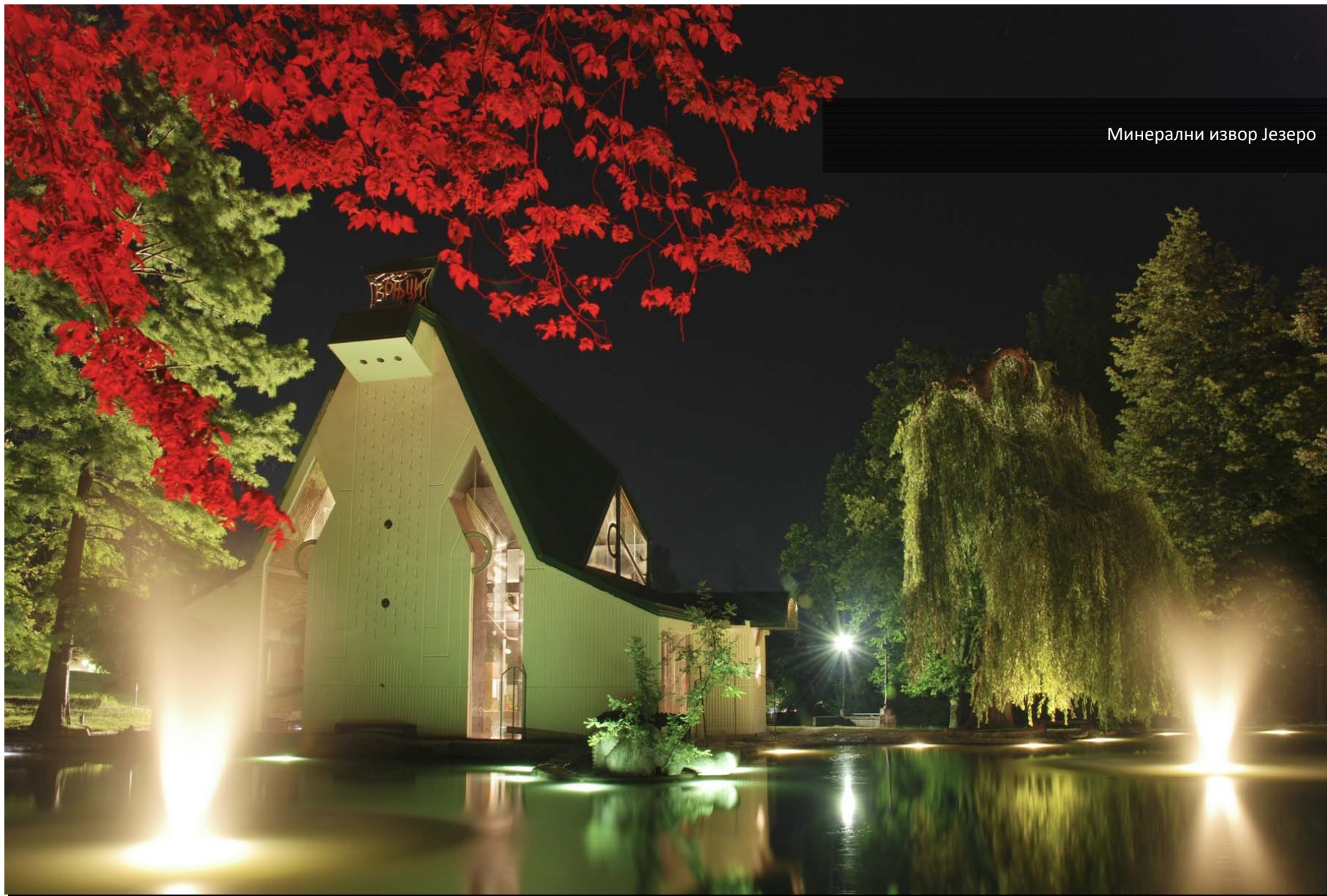
Хидрографски оквир, својом атрактивношћу, допуњују језерца у Подунавцима, поред Западне Мораве - "Моравска језера".

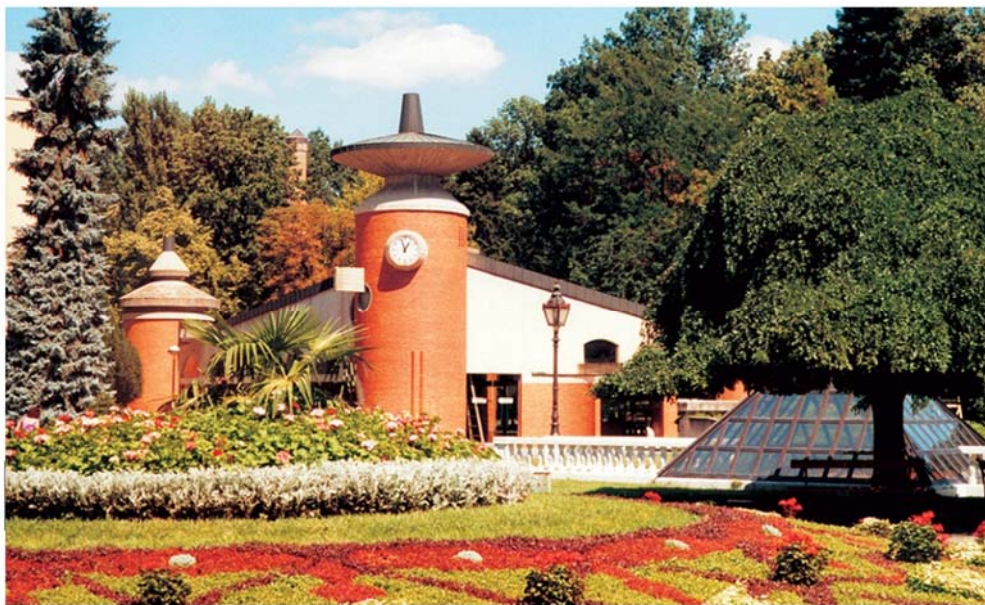
Просечне годишње количина падавина у Врњачкој Бањи су 928mm, у долини Западне Мораве 650mm; док у вишим пределима падне између 1.000mm и 1.200mm, што повољно утиче на вегетацију. У току вегетационог периода количина падавина је 382mm. Најкишовитији месец је јун, док је најмање падавина у септембру. Магле има врло ретко. Карактеристични су краткотрајни рани јесењи и касни пролећни мразеви, који су без опасности за вегетацију. Једном речју, **климатски предуслови, пре свега у долини Западне Мораве, погодују квалитетној пољопривредној производњи. Једини лимитирајући фактори су годишње осцилације температуре и количине падавина.**





Моравска језера: Панорама





3.5. Биљни и животињски свет

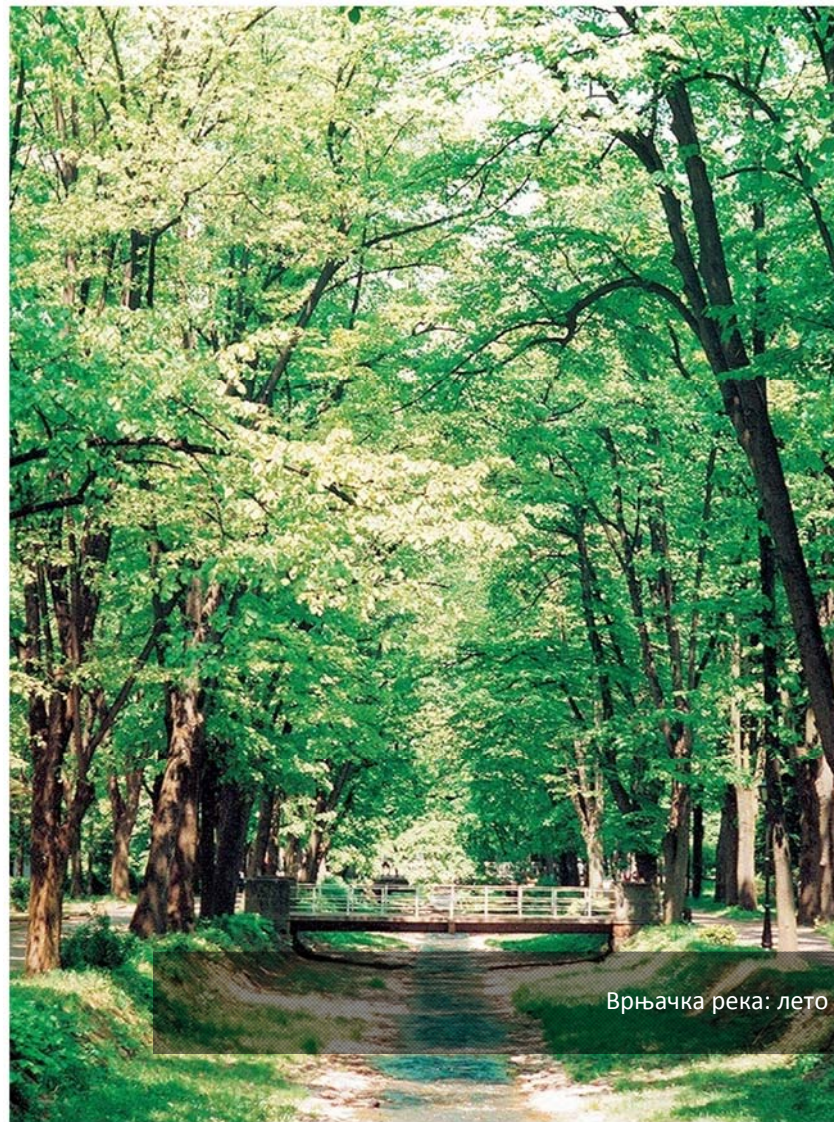
Територија општине Врњачка Бања спада у једну од најшумовитијих у Србији. Шуме и шумски засади заузимају површину од нешто више од 65% укупне територије општине, пашњаци и ливаде се налазе на 9,7% површине, ораничне површине заузимају 15%, воћњаци и виногради 7,4% и неплодно земљиште чини 2,1% територије општине Врњачка Бања.

Заштиту природних, здравствених, климатских и других услова за развој туризма обезбеђују заштитне шуме које се простиру на територији општине Врњачка Бања и дела територије општине Трстеник, на подручју планина Гоч и Жељин.

Ове шуме обилују бројним извориштима вода са веома развијеним водотоцима и сливним подручјима са којих се Врњачка Бања снабдева пијаћом водом, а представљају природну основу и својеврсну заштиту водних режима пијаћих и минералних вода. До 28.02.1986. године припадале су Доњеибарском шумско-привредном подручју, из кога су изузете Одлуком о проглашењу шума за заштитне (коју је донела скупштина општине Врњачка Бања) и проглашене заштитним шумама вода. Изузимање ових шума из подручја потврђено је Законом о шумама из 1991. године. Наведена одлука је имала две измене и допуне: прва, која дефинише мере којима се имају постићи очување и заштита шума, заштита минералних изворишта и здравствено-рекреациона функција и друга, која поред приоритетних заштитних функција омогућава коришћење мањих делова комплекса шума за активну и пасивну рекреацију и за планско унапређење и развој туризма.

Посебни циљеви газдовања у зависности су од општих циљева газдовања и затченог стања шума и гласе:

- заштита вода (водоснабдевања) првог степена;
- противерозиона заштита;
- трајна и максимална производња техничког дрвета одговарајућег



Врњачка река: лето

квалитета;

- здравствено-рекреативно коришћење простора.
- Сви циљеви су дугорочног карактера.

У вези са основном наменом дефинисани су следећи функционални захтеви:

- биолошки (узгојне мере у шумама)
- биотехнички (захтеви везани за технику експлоатације шума)
- технички (захтеви везани за густину и распоред шумских комуникација).

Посебне основе газдовања шумама прописују следеће групе мера за остваривање циљева газдовања:

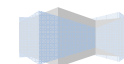
- мере узгојне природе
- мере уређајне природе
- посебне мере (противерозивне, хидролошке, водозаштитне)
- мере у здравствено-рекреативној функцији (обезбеђење присуства дивљачи, одржавање спратовности шума и разноликости врста, као и издвајање и уређење делова шума као парк шума)
- мере у функцији заштите и унапређења природе

У овим шумама, као превентива, планира се:

- чување шума од бесправног коришћења и злоупотребе
- забрана пашарења на целој површини
- праћење евентуалне појаве сушења шума и других обољења шума и у случају појаве истих, извештавање специјализованих служби
- успостављање шумског реда након извршених сеча
- праћење и заштита шума од пожара, посебно у критичним месецима (у току лета), постављање знакова обавештења и забране ложења ватре и организовање дежурстава у циљу благовремене интервенције.

У зони шума није дозвољена изградња нити било какво интензивно коришћење.

Највећим делом простора означеног као ШУМЕ –заштитне шуме на подручју овог плана, данас газдује ЈП Борјак - Врњачка Бања и Шумарски факултет - Београд.



На подручју су заступљена различита станишта, биоценозе и екосистеми различитог степена аутохтоности и очуваности.

Биљни покривач се може поделити у три групе:

- Дрвенасте врсте са жбуњем и приземном флором у шуми
- Травни покривач
- Пољопривредне културе и воћњаци.

Комплекс паркова заједно са другим зеленим површинама специфичан је по свом значају као део Врњачке Бање, али и као део ширег екосистема. Паркови су смештени у долини регулисаног корита Врњачке реке у централном делу Бање и заузимају простор од око 27 ха, ширећи се према брдима. У парковском делу среће се велики број аутохтоних и алохтоних врста. Забележено је 165 дрвенастих врста, од тога 38 врста четинара, 68 врста листопадног дрвећа, 5 врста четинарског шибља, 9 зимзеленог и 40 врста листопадног шибља, затим 1 повијуша и 4 сорте ружа. Међу аутохтоним врстама које плене својом декоративношћу, величином и виталношћу има храстова, платана, јела, јасенова, јавора, липа, црних борова; затим ретких врста попут таксодиума, канадске смрче, жалосне врбе, бодљикаве смрче, ајанске смрче, јапанске трешње и др.

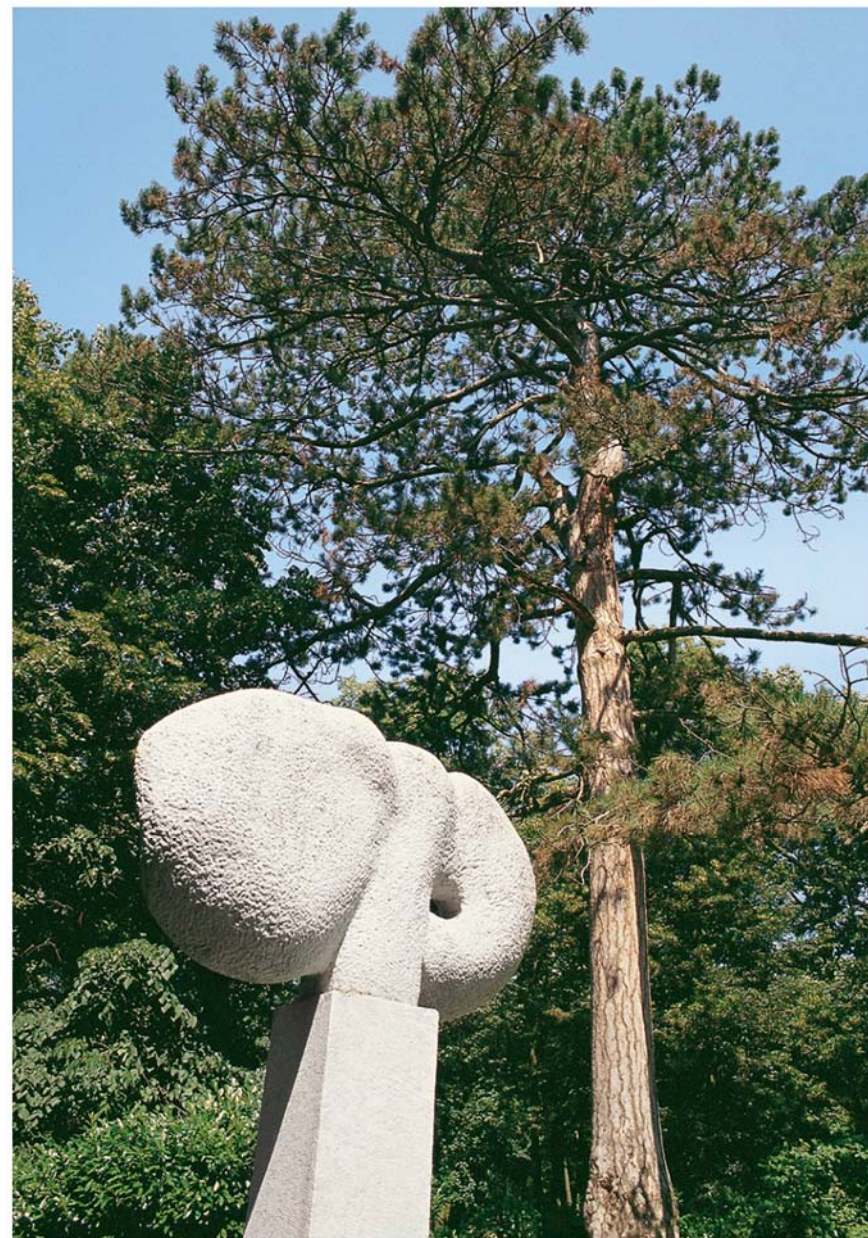
Најстарија стабла су старости од 110 до 120 година. Аутентичну амбијенталну целину представља Црквено брдо, које се налази у центру Врњачке Бање.

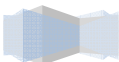
Некада познат по имену Александрово брдо, а затим и Чајкино брдо, овај стеновити масив карактерише заједница шума сладуна и цера, као и леви примерци јасена, клена, липе, питомог кестена, киселог дрвета, тисе и неких жбунастих врста. Парк-шуме су значајни део комплекса бањског зеленила и ту припадају комплекси квалитетних шума са падина планине Гоч који се пружају све до Западне Мораве.

Јапански врт се налази у склопу бањског парка и дечјег игралишта а прекопута хотела „Бреза“. Парк заузима површину од око 3000 квадратних метара. Настао је у сарадњи владе Јапана са врњачким властима, отворен је 2011. године и поред парка у Београду ово је други Јапански парк у Србији, а има за циљ репрезентовање културе Јапана, традиционалне архитектуре и хортикултуре. У парку су засађене јапанске биљке од којих су неке обликоване у бонсаи стилу.

На планини Гоч, шуме букве и јеле чине моћни појас – по пореклу високе (семене), изданачке или ниске (настале вегетативним путем) и вештачки подигнуте састојине. Високе шуме чине 66,4% и претежно су букове. Изданачке шуме чине 16,9% и претежно су храстова, док остатак од 16,7% чине шумске културе-четинари. На територији ГУП-а Врњачке Бање налазе се шуме Борјак, Рај, Бранкова главица, Мезграја и Дуге. Подручје Врњачке Бање, посебно планина Гоч, изузетно је богато и биљним светом, ароматичним и лековитим биљем, као и шумским плодовима. Процењује се да на Гочу има 650 биљних врста, а од тога преко 200 лековитих, ароматичних и других корисних врста. На подручју Врњачке Бање валоризовани су и заштићени следећи објекти-споменици природе:

- „Црни бор у парку Врњачке Бање“, непосредно уз Врњачку реку, на површини од 2,50 ари. Ово природно добро спада у II категорију, заштићено 1966. године и ревидирано 1995. године.
- „Пет храстова“, споменик природе заштићен 1969. године, са ревизијом 1995. године. Налази се на улазу у Бању, на површини од 10,75 ари. Данас постоје три стабла, са утврђеном III категоријом заштите.
- „Храст лужњак-Вранеша“, лужњак у Вранешком пољу.
- „Буква прозорац“ на Гочу.





У погледу фауне, на подручју општине Врњачка Бања јављају се:

- Ловостајем заштићене врсте дивљачи: срнећа дивљач, дивља свиња, зец, веверица, фазан, пољска јаребица;
- Трајно заштићене врсте: јастреб, детлић, сова, соко;
- Дивљач ван режима заштите: вук, лисица, дивља мачка, свраке, вране, творови.

На подручју општине Врњачка Бања, газдовање дивљачи је организовано у оквиру ловишта "Борјак", које је установљено решењем Министарства пољопривреде, шимарства и водопривреде број 324-02-00095/20-05-10 од 29.11.2005. године ("Службени гласник РС" број 111/05), на површини од 5.147 хектара, од чега 99,65% чине шуме и шумско земљиште и још два ловишта: ловиште "Врњачка река", којим газдује Ловачко удружење "Војвода Луне" из Врњачке Бање и ловиште "Гоч-Гвоздац", којим газдује Огледно добро Шумарског факултета из Београда. Овим ловиштима се газдује на основу Ловних основа ловишта.

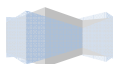
Дугорочно газдовање дивљачи на овом простору, у најширем смислу, је одређено и Просторним планом Републике Србије, где је Гоч означен као један од четири неловна комплекса (паркова дивљачи) у Републици. У оквиру истог документа, на карти која се односи на зонирање распрострањења дивљачи, Врњачка Бања је у еколошкој зони распрострањења срне, зеца и дивље свиње.

Документи, који уређују ловно газдовање су и Одлука о проглашењу шума за заштитне шуме ("Службени лист општине Краљево" бр.5/86, 2/97 и 19/02), Одлука о зонама и појасевима санитарне заштите око изворишта и других објеката водоснабдевања општине Врњачка Бања и Посебне основе газдовања шумама за газдинске јединице "Врњачка Бања", "Гоч-Станишинци", "Гоч-Селиште" и "Грачац".

Сваки од ових планских докумената подређује ловно газдовање шумском газдовању у функцији заштите вода и водоснабдевања и заштити изворишта, водозавата, каптажа и других објеката водоснабдевања Врњачке Бање. Степен заштите објеката водоснабдевања од дивљачи креће се од потпуног ограничавања кретања дивљачи ограђивањем зона строгог режима до појачаног надзора и заштите од заразних болести у зонама надзора.

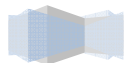
Према Ловној основи ловишта "Борјак", ово ловиште се, према конфигурацији терена, надморској висини и микроклими, дели на два дела:

- брдски тип и
- планински тип.



Циљеви ловног газдовања на простору ових ловишта (који се највећим делом могу пренети и на друга ловишта) се могу сврстати у две групе:

- општи /заштита, гајење, лов и коришћење гајених врста дивљачи и дивљачи која се повремено налази у ловишту, тако да се обезбеди њихово присуство у мери коју дозвољавају природни услови и услови заштите изворишта);
- посебни (постизање одговарајућег броја, полне и старосне структуре и трофејне структуре, густине популације, као и побољшање услова за гајење дивљачи и заштита дивљачи, а нарочито проређене и ловостајем заштићене).



4. ЉУДСКИ РЕСУРСИ

4.1. Популациона структура

	Број становника											
	По методологији ранијих пописа						По методологији пописа 2011.					
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	1991.	2002.	2011 ⁴	2012	2013
Република Србија	5.794.837	6.162.321	6.678.247	7.202.915	7.729.246	7.822.795	7.893.125	7.576.837	7.498.001	7.186.862	7.188.882	7.164.132
Рашки округ	186.092	206.008	228.991	251.230	282.644	300.274	314.167	293.311	291.230	309.258	308.268	308.386
Врњачка Бања	15.916	17.394	18.820	21.940	24.768	25.875	27.592	25.275	26.492	27.527 ⁵	27.527	27.141

Табела 4.1. Број становника по попису из 2011 и годишњака 2012. године и 2013. године

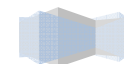
Кретање становништва на подручју општине Врњачка Бања, поред апсолутног повећања становништва, карактеришу три основне детерминанте:

- механички прилив,
- негативни природни прираштај и
- демографско пражњење брдско-планинског подручја.

Период од 1948. године до данас карактерише позитиван тренд (са 15.916 у 1948. години број становника на подручју општине Врњачка Бања се повећао на 26.492 у 2002. години и на 27.527 у 2012. години). Међутим, у последњим декадама 1971-1981. и 1991- 2012. године општина Врњачка Бања бележи смањење стопе прираста укупног становништва (12,1 и 4,3 на 1.000 становника). Такође, вредности ланчаних индекса опадају (са 116,6 у 1971. на 102,4 у 2002. и 103,2 у 2012. години). Подручје општине Врњачка Бања обухвата општински центар Врњачка Бања и 13 сеоских насеља, тако да становништво према урбано-руралној структури чини 37,3% градског и 62,7% сеоског становништва. У Врњачкој Бањи 2012. године бележи се блажи пораст броја становника у односу на 2002. годину.

⁴ Републички завод за статистику, попис становништва за 2011 годину и годишњак за 2012. годину

⁵ Републички завод за статистику <http://webzrs.stat.gov.rs/WebSite/Public/ReportResultView.aspx?rptId=1210>



4.2. Основно поређење Општине и окружења

	Површина (km ²)	Процентуално учешће	Број становника	Учешће (%)	Густина насељености
Општина	239,00	0,27%	27.527	0,38%	115,2 ст/km ²
Округ	3.923,00	4,43%	308.268	4,29%	78,6 ст/km ²
Србија	88.602,00	100%	7.188.882	100%	81,1 ст/km ²

Табела 4.2. Упоредни приказ Општине Врњачка Бања и окружења (2012. година)

4.3. Упоредни прегледи пораста и пада броја становника у периоду 1948-2012

Година	Број становника	Базни индекси (1948 = 100)	Ланчани индекси (1948 = 100)
1948.	15.916	100,0	100,0
1953.	17.394	109,3	109,3
1961.	18.820	118,2	108,2
1971.	21.940	137,8	116,6
1981.	24.768	155,6	112,9
1991.	25.875	162,6	104,5
2002.	26.492	166,4	102,4
2012.	27.527	171,7	103,2
2013	27.141	170,5	98,6

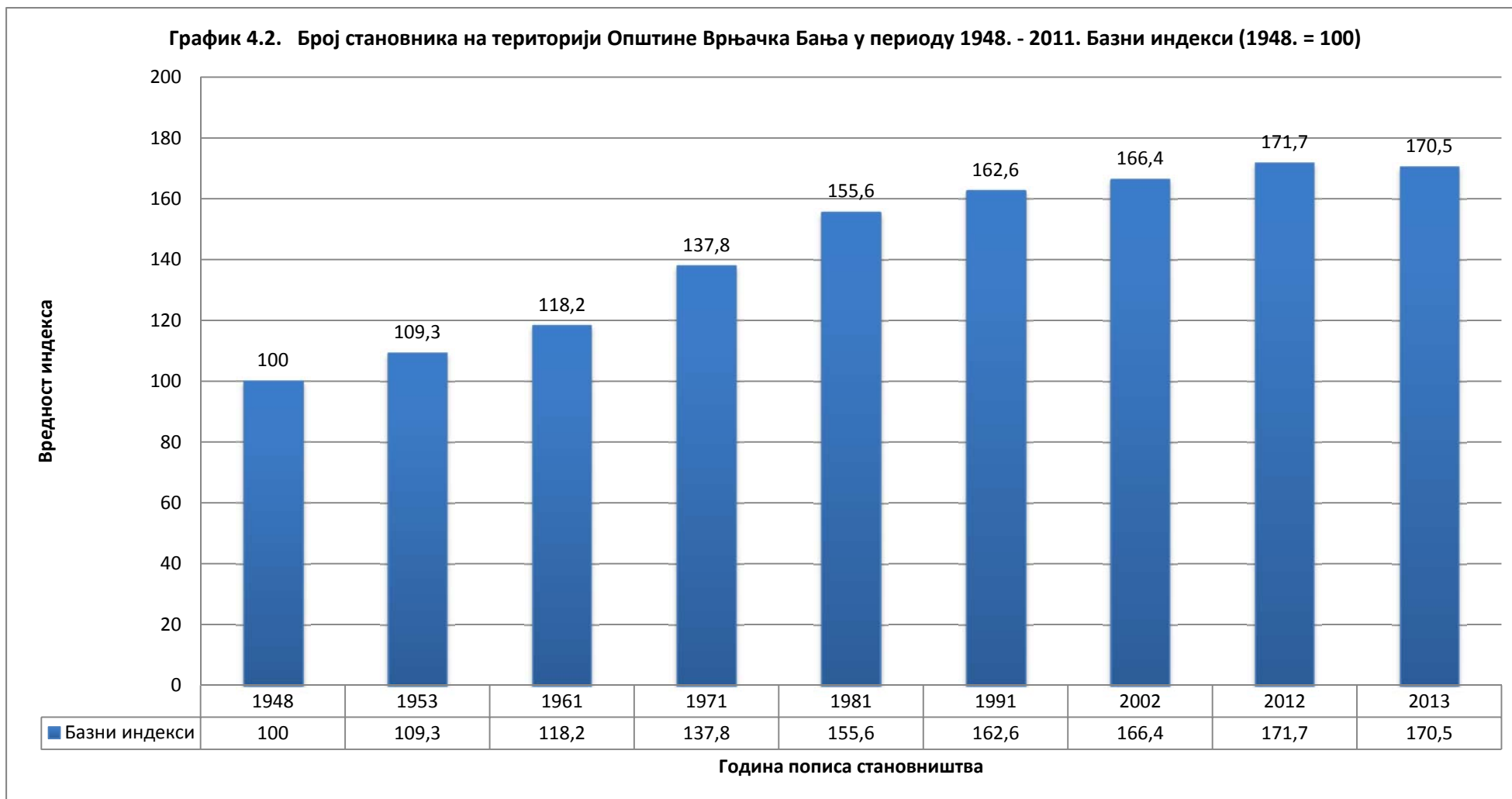
Табела 4.3. Упоредни преглед пораста – пада броја становника на територији Општине Врњачка Бања у периоду 1948-2012 2013⁶

⁶Извор података: РЗС, Програм развоја општине Врњачка Бања 2005-2015

4.3.1. Упоредни преглед пораста – пада броја становника на територији Општине Врњачка Бања у периоду 1948. - 2013.⁷

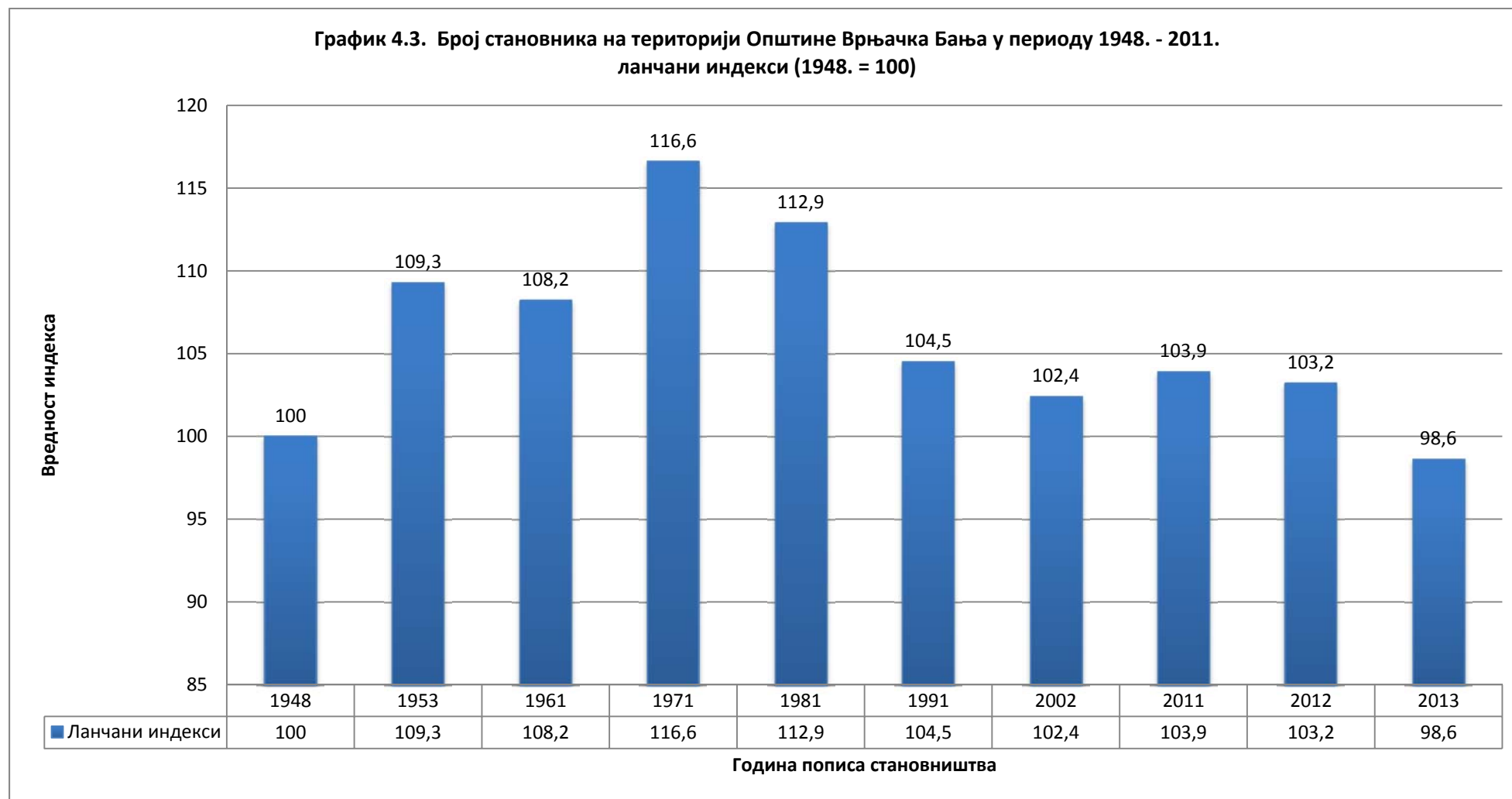
⁷Извор података: РЗС, Програм развоја општине Врњачка Бања 2005-2015.



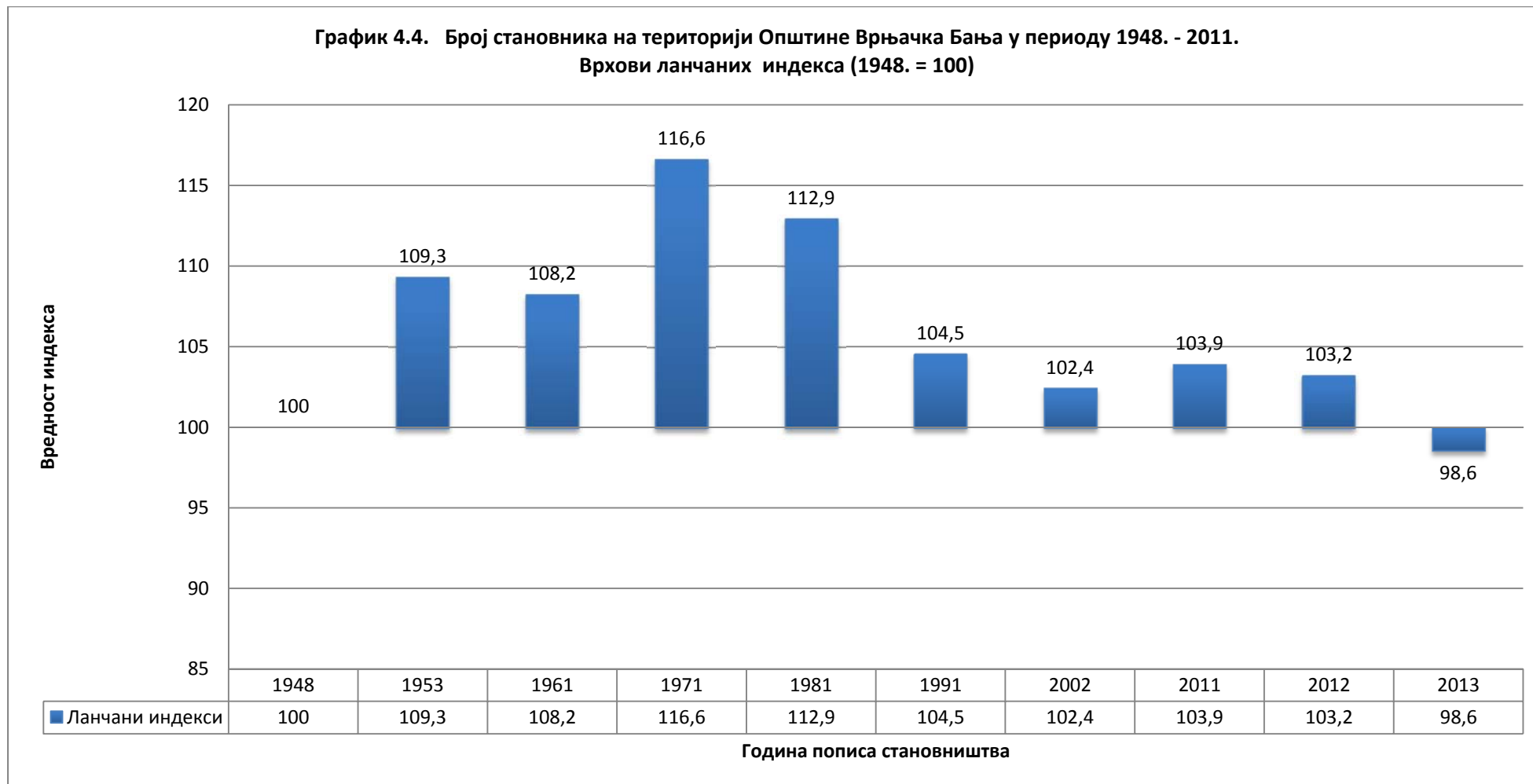
4.3.2. Базни индекси (1948.=100) броја становника на територији Општине Врњачка Бања у периоду 1948. - 2013.⁸

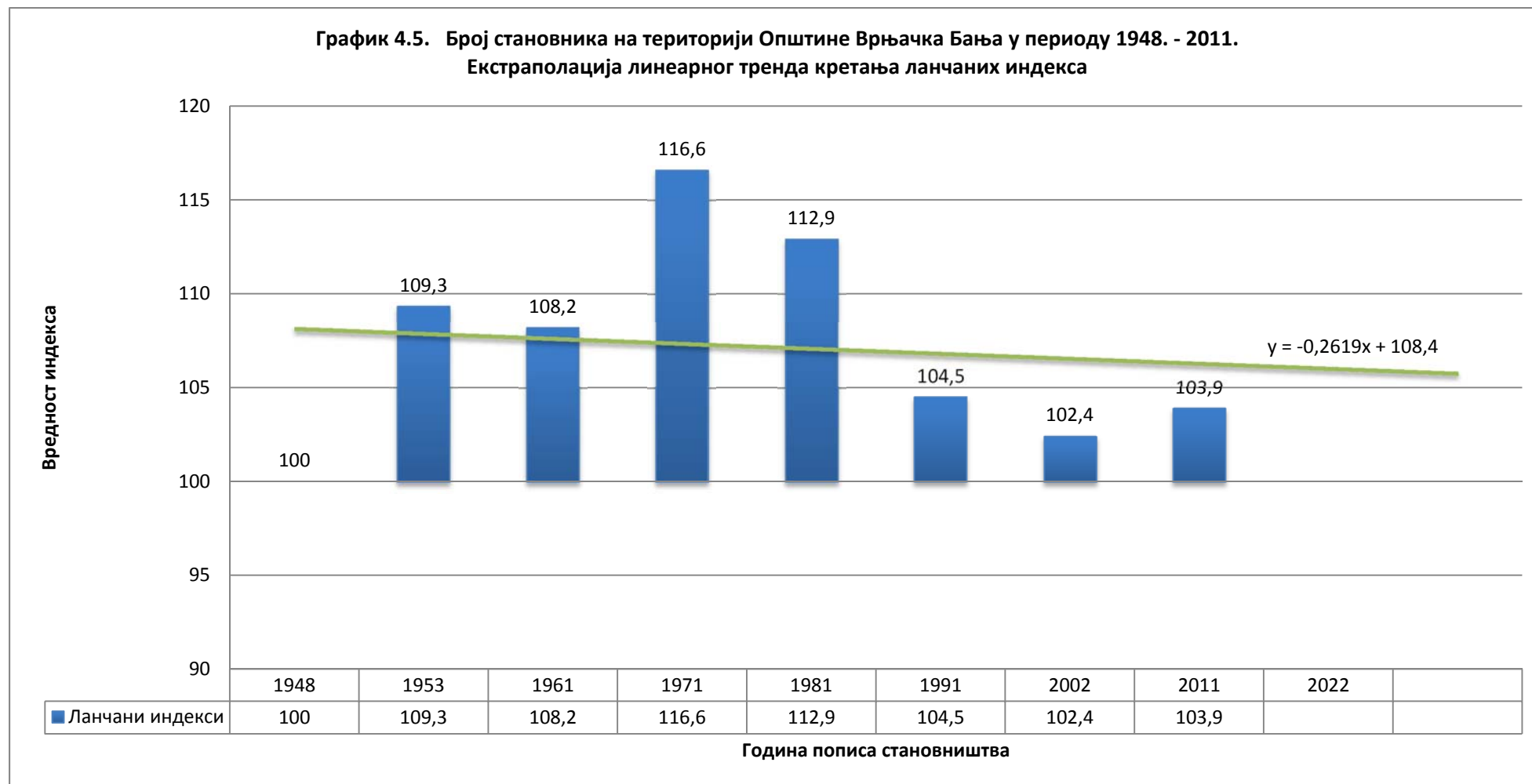
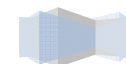
⁸Изворподатака: РЗС, Програм развоја општине Врњачка Бања 2005-2015.

4.3.3. Ланчани индекси (1948.=100) броја становника на територији Општине Врњачка Бања у периоду 1948. - 2013.⁹



⁹Извор података: РЗС, Програм развоја општине Врњачка Бања 2005-2015

4.3.4. Кретање врхова ланчаних индекса (1948.=100) броја становника на територији Општине Врњачка Бања у периоду 1948. - 2013.¹⁰¹⁰Извор података: РЗС, Програм развоја општине Врњачка Бања 2005-2015.

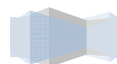
4.3.5. Екстраполација линеарног тренда кретања ланчаних индекса (1948.=100) броја становника на територији Општине Врњачка¹¹¹¹Извор података: РЗС, Програм развоја општине Врњачка Бања 2005-2015.

4.3.6. Упоредни преглед пораста – пада броја становника по насељима Општине Врњачка Бања у периоду 1948-2011¹²

Назив насеља	Година								
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011	
		+ ланчани индекс	+ ланчани индекс	+ ланчани индекс	+ ланчани индекс	+ ланчани индекс	+ ланчани индекс	+ ланчани индекс	+ ланчани индекс
		+ индекс пораста (1948 = 100)	+индекс пораста (1948 = 100)	+индекс пораста (1948 = 100)	+индекс пораста (1948 = 100)	+индекс пораста (1948 = 100)	+ индекс пораста (1948 = 100)	+ индекс пораста (1948 = 100)	+ индекс пораста (1948 = 100)
Врњачка Бања	2355	3158	4971	6520	9699	9812	9877	10065	
		134,10	157,41	131,16	148,76	101,17	101,02	100,93	
		134,10	210,09	276,86	411,85	416,65	420,90	424,80	
Вранеша	1409	1415	1432	1487	1550	1529	1418	1400	
		100,43	101,21	103,84	104,24	98,65	93,01	98,43	
		100,43	101,64	105,54	110,01	108,52	100,93	99,37	
Врњци	1577	1734	1332	2729	1569	1846	2025	2268	
		109,96	76,82	204,88	57,50	117,66	108,35	113,40	
		109,96	84,47	173,05	99,50	117,06	126,83	143,82	
Вукушица	385	427	353	320	310	283	246	226	
		110,91	82,67	90,66	96,88	91,29	86,22	92,63	
		110,91	91,69	83,12	80,52	73,51	63,38	58,71	
Гоч	309	289	300	224	155	79	68	59	
		93,53	103,81	74,67	69,20	50,97	86,08	76,47	
		93,53	97,09	72,50	50,17	205,57	22,01	16,83	
Грачац	2395	2386	2277	2129	2012	2045	2011	1833	
		99,63	95,44	93,50	94,51	101,64	98,39	90,66	

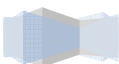
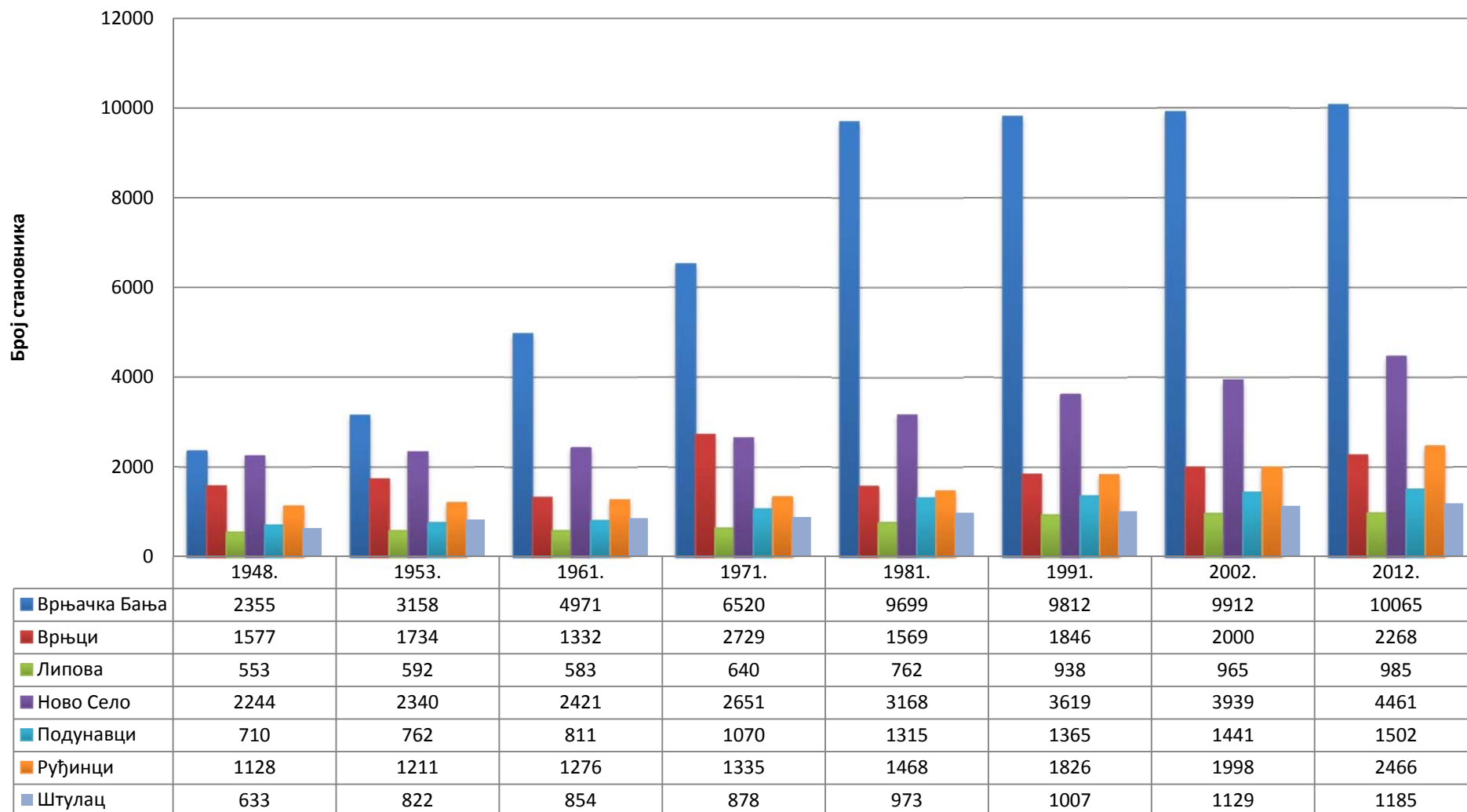
¹²Извор података: РЗС, Упоредни преглед броја становника 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991., 2002. и 2011. године.

		99,63	95,08	88,90	84,01	85,39	84,01	76,16
Липова	553	592	583	640	762	954	955	985
		107,06	98,48	109,78	119,07	123,10	102,88	96,58
		107,06	105,43	115,74	137,80	169,62	174,51	168,54
Ново Село	2244	2340	2421	2651	3168	3619	3952	4461
		104,28	103,47	109,50	119,51	114,24	108,85	112,47
		104,28	107,89	118,04	141,18	161,28	175,54	197,42
Отроци	849	888	852	761	698	627	543	498
		104,60	95,95	89,32	91,73	89,83	86,13	92,04
		104,60	100,36	89,64	82,22	73,86	63,61	58,54
Подунавци	710	762	811	1070	1315	1365	1446	1502
		107,33	106,43	131,94	122,90	103,81	105,57	103,75
		107,33	114,23	150,71	185,22	192,26	202,96	210,57
Тае	435	435	436	424	424	410	399	334
		100,00	100,23	97,25	100,00	96,70	97,56	83,50
		100,00	100,23	97,48	97,48	94,26	91,96	76,79
Руђинци	1128	1211	1276	1335	1468	1826	2019	2466
		107,36	105,37	104,63	109,97	124,39	109,42	122,73
		107,36	113,12	118,36	130,15	161,88	177,13	217,38
Станишинци	934	935	922	772	665	473	391	245
		100,11	98,61	78,31	92,11	71,13	79,29	64,27
		100,11	98,72	77,31	71,20	50,65	40,15	25,81
Штулац	633	822	854	878	973	1007	1142	1185
		129,86	103,90	102,81	110,82	103,50	112,12	104,26
		129,86	134,92	138,71	153,72	159,09	178,36	185,94
Укупно	15916	17394	18820	21940	24768	25875	26492	27527
		109,29	108,20	116,58	112,89	104,47	102,39	103,17
		109,29	118,25	137,85	155,62	162,58	166,45	171,73



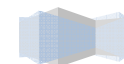
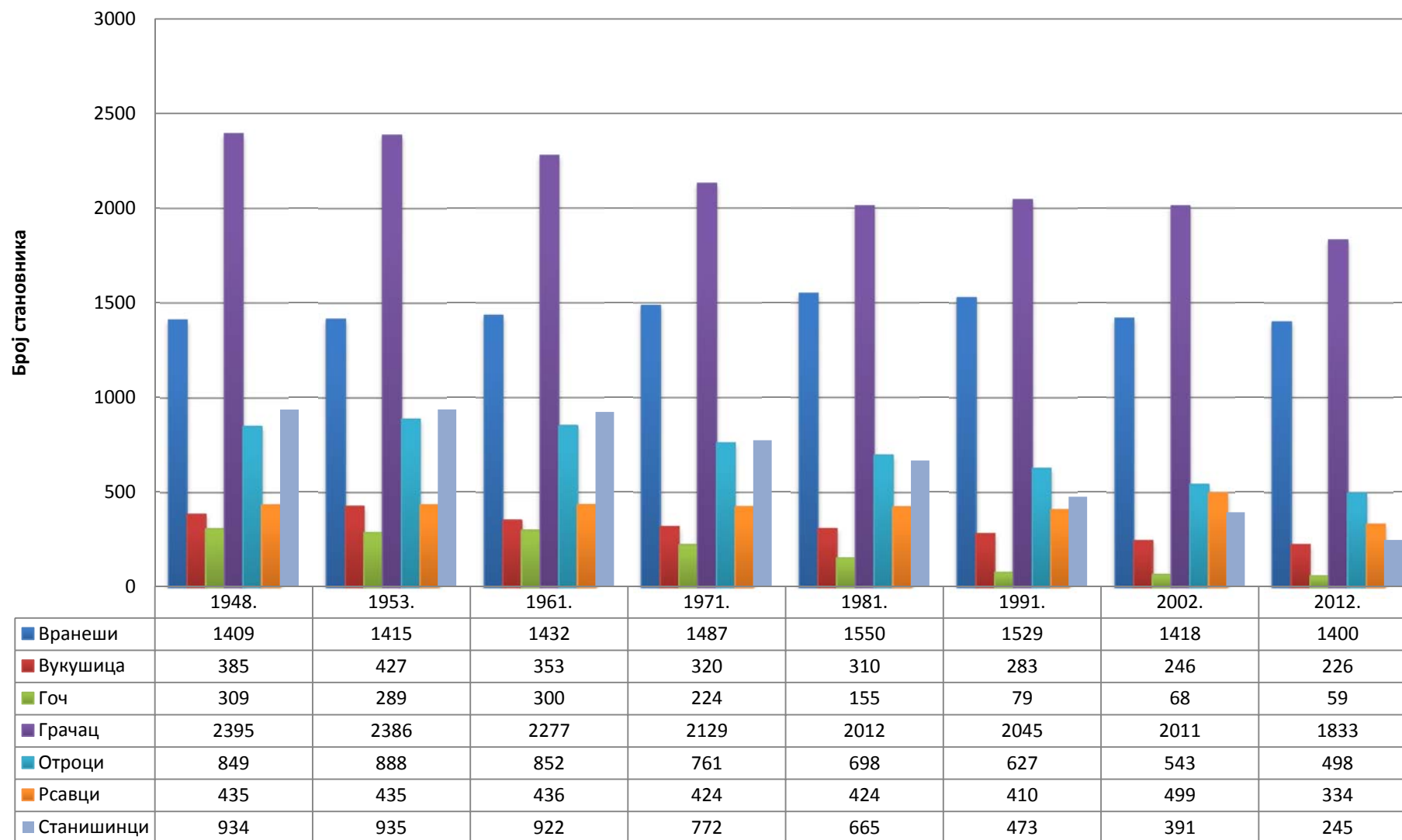
4.3.7. Упоредни преглед насеља Општине Врњачка Бања у периоду 1948-2012 са сукцесивним порастом броја становника

График 4.6. Преглед пораста броја становника по насељима Општине Врњачка Бања у периоду 1948-2012



4.3.8. Упоредни преглед насеља Општине Врњачка Бања у периоду 1948-2012. године са сукцесивним падом броја становника

График 4.7. Преглед пада броја становника по насељима Општине Врњачка Бања у периоду 1948-2012. године



4.4. Старосна и полна структура попису из 2011. године

Општина Врњачка Бања	Пол	Укупно	Старост									
			0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
			М	13.291	570	690	699	782	865	851	861	856
Ж	14.236	548	658	657	792	840	796	863	908	900	887	

наставак

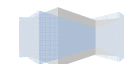
Општина Врњачка Бања	Пол	Старост											
		50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 и више	Непознато	Предшколска деца	Пунолетно становништво	Просечна старост
		М	981	1.106	908	583	729	556	368	113	10.878
Ж	1.059	1.210	1.082	736	859	728	499	214	11.921	44,5	
Σ	2.040	2.316	1.990	1.319	1.588	1.284	867	327	22.799	43,3	

Подаци за 2013. су непромењени у односу на 2012. годину

Општина Врњачка Бања	Пол	Укупно	Старост									
			0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
	М	13.291	570	690	699	782	865	851	861	856	850	923
	Ж	14.236	548	658	657	792	840	796	863	908	900	887

Наставак

Општина Врњачка Бања	Пол	Старост											
		50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 и више	Непознато	Предшколска деца	Пунолетно становништво	Просечна старост
	М	981	1.106	908	583	729	556	368	113	10.878	42,0
	Ж	1.059	1.210	1.082	736	859	728	499	214	11.921	44,5
	Σ	2.040	2.316	1.990	1.319	1.588	1.284	867	327	22.799	43,3



4.4.1. Становништво према старости и полу по попису из 2011. године

График 4.8. Становништво према старости и полу по попису из 2011. године

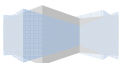
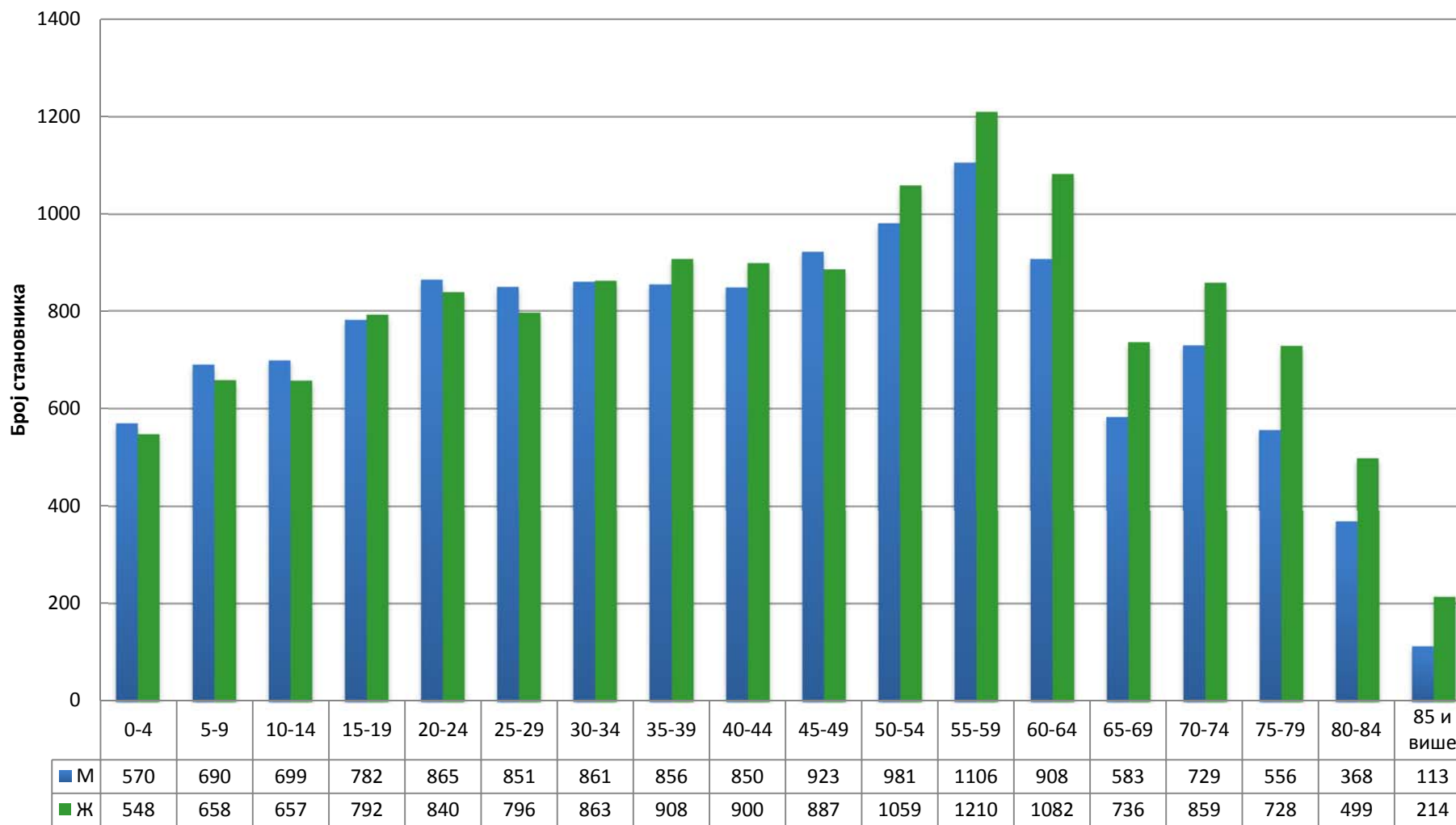


График 4.9. Становништво према полу, по попису из 2011. године



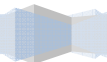
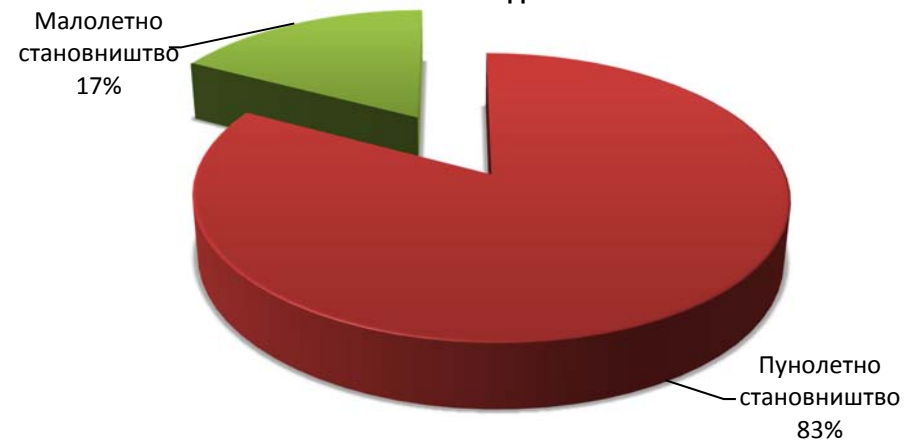
График 4.10. Становништво према полу, по попису из 2011. године



График 4.11. Становништво према старости, по попису из 2011. године



График 4.12. Становништво према старости, по попису из 2011. године



Промене у броју становника по појединим старосним групама у међупописном периоду 1991-2001. указују на процес старења становништва, па се тако контингент старог становништва изнад 65 година у посматраном периоду повећао за око 54%.

Посматрајући становништво по великим старосним групама, закључак је да се иначе ниско учешће младог становништва и даље смањује. У складу с тим може се рећи да на 100 становника узраста до 15 година долази 115 становника старијих од 65 година.

Доминантан број становника спада у категорију радно способног становништва, што се може узети у обзир као значајан развојни потенцијал.

Пад наталитета и старење становништва су изазвали и промене у полној структури чија је основна одлика смањење удела мушког у укупном становништву (коэффициент феминитета 107).

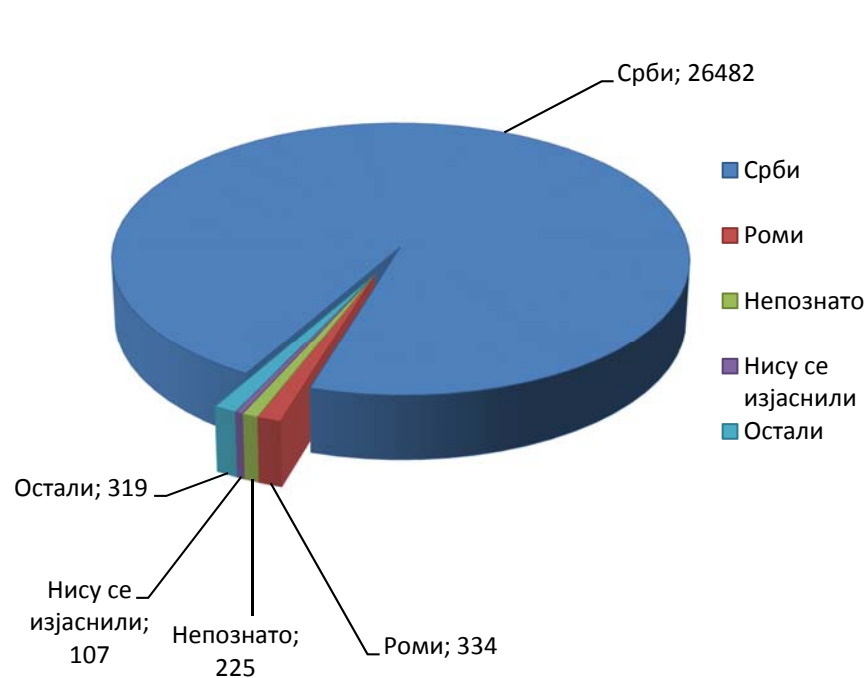
4.5. Етничка структура са подацима из 2013. године

Општина Врњачка Бања	Укупно	Срби	Црногорци	Југословени	Албанци	Бугари	Мађари	Македонци	Муслимани	Власи	Немци	Роми	Румуни	Руси	Русини	Словаци	Словенци	Украјинци	Хрвати	Остали	Нису се изјаснили	Регионална припадност	Непознато
	27527	26482	107	30	1	16	17	33	9	2	5	334	4	7	1	6	5	5	24	37	167	10	225

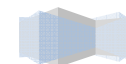
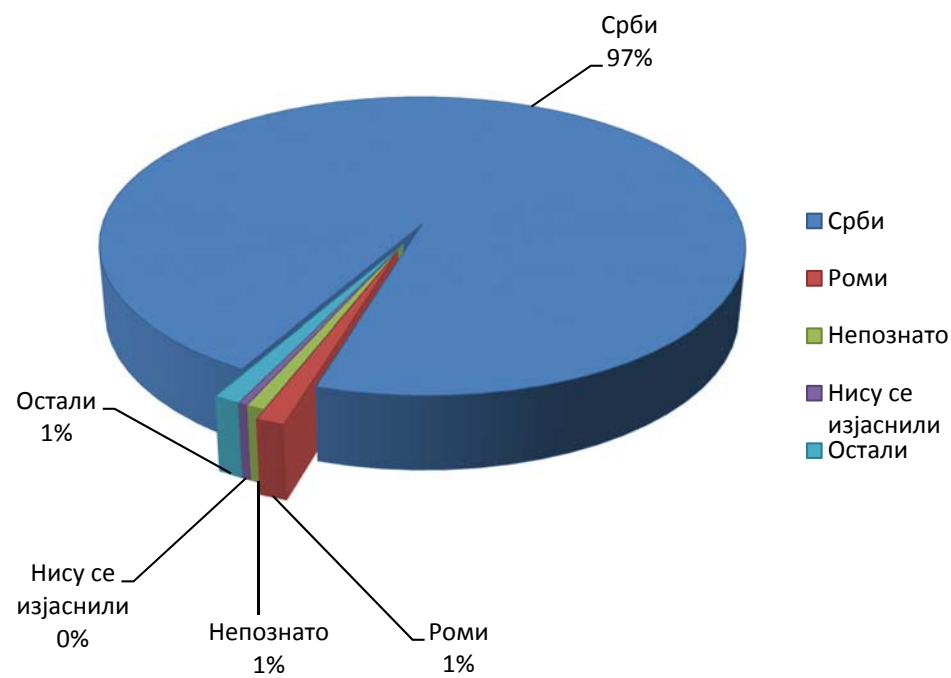
Табела 4.5. Етничка структура становништва општине Врњачка Бања према попису из 2012. Године

Етничка структура становништва према попису из 2011. године

4.13. Етничка структура становништва општине Врњачка Бања према попису из 2011. године



4.14. Етничка структура становништва општине Врњачка Бања према попису из 2011. године



4.6. Образовна структура становништва

ВРЊАЧКА БАЊА	Пол	Укупно (3+5+7+8+9+15+16+17)	Без школске спреме		1-3 разреда основне школе		4-7 разреда основне школе	Основно образовање	Средње образовање						Више образовање	Високо образовање	Непознато
			свега	неписмени	свега	неписмени			свега	стручне школе у двогод. и трогод. трајању	гимназија	средње стручне школе	средње усмерено образовање	школе за специјализацију			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
М	10.716	246	74	142	1	1.233	2.442	5.113	2.373	405	1.814	371	150	702	610	228	
Ж	11.658	1.201	704	401	8	1.588	2.772	4.531	1.224	636	2.237	398	36	519	495	151	
Σ	22.374	1.447	778	543	9	2.821	5.214	9.644	3.597	1.041	4.051	769	186	1.221	1.105	379	

Табела 4.6. Становништво старо 15 и више година према полу, школској спреми и писмености, по попису из 2011. Године

ВРЊАЧКА БАЊА	Пол	Укупно (3+5+7+8+9+15+16+17)	Без школске спреме		1-3 разреда основне школе		4-7 разреда основне школе	Основно образовање	Средње образовање						Више образовање	Високо образовање	Непознато
			свега	неписмени	свега	неписмени			свега	стручне школе у двогод. и трогод. трајању	гимназија	средње стручне школе	средње усмерено образовање	школе за специјализацију			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
М	80	80	2303	...	3088	545	2393	...	288	782	973	54		
Ж	574	574	2528	...	2019	826	2818	...	75	744	1031	59		
Σ	654	654	4831	...	5107	1371	5211	...	363	1526	2004	113		

Табела 4.7. Становништво старо 15 и више година према полу, школској спреми и писмености, по попису из 2011. године

Образовна структура становништва има посебан значај у демографским истраживањима, с обзиром на утицај који има на природно и миграционо кретање становништва.

У образовној структури становништва старог 15 и више година на подручју Врњачке Бање (2002. године), завршена средња школа је најчешћи вид образовања код оба пола (43% становника), на другом месту је основно образовање (23% углавном старијег слоја становништва), док је 12% (2.705) становништва општине са вишом и високом стручном спремом.

Значајно је напоменути да је скоро 50% становништва општине на нивоу основног и нижег образовања, што неспорно захтева веће ангажовање на образовању становништва кроз доквалификацију, преквалификацију и програме перманентног образовања.

Иако је забележен тренд смањења броја неписмених у последњих 20 година и даље је присутан **значајан проценат неписменог становништва** (778 становника), посебно женског становништва (5,37% становништва старог 10 и више година).

У 2012. години се бележи смањење броја неписменог становништва на 654 са 778 колико је било 2002. године. Иако је забележено смањење, још увек је висок проценат неписмености, поготово жена. Од укупног броја неписменог становништва, проценат женског неписменог становништва 2011. године износи 87,76%.

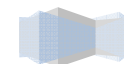
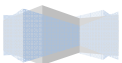
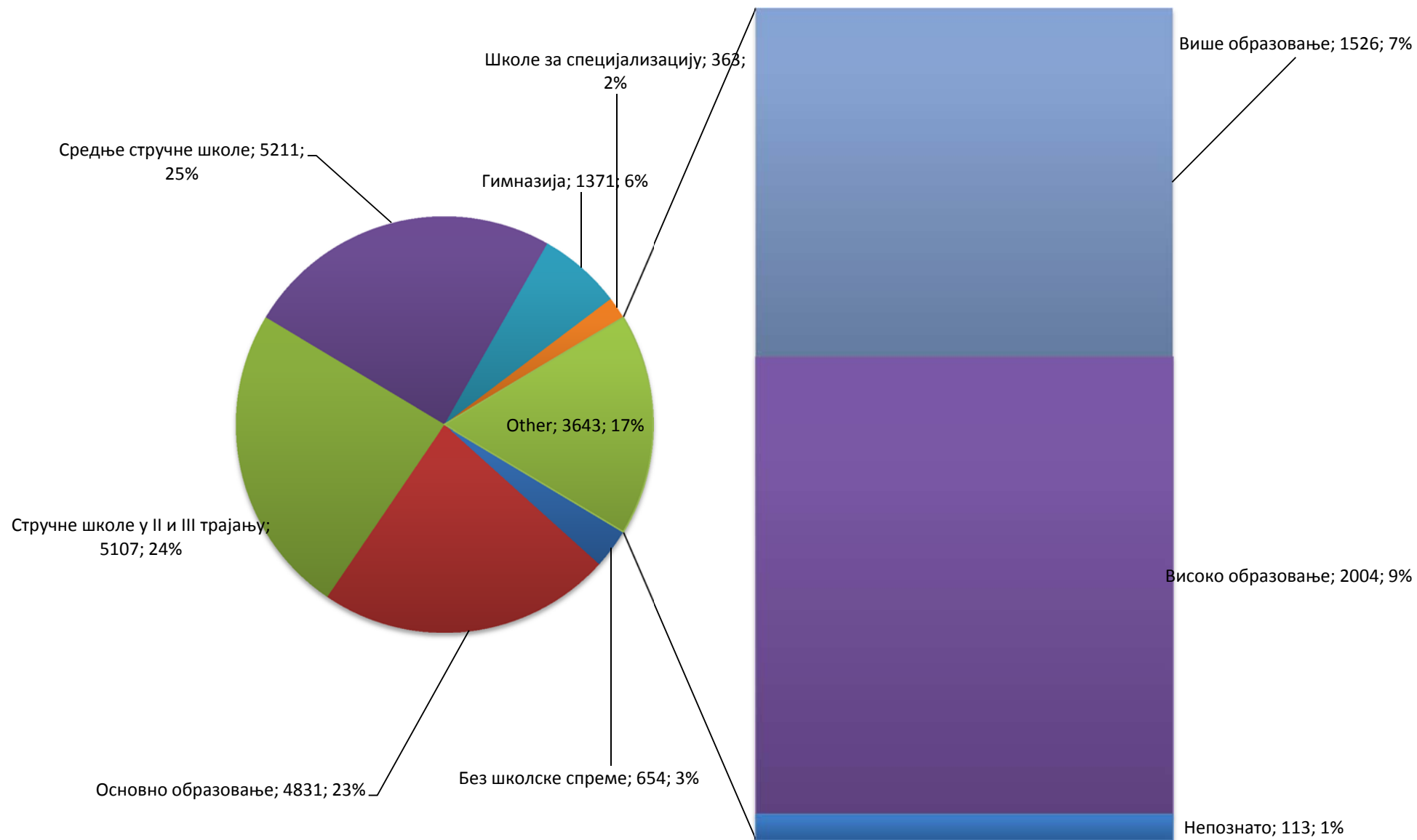


График 4.15. Становништво старо 15 и више година према школској спреми по попису из 2011. године



5. СТАМБЕНИ РЕСУРСИ

5.1. Стамбена изградња

	2009.						2010.						2013.						
	Завршени станови				Број незавршених станова		Завршени станови				Број незавршених станова		Завршени станови				Број незавршених станова		
	Укупно		Од тога: новоградња				Укупно		Од тога: новоградња				Укупно		Од тога: новоградња				
Република Србија	Број	Површина m ²	Број	Површина m ²	Укупно	Од тога: новоградња	Број	Површина m ²	Број	Површина m ²	Укупно	Од тога: новоградња	Број	Површина m ²	Број	Површина m ²	Укупно	Од тога: новоградња	
Република Србија	19.103	1.332.012	17.408	1.222.119	28.851	26.954	18.648	1.252.738	16.898	1.136.181	26.793	25.351	13.505	852.488	-	-	-	-	-
Рашки округ	1.574	96.179	1.536	93.535	2.482	2.351	1.737	108.514	1.677	104.535	1.335	1.238	436	28.270	-	-	-	566	-
Врњачка Бања	354	14.762	338	13.998	509	498	368	16.098	368	16.098	303	289	71	3.542	-	-	-	8	-



Табела 5.1. Стамбена изградња у периоду 2009-2013. године

5.2. Вредност изведених грађевинских радова (у хиљадама динара)



60

2009

2010

	Укупно	Од тога: новоградња	Стамбена изградња		Укупно	Од тога: новоградња	Стамбена изградња	
			укупно	од тога: новоградња			укупно	од тога: новоградња
Република Србија	184795386	105798658	42085705	39162027	179875914	98505623	40009034	37144375
Рашки	5621419	3708529	1934344	1855063	5114870	3050135	1315770	1235942
Врњачка Бања	871735	731670	566072	549265	512239	432849	349502	347771

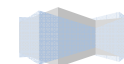
Табела 5.2. Вредности изведених грађевинских радова у периоду 2009. - 2010.

5.3. Цене на тржишту¹³

Величина стамбене јединице	Локација	Цена по m ² изражена у €
Једнособни	центар	1100-1700
Једнособни	периферија	700-1000
Двособни	центар	1100-1700
Двособни	периферија	700-1000
Трособни	центар	1100-1700
Трособни	периферија	700-1000

Табела 5.3. Агенцијске цене некретнина на тржишту

¹³Извор: Анализа понуда Агенција за промет некретнина на територији Врњачке Бање



6. ФИНАНСИЈСКИ РЕСУРСИ

6.1. Предузетници и правна лица

6.1.1. Класификација предузетника према секторима делатности, стање на дан 16.12.2014. год. (Извор: Агенција за привредне регистре)

Називи претежне делатности			
Бојење и застакљивање	8	Изнајмљивање и лизинг осталих машина, опреме и материјалних	1
Брокерски послови с хартијама од вредности и берзанском робом	2	Кетеринг	2
Делатност агенција за некретнине	8	Књиговезачке и сродне услуге	2
Делатност фризерских и козметичких салона	43	Комбиноване канцеларијско-административне услуге	2
Делатност неге и одржавања тела	3	Консултантске активности у вези с пословањем и осталим управљањем	3
Делатност путничких агенција	5	Ковање, пресовање, штанцовање и ваљање метала; металургија праха	5
Делатност рекламних агенција	5	Кровни радови	3
Делатност забавних и тематских паркова	5	Малтерисање	3
Делатности ресторана и покретних угоститељских објекта	83	Машинска обрада метала	20
Дестилација, пречишћавање и мешање пића	1	Медијско представљање	2
Довршавање текстила	2	Монтажа индустријских машина и опреме	2
Друге уметничке делатности у оквиру извођачке уметности	1	Неспецијализована трговина на велико храном, пићима и дуваном	2
Друге уметничке делатности у оквиру извођачке уметности	2	Обрада и превлачење метала	2
Друмски превоз терета	28	Обрада података, хостинг и сл.	6
Фотографске услуге	4	Одмаралишта и слични објекти за краћи боравак	4
Фотокопирање, припремање докумената и друга специјализована канцеларијска подршка	1	Одржавање и поправка моторних возила	27
Гајење биљака за припремање напитака	1	Одржавање и поправка намештаја	1
Гајење осталих једногодишњих и двогодишњих биљака	1	Општа медицинска пракса	5
Гајење поврћа, бостана, коренастих и кртоластих биљака	3	Остала трговина на мало храном у специјализованим продавницама	2
Гајење шума и остале шумарске делатности	11	Остала трговина на мало изван продавница, тезги и пијаца	5
Хотели и сличан смештај	3	Остала трговина на мало новим производима у специјализованим продавницама	2
Инжењерске делатности и техничко саветовање	7	Остала трговина на мало изван продавница, тезги и пијаца	5
Изградња стамбених и нестамбених зграда	8		

Остала трговина на мало новим производима у специјализованим продавницама	33
Остала трговина на мало у неспецијализованим продавницама	30
Остала здравствена заштита	2
Остале непоменуте личне услужне делатности	2
Остале помоћне делатности у пружању финансијских услуга, осим осигурања и пензијских фондова	2
Остале пратеће делатности у саобраћају	1
Остале стручне, научне и техничке делатности	4
Остале услуге резервације и делатности повезане с њима	1
Остале услуге резервације и делатности повезане с њима	2
Остале услужне активности подршке пословању	7
Остале забавне и рекреативне делатности	7
Остали инсталациони радови у грађевинарству	1
Остали непоменути специфични грађевински радови	3
Остали превоз путника у копненом саобраћају	4
Остали смештај	3
Остали завршни радови	3
Остало образовање	1
Остало штампање	7
Поправка апарата за домаћинство и кућне и баштенске опреме	5
Поправка електричне опреме	1
Поправка електронских апарата за широку употребу	1
Поправка комуникационе опреме	1
Поправка машина	6
Поправка металних производа	2
Поправка обуће и предмета од коже	2
Поправка остале опреме	1
Поправка осталих личних предмета и предмета за домаћинство	8

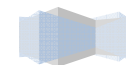
Поправка рачунара и периферне опреме	2
Посредовање у продаји пољопривредних сировина, животиња, текстилних сировина и полупроизвода	1
Постављање електричних инсталација	9
Постављање подних и зидних облога	11
Постављање водоводних, канализационих, грејних и климатизационих система	13
Прање и хемијско чишћење текстилних и крзнених производа	4
Правни послови	2
Прерада чаја и кафе	2
Прерада и конзервисање меса	2
Припремна градилишта	1
Производња алата	1
Производња амбалаже од пластике	3
Производња детерџената, сапуна средстава за чишћење и полирање	3
Производња дрвне амбалаже	1
Производња двопека, кекса, трајног пецива и колача	1
Производња електричне и електронске опреме за моторна	1
Производња готових текстилних производа, осим одеће	1
Производња хлеба, свежег пецива и колача	15
Производња игара и играчака	1
Производња имитације накита и сродних производа	1
Производња кинематографских дела, аудио-визуелних производа и телевизијског програма	1
Производња кухињског намештаја	1
Производња макарона, резанаца и сличних производа од брашна	1
Производња машина за индустрију хране, пића и дувана	1
Производња машина за остале специјалне намене	1
Производња медицинских и стоматолошких	2

инструментата и материјала	
Производња металних конструкција и делова конструкција	4
Производња металних врата и прозора	2
Производња накита и сродних предмета	12
Производња намештаја за пословне и продајне просторе	2
Производња обуће	1
Производња опреме за дистрибуцију електричне енергије и опреме за управљање електричном енергијом	1
Производња оптичких инструмената и фотографске опреме	1
Производња остале електричне опреме	1
Производња остале грађевинске столарије и елемената	17
Производња остале одеће	6
Производња остале плетене и кукичане одеће	2
Производња осталих алатних машина	1
Производња осталих делова и додатне опреме за моторна возила	3
Производња осталих машина и апарата опште намене	3
Производња осталих металних производа	3
Производња осталих одевних предмета и прибора	1
Производња осталих предмета	6
Производња осталих прехранбених производа	2
Производња осталих производа од бетона, гипса и цемента	1
Производња осталих производа од дрвета, плуте, сламе и прућа	8
Производња осталих производа од гуме	6
Производња осталих производа од пластике	3
Производња плетених и кукичаних чарапа	1
Производња плоча, листова, цеви и профила од пластике	8
Производња производа од бетона намењених за	3

грађевинарство	
Производња производа од бетона намењених за грађевинарство	3
Производња производа од крзна	1
Производња радне одеће	2
Производња сокова од воћа и поврћа	1
Производња таласастог папира и картона и амбалаже од папира и картона	6
Производња жичаних производа, ланаца и опруга	1
Рачунарско програмирање	7
Рачуноводствени, књиговодствени и ревизорски послови; пореско саветовање	28
Резање и обрада дрвета	6
Рушење објеката	1
Сеча дрвећа	6
Сечење, обликовање и обрада камена	4
Специјалистичка медицинска пракса	4
Специјализоване дизајнерске делатности	1
Спортско и рекреативно образовање	1
Стоматолошка пракса	13
Такси превоз	72
Трговина на мало аудио и видео опремом у специјализованим продавницама	1
Трговина на мало цвећем, садницама, семењем, ђубривима, кућним љубимцима и храном за кућне љубимце у специјализованим продавницама	3
Трговина на мало хлебом, тестенином, колачима и слаткишима у специјализованим продавницама	2
Трговина на мало играма и играчкама у специјализованим продавницама	1
Трговина на мало књигама у специјализованим продавницама	4
Трговина на мало козметичким и тоалетним	3

производима у специјализованим продавницама	
Трговина на мало медицинским и ортопедским помагалима у специјализованим продавницама	1
Трговина на мало месом и производима од меса у специјализованим продавницама	2
Трговина на мало металном робом, бојама и стаклом у специјализованим продавницама	10
Трговина на мало намештајем, опремом за осветљење и осталим предметима за домаћинство у специјализованим продавницама	7
Трговина на мало обућом и предметима од коже у специјализованим продавницама	7
Трговина на мало одећом у специјализованим продавницама	35
Трговина на мало осталом робом на тезгама и пијацама	51
Трговина на мало пићима у специјализованим продавницама	2
Трговина на мало половном робом у продавницама	1
Трговина на мало посредством поште или преко интернета	1
Трговина на мало рачунарима, периферним јединицама и софтвером у специјализованим продавницама	2
Трговина на мало рибом, љускарима и мекушцима у специјализованим продавницама	2
Трговина на мало спортском опремом у специјализованим	1
Трговина на мало текстилом у специјализованим	18

продавницама	
Трговина на мало текстилом, одећом и обућом на тезгама и пијацама ⁷	
Трговина на мало теписима, зидним и подним облогама у специјализованим продавницама	1
Трговина на мало теписима, зидним и подним облогама у специјализованим продавницама	46
Трговина на велико дрветом, грађевинским материјалом и санитарном опремом	1
Трговина на велико месом и производима од меса	1
Трговина на велико металном робом, инсталационим	1
Управљање некретнинама за накнаду	1
Услуге одржавања објеката	2
Услуге осталог чишћења	1
Услуге осталог чишћења зграда и опреме	1
Услуге припремања и послуживања пића	42
Услуге припреме за штампу	1
Услуге редовног чишћења зграда	3
Услужне делатности у копненом саобраћају	1
Услужне делатности у вези са шумарством	20
Узгој живине	1
Веб портали	1
Ветеринарска делатност	2
СВЕГА	1098



**6.1.1. Сектори у којима постоји регистровано 10 и више предузетника, стање на дан 16.12.2014. год.
(Извор: Агенција за привредне регистре)**



6.1.2. Класификација привредних друштава према секторима делатности, стање на дан 16.12.2014. год. (Извор: Агенција за привредне регистре)

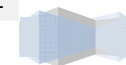
Назив претежне делатности		
Архитектонска делатност		3
Бојење и застакљивање		1
Делатност агенција за некретнине		2
Делатност фитнес клубова		1
Делатност неге и одржавања тела		4
Делатност осталих организација на бази учлађења		1
Делатност путничких агенција		2
Делатност рекламних агенција		1
Делатност школа за возаче		6
Делатност тур-оператора		3
Делатности пословних удружења и удружења послода		1
Делатности ресторана и покретних угоститељских објекта		14
Друмски превоз терета		8
Емитовање радио-програма		2
Гајење осталих једногодишњих и двогодишњих биљ		1
Гајење шума и остале шумарске делатности		1
Гајење жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица		1
Градски и приградски копнени превоз путника		13
Хотели и сличан смештај		10
Инжењерске делатности и техничко саветовање		4
Издавање књига		2
Изградња електричних и телекомуникационих водова		1
Изградња путева и аутопутева		1
Изградња стамбених и нестамбених зграда		22
Изнајмљивање и лизинг аутомобила и лаких моторних возила		1
Изнајмљивање властитих или изнајмљених некретнина		1
Консултантске активности у вези с пословањем и осталим управљањем		10
Ковање, пресовање, штанцовање и ваљање метала		1
Ливење осталих обојених метала		1
Малтерисање		1
Машинска обрада метала		7
Мешовита пољопривредна производња		1
Неспецијализована трговина на велико		39
Неспецијализована трговина на велико храном, пићим		3
Обрада и превлачење метала		2
Остала прерада и конзервисање воћа и поврћа		1
Остала трговина на мало новим производима у специјализованим продавницама		1
Остала трговина на мало у неспецијализованим продавницама		3
Остале помоћне делатности у пружању финансијских услуга, осим осигурања и пензијских фондова		1
Остале пратеће делатности у саобраћају		1
Остале стручне, научне и техничке делатности		3
Остале услужне активности подршке пословању		4
Остали инсталациони радови у грађевинарству		1
Остали непоменути специфични грађевински радови		3
Остали превоз путника у копненом саобраћају		2
Остали завршни радови		1
Остало штампање		4

Поновна употреба разврстаних материјала	1
Поправка електронских апарата за широку употребу	1
Поправка машина	2
Поправка осталих личних предмета и предмета за дом	1
Поправка рачунара и периферне опреме	1
Посредовање у продаји намештаја, предмета за дома	1
Посредовање у продаји разноврсних производа	1
Постављање електричних инсталација	4
Постављање подних и зидних облога	2
Постављање водоводних, канализационих, грејних и климатизационих система	1
Производња алата	6
Производња амбалаже од пластике	4
Производња брава и окова	1
Производња електромотора, генератора и трансформа	1
Производња готове хране за домаће животиње	1
Производња хлеба, свежег пецива и колача	3
Производња и емитовање телевизијског програма	2
Производња комуникационе опреме	1
Производња кухињског намештаја	1
Производња машина за индустрију хране, пића и дувана	4
Производња машина за обраду метала	1
Производња медицинских и стоматолошких инструмена	1
Производња мерних, истраживачких и навигационих и	3
Производња металних конструкција и делова констру	3
Производња металних врата и прозора	3

Производња накита и сродних предмета	1
Производња обуће	1
Производња опреме за подизање и преношење	1
Производња остале одеће	4
Производња осталих делова и додатне опреме за мот	2
Производња осталих металних производа	2
Производња осталих одевних предмета и прибора	1
Производња осталих предмета	4
Производња осталих прехранбених производа	1
Производња осталих производа од дрвета, плуте, сл	4
Производња осталих производа од гуме	5
Производња осталих производа од папира и картона	1
Производња осталих производа од пластике	3
Производња осталих текстилних предмета	1
Производња осталог намештаја	2
Производња освежавајућих пића, минералне воде и освежавајућих напитака	4
Производња плоча, листова, цеви и профила од пластике	1
Производња производа од бетона намењених за грађ	2
Производња рачунара и периферне опреме	1
Производња радне одеће	2
Производња равнoг стакла	1
Производња сладоледа	1
Производња стаклених влакана	1
Производња шећера	1
Производња таласастог папира и картона и амбалаже	6
Производња вина од грозђа	1

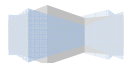
Производња зачина и других додатака храни	2
Производња жичаних производа, ланаца и опруга	1
Рачунарско програмирање	1
Рачуноводствени, књиговодствени и ревизорски послови	6
Разрада грађевинских пројеката	2
Резање и обрада дрвета	6
Скупљање отпада који није опасан	1
Скупљање, пречишћавање и дистрибуција воде	3
Спортско и рекреативно образовање	1
Такси превоз	3
Техничко испитивање и анализе	2
Трговина аутомобилима и лаким моторним возилима	4
Трговина на мало аудио и видео опремом у специјализованим продавницама	1
Трговина на мало деловима и опремом за моторна возила	3
Трговина на мало фармацеутским производима у специјализованим продавницама	1
Трговина на мало књигама у специјализованим продавницама	1
Трговина на мало козметичким и тоалетним производи	1
Трговина на мало металном робом, бојама и стаклом	2
Трговина на мало моторним горивима у специјализованим продавницама	2
Трговина на мало намештајем, опремом за осветљење	1
Трговина на мало обућом и предметима од коже у специјализованим продавницама	1

Трговина на мало одећом у специјализованим продавницама	3
Трговина на мало производима од дувана у специјализованим продавницама	1
Трговина на мало у неспецијализованим продавницама	5
Трговина на мало воћем и поврћем у специјализованим продавницама	1
Трговина на велико алатним машинама	1
Трговина на велико цвећем и садницама	1
Трговина на велико дрветом, грађевинским материјал	6
Трговина на велико фармацеутским производима	2
Трговина на велико кафом, чајевима, какаом и зачинима	1
Трговина на велико месом и производима од меса	1
Трговина на велико металном робом, инсталационим материјалима	3
Трговина на велико одећом и обућом	3
Трговина на велико осталим производима за домаћинство	1
Трговина на велико осталом храном, укључујући риб	1
Трговина на велико отпацама и остацима	1
Трговина на велико пићима	3
Трговина на велико порцуланом, стакленом робом и с	1
Трговина на велико текстилом	1
Трговина на велико воћем и поврћем	2
Трговина на велико житом, сировим дуваном, семење	2
Услуге припремања и послуживања пића	1

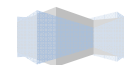
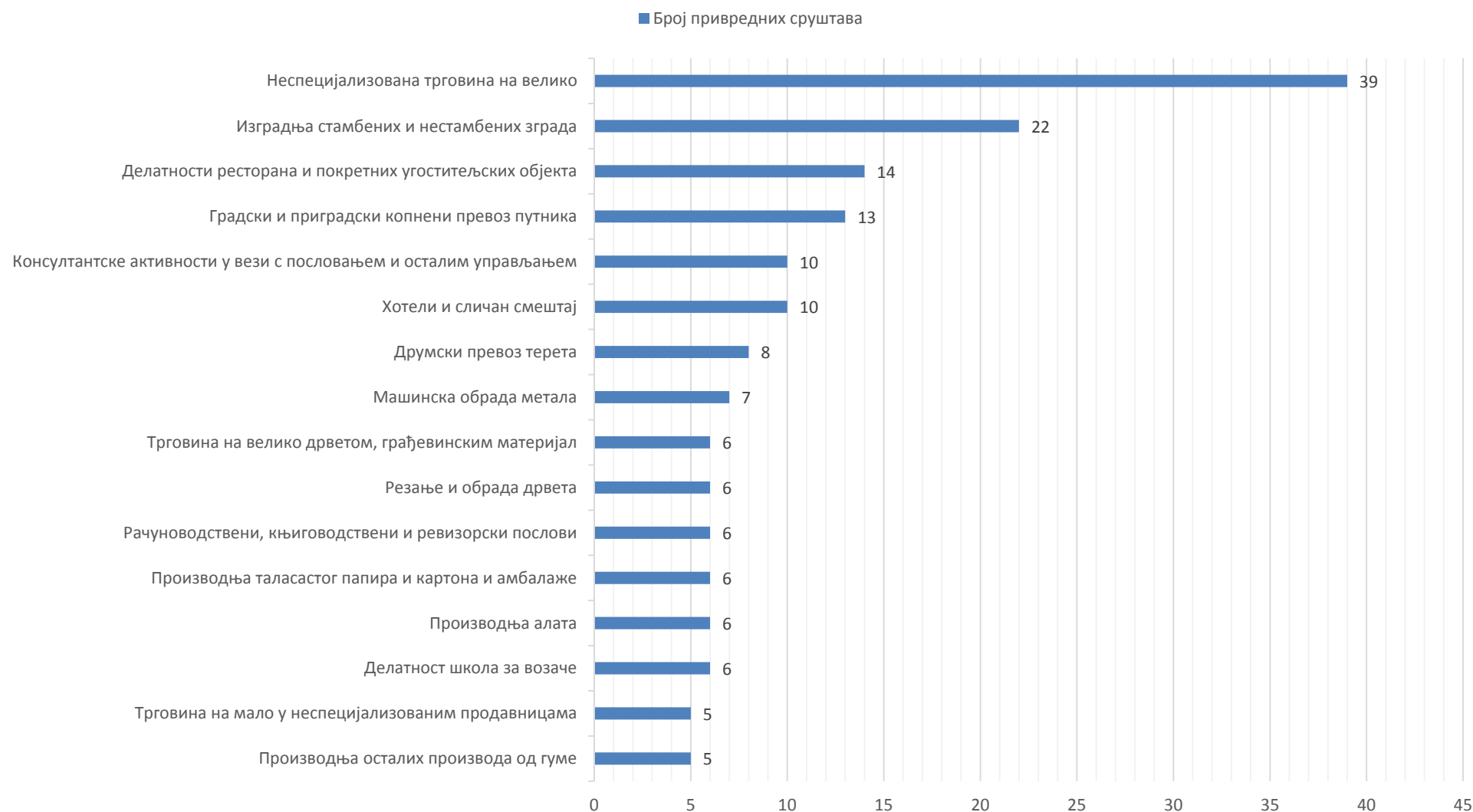


Узгој коња и других копитара	1
Узгој музних крава	2
Узгој осталих животиња	1

Узгој свиња	1
Ветеринарска делатност	2
СВЕГА	394



**6.1.2. Сектори у којима постоји регистровано 10 и више привредних друштава, стање на дан 16.12.2014. год.
(Извор: Агенција за привредне регистре)**



6.2. Индустијске зоне (ГУП 2005-2021)

Индустија у Врњачкој Бањи дефинисана је Генералним и Просторним планом. Дозвољене су оне делатности које нису у супротности са основном лечилишно-здравственом функцијом бање. Индустијске зоне сконцентрисане су углавном на улазу у Врњачку Бању, а и делом су разливане уз магистрални пут Краљево-Крушевац, комунално опремљене са излазом на пут, налазе се у власништву правних и физичких лица. У зависности од захтеване намене могуће је препарцелацијом постићи одговарајућу величину парцеле. Осим у зони индустрије, поједине пословне комплексе могуће је изградити у зони сервиса и складишта, малој привреди и занатству, мешовитим индустријским зонама и сл. Поред постојеће индустријске структуре у наредном периоду очекује се и развој нових малих и средњих предузећа у свим индустријским гранама прерађивачког сектора.

Р.бр.	К.О.	Укупна површина (ха)	Површина у ГП-у (ха)
1.	Врњачка Бања (и Врњци)	2.468,18	1.366,44
2.	Руђинци	1.129,10	467,93
3.	Липова	723,33	250,43
4.	Ново Село	2.822,28	234,17
Укупно:		7.810,26	2.318,97

Табела 6.4. Обухват Генералног плана Врњачке Бање 2005. – 2021.¹⁴

¹⁴Извор: „Генерални план Врњачке Бање 2005-2021. године“

График 6.1. Обухват Генералног плана Врњачке Бање
2005. – 2021. / Врњачка Бања (и Врњци)



График 6.2. Обухват Генералног плана Врњачке Бање
2005. – 2021. / Руђинци

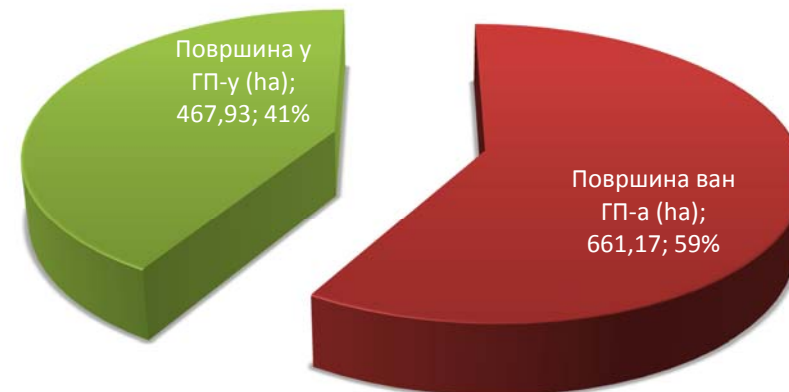


График 6.3. Обухват Генералног плана Врњачке Бање
2005. – 2021. / Липова

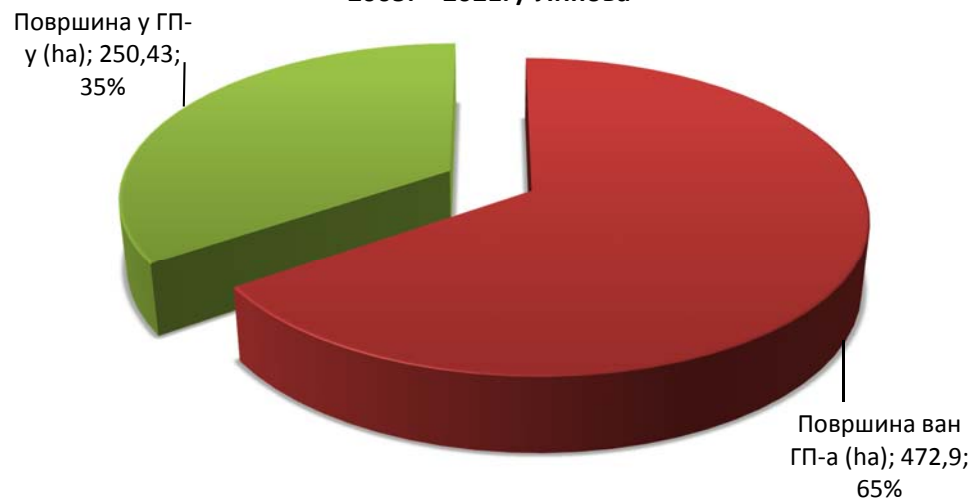
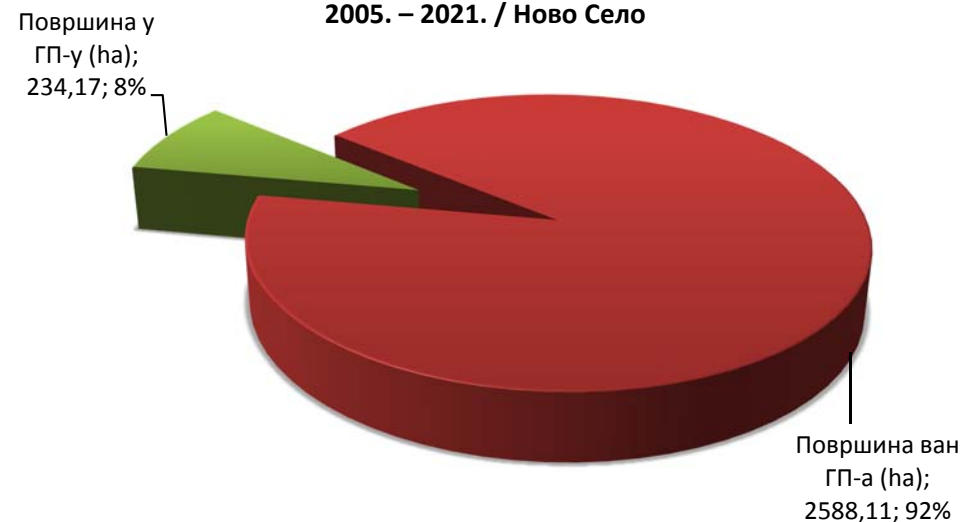
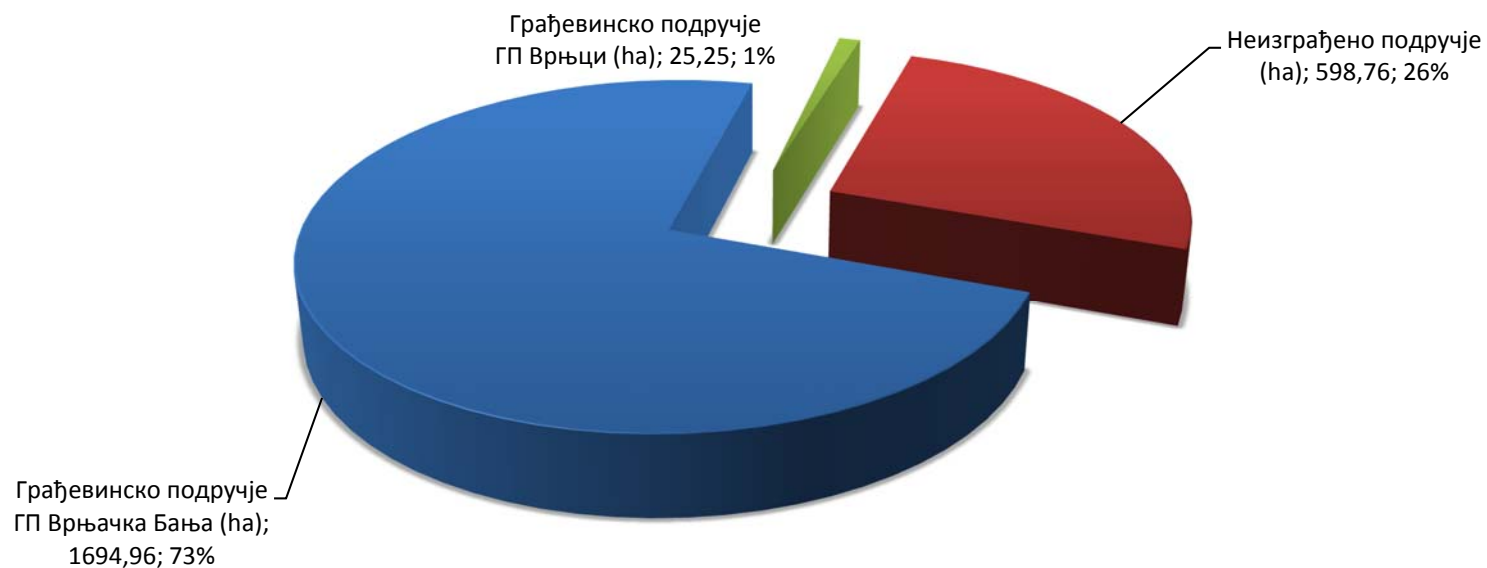


График 6.4. Обухват Генералног плана Врњачке Бање
2005. – 2021. / Ново Село



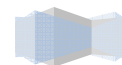
Број	ГП	Површина (ха)	%
Грађевинско подручје		1.720,21	74,00
1	ГП Врњачка Бања	1.694,96	73,09
2	ГП Врњци	25,25	1,09
Неизграђено		598,76	25,82
Подручје ГП-а		2318,97	100,00

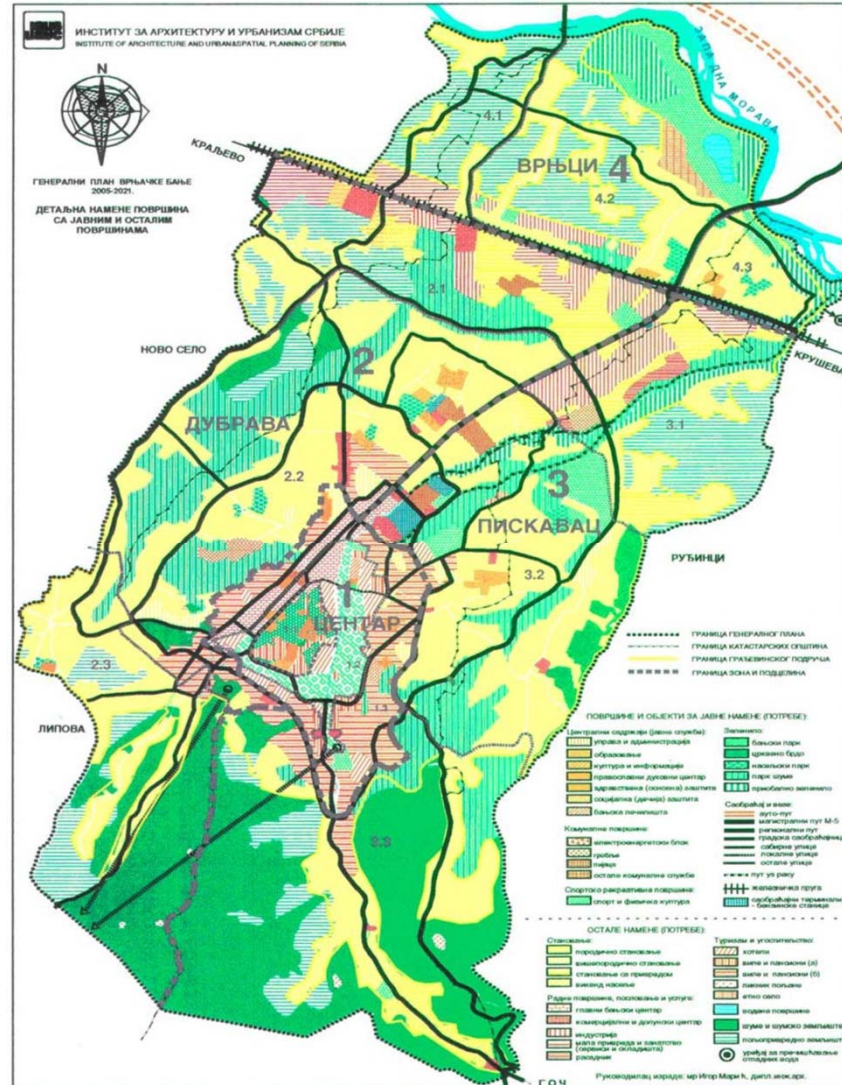
Табела 6.5. Површине грађевинског земљишта¹⁵¹⁵Извор: „Генерални план Врњачке Бање 2005-2021. године“

ГП-ом Врњачке Бање обухваћени простор је подељен у четири зоне са подцелинама:

- Зона 1. са три подцелине обухвата централни део Врњачке Бање;
- Зона 2. са три подцелине обухвата западни део ГП;
- Зона 3. са три подцелине обухвата источни део ГП;
- Зона 4. са три подцелине обухвата северни део ГП.

У циљу урбанистичког и просторног уређења, а према дефинисаним концепцијама и циљевима развоја привредне, саобраћајно-комуналне и друштвене инфраструктуре, неопходно је донети детаљне регулационе планове за наведене зоне, а за поједине комплексе у оквиру појединих подцелина и урбанистичке пројекте. Наиме, ГП Врњачке Бање, у погледу просторне организације производних делатности, поделио је општинску територију на зоне за туристичку намену и зону за производну/индустријску намену, која се налази периферно у односу на ужу бањску и стамбену зону.

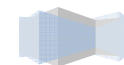




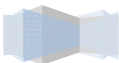
Слика 6.1. Основна намена простора (граница подручја Врњачке Бање по зонама)

6.3. Буџетски приходи, расходи и инвестиције општине Врњачка Бања у периоду 2001. – 2013. године (у хиљадама динара)

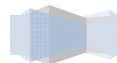
2001.	Укупни буџетски приходи	Укупни приходи по становнику	Расходи буџета	Укупне инвестиције ¹⁶
Република Србија ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹	31.346.173	4.057	21.121.816	55.188.399
Централна Србија ²⁰	22.729.086	3.952	22.504.729	41.840.003
Рашки округ	829.333	2.648	829.333	871.462
Врњачка Бања	140.544	5.364	140.544	103.505
2002.	Укупни буџетски приходи	Укупни приходи по становнику	Расходи буџета	Укупне инвестиције
Република Србија	56.634.868	7.547	56.279.975	102.860.663
Централна Србија	41.002.631	7.503	40.794.802	79.557.972
Рашки округ	1.554.027	5.331	1.549.492	1.044.848
Врњачка Бања	193.760	7.312	193.760	146.853
2003.	Укупни буџетски приходи	Укупни приходи по становнику	Расходи буџета	Укупне инвестиције
Република Србија	72.266.247	9.594	71.994.834	115.662.223
Централна Србија	53.957.616	9.858	53.819.052	89.976.409
Рашки округ	1.686.096	5.740	1.685.609	1.155.832
Врњачка Бања	195.067	7.307	195.067	131.430
2004.	Укупни буџетски приходи	Укупни приходи по становнику	Расходи буџета	Укупне инвестиције
Република Србија	52.665.338	-	52.665.338	152.929.464
Централна Србија	29.809.032	-	29.753.805	123.445.066
Рашки округ	2.190.520	-	2.190.520	1.617.907
Врњачка Бања	253.698	-	253.698	299.097

¹⁶Обухвата и задружни, мешовити и државни облик својине.¹⁷Без Републичког буџета и буџета покрајина.¹⁸Обухваћен и буџет Града Београда.¹⁹Нису обухваћени подаци за Косово и Метохију.²⁰Обухваћен и буџет Града Београда.

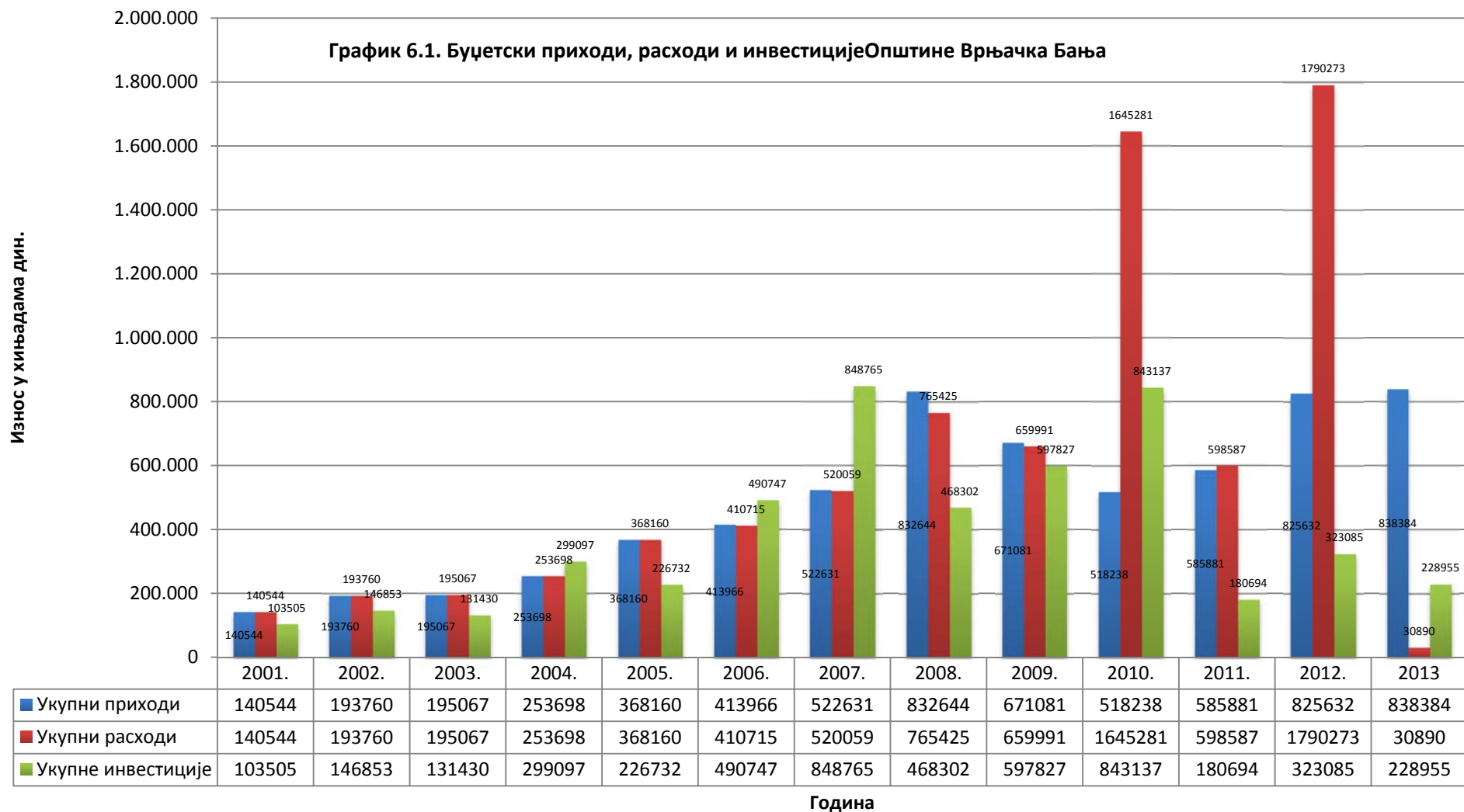
2005.	Укупни буџетски приходи	Укупни приходи по становнику	Расходи буџета	Укупне инвестиције
Република Србија	66.980.836	-	66.821.535	327.525.063
Централна Србија	38.056.567	-	37.899.376	253.879.729
Рашки округ	2.705.223	-	2.705.223	2.464.171
Врњачка Бања	368.160	-	368.160	226.732
2006.	Укупни буџетски приходи	Укупни приходи по становнику	Расходи буџета	Укупне инвестиције
Република Србија	138.073.353	18.629	131.743.182	340.795.050
Централна Србија	103.758.976	19.183	98.069.906	246.477.735
Рашки округ	3.449.723	11.625	3.571.325	3.533.986
Врњачка Бања	413.966	15.633	410.715	490.747
2007.	Укупни буџетски приходи	Укупни приходи по становнику	Расходи буџета	Укупне инвестиције
Република Србија	160.471.781	21.739	164.278.567	482.340.888
Централна Србија	119.420.164	22.156	124.177.811	366.865.027
Рашки округ	3.818.021	12.825	3.802.658	6.952.114
Врњачка Бања	522.631	19.755	520.059	848.765
2008.	Укупни буџетски приходи	Укупни приходи по становнику	Расходи буџета	Укупне инвестиције
Република Србија	184.287.723	25.072	181.159.541	566.836.857
Централна Србија	136.594.429	25.433	134.868.356	431.630.364
Рашки округ	4.560.386	15.281	4.389.311	7.461.415
Врњачка Бања	832.644	31.466	765.425	468.302
2009.	Укупни буџетски приходи	Укупни приходи по становнику	Расходи буџета	Укупне инвестиције
Република Србија	166.267.607	22.712	174.500.863	455.485.248
Централна Србија	125.874.695	23.517	131.277.599	352.405.627
Рашки округ	-	13.941	4.247.593	5.004.857
Врњачка Бања	671.081	25.371	659.991	597.827



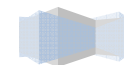
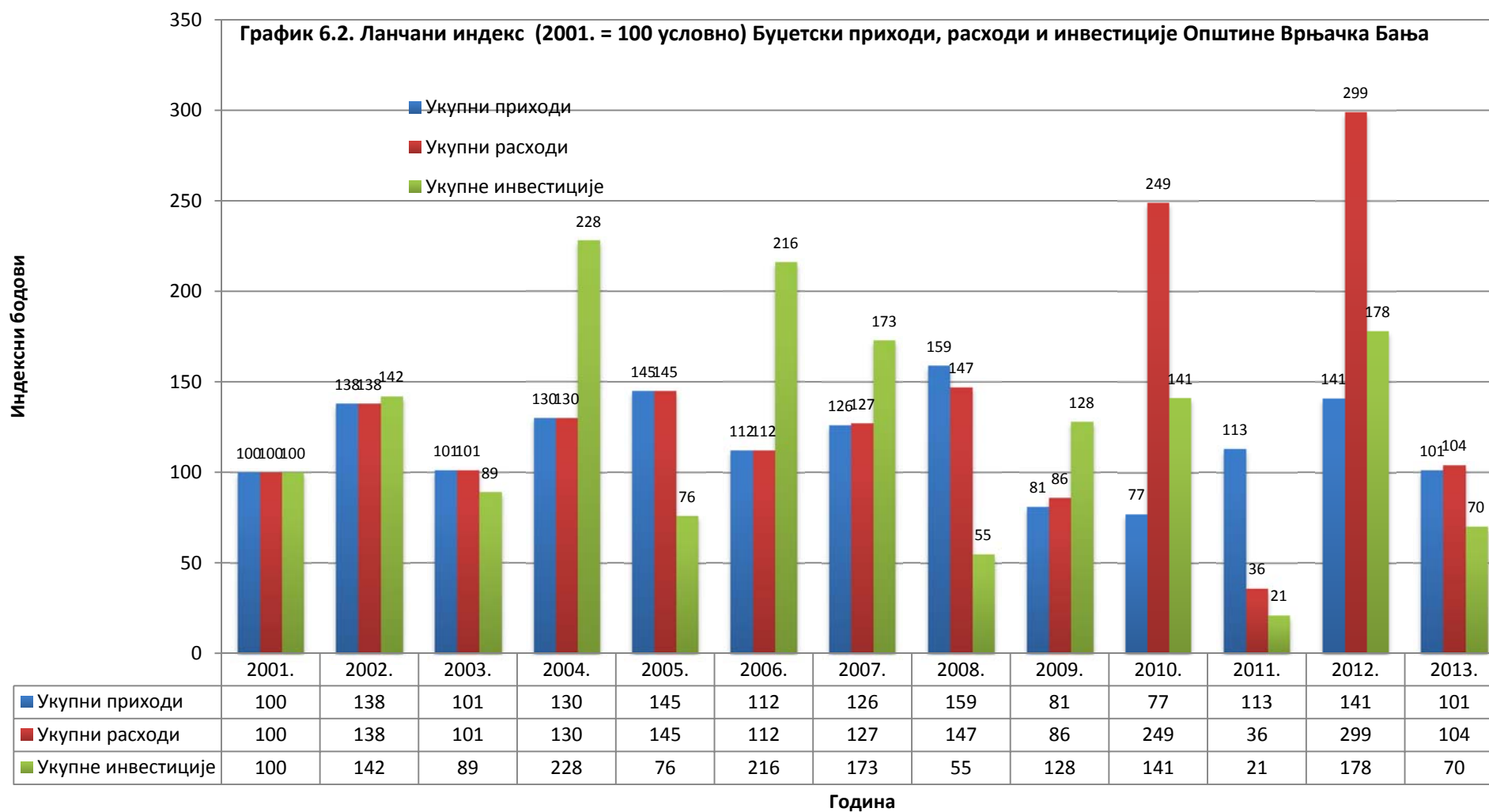
2010.	Укупни буџетски приходи	Укупни приходи по становнику	Расходи буџета	Укупне инвестиције
Република Србија	191.115.007	26.211	1.131.699.378	425.400.001
Централна Србија	-	-	-	-
Рашки округ	5.018.104	16.774	15.695.345	6.832.286
Врњачка Бања	518.238	19.607	1.645.281	843.137
2011.	Укупни буџетски приходи	Укупни приходи по становнику	Расходи буџета	Укупне инвестиције
Република Србија	215.585.565	29.700	214.823.439	493.100.031
Централна Србија	-	-	-	-
Рашки округ	7.248.781	24.176	7.318.180	5.926.042
Врњачка Бања	585.881	22.280	598.587	180.694
2012.	Укупни буџетски приходи	Укупни приходи по становнику	Расходи буџета	Укупне инвестиције
Република Србија	288.205.286	39.756	253.777.264	608.508.303
Централна Србија	-	-	-	-
Рашки округ	7.764.854	25.152	7.220.113	7.888.678
Врњачка Бања	825.632	30.211	825.632	323.085
2013.	Укупни буџетски приходи	Укупни приходи по становнику	Расходи буџета	Укупне инвестиције
Република Србија	241.895.994	33.705	236.679.444	501.512.800
Централна Србија	-	-	-	-
Рашки округ	7.156.262	23.206	7.211.127	6.377.046
Врњачка Бања	838.384	30.890	858.141	228.955



6.3.1. Графички приказ - Буџетски приходи, расходи и инвестиције Општине Врњачка Бања 2001. До 2013. године



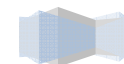
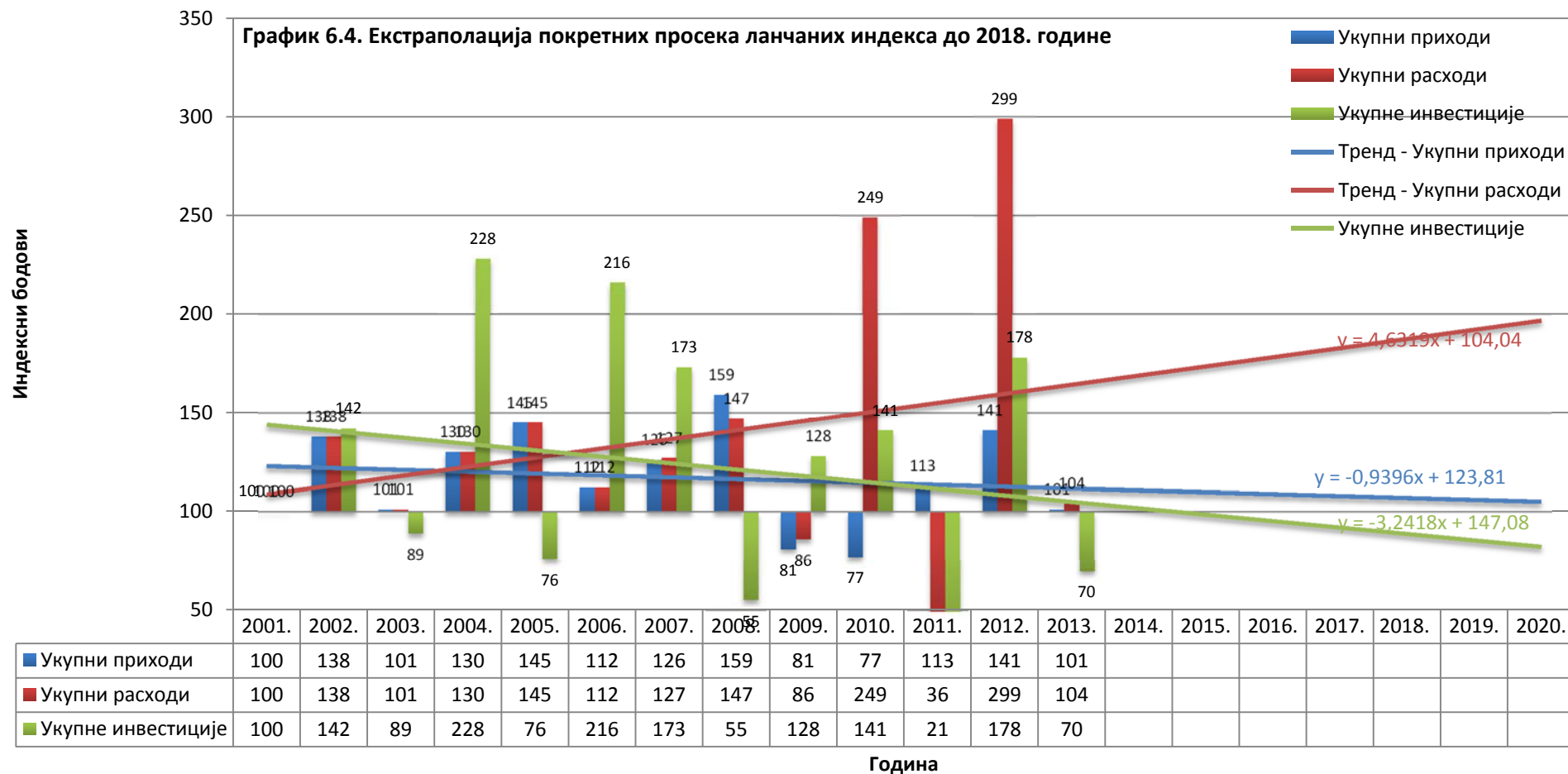
6.3.2. Ланчани индекс (2001. = 100 условно) Буџетски приходи, расходи и инвестиције Општине Врњачка Бања 2001. до 2013. године



6.3.3. Кретање „Пикова“ врхова ланчаних индекса - Буџетски приходи, расходи и инвестиције Општине Врњачка Бања 2001. до 2013. године



6.3.4. Екстраполација покретних просека ланчаних индекса до 2018. године- Буџетски приходи, расходи и инвестиције Општине Врњачка Бања



7. ЗАПОСЛЕНОСТ

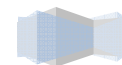
7.1. Запосленост у општини Врњачка Бања у периоду 2001–2013. године

2001.	Укупно	% жене	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.	Лица која самостално обављају делатност	Број запослених на 1000 становника	
					Укупно	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	1.904.477	43,2	1.555.035	349.442	246	201
Централна Србија	1.399.256	43,2	1.150.163	249.093	243	170
Рашки округ	64.641	43,3	46.393	18.248	206	148
Врњачка Бања	5.266	45,9	4.358	908	201	166
2002.	Укупно	% жене	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.	Лица која самостално обављају делатност	Број запослених на 1000 становника	
					Укупно	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	1.848.531	43,4	1.458.645	389.886	246	194
Централна Србија	1.354.633	43,6	1.076.409	278.224	248	197
Рашки округ	62.951	43,5	44.536	18.415	216	153
Врњачка Бања	7.113	50,8	4.269	2.844	268	161

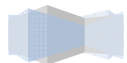
2003.	Укупно	% жене	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.	Лица која самостално обављају делатност	Број запослених на 1000 становника	
					Укупно	Запослени у предузећима, установама, задруг. и др. организ.
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	1.813.570	43,9	1.383.807	429.763	241	184
Централна Србија	1.331.329	44,1	1.022.280	309.049	243	187
Рашки округ	62.632	42,8	41.250	21.382	214	141
Врњачка Бања	7.539	50,2	4.443	3.096	282	166
2004.	Укупно	% жене	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.	Приватни предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	Број запослених на 1000 становника	
					Укупно	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	2.050.854	43.4	1.580.140	470.714	275	212
Централна Србија	1.513.708	43.6	1.172.658	341.050	278	216
Рашки округ	69.331	41,3	45573	23.758	236	155
Врњачка Бања	8.685	48,3	5526	3.159	327	208
2005.	Укупно	% жене	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.	Приватни предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	Број запослених на 1000 становника	
					Укупно	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	2.068.964	43,5	1.546.471	522.493	278	208
Централна Србија	1.524.198	43,8	1.145.723	378.475	281	211
Рашки округ	70.875	41,5	44.492	26.383	240	151
Врњачка Бања	8.500	46,3	5.044	3.457	320	190

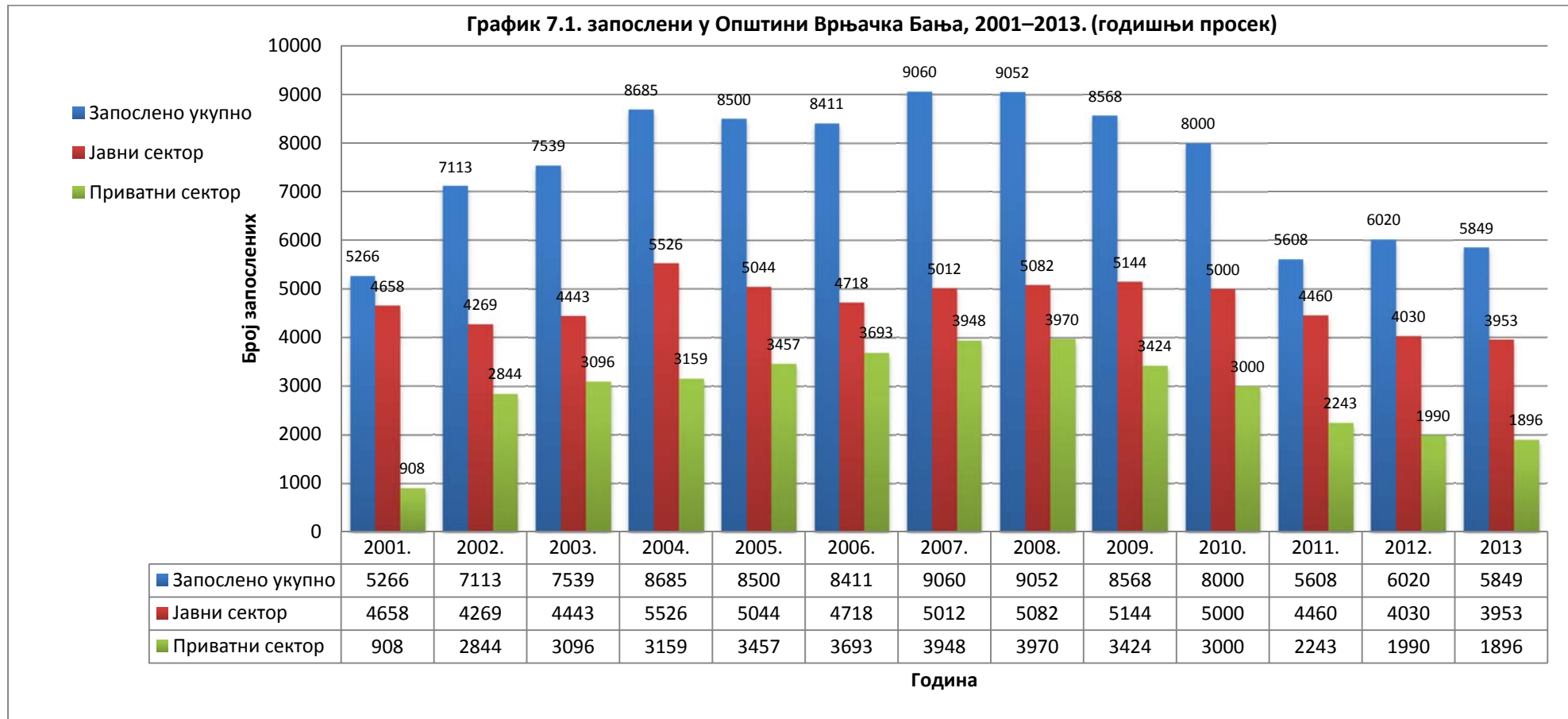
2006.	Укупно	% жене	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.	Приватни предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	Број запослених на 1000 становника	
					Укупно	Запослени у предузећима, установама, задруг. и др. организ.
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	2.025.627	43,1	1.471.150	553.877	274	199
Централна Србија	1.497.531	43,2	1.090.808	406.723	277	202
Рашки округ	70.854	41,1	43.234	27.621	239	146
Врњачка Бања	8.411	43,1	4.718	3.693	318	178
2007.	Укупно	% жене	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.	Приватни предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	Број запослених на 1000 становника	
					Укупно	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	2.002.344	43,4	1.432.851	569.494	271	194
Централна Србија	1.472.954	43,4	1.059.091	413.863	273	196
Рашки округ	72.331	40,5	43.087	29.244	243	145
Врњачка Бања	9.060	43,8	5.112	3.948	342	193
2008.	Укупно	% жене	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.	Приватни предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	Број запослених на 1000 становника	
					Укупно	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	1.999.476	43,7	1.428.457	571.019	272	194
Централна Србија	1.466.133	43,8	1.052.529	413.604	273	196
Рашки округ	70.729	41,0	41.810	28.919	237	140
Врњачка Бања	9.052	43,7	5.082	3.970	342	192

2009.	Укупно	% жене	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.	Приватни предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	Број запослених на 1000 становника	
					Укупно	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	1.889.085	44,3	1.396.792	492.293	258	191
Централна Србија	1.391.175	44,5	1.034.443	356.732	260	193
Рашки округ	65.556	41,7	40.623	24.943	219	136
Врњачка Бања	8.568	42,6	5.144	3.424	324	194
2010.	Укупно	% жене	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.	Приватни предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	Број запослених на 1000 становника	
					Укупно	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	1.796.000	44,8	1.355.000	441.000	246	186
Централна Србија	-	-	-	-	-	-
Рашки округ	60.000	40,2	39.000	21.000	200	130
Врњачка Бања	8.000	41,7	5.000	3.000	289	183
2011.	Укупно	% жене	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.	Приватни предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	Број запослених на 1000 становника	
					Укупно	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	1.746.138	45,9	1.342.892	403.246	2414	185
Централна Србија	-	-	-	-	-	-
Рашки округ	5.608	43,2	38.094	17.986	187	127



Врњачка Бања	6.703	46,3	4460	2243	255	170
2012.	Укупно	% жене	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.	Приватни предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	Број запослених на 1000 становника	
					Укупно	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	1.727.048	48,1	1.341.114	385.934	240	186
Централна Србија	-	-	-	-	-	-
Рашки округ	54.277	43,4	37.458	16.819	196	121
Врњачка Бања	6.020	47,9	4030	1990	220	147
2013	Укупно	% жене	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. Организ.	Приватни предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	Број запослених на 1000 становника	
					Укупно	Запослени у предузећима, установама, задругама и др. организ.
РЕПУБЛИКА СРБИЈА	1.715.163	46,2	1.338.082	377.081	239	187
Централна Србија	-	-	-	-	-	-
Рашки округ	53.185	44,5	37.323	15.862	182	121
Врњачка Бања	5.849	48,2	3.953	1.896	216	146

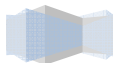


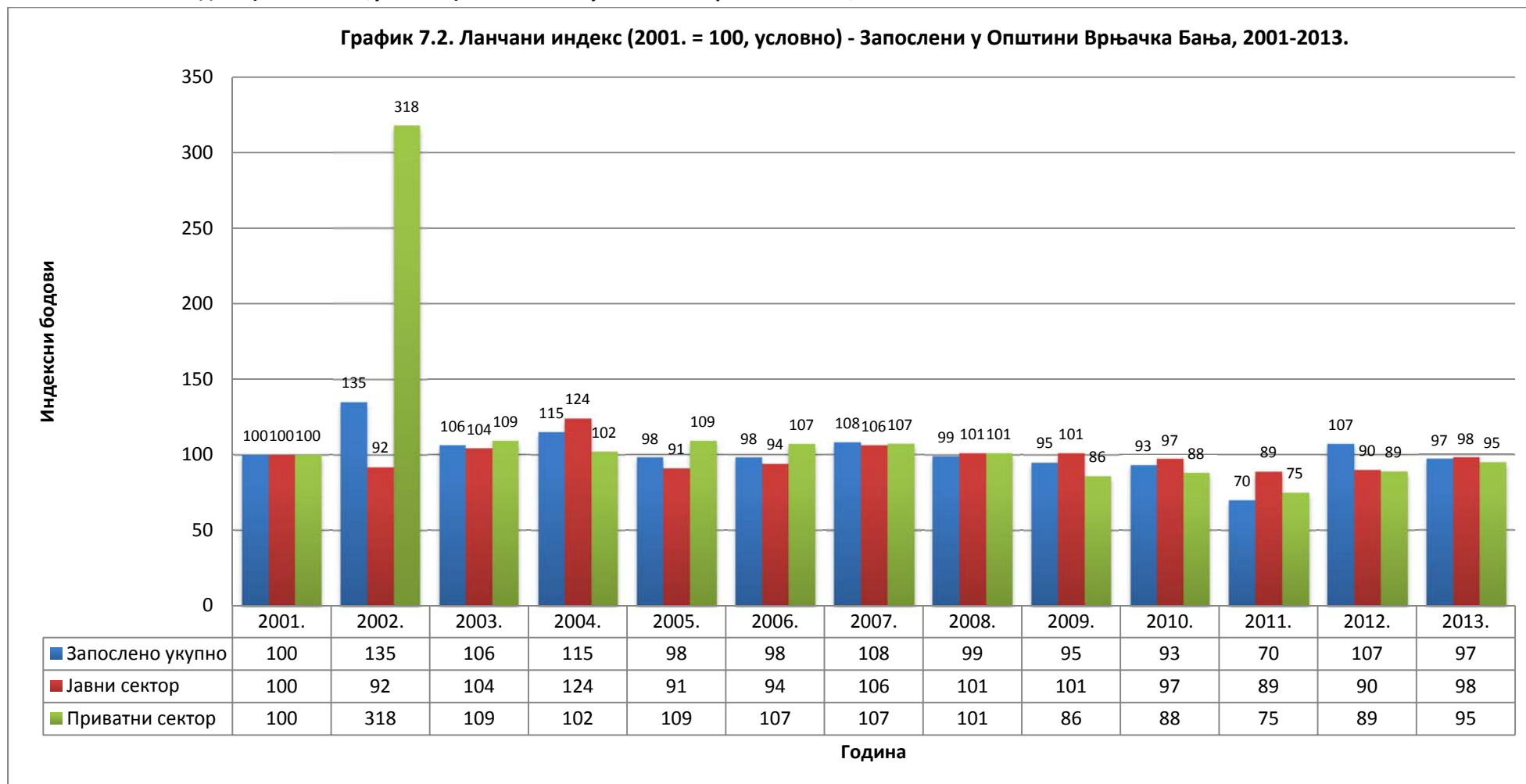
7.1.1. Графички приказ – запослени у Општини Врњачка Бања,²¹2001–2013.²² (годишњи просек²³)

²¹Обухвата: запослене у предузећима, установама, задругама и другим организацијама, као и лица која самостално обављају делатност.

²²Нису обухваћени подаци за Косово и Метохију.

²³ Годишњи просек израчунат је на бази два стања: 31.03. и 30.09.

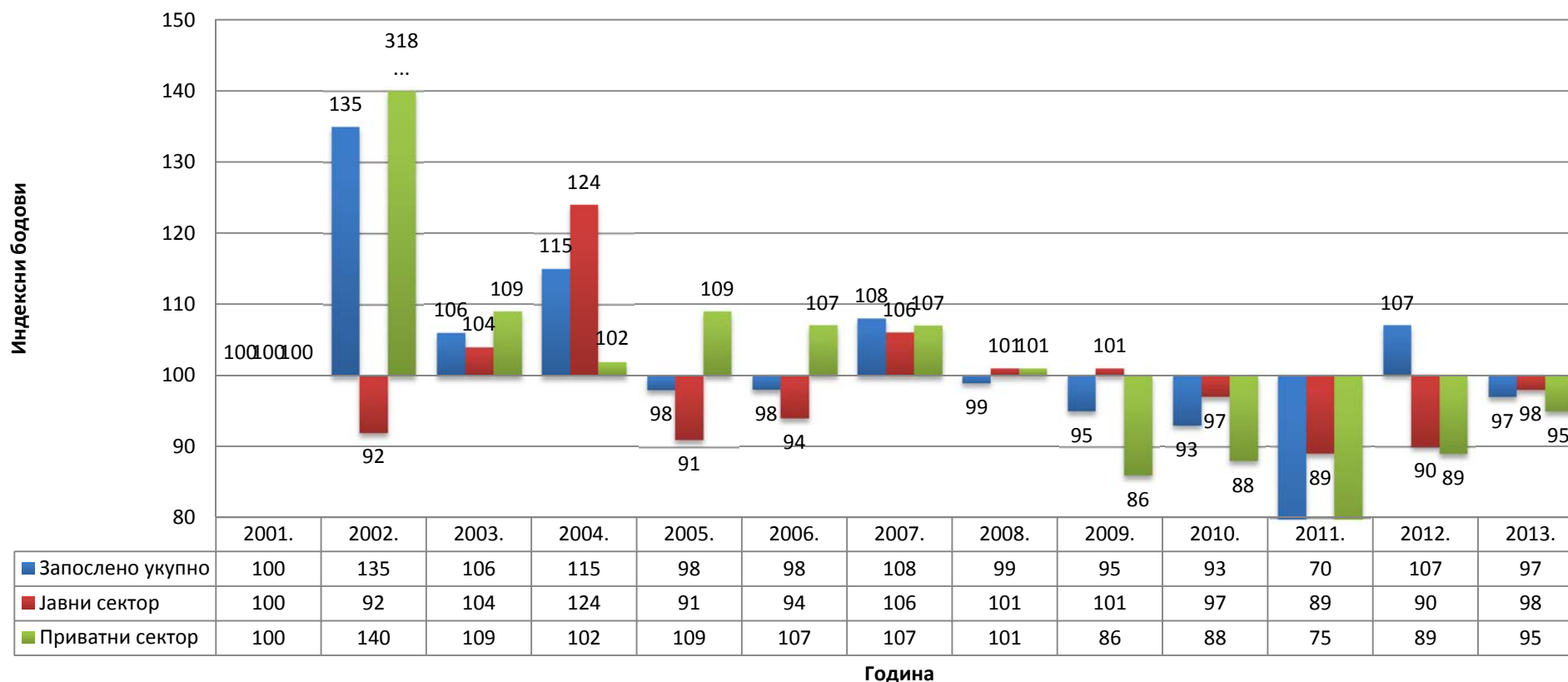


7.1.2. Ланчани индекс (2001. = 100, условно) - Запослени у Општини Врњачка Бања,²⁴ 2001–2013.

²⁴ Обухвата: запослене у предузећима, установама, задругама и другим организацијама, као лица која самостално обављају делатност.

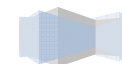
7.1.3. Кретање „пикова“ (врхова)²⁵ ланчаних индекса (2001. = 100, условно) - Запослени у Општини Врњачка Бања,²⁶ 2001–2013. године

График 7.3. Кретање „пикова“ (врхова) ланчаних индекса (2001. = 100, условно) - Запослени у Општини Врњачка Бања, 2001–2013.



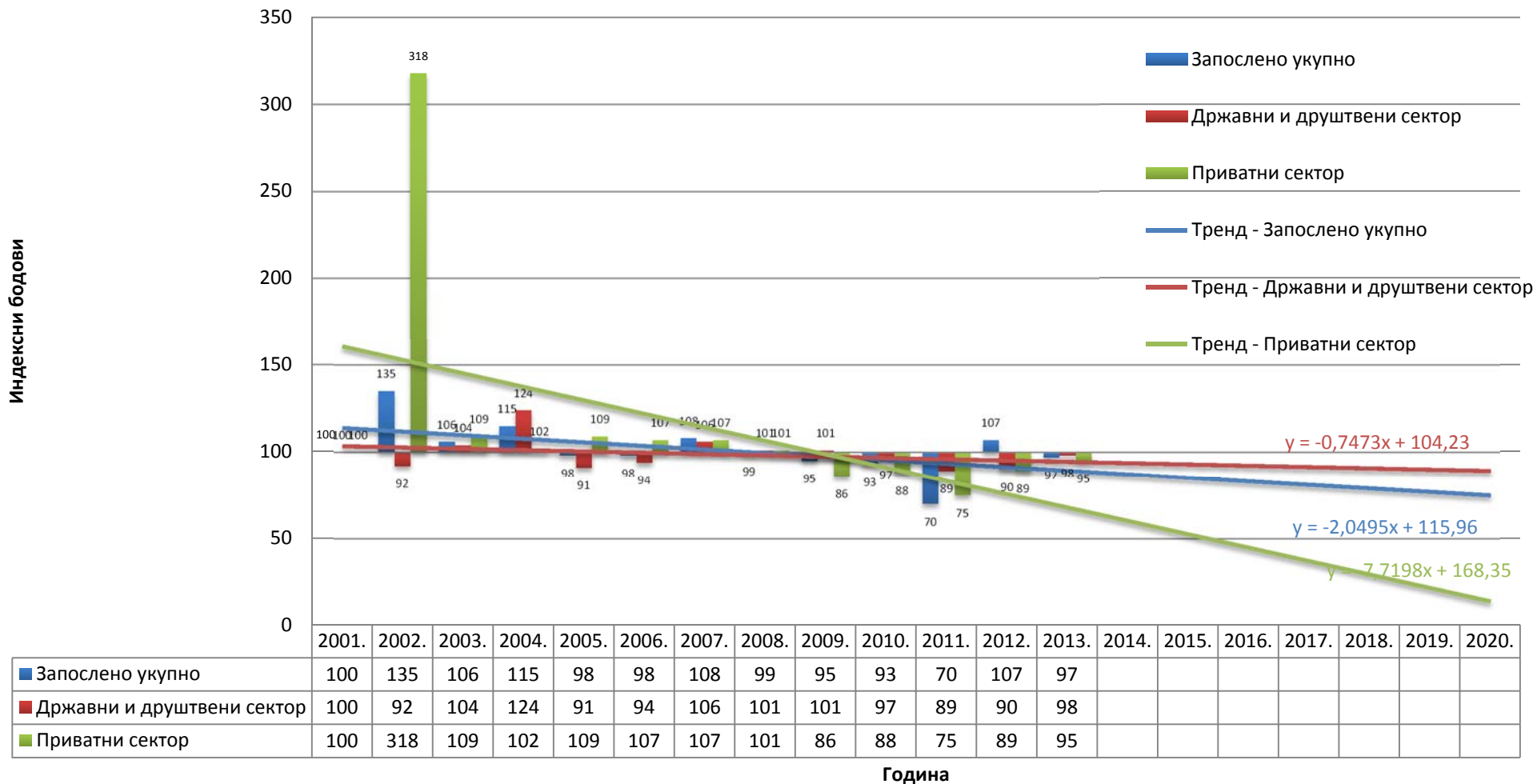
²⁵ Податак за приватни сектор 2002. 318 је умањен ради веће прегледности графика

²⁶ Обухвата: запослене у предузећима, установама, задругама и другим организацијама, као лица која самостално обављају делатност.



7.1.4. Екстраполација линеарног тренда кретања ланчаних индекса до 2020. Запослени у Општини Врњачка Бања,²⁷2001- 2013. године

График 7.4. Екстраполација линеарног тренда кретања ланчаних индекса до 2020.



²⁷ Обухвата: запослене у предузећима, установама, задругама и другим организацијама, као лица која самостално обављају делатност.

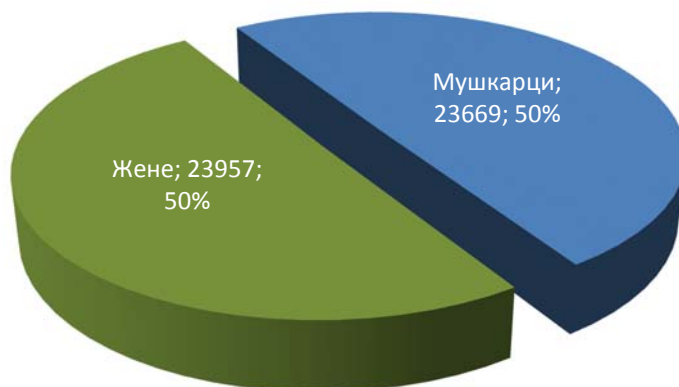
7.2. Подаци о незапослености и запошљавању током априла 2012. године

Табела 7.2. Подаци о незапослености и запошљавању током априла 2012. Године

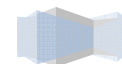
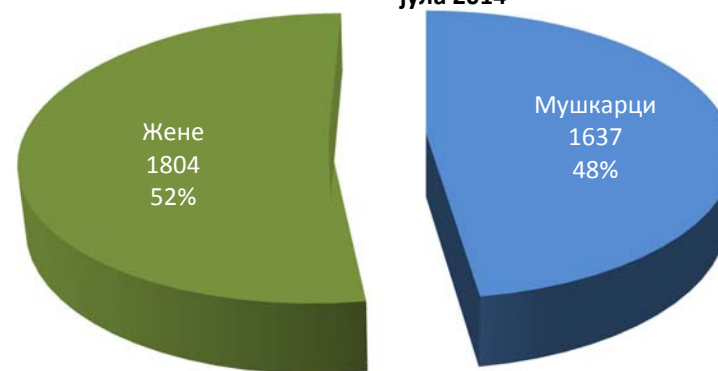
Назив	Стање на крају месеца		У месецу										
	Незапослена лица		Новопријављени		Пријављене потребе за радницима			Запошљавање				Запослени са евиденције	
	укупно	жене	укупно	жене	Укупно	неодређено	одређено	укупно	жене	неодређено	одређено	укупно	жене
Врњачка Бања	3441	1804	131	74	1	0	1	459	287	92	367	94	65
Рашки округ	47626	23957	1223	645	115	33	78	3244	1493	647	2597	781	444

Незапослена лица у Рашком округу и Врњачкој Бањи према полу на крају јула 2014. године

7.5. Незапослена лица у Рашком округу према полу крај јула 2014

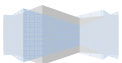


7.6. Незапослена лица у Врњачкој Бањи према полу крај јула 2014



7.2.1. Незапослена лица по месецима и полу (01.01.2011-30.04.2012)

Месец	Укупно / жене	Рашки округ	Врњачка Бања	% учешћа
1/2011	укупно	22.231	3.611	16,24
	жене	11.891	1.941	16,32
2/2011	укупно	22.423	3.700	16,50
	жене	11.997	1.990	16,58
3/2011	укупно	22.697	3.846	16,94
	жене	12.103	2.070	17,10
4/2011	укупно	22.630	3.930	17,36
	жене	12.047	2.132	17,70
5/2011	укупно	22.246	3.879	17,44
	жене	11.845	2.069	17,47
6/2011	укупно	22.043	3.783	17,16
	жене	11.690	2.008	17,18
7/2011	укупно	21.713	3.576	16,47
	жене	11.549	1.885	16,32
8/2011	укупно	21.458	3.424	15,96
	жене	11.444	1.806	15,78
9/2011	укупно	21.058	3.272	15,54
	жене	11.243	1.742	15,49
10/2011	укупно	20.817	3.164	15,20
	жене	11.118	1.692	15,22
11/2011	укупно	20.672	3.281	15,87
	жене	10.997	1.763	16,03
12/2011	укупно	20.738	3.456	16,66
	жене	11.015	1.829	16,60
Σ-просек 2011	укупно	21.727	3.577	16,46
	жене	11.578	1.911	16,50

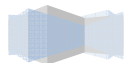


1/2012	укупно	21.052	3.473	16,50
	жене	11.209	1.852	16,52
2/2012	укупно	21.488	3.588	16,70
	жене	11.426	1.902	16,65
3/2012	укупно	21.567	3.664	16,99
	жене	11.455	1.908	16,66
4/2012	укупно	21.536	3.631	16,86
	жене	11.466	1.883	16,42
Индекс IV 2012/ Σ -просек 2011		103,85	105,06	

7.2.2. Незапослена лица по месецима и полу (06.2013. – 07.2014. год)

Месец	Укупно / жене	Рашки округ	Врњачка Бања	% учешћа
6/2013	укупно	21117	3526	16,70
	Жене	11306	1861	16,46
7/2013	укупно	20958	3415	16,29
	Жене	11237	1811	16,12
8/2013	укупно	20781	3391	16,32
	жене	11137	1809	16,24
9/2013	укупно	20501	3393	16,55
	жене	10987	1797	16,35
10/2013	укупно	20538	3463	16,89
	жене	10982	1820	16,57
11/2013	укупно	20668	3494	16,91
	жене	11055	1846	16,70
12/2013	укупно	20822	3540	17,00
	жене	11099	1878	16,92
Σ -просек 2013	укупно	20769,29	3460,29	16,66
	жене	11114,71	1832,14	16,48

1/2014	укупно	21223	3615	17,03
	жене	11274	1920	17,03
2/2014	укупно	21190	3659	17,27
	жене	11233	1934	17,22
3/2014	укупно	21279	3694	17,36
	жене	11235	1935	17,22
4/2014	укупно	21030	3566	16,96
	жене	11113	1869	16,82
5/2014	укупно	20886	3513	16,82
	жене	11056	1840	16,64
6/2014	укупно	20644	3495	16,93
	жене	10959	1826	16,66
7/2014	укупно	20414	3441	16,86
	жене	10867	1804	16,60
Просек 2014	укупно	20952,29	3569	17,03
	жене	11105,29	1874,71	16,88



7.2.3. Незапослена лица према степену стручне спреме и полу на дан 30.06.2014.

Степен стручне спреме		Рашки округ	Врњачка Бања	% учешћа
I	укупно	17203	945	5,49
	жене	8796	455	5,17
II	укупно	1900	161	8,47
	жене	974	108	11,09
III	укупно	11614	917	7,89
	жене	4451	376	8,44
IV	укупно	12002	972	8,10
	жене	6974	597	8,56
V	укупно	359	50	13,93
	жене	54	12	22,22
VI	укупно	1727	207	11,99
	жене	1008	124	12,30
VII-1	укупно	2793	241	8,63
	жене	1686	152	9,02
VII-2	укупно	27	2	7,41
	жене	14	2	14,29
VIII	укупно	1	0	0,00
	жене	0	0	0,00
УКУПНО	укупно	47626	3495	7,34
	жене	23957	1826	7,62

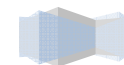
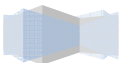
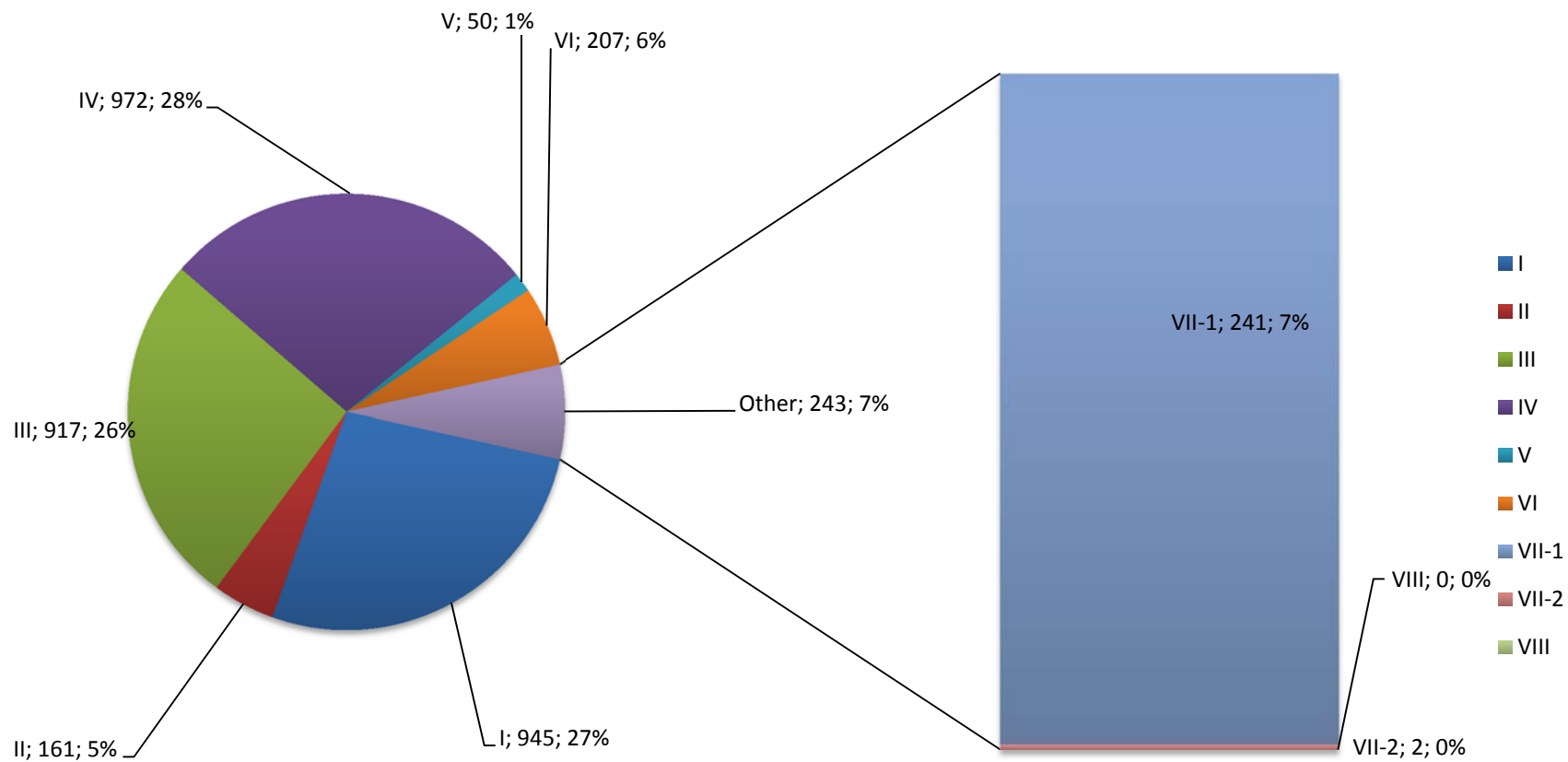
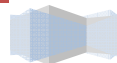


График 7.7. Незапослена лица према степену стручне спреме (на дан 30.06.2014.)



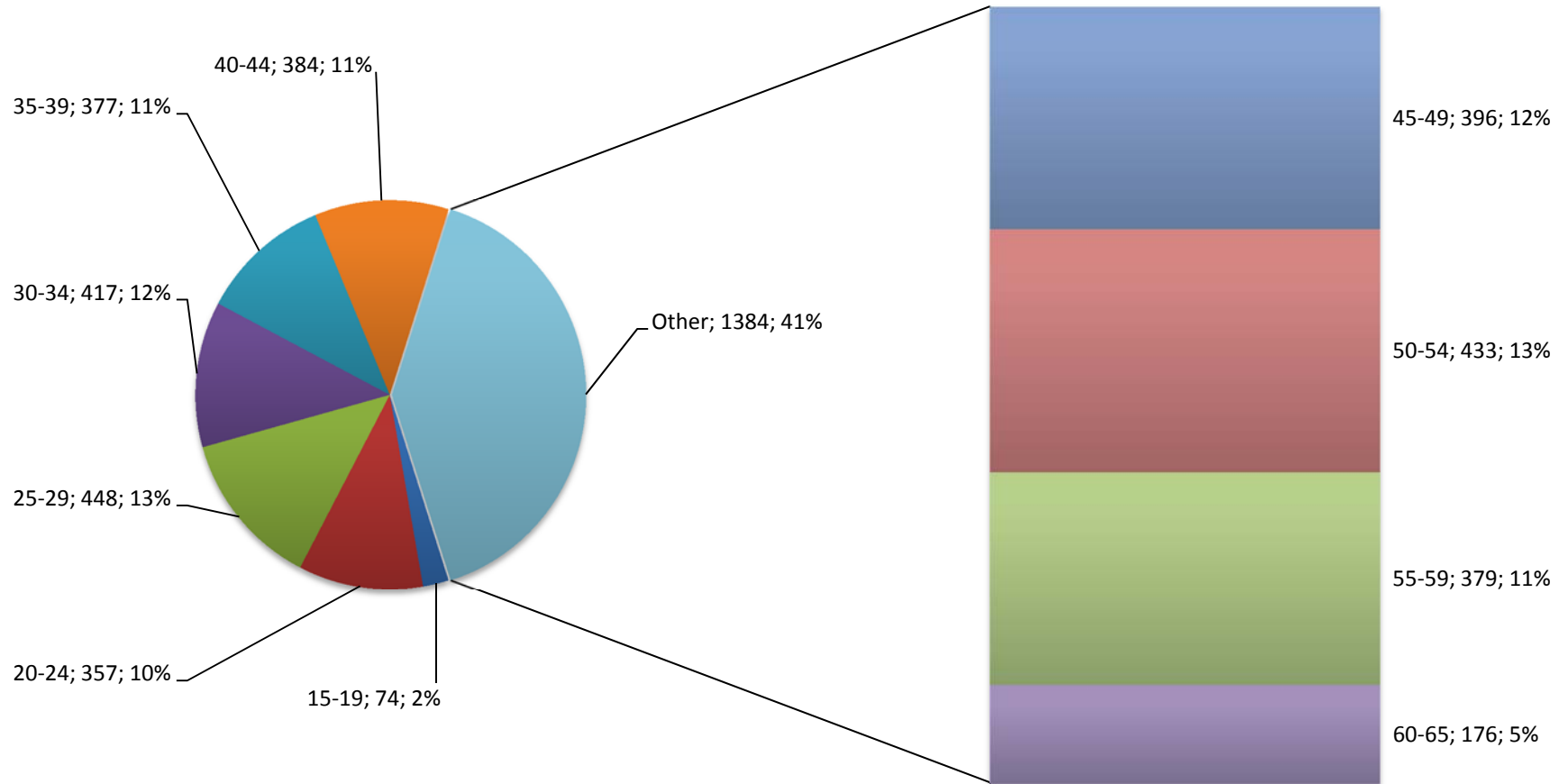
7.2.4. Незапослена лица према старости и полу март 2013. Године

Старост	Укупно / жене	Рашки округ	Врњачка Бања	% учешћа
15-19	укупно	1014	74	7,29
	жене	475	36	7,58
20-24	укупно	5426	357	6,58
	жене	2508	168	7,70
25-29	укупно	6718	448	6,67
	жене	3349	243	7,25
30-34	укупно	6303	417	6,62
	жене	3260	234	7,18
35-39	укупно	6395	377	5,89
	жене	3388	223	6,58
40-44	укупно	6106	384	6,29
	жене	3481	222	6,38
45-49	укупно	5341	396	7,41
	жене	2938	219	7,45
50-54	укупно	4963	433	8,72
	жене	2594	238	9,17
55-59	укупно	3786	379	10,01
	жене	1684	192	11,40
60-65	укупно	1574	176	11,18
	жене	280	29	10,34
УКУПНО	укупно	47626	3441	7,23
	жене	23957	1804	7,53



7.2.5. Незапослена лица према старосној доби

7.8. Незапослена лица према старосној доби



7.2.6. Незапослена лица према дужини чекања на посао на крају априла 2012. године

Временски период		Рашки округ	Врњачка Бања	% учешћа
До 3 месеца	укупно	2.102	463	22,03
	жене	1.007	212	21,06
3-6 месеци	укупно	1.973	487	24,68
	жене	944	233	24,68
6-9 месеци	укупно	1.460	226	15,48
	жене	740	128	17,30
9-12 месеци	укупно	1.147	208	18,13
	жене	584	105	17,98
1-2 године	укупно	3.765	709	18,83
	жене	1.903	361	18,97
2-3 године	укупно	2.177	246	11,30
	жене	1.167	139	11,91
3-5 године	укупно	3.201	354	11,06
	жене	1.626	176	10,82
5-8 године	укупно	1.963	232	21,54
	жене	1.077	123	11,42
8-10 година	укупно	1.171	142	12,12
	жене	614	55	8,96
Преко 10 година	укупно	2.577	564	21,89
	жене	1.804	351	19,46
УКУПНО	укупно	21.536	3.631	16,86
	жене	11.466	1.883	16,42

Табела 7.6. Незапослена лица према дужини чекања на посао на крају априла 2012.

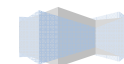
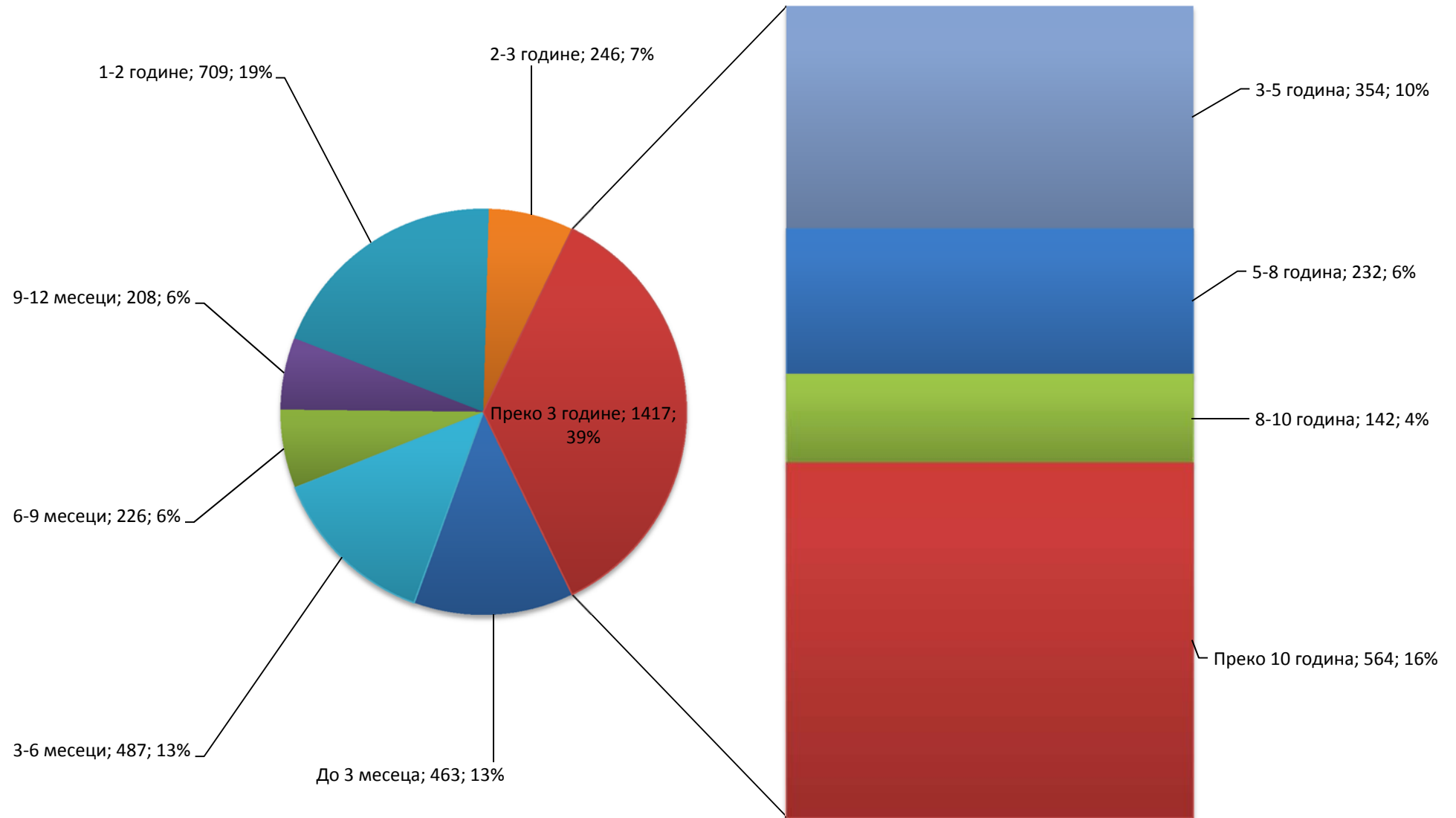


График 7.8. Незапослена лица према дужини чекања на посао



8. ЈАВНИ РЕСУРСИ

8.1. Саобраћајна инфраструктура

8.1.1. Друмски саобраћај и путна инфраструктура

Територија општине Врњачка Бања покривена је мрежом путева чију структуру чине:

- Државни путеви IV реда : Београд – Љиг - Горњи Милановац – Прељина – Краљево – Рашка - Нови Пазар – Рибариће - државна граница са Црном Гором (гранични прелаз Мехов Крш)
- Државни путеви IIA реда: Угљарево - Врњци – Ново Село – Гоч – Гокчаница – веза са државним путем 22
- Државни путеви IIB реда: Врњци – Врњачка Бања – Станишинци – Грчак – Брус – Разбојна; Краљево (Ратина) – Брезна – Гоч - Станишинци²⁸

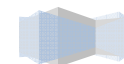
Путна инфраструктура	Укупно	Савремен и коловоз	Државни путеви IV реда		Државни путеви IIA реда		Државни путеви IIB реда	
			свега	Савремени коловоз	свега	савремени коловоз	свега	савремени коловоз
Република Србија	44612,53	28864,565	4701,830	4551,530	10683,63	9475,06	29227,079	14837,975
Рашки округ	3096,077	1378,482	276,42	276,42	541,63	389,56	2278,027	712,502
Врњачка Бања	291,05	258,07	15,28	15,28	65,64	40,69	210,13	202,1

Табела 8.1. Саобраћајна инфраструктура²⁹

Дужина путева општине Врњачка Бања износи 291,05 км. Са савременим коловозом је 88,6% путне мреже, што је значајно изнад нивоа републичког просека који износи 62,8%, за разлику од 2003. године кад је учешће савремених коловоза у Врњачкој Бањи износило око 63% и на приближно истом нивоу републичког просека. Када се анализира удео државних путева 2. реда и локалних путева са савременим коловозом у укупној дужини државних путева 2. реда и локалних путева, тада је ниво општине значајно нижи од просека Србије и Рашког округа.

²⁸ Одељење за заштиту животне средине, друштвене и комуналне делатности – послови саобраћаја

²⁹Извор: Републички завод за статистику



Један од показатеља развијености путне мреже је број становника по километру пута. Према том показатељу на 1 км пута у Врњачкој Бањи долази 96,2 становника, док је у Србији 164,6 становника на 1 км пута. Преко општине Врњачка Бања планирано је да прође нов ауто-пут Е-761: Појате (Е-75) - Крушевац - Краљево - Чачак - Ужице - Сјеница - Црна Гора.

8.1.2. Железнички саобраћај

Преко територије општине Врњачка Бања пролази једноколосечна железничка пруга **Сталаћ-Краљево-Пожега**. Она се пружа попречно, дужином од 100км, између магистралних пруга Београд-Ниш-Скопље (паневропски Коридор 10) и Београд-Пожега-Бар. Техничко-експлоатационе карактеристике ове пруге су веома скромне и испод европских стандарда. Сигнално-сигурносна постројења су дотрајала. Не постоје уграђена техничка средства за безбедно регулисање саобраћаја на отвореној прузи. Постоји велики број путних прелаза у нивоу ове железничке пруге, од којих су већина неосигурани, што угрожава безбедност одвијања саобраћаја на тачкама укрштања пута и пруге. Постојеће стање телекомуникационих постројења, ваздушних линија и телекомуникационих водова веома је лоше. Због нередовног одржавања, елементи пруге знатно одступају од пројектованих карактеристика. Нарочито је неповољно стање на деоници од Сталаћа до Краљева, на којој је највећа дозвољена брзина 50 км/час. На деоници Крушевац-Краљево највећи број путника је у локалном саобраћају, код којих се полазна и завршна станица путовања налази на овој деоници.

Деоница	Службена места (km)	Највећа допуштена брзина (km/h)	Службена места (km)	Највећа допуштена брзина (km/h)	Највеће допуштено оптерећење по осовини (t)
Сталаћ – Крушевац	14,6	30	14,6	30	18
Крушевац – Врњачка Бања	34,6	40	34,6	40	18
Врњачка Бања - Краљево	22,4	50	22,4	50	18
Краљево - Чачак	34	100	34	100	22,5
Чачак - Пжега	33,1	100	33,1	100	22,5

Табела 8.2. Карактеристике пруге Сталаћ-Краљево-Пожега³⁰

Као последице ниског нивоа стања и опремљености пруге Сталаћ-Краљево-Пожега су нередован саобраћај, низак интензитет саобраћаја, велики губитак времена због дугог времена путовања и лош квалитет услуге. Због тога је и железничка станица у насељу Врњци изгубила од свог некадашњег значаја, налази се у лошем стању и захтева значајну модернизацију.

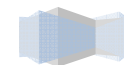
Железничка пруга Сталаћ-Краљево-Пожега је значајна не само за регионални развој краљевачког региона, него много шире, због повезивања истока и југа Србије са Луком "Бар". Због тога се намеће потреба њеног ремонта, електрификације и модернизације.

Да би се успоставио квалитетан и интензиван локални путнички саобраћај, конкурентан друмском саобраћају, треба набавити више гарнитура лаких дизел моторних возова, с којима би се покрио читав регион. С тим у вези, потребно је извршити реконструкцију и модернизацију железничке станице у насељу Врњци и обезбедити њено боље повезивање коришћењем јавног саобраћаја са централним језгром Бање.

8.1.3. Авио саобраћај

Аеродроми који су на располагању посетиоцима из иностранства су београдски аеродром "Никола Тесла" који је удаљен од Врњачке Бање око 200 км и нишки аеродром „Константин Велики“, удаљен око 105 км. У Трстенику, на 13 км од Врњачке Бање, постоји спортски аеродром на који могу слетати мањи авиони и хеликоптери, а у Лађевцима код Краљева аеродром „Морава“, који је у поступку реконструкције, удаљен 27 км од Врњачке Бање...³¹

³¹ Удаљеност је мерена од уласка у Врњачку Бању



8.2. Комунална инфраструктура

8.2.1. Електроенергетска инфраструктура

Дистрибутивна мрежа Врњачке Бање напаја се преко два тронамотајна трансформатора 110/20/10 kV укупне инсталисане снаге 40 MVA. Трафостаница (ТС) 110/20/10 kV Врњачка Бања напаја четири извода на 10 kV, односно седам на 20 kV, са укупно 172 трафостаницеX/0.4kV (100 трафостаница 20/0.4 kV и 72 трафостанице 10/0.4 kV), са укупном инсталисаном снагом 48,035 MVA.

Дужина	Мрежа 10 и 20 kV		Мрежа 10 и 20 kV	
	Надземна	Подземна	Надземна	Подземна
km	115	30,4	766	35,74
Укупно km	145,4		801,74	

Табела 8.3. Електроенергетска инфраструктура³²

Надземна мрежа је у укупној мрежи заступљена са 93%. Изводи 10 и 20 kV мреже су 5 % на бетонским и 95 % на дрвеним стубовима, док је код мреже 0.4 kV, 20 % на бетонским и 80 % на дрвеним стубовима. Мрежа за насеља на периферији градског подручја до сеоских насеља треба да је надземна на бетонским стубовима, што углавном није случај. Заштитна зона постојећих далековада (за далековод 110 kV и 220 kV износи 21м и 30м респективно), није свуда испоштована.

Подземна (кабловска) мрежа. Предвиђено је да се трасе постојећих подземних кабловских водова (20 kV, 10 kV и 0,4 kV) задрже и да се по постојећим трасама могу полагати нови водови, под условом да не угрожавају остале подземне инсталације. На ужем градском подручју, као и на комплексима друштвеног стандарда, здравствених центара, хотела, лечилишта, одмаралишта, школа, обданишта, спортско-рекреационих центара, индустрије, складишта, паркова, комуналних организација, мрежа је кабловска.

Процент електрификације у општини је 100%. Што значи да је свим домаћинствима и насељима у Врњачкој Бањи у потпуности доступна електрична енергија, због чега у наредном периоду нису потребни озбиљнији захвати.

³²Извор: ЕПС – ЈП "Електродистрибуција" Краљево – ЕД ВрњачкаБања

Квалитет и поузданост у снабдевању електричном енергијом. Реализацијом пројекта уземљења мреже 10 и 20 kV преко нискоомске отпорности и пуштањем система у рад октобра 2003. године, дошло је до смањења пренапона у мрежи, што је условило смањење пробоја на постројењима дистрибутивних ТС 10(20)/0.4 kV, као и до драстичног смањења броја кварова на кабловској мрежи, чиме се број прекида у напајању електричном енергијом вишеструко смањио.

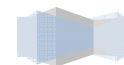
8.2.2. Енергетика

За грејање простора у Бањи користе се електрична енергија, угаљ, нафта, дрва и гас. За будуће обезбеђење енергетских потреба Врњачке Бање као основно енергетско гориво предвиђен је *земни гас*. **На тај начин знатно ће се ублажити проблем загађења и побољшати квалитет ваздуха у зимском периоду, што је од изузетног значаја за развој бањског и зимског туризма.** Прикључак на гасовдну мрежу Србије је обезбеђен преко Гасовода високог притиска (10 бара). Изграђен је прикључак на постојећи гасовод високог притиска Крушевац - Краљево са главном мерно регулационом станицом (ГМРС) "Врњачка Бања". Извођење гасоводне мреже и објеката енергетских постројења реализовано је на предвиђеним коридорима за постављање магистралних и секундарних енерговодова, уз поштовање предвиђених урбанистичко техничких услова градње. Завршен је магистрални гасовод од Краљева до Врњачке Бање у дужини од 21 км. Из главне мерно-регулационе станице обезбеђено је снабдевање домаћинства и индустрије земним гасом. Од гасификације Бања има вишеструке користи: еколошки чист енергент, знатно нижи трошкови грејања са могућношћу индивидуалне штедње према потребама.

Требало би утврдити стратегију и донети програм штедње енергије, енергетске ефикасности објеката и коришћења обновљивих извора енергије. Бројне су могућности рационализације и смањења потрошње енергије у Врњачкој Бањи - пројектовање и изградња енергетско ефикасних објеката и реконструкција постојећих, постоје потенцијали за економски оправдану примену обновљивих извора енергије на подручју општине (енергија сунца, ветра, биомасе, геотермална енергија, енергија биогаса итд).

8.2.3. Водоводна инфраструктура

Од водопривредних објеката најзначајније су акумулације и брана «Селиште» на Гочу, систем одводних канала за спречавање плављења пољопривредних површина у насељима дуж Западне Мораве и Попинске реке, делимична регулација (у централној зони Бање) корита Врњачке и Липовачке реке.



Преко јединственог водоводног система врши се **водоснабдевање** седишта општине Врњачка Бања и насељених места Руђинци, Врњци, Штулац и део Гоча. Остала насељена места на територији општине имају своје локалне водоводе. Највећи проблеми у водоснабдевању присутни су у насељима која се снабдевају водом из јединственог водоводног система. Изворишта овог водоводног система непоуздана су са становишта квантитета и квалитета вода. Једино је вода из каптираних изворишта (Гоч - 49 и Станишинци - 17 каптираних изворишта) задовољавајућег квалитета за пиће. Захвати из живог тока - из Каменичке, Врњачке и Новоселске реке у Липову, због неадекватне техничко-технолошке опремљености филтерских станица, ван функције су у условима екстремне замућености вода. Постојећа разводна мрежа (дужине око 47 км) је стара и изграђена је од неадекватног материјала, и неодговарајућих пречника цеви због чега је око 25% губитака воде у систему водоснабдевања. У протеклој деценији уложена су значајна средства у реконструкцију постојеће мреже и набавку софистициране технологије у области откривања губитака воде, што је имало за резултат побољшање општих услова водоснабдевања са аспекта квалитета и квантитета.

8.2.4. Канализациона инфраструктура

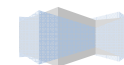
Канализациона мрежа изграђена је само у насељу Врњачка Бања (прикључено преко 70% објеката) и у деловима насеља Врњци и Руђинци (куда је прошао главни колектор). Остала села на територији општине имају углавном септичке јаме, осим насеља Подунавци (локална канализациона мрежа недовољног капацитета и неодговарајућег квалитета и пречника цеви) и Новог Села (започета изградња канализационе мреже). Немогућност квалитетног сагледавања стања постојеће канализационе мреже отежава непостојање катастра подземних инсталација (за поједине цевоводе се не знају ни коте), непознавање стања цевовода за каналисање отпадних вода, неодговарајуће прикључење корисника са доста дивљих прикључака, непостојање мерења унутар система, прикључења евакуатора кишних вода на појединим локалитетима итд. Проблем чини још сложенијим **непостојање постројења за пречишћавање отпадних вода**, тако да се главним колектором отпадне воде одводе у лагуну поред корита Западне Мораве у којој се не врши никакав предтретман (велика еколошка опасност).

Посебан проблем представља неизграђеност **кишне канализације**, која практично не постоји ни у општинском центру Врњачка Бања (осим неколико локалитета урађених без усвојених концепта интегралне заштите). Постојећи систем атмосферске канализације у Врњачкој Бањи је запуштен и ради на принципу да се сва пала вода, најкраћим путем одведе до природних рецепијената-речних токова Врњачке и Липовачке реке који пролазе кроз град.

8.2.5. Телекомуникациона и поштанска мрежа

На подручју Врњачке општине раде четири доставне поште: Врњачка Бања, Подунавци, Ново Село и Врњци. Пошта у Врњачкој Бањи, површине од око 2.000 м² задовољава потребе за поштанским услугама и смештај централе. Телекомуникације углавном задовољавају потребе становника Врњачке Бање и туриста.

У Врњачкој Бањи има пет дигиталних и две аналогне телефонске централе, са укупно инсталираних 12.344 телефонских прикључака (у 2005. години), од чега 6.544 дигиталних и 5.800 аналогних. Укупан број прикључених капацитета на територији општине је 9.805, од чега је 5.287 дигиталних и 4.518 аналогних. Процент дигитализације износи око 53%, док је удео ИСДН прикључака 2,8%. У претходним годинама, код бизнис корисника (хотели, предузећа и др.) је извршена модернизација њихових локалних комуникационих система и терминалне опреме, чиме је квалитет услуга и сервиса подигнут на завидан ниво. На територији општине монтирана је и пуштена у рад 41 телефонска говорница. Општина је комплетно покривена мрежом мобилне телефоније.



9. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Здравствене услуге у општини Врњачка Бања пружају Дом здравља и Интерно одељење са стационаром при Здравственом центру "Студеница" Краљево и Специјална болница.

Дом здравља се налази у насељу Врњачка Бања и према њему гравитира око 27.000 становника из насеља Врњци, Руђинци, Штулац, Станишинци, Гоч, Липова, Рсовци и јужног дела Новог Села. Здравствене станице се налазе у насељу Подунавци и Ново Село, а амбуланте су смештене у удаљеним насељима Рсовци, Вранеша и Грачац. Интерно одељење је од посебног значаја, како за кориснике здравствених услуга са територија општина Врњачка Бања, Трстеник и Александровац, посебно је важно и за посетиоце Бање у току туристичке сезоне.

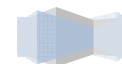
Специјална болница за лечење и рехабилитацију болести органа за варење и шећерне болести „Врњачка Бања“, је једна од најсавременијих медицинских установа за дијагностику, превенцију, лечење и рехабилитацију болести органа за варење и шећерне болести, са високим квалитетом смештајних објеката, ресторана и велнес центра. У саставу установе су сви бањски паркови и четири извора минералне воде: Топла Вода 35,3°C, Језеро 26,4°C, Слатина 14,3°C и Снежник 17,4°C. Медицинске услуге пружају се у амбулантно-поликлиничком одељењу са специјалистичким службама.

Рецептивни капацитети Специјалне болнице - Меркур нови, Меркур стари, Шумадија, Мирко Томић и Романија - располажу са 897 лежаја, базеном, сауном, салом за конгресе капацитета 350 места, салама за семинаре, ресторанима, кафеима и баштама, што представља реалну основу носиоца здравственог туризма у општини. У том смислу, неопходна је промена законске регулативе у делу који се односи на смештајне капацитете Специјалне болнице.

10. ОБРАЗОВАЊЕ

10.1. Мрежа установа основног и средњег образовања у Врњачкој Бањи

ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ					
	Број ученика ³³			Број наставника	
ОШ "ПОПИНСКИ БОРЦИ"	1054			82	
ОШ "МЛАДОСТ"	240			32	
ОШ "БАНЕ МИЛЕНКОВИЋ"	351			32	
ОШ "БРАНКО РАДИЧЕВИЋ"	432			46	
СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ					
ГИМНАЗИЈА	408			37	
УГОСТИТЕЉСКО-ТУРИСТИЧКА ШКОЛА	766			75	
ПРЕДШКОЛСКО ОБРАЗОВАЊЕ					
	Број деце				Број запослених
	0-3 године	3-5,5 године	5,5-6,5 година	укупно	
Седиште општине	59	108	69	236	97
Изван седишта општине	71	185	198	454	
Укупно	130	293	267	690	
Обухватност деце предшколског узраста <u>41,72</u> %					
ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ					
Факултет за хотелијерство и туризам у саставу Универзитета у Крагујевцу					

Табела 10.1. Мрежа установа основног и средњег образовања у Врњачкој Бањи (четири основне школе и две средњошколске установе)³⁴³³ Подаци добијени од школских установа 2014. године³⁴Извор: Годишњи програм рада школа и предшколске установе за школску 2011-2012 годину

10.2. Одељења и ученици редовних основних школа по разредима и полу почетак школске 2011/2012 школске године

Одељења и ученици а) одељења б) ученици – свега ц) од тога ученице	Укупно	Разред								
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Рашка област										
а)	1248	155	150	143	144	168	157	161	170	
б)	31282	4167	4204	2843	3816	3869	3615	3793	3975	
ц)	15039	1979	2040	1852	1846	1907	1692	1804	1919	
Врњачка Бања										
а)	100	10	13	13	12	13	12	13	14	
б)	2264	260	316	278	269	267	274	288	312	
ц)	1088	130	161	135	136	122	104	134	166	

Табела 10.2. Одељења и ученици редовних основних школа по разредима и полу почетак школске 2013/2014 школске године³⁵

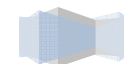
Одељења и ученици а) одељења б) ученици – свега ц) од тога ученице	Укупно	Разред							
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Рашка област									
а)	1254	146	147	153	154	169	161	168	156
б)	31177	3945	4035	4113	4148	3826	3766	3809	3535
ц)	15060	1913	1890	1954	2012	1880	1822	1888	1701
Врњачка Бања									
а)	96	11	12	10	13	13	12	13	12
б)	2122	223	256	252	313	277	269	266	266
ц)	1010	96	123	130	158	141	128	121	113

³⁵Извор: Републички завод за статистику СРБ78/ДД10 300312

10.3. Редовне основне школе, матичне и издвојена одељења и ученици према полу почетак 2013/2014 школске године

Место -област	Школе			Ученици					
	Укупно	матичне	Издвојена одељења	Укупно		матичне		Издвојена одељења	
				свега	Од тога: ученице	свега	Од тога: ученице	свега	Од тога: ученице
Рашка област	176	48	128	31177	15060	25652	12435	5525	2625
Врњачка Бања	13	4	9	2122	1010	1400	672	722	338

Табела 10.3.: Редовне основне школе, матичне и издвојена одељења и ученици према полу почетак 2013/2014 школске године



11. РЕСУРСИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

11.1. Квалитет ваздуха

Угрожавање животне средине у виду аерозагађења, потиче од мобилних и стационарних извора сагоревања фосилних горива где се под стационарним подразумевају димњаци стамбених и привредних објеката. Међутим, ово загађење се смањује из разлога што се све већи број домаћинстава и малопривредних објеката прикључује на месну гасоводну мрежу тако да је емисија продуката потпуног или непотпуног сагоревања природног гаса далеко мања него да се користе чврста или течна фосилна горива за грејање. Такође и све већи број аутомобила користи као погонско гориво природни гас тако да је и емисија из мобилних извора сведена на далеко мање вредности. У аерозагађења спада и појава прашкастих материја у ваздуху која потиче из истих извора.

11.2. Квалитет земљишта

11.2.1. Површине пољопривредног земљишта по класама

Пољопривредно земљиште у ха								
култура	класа							
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
њиве	55,5678	448,3908	517,6629	897,7512	657,4197	325,0281	190,7792	35,2916
вртови	0,0000	0,0503	0,4384	0,3220	0,5397	0,0000	0,0000	0,0000
воћњаци	14,7412	76,5513	511,0943	299,0098	116,1569	87,0357	2,9148	0,0000
виногради	0,9296	6,9513	9,9751	36,9621	14,5848	0,1482	0,0000	0,0000
ливаде	5,9616	71,3641	288,7352	608,5795	752,1394	751,1189	386,8476	3,1108
пашњаци	10,6907	16,9032	76,8453	160,4053	308,8613	586,9591	475,7487	168,5023
трстици-мочваре	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000
УКУПНО	87,8909	620,2110	1404,7512	2003,0299	1849,7018	1750,2900	1056,2903	206,9047

11.1. Површине пољопривредног земљишта по класама³⁶

³⁶Изворподатака: РГЗ, октобар 2010. година

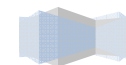
11.2.2. Педолошке карактеристике

На образовање данашњих земљишта Краљевачке котлине поред рељефа, матичног супстрата и воде у многоме су утицали климатски фактори, вегетација и сам човек. Као резултат геолошких, историјских, климатских и антропогених услова и утицаја, среће се велики број типова, подтипова и варијетета земљишта. на подручју Врњачке Бање развијено је више типова земљишта, те се земљишни покривач мењадоста брзо, већ на малим одстојањима. Како је ово подручје у климатском делу доста уједначено, дијапазон појављивања земљишних творевина је доста широк. На овом подручју доминирају два основна типа земљишта :

- лесивирана смеђа земљишта,
- кисела смеђа земљишта.

На вишим терасама супстрат за образовање земљишта чине углавном језерски седименти који су по механичком саставу јако глиновити и не садрже карбонате па су земљишта на њима кисела и лесивирана. Земљишта на кречњаку чине рендзине на већим нагибима и и смеђа земљишта на мањим нагибима, док су земљишта на шкриљцима кисела смеђа земљишта. Са гледишта њиховог искоришћавања за пољопривредну производњу и с обзиром на површине на којима су заступљени, најважнији су: алувијална земљишта и смеђа земљишта. Потез од ушћа Липовачке реке у Врњачку реку, све до Западне Мораве, састављен је од алувијалних наноса и покривен иловачом и хумусом. Хумусни слој земљишта данас се креће између 10-20 cm, ређе локално достиже око 40 cm. На многим местима на којима је испољена деградација је мањи слој хумуса или је потпуно редукован. Овај слој је тамно смеђе боје, ређе тамно сиве. Земљишни слој лежи на подлози која има шкриљасти карактер, она је већином раздробљена и налази се у почетној фази распадања. Ови слојеви су за воду непропустљиви и земљиште на нагибима на њима није нарочито стабилно. На територији општине Врњачка Бања установљена су следећа земљишта :

- Смоница (алувијална)
- Подзол
- Алувијум
- Делувијум (оподзољени)
- Црвено рудо скелетоидно земљиште
- Скелетоидно земљиште
- Скелетно и скелетоидна земљишта
- Алувијални нанос иловаст



- Параподзол
- Смеђе скелетоидно земљиште на шкриљцима
- Смеђе скелетоидно земљиште на гранитима
- Црница на серпентину – скелетоидна

Подручје општине Врњачка Бања простире се на површини од 23860 ha. Од укупне површине, 42,6 % територије општине или 10.173 ha заузима пољопривредно земљиште, где се среће велики број типова, подтипова и варијетета земљишта. Највећи део пољопривредног земљишта 88 % је у власништву индивидуалног сектора. Интензивирањем развоја привредних делатности на бањском подручју и повећавањем грађевинских површина на рачун квалитетног пољопривредног земљишта, дошло је до смањивања обрадивих пољопривредних површина. Климатски услови за развој пољопривреде су повољни и омогућују разноврсну ратарску производњу и развој сточарства. Постојање природних ресурса, плодно земљиште и еколошка средина могу се сматрати значајним предностима за развој пољопривредне производње. Од укупне површине пољопривредног земљишта, обрадиве површине заузимају 49,2 %, док се ливаде и пашњаци простиру на 50,8 %. Велики део травних култура представљају стихијски формиране травне површине, које се користе као пашњачке.

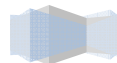
11.3. Квалитет вода

Високи квалитет воде за пиће, подземних вода и изворишта, а самим тим и вода у водоносном слоју, површинских и стајаћих вода је примарни задатак општине Врњачка Бања која као основну привредну делатност има туризам и здравствено-медицинске услуге базиране на лековитим и здравственим карактеристикама минералних и топлих извора. Заштита зона изворишта, лековитих минералних топлих и хладних вода и стабилан систем водоснабдевања заснива се на непрекидној, ригорозној контроли квалитета (хемијска, биолошка и бактериолошка контрола), формирању зона заштите око свих подручја водозахвата, реконструкцији и замени водоводних линија због проблема постојећих губитака воде у самом систему водоснабдевања. Неопходна је изградња планираног постројења за пречишћавање отпадних вода из насеља, реконструкција и проширење канализационе мреже и оспособљавање и проширење атмосферске канализације на нова насеља и у циљу стабилности система у периоду повећања туристичких посета, као и реконструкција и чишћење постојећих одводних канала у насељима поред Западне Мораве. Као посебно значајан задатак у превенцији загађења воде као ресурса је забрана изградње привредних објеката са прљавом технологијом и објеката без уређаја за пречишћавање отпадних вода и забрана директног испуштања отпадних вода у канале и водотоке. У циљу одржавања квалитета пијаће воде и континуираног риболова посебно треба забранити формирање депонија дуж водотока што је у складу са новим нацртом Закона о рибарству (члан 35. Очување екосистема риболовних вода). Заштита вода обухвата све активности које утичу на очување квалитета вода у водоносном слоју, површинским токовима и стајаћим водама, а односи се на заштиту; изворишта, воде за пиће, подземне воде, мрежу отворених канала.

Током 2008/2009. године Општина Врњачка Бања је на својој територији спровела пројекат који је подразумевао бактериолошку и хемијску анализу бунарске воде, а у циљу корпоративног планирања обезбеђења алтернативних извора водоснабдевања. Том приликом је регистровано постојање 1821 бунара, као потенцијал за развој пројектних идеја различитог карактера и циља.

МЕСТО УЗОРКОВАЊА	Узорак бактериолошки исправан и физичко-хемијски исправних		Узорак бактериолошки исправан и физичко-хемијски неисправан		Узорак бактериолошки неисправан и физичко-хемијски исправан		Узорак бактериолошки неисправан и физичко-хемијски неисправан	
	број	%	број	%	број	%	број	%
ОТРОЦИ	0	0,00%	1	6,25%	5	31,25%	10	62,50%
СТАНИШИНЦИ	29	51,78%	10	17,85%	11	19,65%	6	10,72%
НОВО СЕЛО	108	20,53%	103	19,69%	128	24,33%	187	35,55%
ЛИПОВА	4	21,05%	5	26,32%	2	10,53%	8	42,10%
ГРАЧАЦ	17	8,81%	15	7,77%	64	33,16%	97	50,26%
ШТУЛАЦ	41	18,47%	44	19,82%	67	30,18%	70	31,53%
РУЋИНЦИ	0	0,00%	2	9,09%	9	40,91%	11	50,00%
ПОДУНАВЦИ	16	12,50%	16	12,50%	35	27,34%	61	47,66%
РУЋИНЦИ	28	15,56%	28	15,56%	70	38,88%	54	30,00%
ГОЧ	13	54,17%	4	16,67%	2	8,33%	5	20,83%
ВРЊЦИ	54	21,60%	53	21,20%	60	24,00%	83	33,20%
ВРАНЕШИ	23	16,67%	9	6,52%	56	40,58%	50	36,23%
ВРЊАЧКА БАЊА	8	17,02%	8	17,02%	11	23,40%	20	42,55%
УКУПНО: 1821	341	18,73%	298	16,36%	520	28,56%	662	36,35%

11.2. Збирни резултат анализе урађен кумулирањем појединачних резултата Завода за јавно здравље Краљево



11.4. Управљање отпадом

11.4.1. Технички аспекти система управљања отпадом

Комунално предузеће „Бели извор“ у чијој је надлежности збрињавање отпада тренутно примењује методе засноване углавном на неселективном сакупљању отпада, његовом транспорту и одлагању на општинско сметлиште које је несанитарног карактера. Типичан систем управљања отпадом на подручју општине Врњачка Бања је представљен на следећој шеми.

Технички аспект					
Сакупљање			Транспорт	Одлагање	
Селективно сакупљање се не примењује осим за пет амбалажу	Просечна покривеност услугама је 65%	Веома мали проценат отпада се одваја за рециклирање	На сметлишту се транспортују максималне количине отпада јер нема издвајања на извору	Одлагање се врши на несанитарном сметлишту	Не постоје други начини збрињавања осим одлагања

10.6. Шематски приказ техничког аспекта постојећег система за управљање отпадом са главним недостацима

11.4.2. Организација

Поред комуналног и њему сличног отпада, ЈКП „Бели извор“ прикупља и остале врсте неопасног отпада сличног комуналном, као што су отпад из индустрије, медицинских установа и грађевински отпад. Активности које сачињавају постојеће системе управљања отпадом, као и код већине комуналних предузећа на територији општине Врњачка Бања су сведене на оне основне, и то прикупљање отпада, његов транспорт и одлагање на одлагалишта. Збрињавање отпада, на подручју општине није једина делатност у опису њихове делатности. Остале активности као нпр. водоснабдевање, одвођење канализационих вода, градска хигијена, управљање пијацом, прање градских улица, зимска служба, и др. су такође у надлежности овог предузећа.

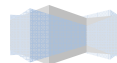
Треба поменути да је Врњачка Бања туристичко место са великим потенцијалом зелених површина, од које је редовно одржавање од стране ЈП „Борјак“ у површини од око 40ха. Покошена трава се одлаже на сметлиште, а опало лишће се прикупља и одвози у компостиште овог предузећа. Добивени компост се користи у производњи сезонског и собног цвећа, расада – цветног материјала, што је једна од делатности овог предузећа. Основне организацијске карактеристике комуналних предузећа са територије општине Врњачка Бања су дате у следећој табели:

Комунално предузеће	Власничка структура	Запослени кадар			Делатности
		ВСС и ВШС	ССС, ВК и КВ	НКВ и ПК	
Бели Извор ³⁷	100% државни капитал	31	110	87	<ul style="list-style-type: none"> – водовод и канализација – збрињавање отпада – градска чистоћа – градско гробље – градска пијаца
Борјак	100% државни капитал	24	71	55	<ul style="list-style-type: none"> – одржавање зелених површина – газдовање шумама – примарна прерада дрвета – ловство

Табела 11.3. Основне организацијске карактеристике комуналних предузећа са територије општине Врњачка Бања³⁸

³⁷ Подаци добијени из ЈП Бели Извор и ЈП Борјак

³⁸ Индикатори су представљени на основу података добијених од комуналних предузећа



12. ТУРИСТИЧКИ РЕСУРСИ

12.1. Туристички промет кроз векове

Процес организованог лечења и организованог туризма у Врњачкој Бањи почиње формирањем “Основателнофундаторског друштва кисело-вруће воде у Врњцима”, почиње процес организованог лечења. Међутим, све до првог светског рата није било организованог туризма у модерном смислу те речи, јер се радило углавном о појединачном, неорганизованом доласку на лечење, пошто су тада бање у Србији играле значајну улогу само у здравственом туризму. Званична статистика о броју посетилаца у Врњцима води се од 1889. године, а до тада су податке прикупљали и водили евиденцију о посетиоцима окружни и средски лекари који су ординирали у бањи. Тако је забележено да је Врњце 1869. посетило 538 посетилаца који су остварили 16.140 ноћења. Просечно задржавање гостију, било је тих првих година чак 30 дана.

Крајем 19. и почетком 20. века изграђени су значајни смештајни капацитети и јавни објекти: кур-салон, први водовод, Државна гостионица, регулација корита Врњачке реке, шеталиште, поштанско-телеграфска служба, метеоролошка станица, а железничка пруга Сталаћ-Пожега прошла је поред Врњаца 1910. године, што се одмах осетило и на посетилачком промету. Сазнање о лековитости минералне воде резултира наглим растом броја посетилаца. Врњачку Бању је 1912. године посетило 10.933 гостију. Просечна дужина боравка у овом периоду је 21 дан, што указује на чињеницу да се минералне воде користе по препоруци лекара. У време Балканских и Првог светског рата драстично је опао промет, наступила је стагнација и опадање у градњи, обустављен је рад бањских институција везаних за туризам. Између два светска рата, Врњачка Бања бележи свој највећи развој, нарочито у периоду од 1934. године до почетка Другог светског рата, када из године у годину расте посетилачки промет. У периоду непосредно после Првог светског рата тешко да се може говорити о туризму. Упропашћени хотели, неуредност саобраћаја, тешка економска и политичка ситуација учинили су своје, тако да су услови за туризам били готово немогући. Али, са сређивањем опшних прилика у земљи почиње благи развој туризма, нарочито онда када креће појачана приватна иницијатива самих грађана. Они су улагали у изградњу санаторијума, вила, пансиона, ресторана и сл. Тако већ 1924. године у Врњцима раде три санаторијума, седам хотела, двадесетак, за то доба, најмодернијих вила са концертним салама, салонима за плес и разоноду¹¹⁷. Осетивши да је улагање у бањски туризам у Врњцима итекако профитабилно, и држава је почела да улаже у њен развој. Изграђено је модерно купатило 1929. године, каптирани су минерални извори, каналисана је Врњачка река, монтирана је нова електрична централа, проширен парк, дограђен водовод и канализација, подигнута стаклена башта. Врњачка Бања постаје стециште богатије клијентеле и друштвено привилегованих слојева, тако да се све више улаже у разоноду и провод, и садржаје који нису у непосредној вези са здравственим туризмом. Врњачка Бања дакле, постаје водећа бања у Југославији по посети и по коришћењу минералних вода, али исто тако и монденско место које задовољава потребе богатије клијентеле. У Врњачкој Бањи се тада просечно борави 19 дана, што указује на њен велики здравствено-туристички углед.

Година	Број гостију	Број ноћења	Просечан боравак	Година	Број гостију	Број ноћења	Просечан боравак
1869.	583	16140	30	1936.	26647	506293	19
1870.	621	18630	30	1937.	30748	587287	19,1
1871.	681	20430	30	1938.	33672	675000	20
1872.	700	21000	30	1939.	32336	614400	19
1873.	656	19680	30	1940. – 1945. – нема података			
1874.	539	16170	30	1946.	33851	643000	19
1875.	145	4350	30	1947. нема података			
1876.	175	5250	30	1948.	49795	995900	20
1877.	154	4620	30	1949. – 1954. нема података			
1878.	181	5430	30	1955.	27986	579152	19,3
1879.	197	5910	30	1956.	38528	693318	18
1880.	255	7650	30	1957.	50867	809816	15,9
1881.	326	9780	30	1958.	59849	900532	15
1882.	528	14678	27,8	1959.	67967	1037172	15,3
1883.	613	16060	26,2	1960.	80575	1059212	13,1
1884.	626	16213	25,9	1961.	93461	1222328	13
1885.	572	14414	25,2	1962.	76732	984740	12,8
1886.	631	15207	24,1	1963.	69415	744114	10,7
1887.	695	16888	24,3	1964.	96774	1060043	10,9
1888.	711	17348	24,4	1965.	95228	1124687	11,8
1889.	746	17904	24	1966.	104706	1189351	11,6
1890.	846	20388	24,1	1967.	109273	1214367	11,1
1891.	852	20192	23,7	1968.	111448	963478	8,6
1892.	835	19789	23,7	1969.	128796	1183405	9,2

1893	871	20120	23,1	1970	135115	1244978	9,2
1894	869	20421	23,5	1971	140062	1265302	9
1895	883	20309	23	1972	139365	1229956	8,8
1896	900	20132	22,8	1973	141316	1250671	8,9
1897	1130	25651	22,7	1974	149438	1329899	8,9
1898	1250	28375	22,7	1975	133998	1279488	9,5
1899	2000	45000	22,5	1976	142510	1327769	9,3
1900	2320	52432	22,6	1977	153474	1383775	9
1901.	2355	52560	22,3	1978	162390	1480457	9,1
1902	2480	54808	22,1	1979	174171	1553575	8,9
1903	2526	55572	22	1980	159557	1438177	9
1904	3480	75864	21,8	1981	176218	1541646	8,7
1905	3780	82026	21,7	1982.	168280	1545437	9,2
1906	4450	95675	21,5	1983	168476	1532806	9,1
1907	5300	115540	21,8	1984	179297	1566897	8,7
1908	6320	135248	21,4	1985	186173	1642097	8,8
1909	7540	160602	21,3	1986	177517	1543246	8,7
1910	9300	198090	21,3	1987	172611	1456318	8,4
1911	9396	197316	21	1988	165819	1347537	87,1
1912	10933	229593	21	1989	145311	1065406	7,3
1913-1918 нема података				1990	138678	954816	6,9
1919	6273	117788	18,9	1991	109351	671952	6,1
1920	11447	217493	19	1992	115946	716555	6,2
1921	16605	315495	19	1993	85650	463360	5,4
1922	15529	293498	18,9	1994	101739	492445	4,8

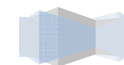
1923	19132	367334	19,2	1995	93983	468439	5
1924	20491	389329	19	1996	83075	399899	4,8
1925	23172	447722	19,3	1997	96504	450074	4,7
1926	20491	383182	18,7	1998	106019	549524	5,2
1927	24083	459985	19,1	1999	74177	386529	5,2
1928	25548	485412	19	2000	91522	482866	5,3
1929	24564	466716	19	2001	83654	410003	5,5
1930	262158	520000	19,8	2002	99979	469343	4,7
1931	26808	509352	19	2003	125630	481907	4,7
1932	21405	400273	18,7	2004	93394	439594	4,7
1933	22645	427990	18,9	2005	96969	427140	4,4
1934	25150	477850	19	2006	150123	573121	3,9
1935	28191	538448	19,1	2007	162452	607603	3,8
2008	157227	610783	3,9	2012	142232	524060	3,7
2009	148304	616464	4,2	2013	158146	599411	3,8
2010	146534	560795	3,8	До јула 2014	75789	240778	3,2
2011	154974	594158	3,8				

Tabela 12.1. Туристички промет кроз векове³⁹

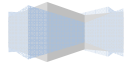
Рекордна година туристичког промета у Врњачкој Бањи, од њеног настанка, је 1985. година, када је Бању посетило 186.173 посетилаца, који су остварили рекордних 1.642.097. ноћења. Просечно задржавање гостију је и даље 9 дана.

На раст промета утицала је стабилна политичка ситуација, благ раст стандарда, изградња смештајних капацитета, пратећи садржаји, велики број културних, спортских и других манифестација - једном речју садржајнији боравак.

³⁹Извор: Архивска грађа Општинске управе општине Врњачка Бања



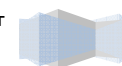
Туристичку активност општине Врњачка Бања у периоду 1990-2002. година карактерише пад посете туриста. Оваквом обиму туристичких токова првенствено су допринеле санкције што је утицало на пад животног стандарда, недовољне инвестиције, ниску привредну активност и изражене социјалне проблеме (долазак великог броја избеглих и расељених лица). Од 2002 године, па све до 2013 бележи се блажи пораст броја туриста. У овом периоду, Врњачка Бања је била најпосећенија 2013. године и тада је имала 158.146 гостију, док је највећи број ноћења остварен 2009. године а износио је 616.464



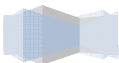
12.2. Упоредни преглед туризма у Републици Србији у периоду 2001. – 2013. године

2001.	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста ⁴⁰	
	Свега	Домаћи	Страни	Свега	Домаћи	Страни	Домаћи	Страни
Република Србија	2.129.128	1.886.603	242.525	7.195.272	6.602.672	592.600	3,5	2,4
Централна Србија	1.844.792	1.641.749	203.043	6.447.764	5.947.764	499.979	3,6	2,5
Рашки округ	219.549	210.807	8.742	1.109.493	1.078.251	31.242	5,1	3,6
Врњачка Бања	101.781	97.935	3.846	511.368	496.009	15.359	5,1	4,0
2002.	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста	
	Свега	Домаћи	Страни	Свега	Домаћи	Страни	Домаћи	Страни
Република Србија	2.209.675	1.897.612	312.063	7.206.734	6.468.473	738.261	3,4	2,4
Централна Србија	1.926.838	1.664.374	262.464	6.482.639	5.854.733	627.906	3,5	2,4
Рашки округ	262.281	249.630	12.651	1.251.715	1.204.594	47.121	4,8	3,7
Врњачка Бања	107.984	104.395	3.589	531.823	519.482	12.341	5,0	3,4
2003.	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста	
	Свега	Домаћи	Страни	Свега	Домаћи	Страни	Домаћи	Страни
Република Србија	1.997.947	1.658.664	339.283	6.684.592	5.892.890	791.702	3,6	2,3

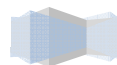
⁴⁰ Просечан број ноћења туриста израчунат је дељењем броја ноћења са бројем туриста. Пошто се туриста региструје у сваком месту где борави, то у случају промене места долази до његовог поновног исказивања, односно дуплирања. Стога је, вероватно, и просечан број ноћења туриста, израчунат на овај начин, мањи од стварног.



Централна Србија	1.752.333	1.462.379	289.954	5.998.431	5.317.409	681.022	1,7	2,2
Рашки округ	218.251	204.503	13.748	1.088.413	1.045.514	42.899	5,1	3,1
Врњачка Бања	103.959	97.632	6.327	494.397	477.027	17.370	4,9	2,7
2004.	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста	
	Свега	Домаћи	Страни	Свега	Домаћи	Страни	Домаћи	Страни
Република Србија	1.971.683	1.579.857	391.826	6.642.623	5.791.564	851.059	3,7	2,2
Централна Србија	1.732.616	1.397.490	335.126	5.956.667	5.223.349	733.318	3,7	2,2
Рашки округ	217.891	204.337	13.554	1.080	1.038.439	42.546	5,1	3,1
Врњачка Бања	103.261	97.848	5.413	502.182	487.344	14.838	5,0	2,7
2005.	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста	
	Свега	Домаћи	Страни	Свега	Домаћи	Страни	Домаћи	Страни
Република Србија	1.988.469	1.535.790	452.679	6.499.352	5.507.604	991.748	3,6	2,2
Централна Србија	1.727.966	1.345.272	382.694	5.764.474	4.925.898	838.576	3,7	2,2
Рашки округ	211.665	198.170	13.495	1.013.666	966.620	47.046	4,9	3,5
Врњачка Бања	100.794	95.791	5.003	475.396	460.144	15.252	4,8	3,0
2006.	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста	
	Свега	Домаћи	Страни	Свега	Домаћи	Страни	Домаћи	Страни
Република Србија	2.006.488	1.537.646	468.842	6.592.622	5.577.310	1.015.312	3,6	2,2



Централна Србија	1.739.290	1.348.059	391.231	5.869.252	5.019.467	849.785	3,7	2,2
Рашки округ	218.251	204.503	13.748	1.088.413	1.045.514	42.899	5,1	3,1
Врњачка Бања	103.959	97.632	6.327	494.397	477.027	17.370	4,9	2,7
2007.	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста	
	Свега	Домаћи	Страни	Свега	Домаћи	Страни	Домаћи	Страни
Република Србија	2.306.558	1.610.513	696.045	7.328.692	5.853.017	1.475.675	3,6	2,1
Централна Србија	1.992.336	1.394.707	597.629	6.494.205	5.249.226	1.244.979	3,8	2,1
Рашки округ	291.363	265.074	26.289	1.281.108	1.188.326	92.782	4,5	3,5
Врњачка Бања	152.131	140.200	11.931	601.668	566.960	34.708	4,0	2,9
2008.	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста	
	Свега	Домаћи	Страни	Свега	Домаћи	Страни	Домаћи	Страни
Република Србија	2.266.166	1.619.672	646.494	7.334.16	5.935.219	1.398.887	3,7	2,2
Централна Србија	1.935.610	1.393.576	542.034	6.453.164	5.285.745	5.285.745	3,8	2,2
Рашки округ	266.655	241.904	24.751	1.274.647	1.181.978	92.669	4,9	3,7
Врњачка Бања	125.904	114.843	11.061	560.638	521.393	39.245	4,5	3,5
2009.	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста	
	Свега	Домаћи	Страни	Свега	Домаћи	Страни	Домаћи	Страни
Република Србија	2.018.466	1.373.444	645.022	6.761.715	5.292.613	1.469.102	3,9	2,3



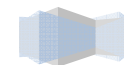
Централна Србија	1.728.715	1.181.970	546.745	5.999.600	4.753.016	1.246.584	4,0	2,3
Рашки округ	260.286	236.043	24.243	1.213.925	113.592	82.333	4,8	3,4
Врњачка Бања	149.993	137.244	12.749	625.318	584.042	41.276	4,3	3,2
2010. ⁴¹	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста	
	Свега	Домаћи	Страни	Свега	Домаћи	Страни	Домаћи	Страни
Република Србија	2.000.597	1.317.916	682.681	6.413.515	4.96.359	1.452.156	3,8	2,1
Централна Србија	1.718.755	1.138.531	580.224	5.646.211	4.411.081	1.235.130	3,9	2,1
Рашки округ	251.814	225.743	26.071	1.067.228	984.376	82.852	4,4	3,2
Врњачка Бања	148.570	134.704	13.866	574.195	528.970	45.225	3,9	3,3
2011.	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста	
	Свега	Домаћи	Страни	Свега	Домаћи	Страни	Домаћи	Страни
Република Србија	2.068.610	1.304.443	764.167	6.644.738	5.001.684	1.643.054	3,8	2,2
Централна Србија	-	-	-	-	-	-	-	-
Рашки округ	263.736	230.739	32.997	1.093.030	996.906	96.124	4,3	2,9
Врњачка Бања	154.974	137.750	17.224	594.158	544.078	50.078	3,9	2,9
2012.	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста	
	Свега	Домаћи	Страни	Свега	Домаћи	Страни	Домаћи	Страни
Република Србија	2.079.643	1.269.676	809.967	6.484.702	4.688.485	1.796.217	3,7	2,2

⁴¹ Подаци закључно са 2012. годином преузети са сајта Републичког завода за статистику

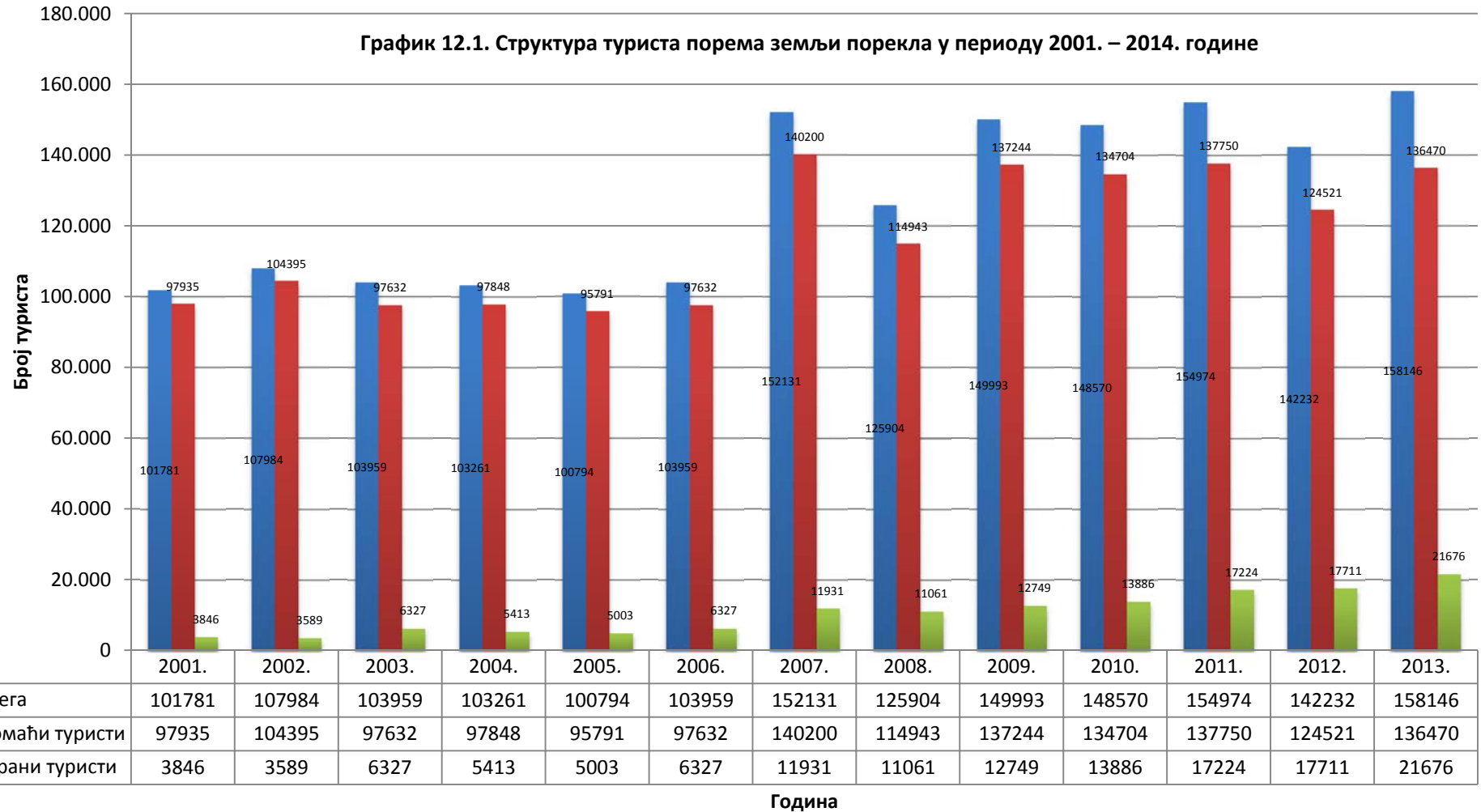
Централна Србија	-	-	-	-	-	-	-	-
Рашки округ	252.025	216.506	35.519	1.043.838	933.883	109.955	4,3	3,1
Врњачка Бања	142.232	124.521	17.711	524.060	472.580	51.480	3,8	2,9
2013 ⁴²	Туристи			Ноћења туриста			Просечан број ноћења туриста	
	Свега	Домаћи	Страни	Свега	Домаћи	Страни	Домаћи	Страни
Република Србија	2.192.435	1.270.667	921.768	6.567.460	4.579.067	1.988.393	3,6	2,2
Врњачка Бања	158.146	136.470	21.676	599.411	534.149	65.262	3,9	3

Табела 12.2. Упоредни преглед туризма у Републици Србији у периоду 2001. – 2013. године

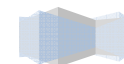
⁴² Подаци за 2013. годину добијени са сајта ТОС и Одељење за финансије, буџет и локалне јавне приходе



12.2.1. Структура туриста према земљи порекла у периоду 2001–2013. године



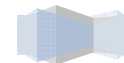
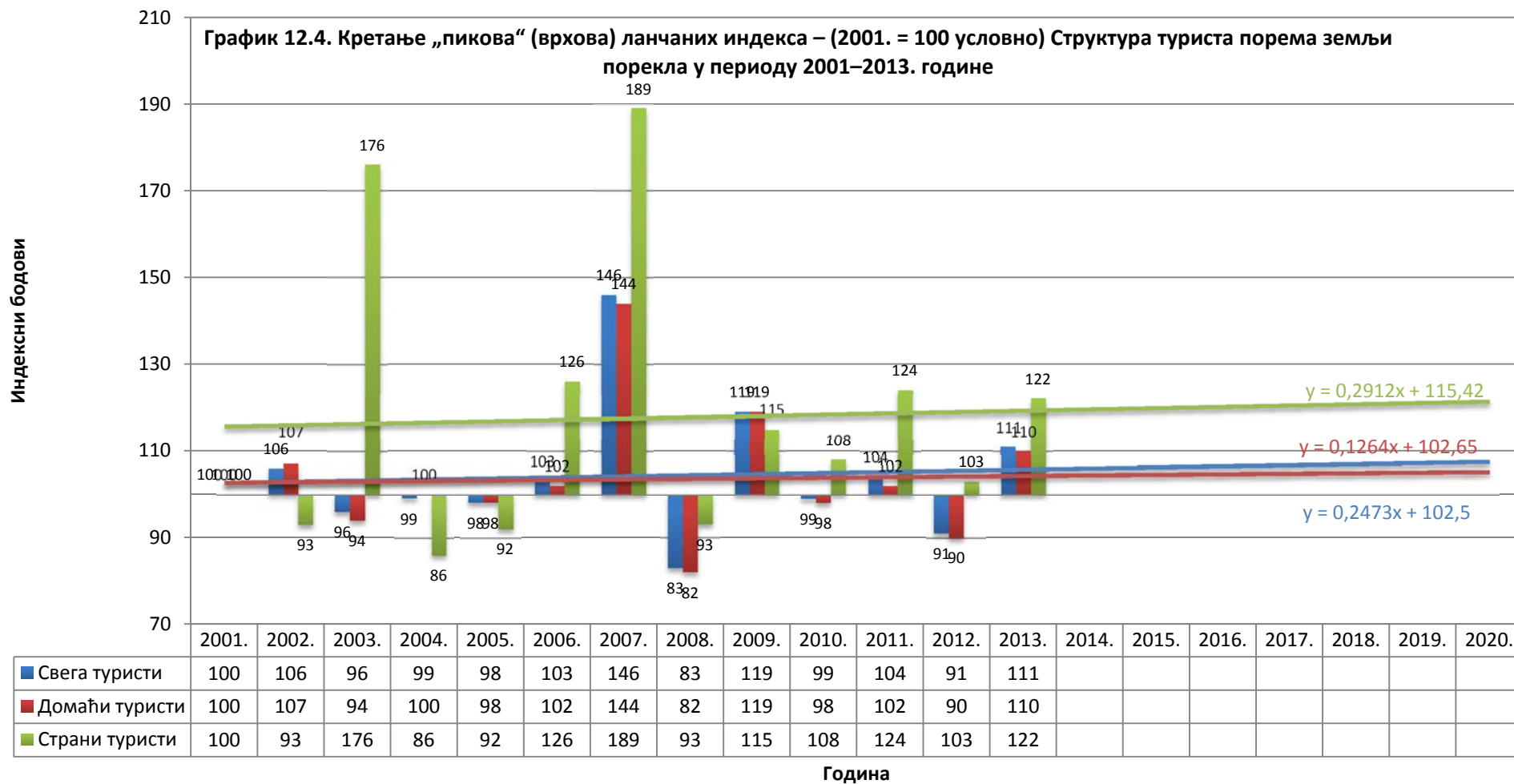
12.2.2. Ланчани индекс - (2001. = 100 условно) Структура туриста према земљи порекла у периоду 2001–2013. године



12.2.3. Кретање „пикова“ (врхова) ланчаних индекса – (2001. = 100 условно) Структура туриста према земљи порекла у периоду 2001–2013. године.



12.2.4. Екстраполација покретних просека структуре туриста према земљи порекла у периоду 2001–2013. године



12.3. Приходи од боравишне таксе

Директан приход од туризма остварује се преко боравишне таксе. У наставку су дати подаци о приходу од боравишне таксе у периоду 2001-2011 година:

Година	Приход од боравишне таксе
2001.	4.667.239
2002.	11.663.421
2003.	10.469.326
2004.	10.889.530
2005.	14.068.015
2006.	21.469.914
2007.	27.564.541
2008.	23.865.381
2009.	13.438.890
2010.	28.295.359
2011.	23.522.550
2012.	15.051.366
2013.	28.631.606,10

Табела 12.3. Приход од боравишне таксе у периоду 2001-2013. година

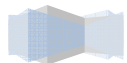
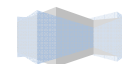
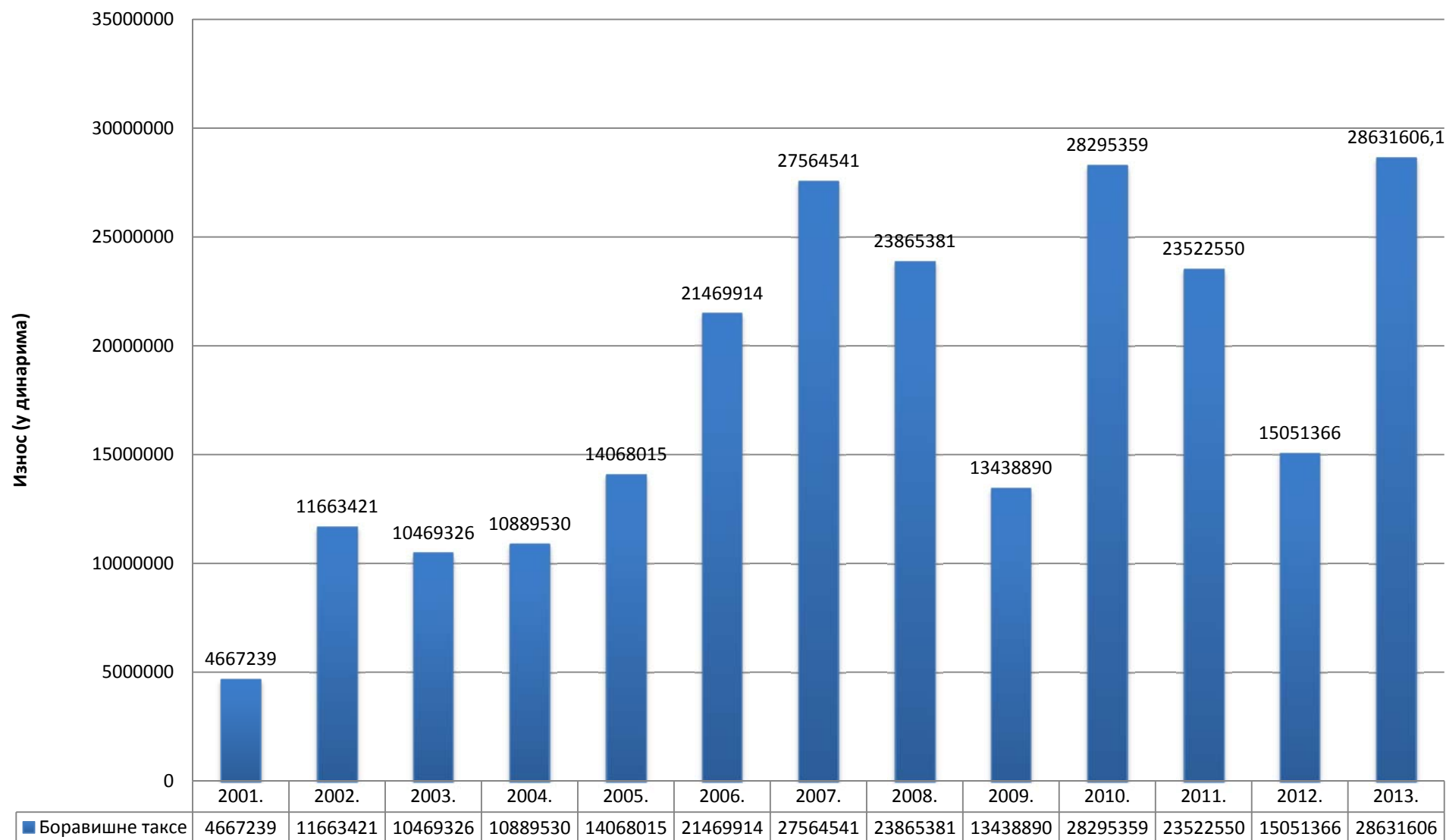
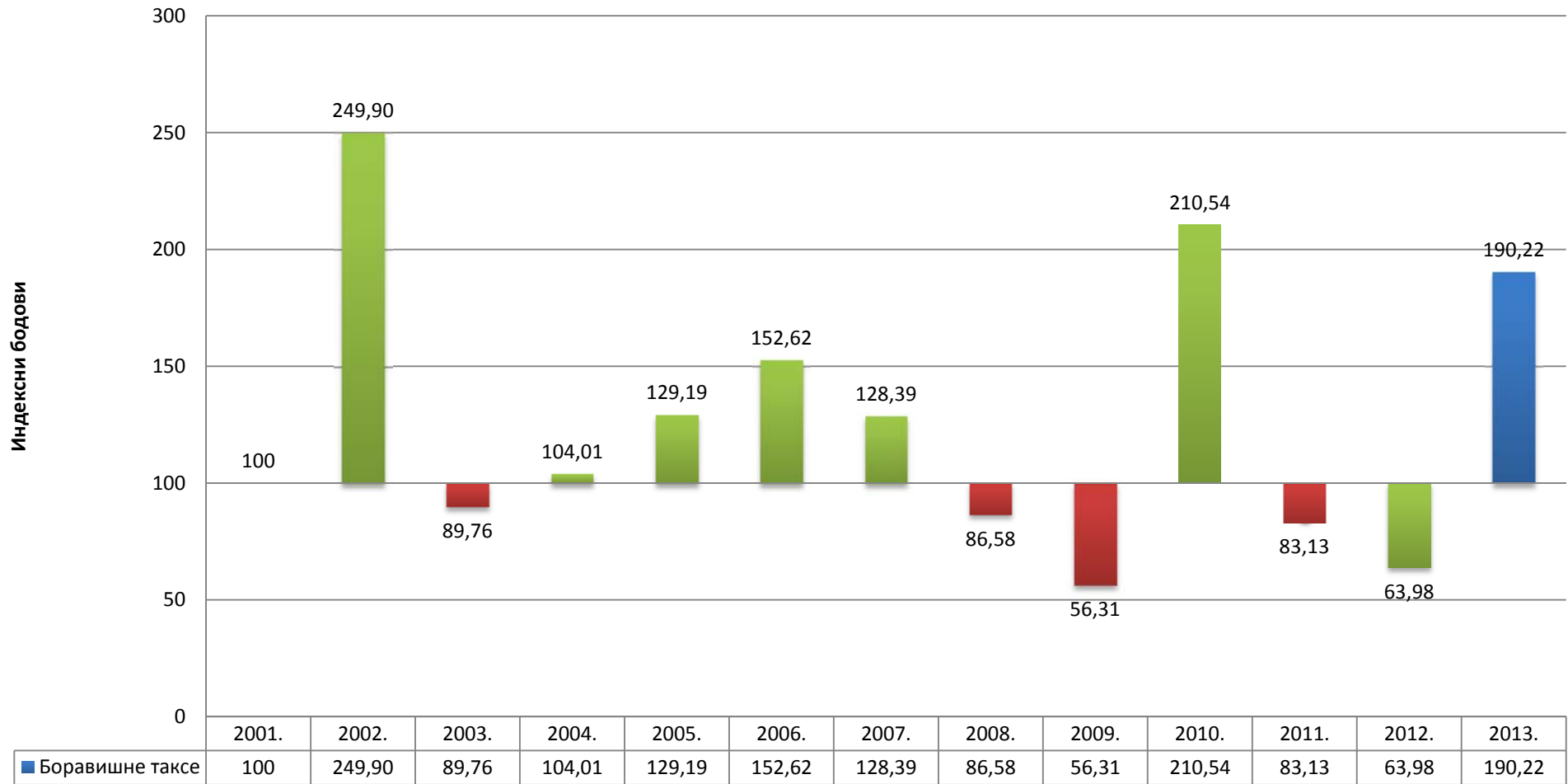


График 12.6. Приход од боравишних такси у периоду 2001-2013. године



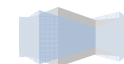
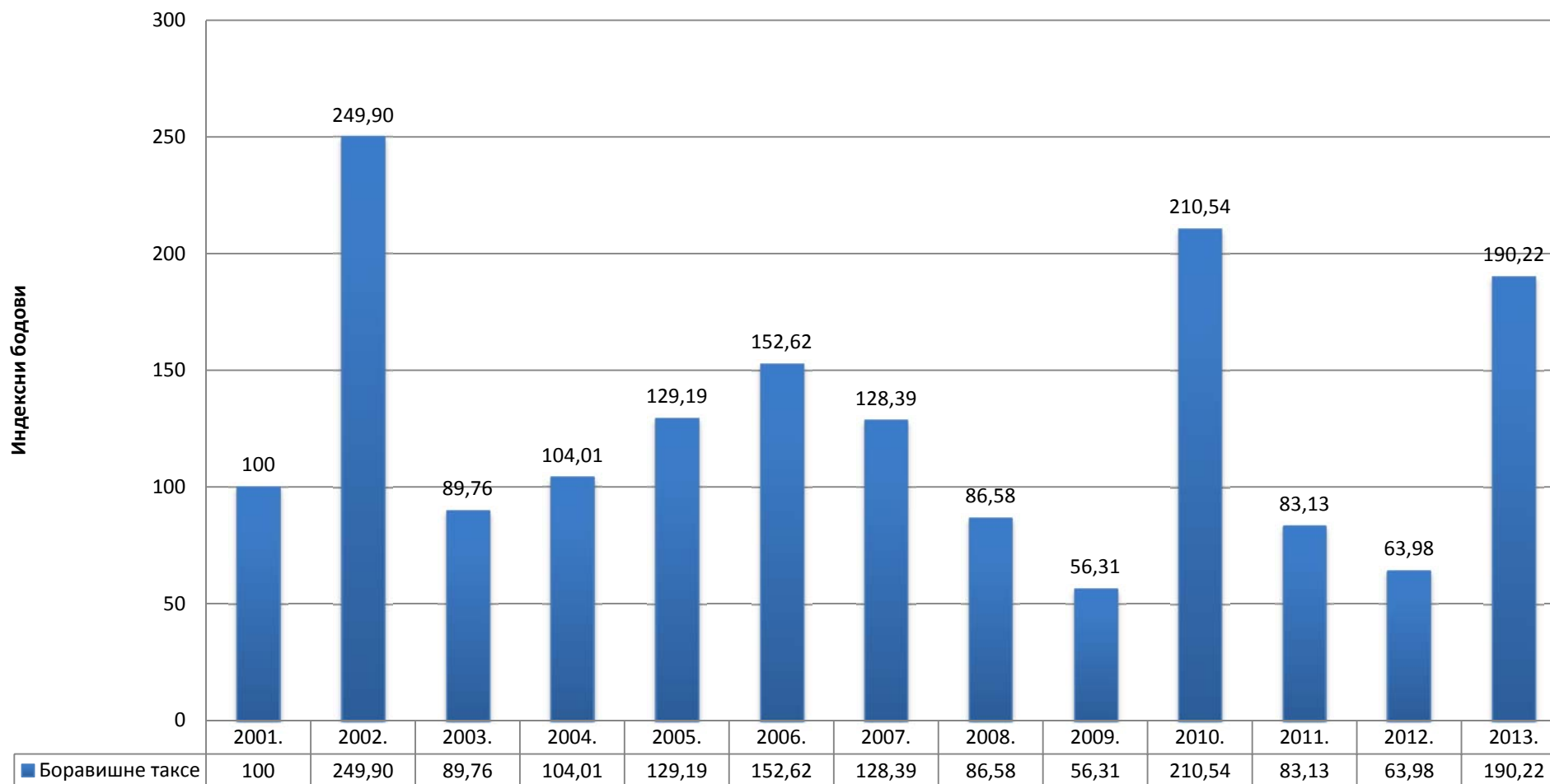
12.3.1. Ланчани индекси (2001.=100 условно) Приход од боравишних такси у периоду 2001–2013.године

График 12.7. Ланчани индекси (2001.=100 условно) Приход од боравишних такси у периоду 2001–2013. године



12.3.2. Преглед (“пикова“) врхова ланчаних индекса (2001.=100 условно) Приход од боравишних такси у периоду 2001-2013. године.

График 12.8. Ланчани индекси (2001.=100 условно) Приход од боравишних такси у периоду 2001-2013. године



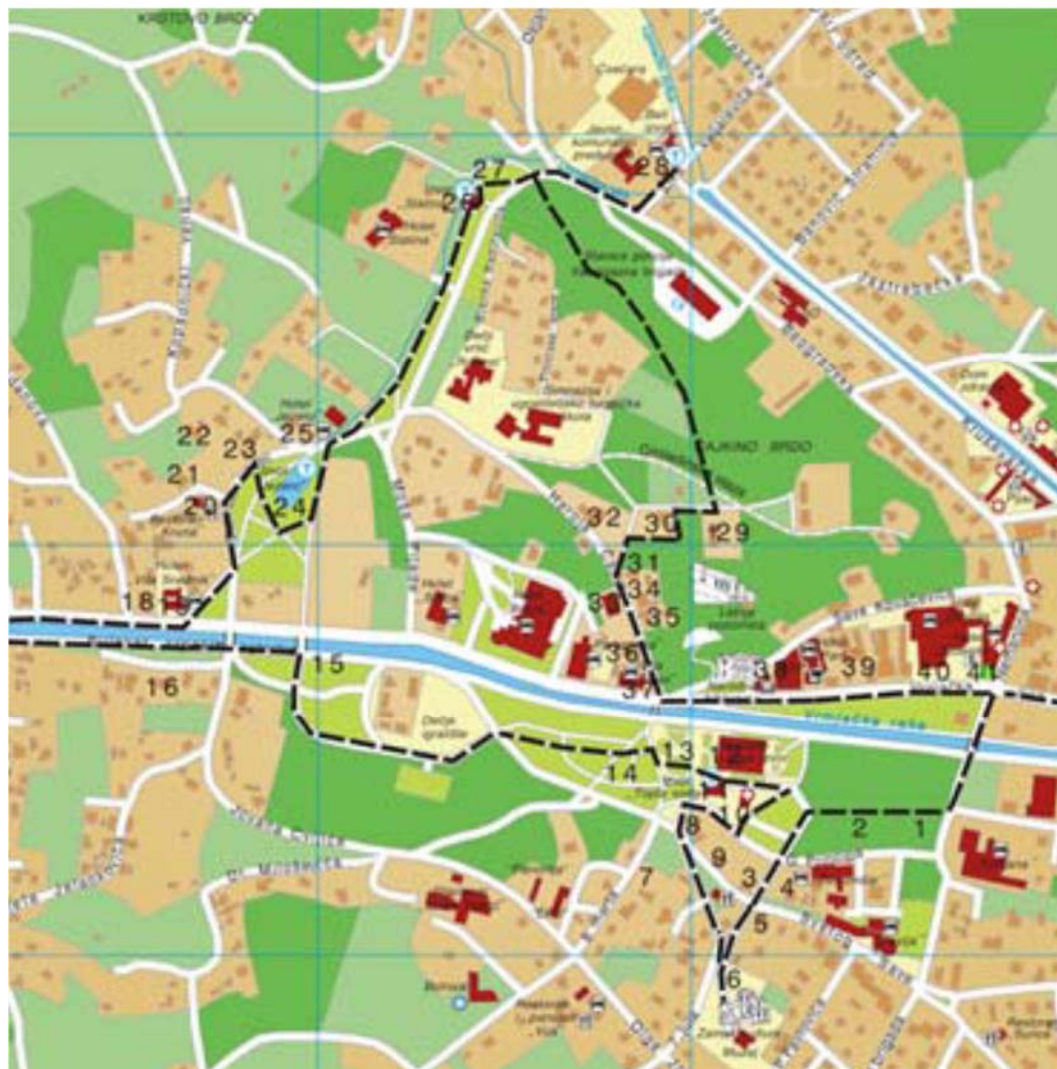
12.4. Видови туризма у Врњачкој Бањи

Здравствени туризам Врњачке Бање развија се под окриљем савремене лечилишне функције засноване на примени природних фактора, пре свега изузетно лековитих минералних вода, затим на примени савремених метода лечења и рехабилитације, као и на најновијим достигнућима физикалне медицине. У Специјалној болници „Меркур Врњачка Бања“, веома успешно се лече: шећерна болест, обољења органа за варење, панкреаса, чир на желуцу и дванаестопалачном цреву, болести жучне кесе и жучних путева. Примена минералних вода у наведеним индикацијама, спроводи се: пијењем воде, инхалирањем, испирањем, купањем у кадама и базенима, вагиналним орошавањем и преко клизми. Пацијентима, али и свим другим гостима Бање, на располагању су специјалне трибине о здрављу и разна предавања, као што је „Школа за дијабетес“ и др, а долазе и професори са Медицинског факултета из Београда, који врше прегледе и консултације и држе разна предавања. Поред традиционалног здравственог туризма, све је више корисника савремених видова здравственог туризма: „*wellness* викенди“, „антистрес викенди“, „менаџерски превентивни програм“, „брза дијагностика за 3-5 дана“, „*Linea* пакет аранжмани за мршављење“, „*Spa* пакет аранжмани“.

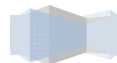
Рекреативни туризам одвија се у сарадњи са великим предузећима и привредним системима Србије, који своје запослене шаљу на одмор и рекреацију у Врњачку Бању, у којој постоји велики број објеката направљених управо за те намене: хотел Бреза, одмаралиште Променада, хотел Железничар, хотел Славија, одмаралиште Врачар, одмаралиште ЕПС и др.

У организацији синдиката често се у Врњачкој Бањи организују радничко-спортски сусрети и дружења, са великим бројем учесника, који у просеку трају 3-4 дана и остварују значајну ванпансионску потрошњу.

Рекреативни садржаји у понуди Врњачке Бање су: теретане, куглана, стрељана, тениски терени, терени за мале и велике спортове, атлетска стаза, спортска хала, базени, *aqua* и *wellness* центри, а забавни: летње баште, кафићи, ресторани, као и богат културно-забавни живот, употпуњује потребе рекреативца, који чине значајан део посетилачке популације. Као садржајни део рекреативне зоне и туристичке понуде Врњачке Бање, установљена је озонска стаза за шетњу у дужини од 3,8 км, под називом „Уз чашу минералне воде“, 140 која се пешачењем може обићи за три сата са задржавањем и разгледањем извора, старих бањских објеката и вила, који су везани за здравствено-туристичку и културну историју Бање. Стаза је кружна, може се обићи за три сата и полази се са Врњачког центра, код фигуре „Врабац Гочко“ која представља маскоту велике међународне манифестације „Игре без граница“, одржане 1990. године, затим се улази у централни парк, иде парком уз Врњачку реку до извора Снежник, враћа се низ реку до групе старих бањских вила, иде према извору Језеро, затим до извора Слатина, одатле се пење на Црквено брдо до Врњачке цркве, па се степеницама спушта до групе старих вила, виле Александар и виле Сан, до Трга културе, наставља бањском променадом и завршава на месту одакле је и почела.



Слика 12.1. Озонска стаза „Уз чашу минералне воде“



Лаганом шетњом по овој стази могу се обићи: Бањски музички павиљон (из III деценије XX века), спомен чесма генерала Белимарковића (1896), Железнички дом (IV деценија XX века), вила Катарина (1905), вила Савка (1906), вила Блазнавац (1936), вила Белимарковић (завршена 1894), Вила Ђорђевић (1935), Вила Гаврић (1903), Вила Зрак (1890), Извор топле минералне воде са биветом, Римски извор, Термоминерално купатило (1930), централни бањски парк (27ха), вила Косово (1913), вила Симић (некада Швајцарија, данас Србија из 1910), заштићени споменик природе „Црни бор“ (35м висине, стар 200 година), вила Ривијера (из 1929. - данас општински суд), минерални извор Снежник, вила Југославија (1934), вила Снежник (1925), вила Луксор (1928), вила Круна (почетак III деценије XX века), вила Бисер (1930), вила Белви (IV деценија XX века), вила Мица-дом војводе Лунета (1925), извор Језеро, извор Слатина, храм Пресвете Богородице (1834), Парохијски дом (1933), вила Јела (1905), комплекс вила Мир, Шумадија, Златибор, вила Ђевђелија, комплекс вила Славуј, Грлица и Царић, вила Александар (некада Живадиновић, па Београд), вила Сан (из 1903.год-некада вила Арновљевић, па Сутјеска), фото-атеље Крчмаревић (1911), вила Зора (из 1906.-касније Мишић, данас библиотека), кафана Европа (из 1906.год-данас биоскоп), вила Ескулап (из 1920,данас кафе Европа), вила Авала (1887), хотел Звезда (из 1920. прво се звао Орловац, затим Солдатовић, па КООП), хотел Слобода (из 1904. раније Сотировић) и главна бањска променада са старим бањским павиљонима.

Конгресни туризам има доста дугу традицију јер је Врњачка Бања већ шездесетих година прошлог века стекла глас домаћина многобројних саветовања, конференција, симпозијума, семинара, конгреса и постала стециште хиљадама пословних људи, привредника, научника, уметника, спортиста и других занимања. Године 1969. у Врњачкој Бањи је одржан “V Конгрес Фармацеута Југославије” са 1500 учесника. Нарочито интензивни развој конгресног туризма почиње после изградње Конгресног центра Звезда 1980. године, када је Бања добила прави конгресни простор за одржавање великих скупова. У питању је вишенаменска дворана, која се може преградити у 5 мањих сала, максималног капацитета 1.200 седишта, опремљена са неопходном техником (видео пројектор, лап топ, платна, озвучење, бежични интернет, посебни телефонски прикључци, пресс центар...) за одржавање семинара и конгреса. У последњих 20 година у Врњачкој Бањи је одржано 500 разних конгреса, саветовања и других скупова. У Бањи има пар конгресних сала: хотел Бреза, Меркур, Соларис, али је свакако највећи у хотелу Звезда, који је и други по величини у Србији, одмах иза Сава Центра. Међутим, уколико Бања жели да задржи овај веома уносан вид туризма, неопходно је комплетно реновирање и модернизација овог простора, с обзиром да од изградње, у његову технику, опрему и модернизацију није ништа уложено.

Културно-забавни туризам у Врњачкој Бањи добија право обличје 1973. године када је оснивана комплексна културна манифестација „Врњачке културне свечаности“, која се током лета одржавала под геслом „За сто дана сто приредби“. У оквиру ове манифестације одржавају се позоришне представе, књижевне вечери и промоције, изложбе слика и скулптура, изложбе из археологије и историје, концерти класичне музике, оперских певача, мајстора виолине, клавира, гитаре и других инструмената, балетске представе, променадни концерти у бањском парку, ТВ фестивали, Филмски фестивал сценарија и многе друге манифестације. Бања се у том погледу може сматрати правим летњим културним центром Србије. Поред културних, одржавају се и бројне музичко-забавне приредбе, које привлаче велики број посетилаца. Када говоримо о забавним манифестацијама, треба свакако споменути „Међународни Врњачки Карневал“, који представља круну забавних дешавања. Током седам дана у јулу месецу, ова манифестација обједињује преко 40

забавних, културних и спортских манифестација: дефиле мажореткиња, маскенабале, трка конобара, трка у џаковима, на ролерима и бициклама, шаховска симултанка, Игре без граница, турнир у малом фудбалу, у уличном баскету, журке, модне ревије, дечије представе, дечији карневал, фолклор, изложбе, концерте забавне музике. Централни догађај је велика међународна карневалска поворка, која окупи око 40 карневалских група. Многе домаће звезде (Здравко Чолић, Хари Мата Хари, Бајага, Ђорђе Балашевић, Жељко Јоксимовић, Ван Гог...) и светске звезде (Тото Котуњо, Бони Тајлер, Ваја КонДиос) одржали су своје концерте у Врњачкој Бањи. Треба споменути Фестивал забавне музике „Врњачка Бања“ који се одржава почетком јуна, као и Фестивал Српске Изворне Песме „Драгиша Недовић“.

Излетнички туризам у Врњачкој Бањи је развијен пре свега због постојања атрактивног амбијентално-архитектонског простора, близине значајнијих културно-историјских споменика, природних лепота Мораве и планине Гоч. Врњачка Бања је честа дестинација ђачких екскурзија, али и место окупљања удружења грађана, савеза и организација, који доводе своје чланове у једнодневне и вишедневне посете, на излете и краћу рекреацију. Становници околних градова чести су гости Врњачке Бање током једнодневних излета. Са туристичког гледишта, поред Врњачке Бање најзначајнији предео је планина Гоч, која још није адекватно валоризирана, али има неколико садржаја као ресурс за развој овог вида туризма: излетничке стазе, два ловишта, ски стазе са жичаром, језеро Селиште. Излетничке стазе на Гочу захватају велики простор Гоча. У једном делу, постоје уређене стазе на којима се налази неколико ресторана, излетничких пунктова и видиковца.

Пунктови служе за ручак у природи, а током лета се може купити здрава домаћа храна: сир, кајмак, ракија и вино. Видиковци су такође опремљени столовима и клупама. Са њих се пружају величанствени видови ка Жупи, Копаонику и Жељину, Морави и Гледићким планинама. Излетничке туре обухватају шетњу, камповање, логоровање и сеоски туризам с ослонцем на етно-традицију и здраву храну. Посебан доживљај представљају рибњаци са гочком пастрмом, где посетиоци на лицу места могу уживати у укусном оброку и прелепом амбијенту недирнуте природе. На Гоч-у се налазе два уређена ловишта, па је она интересантна и за љубитеље лова. Друго туристички атрактивно Врњачко подручје јесте рекреативно-туристичка зона уз Западну Мораву. Ова зона је углавном ловна и риболовна, али и купалишна, јер на обали Западне Мораве постоје плаже, једна уређена и много „дивљих“. Овај „купалишно-рекреативни комплекс“ се за сада доста скромно користи, али се он може туристички валоризовати кроз изградњу *aqua* центра, базена, уређених плажа. Излетничке стазе прате Мораву уз десну обалу реке у дужини од 20 км. Стазе се користе као пешачке и бициклистичке, а пролазе кроз пределе обрасле белим и црним тополама, врбама и багретом. Морава је интересантна као подручје лова и риболова.

Спортски туризам у Врњачкој Бањи, последњих година значајно определила за развој спортског туризма, па је све више оних гостију који у Врњачку Бању долазе на спортске припреме и спортске сусрете. По масовности посете, значајно место заузимају, већ поменути радничкоспортски сусрети на којима учествује и по више стотина такмичара. Како се ради о добрим потрошачима, будући да ове игре обично организују добродостојне фирме и организације, онда су економски ефекти веома значајни и оправдавају даља улагања у развој спортског туризма. Спортски комплекс „Рај“ са три травната фудбалска терена и атлетском стазом фигурира као најзначајнији фудбалски објекат у Врњачкој Бањи, где су своје спортске припреме обављали многи

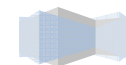
реномирани клубови и репрезентације из земље и иностранства. Стадион малих спортова “Коцка“, отворени и затворени базени, тенис терени, куглана, стрељана, теретане, бицикличке и рекреативне стазе, стазе здравља употпуњују спортско-рекреативну понуду Врњачке Бање. Посебан акценат бих ставила на спортску халу у Врњачкој Бањи, која је отворена почетком маја 2008. године и која ће неспорно Врњачкој Бањи, употпунити понуду и садржај. Елиминисање фактора временских прилика и годишњих доба, утицаће на продужење сезоне у овом туристичком сегменту. Ова хала је настала пренаменом производне хале предузећа „Енерготехник“ из Врњачке Бање. Сама хала обухвата површину од 1.200m², висина је 12m, а на трибинама може да се смести 1.800 посетилаца. Хала задовољава све спортске стандарде и функционално је подељена на: борилиште, поливалентну халу и пропратне садржаје. Спортови као што су: рукомет, кошарка, одбојка, мали фудбал... имају услове да се развију на вишем нивоу у Врњачкој општини, а отварају се и могућности припрема врхунских спортиста, као и одржавање манифестација различитог карактера: сајмови, изложбе, концерти.

Директни финансијски ефекти од спортске хале су приходи од изнајмљивања простора за спортске тренинге, утакмице, рекреативце, приредбе, концерте, изложбе, сајмове, као и приходи од продаје улазница за манифестације у сопственој организацији. Индиректни ефекти се огледају се кроз повећање степена искоришћености постојећих смештајних капацитета и туристичке инфраструктуре, повећање ванпансионске потрошње итд. Добре услове за спортске припреме нуди и планина Гоч. У оквиру хотела „Бели Извор“ на Гочу, налазе се спортски терени: за кошарку, рукомет, одбојку, мали и велики фудбал. На непуна 3km од хотела Бели Извор (на 10km од центра Врњачке Бање), налази се осветљена ски стаза са жичаром која привлачи велики број љубитеља зимских спортова. Дужина жичаре износи 470m, колико су дуге и две уређене ски-стазе. Број инсталираних вучних направа је 35, а капацитет 1.075 скијаша на сат. Просечан успон на стази је 30 степени. Подножје ски-стазе налази се на 1.123m надморске висине. Ова зона има изванредне могућности за развој алпског и нордијског скијања. На стази се може изнајмити ски опрема, као и санке за најмлађе. У току зимске сезоне, општина Врњачка Бања организује више пута у току дана, бесплатан превоз туриста мини бусом до саме стазе.

Потенцијали општине за ловни и риболовни туризам су изванредни, посебно због близине планине Гоч, која располаже изузетним условима за живот разних врста дивљачи. На Гочу и на његовим падинама према Бањи, постоје два уређена ловишта. Туристичка понуда обухвата лов на незаштићену дивљач и трофејни лов на јелена, срндаћа и дивљег вепра. Ловиште Врњачка река, којим управља Ловачко друштво „Војвода Луне“ Врњачка Бања, заузима површину од око 13.775ha од Гоча до Мораве, са резерватом површине 2.900ha. Располаже са 14 стабилних чека, 6 прихватилишта за фазанску дивљач и 50 солишта за срнећу дивљач. У државном власништву се налази 5% територије ловишта, а у приватном 95%. Најнижа надморска висина је 163m, а највиша 1.063m. На отвореном ловишту заступљени су срна, дивља свиња, зец, веверица, итд, а од незаштићених врста лови се шакал, дивља мачка, сврака... Под заштитом и забраном лова су хермелин, ласица, орао, јастреб, соко, сова, рода... Ловиште Бели извор, 150 којим управља ЈП Борјак Врњачка Бања, установљено је 1994. године и налази се на северним и североисточним падинама Гоча. Обухвата површину од 8.768ha, а сама ловна површина је 8.713ha, из које је издвојен део за интензивно ловно газдовање – ограђена површина од 615h, а у коме се гаји јелен и дивља свиња. Ловиште припада брдско-планинском типу, просечне висине од 680m. У државном власништву је 93%, а у приватном 7% од укупне површине овог ловишта. На отвореном ловишту заступљени су јелен, дивља свиња, срна, зец, фазан итд, а од незаштићених врста лови се вук, лисица, твора, дивља мачка, сврака и

врана. Под заштитом и забраном лова су хермелин, ласица, видра, куна, веверица, јазавац, орао итд. Од дивљачи за лов у долини Западне Мораве могу се наћи зец, фазан, дивља патка, препелица, рода, чапља и друге речне птице, што је веома атрактивно за туристе ловце. За све оне који више воле реку и спортски риболов, ту је Западна Морава и уређене подунавачке баре на Морави, где се и одржавају спортска такмичења.

Омладински и ђачки туризам је традиционални вид туризма у Врњачкој Бањи. Велики број посета чине ђачке екскурзије, школе у природи ђака основних школа и предшколских установа, стручне екскурзије средњошколаца и студената који из свих крајева Србије стижу у Врњачку Бању. Из тог разлога Врњачка Бања би се могла назвати и градом младих јер њихова посета по обиму, уопште није занемарљива. Већином се ова структура гостију смешта у објекте ниже категорије (Орион, Слатина, Славија, Фонтана, као и Бели Извор на Гочу).





ОПШТИНА ВРЊАЧКА БАЊА
OPŠTINA VRNJAČKA BANJA
MUNICIPALITY OF VRNJAČKA BANJA

3. SWOT АНАЛИЗА

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА
2013 – 2023.

1. СТРАТЕГИЈА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ (ПРИМЕНЕ) - SWOT АНАЛИЗА	148
SWOT АНАЛИЗА ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА	151
I. ПРОЦЕНА СТАЊА ОПШТИНЕ	151
II. МОДЕЛИ СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ	153
III. ИЗБОР МОДЕЛА	153
1. SWOT АНАЛИЗА – ПРОЦЕНА СТАЊА ПРИВРЕДЕ	154
1.1. SWOT АНАЛИЗА ТУРИЗМА	154
I. ПРОЦЕНА СТАЊА ТУРИЗМА	154
II. МОДЕЛИ СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ	156
III. ИЗБОР МОДЕЛА	156
1.2. SWOT АНАЛИЗА ПОЉОПРИВРЕДЕ	157
I. ПРОЦЕНА СТАЊА ПОЉОПРИВРЕДЕ	157
II. МОДЕЛИ СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ	158
III. ИЗБОР МОДЕЛА	158
1.3. SWOT АНАЛИЗА ИНДУСТРИЈЕ	159
I. ПРОЦЕНА СТАЊА ИНДУСТРИЈЕ	159
II. МОДЕЛИ СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ	160
III. ИЗБОР МОДЕЛА	160
1.4. SWOT АНАЛИЗА ЗАНАТСКОГ СЕКТОРА И СЕКТОРА ТРГОВИНЕ	161
I. ПРОЦЕНА СТАЊА ЗАНАТСКОГ СЕКТОРА И СЕКТОРА ТРГОВИНЕ	161
II. МОДЕЛИ СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ	162
III. ИЗБОР МОДЕЛА	162
2. SWOT АНАЛИЗА ИНФРАСТРУКТУРЕ	163



I. ПРОЦЕНА СТАЊА ИНФРАСТРУКТУРЕ	163
II. МОДЕЛИ СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ	164
III. ИЗБОР МОДЕЛА	164

3. SWOT АНАЛИЗА ЉУДСКИХ РЕСУРСА **165**

I. ПРОЦЕНА СТАЊА ЉУДСКИХ РЕСУРСА	165
II. МОДЕЛИ СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ	166
III. ИЗБОР МОДЕЛА	166
3.1. SWOT АНАЛИЗА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ И ЗДРАВСТВА	167
IV. МОДЕЛИ СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ	168
V. ИЗБОР МОДЕЛА	168

4. SWOT АНАЛИЗА ОБРАЗОВАЊА, КУЛТУРЕ И СПОРТА **169**

I. ПРОЦЕНА СТАЊА ОБРАЗОВАЊА, КУЛТУРЕ И СПОРТА	169
II. МОДЕЛИ СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ	170
III. ИЗБОР МОДЕЛА	170

5. SWOT АНАЛИЗА ЛОКАЛНИХ ИНСТИТУЦИЈА **171**

I. ПРОЦЕНА СТАЊА ЛОКАЛНИХ ИНСТИТУЦИЈА	171
II. МОДЕЛИ СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ	173
III. ИЗБОР МОДЕЛА	173

6. SWOT АНАЛИЗА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ **174**

I. ПРОЦЕНА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	174
----------------------------------	-----

II. МОДЕЛИ СПРОВОЂЕЊА СТРАТЕГИЈЕ	176
III. ИЗБОР МОДЕЛА	176



1. СТРАТЕГИЈА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ (ПРИМЕНЕ) - SWOT АНАЛИЗА

SWOT анализа се спроводи преко матрице приказане на слици 4 и служи за сагледавање стања и перспектива Општине и стања и трендова окружења у којима се Општина налази. Она треба да да одговор на питање да ли је Општина способна да опстане у условима окружења, али и да дефинише јасне смернице за избор и креирање стратешких одлука Општине у зависности од ситуације у којој се налази.

SWOT анализа се састоји из два аспекта:

1. Екстерна анализа (анализа претњи и шанси)– при чему се идентификују и оцењују кључне претње и могућности (шансе) које представља спољашње окружење и
2. Интерна анализа (анализа снага и слабости) – где се анализирају предности и слабости локалне заједнице.

На основу разматрања *SWOT* анализе неопходно је комбиновати више стратегија.

1. За случај ST (max-min) потребно је одабрати стратегију којом се супротставља екстерним опасностима (претњама) прилагођавањем и коришћењем сопствених снага.
2. За случај SO (max- max) потребно је одабрати стратегију која ће се заснивати на максималном искоришћењу снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
3. За случај WT (min-min) треба бирати стратегију избегавања слабости и претњи тј. минимизирати неповољне услове и трендове обе групе фактора.
4. За случај WO (min-max) потребно је бирати стратегију којом се минимизирају слабости, а максимирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.



		СТАЊЕ У СИСТЕМУ (УНУТРАШЊИ АСПЕКТИ)	
		Снаге (Strengths)	Слабости (Weaknesses)
ОКРУЖЕЊЕ (СПОЉАШЊИ АСПЕКТИ)	Претње (Threats)	<p>max-min</p> <p>ST стратегија</p> <p>Супротставити се претњама коришћењем снага Општине</p>	<p>min-min</p> <p>WT стратегија</p> <p>Избећи слабости и претње</p>
	Могућности (Opportunities)	<p>max-max</p> <p>SO стратегија</p> <p>Искористити шансе употребом сопствених снага</p>	<p>min-max</p> <p>WO стратегија</p> <p>Тражити начине за превазилажење слабости коришћењем погодности</p>

SWOT матрица

SWOT АНАЛИЗА ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА

I. Процена стања Општине

ШАНГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> – Повољан географски положај – Лековити и здравствени фактори – Високо образовани стручњаци – Богати природни ресурси (шуме, воде, природна богатства-туристички потенцијали) – Повољни агроеколошки услови за развој појединих грана пољопривреде (сточарство, воћарство, повртарство) – Еколошки чиста средина – Повољни услови за рехабилитационе центре – Стратегија одрживог развоја Општине Врњачка Бања за период 2013.-2023. године (стратегије и акциони планови у приоритетним областима: привреда, инфраструктура, људски ресурси, образовање-култура-спорт, унапређење локалних институција, заштита животне средине) 	<ul style="list-style-type: none"> – Недовољан ангажман локалних субјеката према регионалној и националној подршци привредних субјеката – Лоше урађена и недовршена приватизација предузећа – Недостатак смештајних и угоститељских капацитета који испуњавају европске стандарде – Недовољно едуковано становништво за развој руралног туризма – Лоша путна и комунална инфраструктура у градском и руралном подручју општине – Недовољно искоришћени постојећи институционални и људски капацитети за привлачење средстава из фондова ЕУ – Непостојање пословног инкубатор центра за <i>start up</i> предузећа – Лоша демографска структура сеоског становништва – Непознавање могућности о коришћењу мера и подстицаја ЕУ и РС – Инертност јавног сектора – Велики број незапослених – Низак стандард и мала куповна моћ становништва – Велика уситњеност поседа – Недостатак удружења – Слаба међуопштинска сарадња – Мали проценат кадрова са вишом и високом стручном спремом – Поремећен систем вредности и недостатак друштвене одговорности
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> – Програмска, едукативна и финансијска подршка домаћих и страних донатора (ресорна министарства, међународне организације, ИПА фондови итд.) – Чланство Србије у ЕУ 	<ul style="list-style-type: none"> – Економска нестабилност – Недовољно јасно дефинисана државна стратегија развоја – Губитак тржишта ЕУ због неиспуњавања услова за чланство – Миграција становништва



- | | |
|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> – Равномеран регионални развој – Могућност привлачења средстава из фондова ЕУ – Доступност националних фондова за подршку пољопривреди, туризму, производним и услужним делатностима МСП – Привлачење домаћих и страних инвестиција – Удруживање привредника у удружења и кластере – Брендирање туристичких и пољопривредних производа – Коришћење јевтиних и алтернативних извора енергије у привреди и пољопривреди – Увођење нових технологија и стандарда квалитета ради конкурентности на тржишту – Распољивост сировина за производњу биомасе – Могућност коришћења шумских плодова и лековитог биља – Оснивање клуба привредника кроз удруживање локалних произвођача и креирање кластера у делатностима туризма, пољопривреде, индустрије, дрвопрераде итд. – Развој спортско-рекреативног и руралног туризма – Уштеда електричне и топлотне енергије кроз примену програма енергетске ефикасности – Боље коришћење brownfield локација – Успостављање чврстих веза са дијаспором – Успешан процес приватизације и успешна трансформација предузећа | <ul style="list-style-type: none"> – Нереализована фискална и имовинска децентрализација – Недовољна заинтересованост државе за подршку у капиталном развоју општине – Проблеми са законском регулативом (неефикасна процедура усвајања закона, неусклађеност старих и нових закона, неусклађеност закона и праксе, лоша примена закона као последица неинформисаности и честих промена итд.) – Лоше стање путне, саобраћајне и комуналне инфраструктуре – Централизација – заостајање провинције у односу на велике градове – Уређење својине – Високи стандарди ЕУ – Недостатак мреже међународних путева – Недовољно развијена железница – Лоша слика Србије и грађана Србије у свету – Миграција становништва из села у градове – Недостатак институција – Бржа прилагодљивост других региона – Изражена сезоналност – Недовољна повезаност са туристичком понудом околних дестинација – Недовољна ефикасност управљања одрживим развојем бањских дестинација – Мала усмереност на инострани тржишни сегмент |
|--|---|

II. Модели спровођења стратегије

- За случај **ST (max-min)** потребно је одабрати стратегију којом се супротставља екстерним опасностима (претњама) прилагођавањем и коришћењем сопствених снага.
- За случај **SO (max- max)** потребно је одабрати стратегију која ће се заснивати на максималном искоришћењу снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
- За случај **WT (min-min)** треба бирати стратегију избегавања слабости и претњи тј. минимизирати неповољне услове и трендове обе групе фактора.
- За случај **WO (min-max)** потребно је бирати стратегију којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

III. Избор модела

Опредељење Стратегије одрживог развоја општине Врњачка Бања за период 2013. – 2023. године:

- Комбинована стратегија **SO (max- max) - WO (min-max)**
 - **SO (max- max)** засновано на максималном искоришћавању снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
 - **WO (min-max)** којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.



1. SWOT АНАЛИЗА – ПРОЦЕНА СТАЊА ПРИВРЕДЕ

1.1. SWOT анализа туризма

I. Процена стања туризма

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> – Повољан географски положај - планина Гоч, шумско-планински комплекс Копачник, Јастребац, Жељин, Столови – Природно лековити фактор – Природне лепоте – Очувана животна средина – Традиција туризма - “Стара слава” – Дугогодишњи лидери у бањском и српском туризму – Манифестације – Гостопримство мештана – Цене (за стране туристе) – Културно-историјско наслеђе (аристократске виле) – Људски ресурси (искуство стечено кроз дугу традицију бављења туризмом) – Образовани и искусни кадрови у области туризма, здравства и друге сродне делатности (искусне специјалисте и млади незапослени) – Смештајни капацитети у великом броју и релативно добар квалитет смештаја у домаћој радиности и новоизграђеним мањим хотелима и апартманима – Природни ресурси – минерални извори, Гоч, ловиште, пространства са лековитим биљем и шумским плодовима и услови за риболов на Западној Морави – Стратегија одрживог развоја Општине Врњачка Бања за период 2013.-2023. године (стратегије и акциони планови у приоритетним областима: привреда, инфраструктура, људски ресурси, образовање-култура-спорт, унапређење локалних институција, заштита животне средине) – Факултет за хотелијерство и туризам и Угоститељско-туристичка школа 	<ul style="list-style-type: none"> – Неусклађеност компетенција расположивих људских ресурса са савременим захтевима тржишта (неадекватан степен стручности за испуњавање европских стандарда) – Лоша путна сигнализација – Лоши смештајни капацитети у великим хотелима – Недостатак смештајних капацитета који испуњавају европске стандарде – Ниска куповна моћ домаћих гостију – Цене (за домаће госте) – Недостатак пратећих туристичких садржаја – Неусклађени туристички садржаји у односу на специфичне циљне групе туриста – Некоординација туристичких субјеката (међусобна и са другим организацијама који употпуњавају туристичку понуду – приватне ординације - очне, зубне, за масажу тела и лица, гастро, спортски клубови, играонице, и др.) – Недостатак специјализоване понуде за туристе (аква центри, стазе здравља, програми за децу) – Слабо информисање и недостатак промотивних активности – Недостатак анимације туриста – Неусклађена промоција по специфичним циљним групама (штампани промотивни материјал, промотивни спотови, остали канали,..) – Менаџмент дестинације – ТО (недовољни капацитети у људству, објектима и опреми) – Недовољан број Инфо пултова – Споменици културе - аристократске виле, скулптуре и остали културна обележја у лошем стању – Нетипизирани тезге – Недовољни капацитети инфраструктуре – Неконтролисана и непланска изградња објеката

	<ul style="list-style-type: none"> – Недостатак и девастација опште и туристичке сигнализације – Неадекватан ниво квалитета услуге – Непостојање атрактивних садржаја – Недовољна искоришћеност постојећих смештајних капацитета – Неизвршена/лоше извршена приватизација – Велико учешће непријављених гостију у укупном броју гостију – Непостојање/неспровођење стратегије развоја руралног (сеоског) туризма – Недовољна искоришћеност природних потенцијала планине Гоча и реке Западне Мораве – Неиспуњавање очекивања туриста – Нерешен статус имовине у Општини – Неусклађеност туристичке понуде са специфичном тражњом гостију – Непостојање „Централног резервационог система Врњачке Бање“ (хотели, приватни станодавци, Културни центар, Туристичка организација, угоститељска понуда и остали садржаји)
<p>ШАНСЕ</p>	<p>ПРЕТЊЕ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Статус кандидата за чланство у ЕУ – Закон о реституцији – Аутопут Појате – Прељина (Државни пут 1. реда) – Пуштање у функцију аеродрома „Морава“ код Краљево – Реструктурирање железничке пруге Сталаћ - Краљево – Закон о ЈПП – Комплекс Аутобуске станице у општинском власништву – Подунавачке баре - аква центар – Термоминерални извори у функцији wellness и забавног туризма – Примена нових видова терапије, и савремених wellness и spa програма – Приватизација државних хотела (убрзо и улагања у подизање квалитета смештаја и осталих услуга) – Проширење туристичке понуде (Гоч – Врњачка Бања – Морава) – Повезивање са интернационалним туроператорима – Медији (добра промоција) – Наставак приватизације – Постојање донаторских програма – Формирање туристичке понуде Општине као препознатљиве робне марке 	<ul style="list-style-type: none"> – Проблеми са законском регулативом (неефикасна процедура усвајања закона, неусклађеност старих и нових закона, неусклађеност закона и праксе, лоша примена закона као последица неинформисаности и честих промена итд.) – Закон о реституцији – Власнички односи потенцијалних туристичких садржаја – Аутобуска станица (уколико се дуго чека на приватног партнера) – Фонтана - приватизација – Медији (антипропаганда) – Економска нестабилност – Недовољно јасно дефинисана државна стратегија развоја туризма у којој је Општина Врњачка Бања запостављена – Недостатак институција – Миграција становништва са села – Непостојање децентрализованог система одлучивања – Убрзане активности конкурената на развоју туристичких производа – Одсуство интересовања локалних и страних улагача за улагање у туризам Општине

- | | |
|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> – Едукација кадрова (у хотелијерству, угоститељству, маркетингу, физикалној терапији, алтернативној медицини...) – Развој спортско-рекреативног туризма – Стратешка партнерства са страним компанијама – Регионално удруживање – Могућност пласмана здраве хране (робна марка „Гоч“) – Оријентација ка проширењу туристичке понуде на целу територију општине Врњачка Бања – Примена информационих технологија | <ul style="list-style-type: none"> – Сезонски карактер – Недовољна брзина увођења нових стандарда |
|--|---|

II. Модели спровођења стратегије

- За случај **ST (max-min)** потребно је одабрати стратегију којом се супроставља екстерним опасностима (претњама) прилагођавањем и коришћењем сопствених снага.
- За случај **SO (max- max)** потребно је одабрати стратегију која ће се заснивати на максималном искоришћењу снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
- За случај **WT (min-min)** треба бирати стратегију избегавања слабости и претњи тј. минимизирати неповољне услове и трендове обе групе фактора.
- За случај **WO (min-max)** потребно је бирати стратегију којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

III. Избор модела

Опредељење Стратегије одрживог развоја општине Врњачка Бања за период 2013. – 2023. године:

- Комбинована стратегија **SO (max- max) - WO (min-max)**
 - **SO (max- max)** засновано на максималном искоришћавању снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
 - **WO (min-max)** којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

1.2. SWOT анализа пољопривреде

I. Процена стања пољопривреде

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> – Повољан географски положај – Очувана животна средина – Бонитет земљишних категорија – Велике земљишне површине – Традиција и искуство у узгајању појединих пољопривредних врста – Биолошки диверзитет – Присуство великог броја извора – Свест о потенцијалима за производњу – Конкурентна цена радне снаге – Стратегија одрживог развоја Општине Врњачка Бања за период 2013.-2023. године (стратегије и акциони планови у приоритетним областима: привреда, инфраструктура, људски ресурси, образовање-култура-спорт, унапређење локалних институција, заштита животне средине) 	<ul style="list-style-type: none"> – Неповољна старосна структура – Мали број наследника – Велики број некомерцијалних пољопривредних газдинстава – Недовољно развијена инфраструктура – Одсуство машинског парка – Лоша едукованост и информисаност – Иреверзибилност миграција младих из села у град – Лоша здравствена заштита – Несређене земљишне књиге
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> – Организовање органске и интегралне производње – Удруживање – Привлачење донатора и инвеститора под повољним условима – Коришћење компаративних предности овог производног поднебља – Коришћење лековитог биља и шумских плодова – Медијска презентација потенцијала у пољопривреди – Увођење нових биљних врста у производњу (бруснице, боровнице...) – Коришћење јевтиних извора енергије – сунце и ветар 	<ul style="list-style-type: none"> – Економска нестабилност – Проблеми са законском регулативом (неефикасна процедура усвајања закона, неусклађеност старих и нових закона, неусклађеност закона и праксе, лоша примена закона као последица неинформисаности и честих промена итд.) – Недостатак институција – Нерешен статус земљишних површина – титулар својине – Недостатак мера и програма за повратак младих на село – Неповољни кредитни аранжмани – Свакодневна неизвесност у макроекономском смислу – Спорост у тржишном прилагођавању – Глобалне климатске промене – Прекомерна експлоатација појединих ресурса – Градација нових болести и штеточина

II. Модели спровођења стратегије

- За случај **ST (max-min)** потребно је одабрати стратегију којом се супротставља екстерним опасностима (претњама) прилагођавањем и коришћењем сопствених снага.
- За случај **SO (max- max)** потребно је одабрати стратегију која ће се заснивати на максималном искоришћењу снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
- За случај **WT (min-min)** треба бирати стратегију избегавања слабости и претњи тј. минимизирати неповољне услове и трендове обе групе фактора.
- За случај **WO (min-max)** потребно је бирати стратегију којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

III. Избор модела

Опредељење Стратегије одрживог развоја општине Врњачка Бања за период 2013. – 2023. године:

- Комбинована стратегија **SO (max- max) - WO (min-max)**
 - **SO (max- max)** засновано на максималном искоришћавању снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
 - **WO (min-max)** којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.



1.3. SWOT анализа индустрије

I. Процена стања индустрије

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> – Велики капацитет слободне квалификоване радне снаге у области машинске и текстилне индустрије – Релативно искусна упошљена радна снага – Конкурентна цена радне снаге – Ниво квалитета израде производа задовољава светске стандарде – Искуство, традиција и капацитети у индустрији воде и осталих напитака – Стратегија одрживог развоја Општине Врњачка Бања за период 2013.-2023. године (стратегије и акциони планови у приоритетним областима: привреда, инфраструктура, људски ресурси, образовање-култура-спорт, унапређење локалних институција, заштита животне средине) 	<ul style="list-style-type: none"> – Успорен процес легализације – Недостатак маркетиншких активности – Непостојање финалних производа – Нелојална унутрашња конкуренција и неадекватан рад инспекцијских служби
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> – Заинтересованост инвеститора за улагања у лаку и наменску индустрију – Подстицај секторског удруживања – Настојање државе да спречи сиву економију – Посредовање привредних комора – Едукација кадрова – Спречавање нелегалног пословања – Модернизација производног процеса (увођење и примена нових технологија у циљу стварања додатне вредности) 	<ul style="list-style-type: none"> – Економска нестабилност – Недефинисани стратешки правци државе у појединим индустријским гранама – Недовољно јасно дефинисана државна стратегија развоја – Проблеми са законском регулативом (неефикасна процедура усвајања закона, неусклађеност старих и нових закона, неусклађеност закона и праксе, лоша примена закона као последица неинформисаности и честих промена итд.) – Недостатак институција – Регионална конкуренција – Сива економија – Смањење сировинске базе



II. Модели спровођења стратегије

- За случај **ST (max-min)** потребно је одабрати стратегију којом се супротставља екстерним опасностима (претњама) прилагођавањем и коришћењем сопствених снага.
- За случај **SO (max- max)** потребно је одабрати стратегију која ће се заснивати на максималном искоришћењу снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
- За случај **WT (min-min)** треба бирати стратегију избегавања слабости и претњи тј. минимизирати неповољне услове и трендове обе групе фактора.
- За случај **WO (min-max)** потребно је бирати стратегију којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

III. Избор модела

Опредељење Стратегије одрживог развоја општине Врњачка Бања за период 2013. – 2023. године:

- Комбинована стратегија **SO (max- max) - WO (min-max)**
 - **SO (max- max)** засновано на максималном искоришћавању снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
 - **WO (min-max)** којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

1.4. SWOT анализа занатског сектора и сектора трговине

I. Процена стања занатског сектора и сектора трговине

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> – Вишедеценијска традиција у овој области – Постојећи производни капацитети и продајна места – Ниво квалитета израде производа задовољава светске стандарде – Породични мали „бизниси“ (запошљавање у породици и пренос искуства) – Радна снага са доста искуства – Конкурентна цена радне снаге – Стратегија одрживог развоја Општине Врњачка Бања за период 2013.-2023. године (стратегije и акциони планови у приоритетним областима: привреда, инфраструктура, људски ресурси, образовање-култура-спорт, унапређење локалних институција, заштита животне средине) 	<ul style="list-style-type: none"> – Производња није довољно оријентисана ка тржишту – Непостојање заједничке робне марке – Недовољно изграђене и тржишно потврђене робне марке – Слаба информисаност и несхватање потребе да се испрате тржишна догађања и манифестације – Недостатак знања и вештина везаних за маркетинг и менаџмент – Непостојање удружења – Продајна неколегијалност – Непостојање заједничке базе података – Неповољна старосна структура запосленог кадра – Недовољно интересовање млађег кадра за запошљавање у занатском сектору – Одсуство системске подршке институција развојним пројектима
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> – Настојање да се спречи сива економија – Удруживање – Могућност повлашћеног извоза у ЕУ – Туризам (навике туриста да купују у туристичком месту) – Унапређење стандарда за сувенире и репрезентативне туристичке робне марке – Фондови за подстицај развоја предузетништва, малих и средњих предузећа – Удружење предузетника 	<ul style="list-style-type: none"> – Економска нестабилност – Недовољно јасно дефинисана државна стратегија развоја – Проблеми са законском регулативом (неефикасна процедура усвајања закона, неусклађеност старих и нових закона, неусклађеност закона и праксе, лоша примена закона као последица неинформисаности и честих промена итд.) – Недостатак институција – Нелојална конкуренција – Светска конкуренција – Ову област држава не сматра приоритетом



II. Модели спровођења стратегије

- За случај **ST (max-min)** потребно је одабрати стратегију којом се супроставља екстерним опасностима (претњама) прилагођавањем и коришћењем сопствених снага.
- За случај **SO (max- max)** потребно је одабрати стратегију која ће се заснивати на максималном искоришћењу снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
- За случај **WT (min-min)** треба бирати стратегију избегавања слабости и претњи тј. минимизирати неповољне услове и трендове обе групе фактора.
- За случај **WO (min-max)** потребно је бирати стратегију којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

III. Избор модела

Опредељење Стратегије одрживог развоја општине Врњачка Бања за период 2013. – 2023. године:

- Комбинована стратегија **SO (max- max) - WO (min-max)**
 - **SO (max- max)** засновано на максималном искоришћавању снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
 - **WO (min-max)** којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

2. SWOT АНАЛИЗА ИНФРАСТРУКТУРЕ

I. Процена стања инфраструктуре

ШАНГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> – Постојање путничке и теретне железнице – Постојање магистралне саобраћајнице (М-5) – Добра покривеност високонапонском мрежом – Добра покривеност телефонском-фиксном мрежом – Стратегија одрживог развоја Општине Врњачка Бања за период 2013.-2023. године (стратегије и акциони планови у приоритетним областима: привреда, инфраструктура, људски ресурси, образовање-култура-спорт, унапређење локалних институција, заштита животне средине) 	<ul style="list-style-type: none"> – Лоша снабдевеност водом – Недовршена изградња градске и секундарне водоводне мреже – Веома низак степен изграђености примарне и секундарне канализационе мреже – Лоша нисконапанска мрежа – Лоше стање путне инфраструктуре – Постојање великог броја дивљих депонија – Спор процес у издавању локалних грађевинских дозвола за извођење радова на објектима комуналне инфраструктуре – Непостојање/непримењивање планских докумената – Непоштовање постојеће законске регулативе у области планирања и уређења простора – Непостојање тачне катастарске евиденције за непокретности и катастра водова и инсталација – Недовољна координација између јавних институција приликом извођења радова – Недовољна техничка опремљеност и недостатак кадрова Дирекције и ЈП за обављање послова из области јавно-комуналне инфраструктуре и хигијене – Недовољно планирана буџетска средства за развој општине – Недостатак локалних финансијских средстава за изградњу инфраструктуре – Недовољно развијена свест у јавности о значају просторних и урбанистичких планова
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> – Природна и инфраструктурна повезаност са окружењем – Доступност националних и међународних фондова у сврхе унапређења капиталне инфраструктуре – Могућност коришћења средстава ресорних министарстава – Унапређење регионалних путева 	<ul style="list-style-type: none"> – Економска нестабилност – Недовољно јасно дефинисана државна стратегија развоја – Проблеми са законском регулативом (неефикасна процедура усвајања закона, неусклађеност старих и нових закона, неусклађеност закона и праксе, лоша примена закона као последица неинформисаности и честих промена итд.)



- Недостатак институција
- Недовољна заступљеност локалне заједнице у процесу израде националних, регионалних стратегија и планских докумената
- Неefикасна политика регионалног развоја
- Лоша /спора комуникација на релацији министарство – општинска управа

II. Модели спровођења стратегије

- За случај **ST (max-min)** потребно је одабрати стратегију којом се супротставља екстерним опасностима (претњама) прилагођавањем и коришћењем сопствених снага.
- За случај **SO (max- max)** потребно је одабрати стратегију која ће се заснивати на максималном искоришћењу снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
- За случај **WT (min-min)** треба бирати стратегију избегавања слабости и претњи тј. минимизирати неповољне услове и трендове обе групе фактора.
- За случај **WO (min-max)** потребно је бирати стратегију којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

III. Избор модела

Опредељење Стратегије одрживог развоја општине Врњачка Бања за период 2013. – 2023. године:

- Комбинована стратегија **SO (max- max) - WO (min-max)**
 - **SO (max- max)** засновано на максималном искоришћавању снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
 - **WO (min-max)** којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

3. SWOT АНАЛИЗА ЉУДСКИХ РЕСУРСА

I. Процена стања људских ресурса

ШАНСЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> – Релативно очуване вредности патријархалне породице коју карактеришу солидарност и осећај заједништва – Стратегија одрживог развоја Општине Врњачка Бања за период 2013.-2023. године (стратегичке и акциони планови у приоритетним областима: привреда, инфраструктура, људски ресурси, образовање-култура-спорт, унапређење локалних институција, заштита животне средине) 	<ul style="list-style-type: none"> – Недостатак просторних капацитета за реализацију активности у области социјалне заштите и здравства – недовољни просторни капацитети Центра за социјални рад, Дома здравља (нарочито у руралним подручјима), Црвеног крста итд. – Постојећи програми и услуге у великом проценту нису адекватни - понављају се по аутоматизму из године у годину, без испитивања квалитета и потребе за постојећом врстом услуге – Постојеће социјалне и здравствене услуге не прелазе минимум прописан законом – Непостојање протокола о институционалној сарадњи на локалном и регионалном нивоу у области социјалне заштите и здравства – Непостојање јединствене релевантне базе података о проблемима грађана у стању социјалне потребе – Неразвијен цивилни сектор који се бави заштитом људских права, нарочито родном равноправношћу, заштитом права Рома, деце и младих, жена – Неудружен пословни сектор и недостатак релевантне базе података о ресурсима и потребама развоја – Недовољна финансијска средства за остваривање усвојених социјалних и здравствених програма или одржавање већ реализованих пројеката у области социјалне заштите – Висока стопа незапослености на локалном нивоу може директно да утиче на повећање социјалне угрожености становништва – Константан одлив становништва (и из села у град и из општине у веће центре), нарочито млади и школован кадар – Неповећење грађана у могућност локалне самоуправе да подигне квалитет пружања услуга у области социјалне заштите
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> – Реформа образовног система – Умрежавање школа на међуопштинском нивоу 	<ul style="list-style-type: none"> – Економска нестабилност – Недовољно јасно дефинисана државна стратегија развоја



- Проблеми са законском регулативом (неефикасна процедура усвајања закона, неусклађеност старих и нових закона, неусклађеност закона и праксе, лоша примена закона као последица неинформисаности и честих промена итд.)
- Недостатак институција
- Пораст броја сиромашних

II. Модели спровођења стратегије

- За случај **ST (max-min)** потребно је одабрати стратегију којом се супротставља екстерним опасностима (претњама) прилагођавањем и коришћењем сопствених снага.
- За случај **SO (max- max)** потребно је одабрати стратегију која ће се заснивати на максималном искоришћењу снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
- За случај **WT (min-min)** треба бирати стратегију избегавања слабости и претњи тј. минимизирати неповољне услове и трендове обе групе фактора.
- За случај **WO (min-max)** потребно је бирати стратегију којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

III. Избор модела

Опредељење Стратегије одрживог развоја општине Врњачка Бања за период 2013. – 2023. године:

- Комбинована стратегија **SO (max- max) - WO (min-max)**
 - **SO (max- max)** засновано на максималном искоришћавању снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
 - **WO (min-max)** којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

3.1. SWOT анализа социјалне заштите и здравства

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> – Постојећа инфраструктура социјалне и здравствене заштите – Добра сарадња између установа – Квалитетан и стручан образовни кадар – Постојање Центра за социјални рад – Развијена примарна и секундарна мрежа здравствене заштите – Развијене услуге социјалне заштите (помоћ у кући, клуб за старе, породично саветовалиште, дневни боравак за децу ометену у развоју,) – Развијена грађанска иницијатива и организације цивилног сектора – Развијен омладински активизам 	<ul style="list-style-type: none"> – Депопулација – Недовољно развијене услуге социјалне заштите, – непостојање услуге „помоћ у кући“ старим лицима у сеоском подручју – Културно-традиционални став и недовољна информисаност о својим правима – Затвореност породице – Смањени наталитет – Недовољни финансијски ресурси за развијање дефинисаних услуга социјалне заштите у складу са потребама грађана – Недостатак неопходне инфраструктуре (архитектонске баријере у многим институцијама) – Недостатак простора за спровођење едукативних и превентивних програма из области социјалне заштите и здравства – Некоординација активностима између свих пружалаца социјалних и здравствених услуга – Лоши социо-економски капацитети породице – Висока и неизбалансирана стопа незапослености – Урушене традиционалне вредности породице
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> – Регулатива ЕУ, – Закон о социјалној заштити – Стратегија за смањење сиромаштва – Пренете надлежности са републичког на локални ниво власти – Иницијатива за отварање медицинског факултета – Домаћи и страни фондови – Асоцијација ЦСР на нивоу РС 	<ul style="list-style-type: none"> – Законска регулатива – Политичка нестабилност – Економска нестабилност – Старење локалног становништва и повећање ризика од сиромаштва – Висок степен зависности удружења грађана од иностраних фондова за реализацију пројеката – Ризик од социјалне сегрегације – Одлив младих образованих кадрова



IV. Модели спровођења стратегије

- За случај **ST (max-min)** потребно је одабрати стратегију којом се супротставља екстерним опасностима (претњама) прилагођавањем и коришћењем сопствених снага.
- За случај **SO (max- max)** потребно је одабрати стратегију која ће се заснивати на максималном искоришћењу снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
- За случај **WT (min-min)** треба бирати стратегију избегавања слабости и претњи тј. минимизирати неповољне услове и трендове обе групе фактора.
- За случај **WO (min-max)** потребно је бирати стратегију којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

V. Избор модела

Опредељење Стратегије одрживог развоја општине Врњачка Бања за период 2013. – 2023. године:

- Комбинована стратегија **SO (max- max) - WO (min-max)**
 - **SO (max- max)** засновано на максималном искоришћавању снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
 - **WO (min-max)** којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

4. SWOT АНАЛИЗА ОБРАЗОВАЊА, КУЛТУРЕ И СПОРТА

I. Процена стања образовања, културе и спорта

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> – Постојећа инфраструктура у установама и организацијама просвете , културе и спорта – Стручни кадар – Постојећи школски објекти погодни за развој ђачког и спортског туризма – Добра сарадња и развијени партнерски односи институција са цивилним сектором. – Доступан и организован образовни систем (развијена мрежа основних школа, постојање Гимназије и Угоститељско-туристичке школе, Факултет за хотелијерство и туризам) – Културни центар и Библиотека – Примери добре праксе у раду постојећих институција – Развијена мрежа НВО за културу – Спортски центар и велики број спортских клубова у готово свим врстама спортова – Велики број талентоване деце – Постојећи објекти погодни за културне манифестације – Стратегија одрживог развоја Општине Врњачка Бања за период 2013.-2023. године (стратегије и акциони планови у приоритетним областима: привреда, инфраструктура, људски ресурси, образовање-култура-спорт, унапређење локалних институција, заштита животне средине) 	<ul style="list-style-type: none"> – Слаба техничка опремљеност школама, – Недостатак простора за ваннаставне активности посебно у сеоским школама – Недостатак слободних термина за одвијање ваннаставних активности – Недовршени спортско-рекреативни објекти – Недовољна иницијатива и подршка институцијама – Недостатак финансијских ресурса – Низак квалитет школских објеката (енергетска неефикасност) – Недовољно коришћење постојећих просторних и кадровских капацитета за различите видове неформалног образовања и културна дешавања – Недостатак координације са суседним општинама на увођењу мреже средњих школа – Недовољно издвајање из општинског буџета за инвестиционо улагање и редовне потребе образовно-васпитних установа – Недостатак просторних капацитета и низак степен опремљености културно-образовних установа – Смањење броја ученика у школама, поготово сеоским – Недовршени спортско-рекреативни објекти који би задовољили потребе деце, омладине и одраслих
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> – Законски прописи – Културни центар, спортски објекти и остала расположива инфраструктура – Веће ангажовање постојећих људских ресурса, – Стручно усавршавање професора и ученика – Успостављање стратешког развоја културе, спорта и просвете – Развијање волонтеризма, – Организовање омладинских кампова и међушколске сарадње, 	<ul style="list-style-type: none"> – Нестабилна политичка ситуација у земљи (лоша политичка атмосфера, ванредни избори, пад владе и сл.) – Утицај политичких интереса – Економска нестабилност – Недовољно јасно дефинисана државна стратегија развоја – Проблеми са законском регулативом (неефикасна процедура усвајања закона, неусклађеност старих и нових закона, неусклађеност закона и праксе, лоша примена закона као последица неинформисаности и честих промена итд.)

- | | |
|---|---|
| <ul style="list-style-type: none"> – Обезбеђење простора за потребе младих у области поп културе | <ul style="list-style-type: none"> – Недостатак институција – Садашње Министарство просвете није предвидело довољна материјална средства, што угрожава стратешки приоритет – Неизграђени партнерски односи са суседним општинама у области образовања – Ресорна министарства не пружају одговарајућу подршку – Негативни утицај медија на изграђивање вредносног система |
|---|---|

II. Модели спровођења стратегије

- За случај **ST (max-min)** потребно је одабрати стратегију којом се супротставља екстерним опасностима (претњама) прилагођавањем и коришћењем сопствених снага.
- За случај **SO (max- max)** потребно је одабрати стратегију која ће се заснивати на максималном искоришћењу снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
- За случај **WT (min-min)** треба бирати стратегију избегавања слабости и претњи тј. минимизирати неповољне услове и трендове обе групе фактора.
- За случај **WO (min-max)** потребно је бирати стратегију којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

III. Избор модела

Опредељење Стратегије одрживог развоја општине Врњачка Бања за период 2013. – 2023. године:

- Комбинована стратегија **SO (max- max) - WO (min-max)**
 - **SO (max- max)** засновано на максималном искоришћавању снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
 - **WO (min-max)** којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

5. SWOT АНАЛИЗА ЛОКАЛНИХ ИНСТИТУЦИЈА

I. Процена стања локалних институција

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> – Расположиви људски ресурси – Расположива имовина – зграде, земљиште, возила и техничка опрема – Цивилни сектор укључен у све области од јавног значаја – Развијени локални секторски планови и програми (Програм развоја, Стратегија за младе, ЛАП за запошљавање, ЛАП за избегла и расељена лица, Локални Еколошки Акциони План) – Политички консензус о потреби модернизације управљања применом стандарда Европске уније – Достигнути степен сарадње између републичких власти, окружних органа и општине (нарочито у области примарног и секундарног образовања и социјалне заштите) – Развијена мрежа сарадње са другим општинама преко редовног активног чланства у „Сталној конференцији градова и општина“ и преко закључивања споразума о међупартнерској сарадњи између општина – Медијско присуство и обавештавање о раду општинских органа – Увећање способности људских ресурса и техничких капацитета локалне администрације за задовољење потреба грађана увођењем система 48 сати. – Стратегија одрживог развоја Општине Врњачка Бања за период 2013.-2023. године (стратегије и акциони планови у приоритетним областима: привреда, инфраструктура, људски ресурси, образовање-култура-спорт, унапређење локалних институција, заштита животне средине) 	<ul style="list-style-type: none"> – Спора и компликована локална администрација – Организациона и кадровска структура локалне администрације не одговара потребама сервиса за пружање услуга грађанима, није адекватно усклађена са потребама грађана (не постоји услужни центар) – Објекти у јавној употреби су стари и енергетски неефикасни – Недовољна заинтересованост грађана за учешће у доношење одлука – Неумреженост локалне самоуправе (како интерна, тако и са јавним предузећима и установама) и лош проток информација – Недостатак сопствених финансијских средстава за улагања у циљу подизања нивоа услуга – Недовољна техничка опремљеност институција – Недовољно развијена знања и вештине радника локалне администрације и учесника у политичком животу – Недовољно развијена свест о неопходности подршке секторском удруживању – Недовољно развијена свест о неопходности подршке грађанских иницијатива – Недостатак развијених механизма колективног рада у примени локалних стратешких развојних докумената – Непостојање интегрисане базе података за управљање територијом – Недостатак поверења у тимски рад и висок степен индивидуализма – Инертност бирократског апарата (неспремност за примену нових техничко технолошких достигнућа и за лично професионално усавршавање) – Недовољно транспарентан рад јавних институција – Недовољна укљученост грађана у процес доношења одлука – Недовољни, нефункционални и енергетски неекономични просторни капацитети – Неумреженост локалне самоуправе са јавним установама и предузећима – Недовољан број кадрова са ВСС – Организациона структура управе не одговара потребама сервиса за пружање услуга

	<ul style="list-style-type: none"> – Стимулација запослених се не ослања на постигнуте резултате, стицање нових знања и вештина – Нису усвојени стандарди пружања услуга општинске управе те јавних установа и предузећа – Неискуство у пружању подршке секторском удруживању – Недостатак сопствених финансијских средстава за подизање нивоа пружања услуга
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> – Децентрализација – Постојећа Стратегија за регионални развој, – Примена одредби новог Закона о регионалном развоју – Потписани Споразуми о међуопштинском партнерству између општине Врњачка Бања и општина из окружења – Програмска, едукативна и финансијска подршка домаћих и страних фондова за рационализацију и повећање ефикасности рада локалне администрације – Примери добре праксе на међуопштинском, регионалном и међународном нивоу – Споразуми о братимљењу – Израда и имплементација стратешких докумената – Програмска, едукативна и финансијска подршка министарстава – Програмска и финансијска подршка НИП-а и Програма јавних радова – Присуство донатора који се баве реализацијом програма подизања нивоа услуга општинске управе – Размена искустава и примери добре праксе у области развоја општинске управе на међуопштинском нивоу – Израда и усвајање стратешких планова 	<ul style="list-style-type: none"> – Економска нестабилност – Неповећење грађана у локалну администрацију – Корупција – Недовољно јасно дефинисана државна стратегија развоја – Проблеми са законском регулативом (неефикасна процедура усвајања закона, неусклађеност старих и нових закона, неусклађеност закона и праксе, лоша примена закона као последица неинформисаности и честих промена итд.) – Недостатак институција – Присутно неповерење грађана у нове програме и институције – Неизграђени партнерски односи и сарадња у области рада општинске управе на међуопштинском и регионалном нивоу

II. Модели спровођења стратегије

- За случај **ST (max-min)** потребно је одабрати стратегију којом се супротставља екстерним опасностима (претњама) прилагођавањем и коришћењем сопствених снага.
- За случај **SO (max- max)** потребно је одабрати стратегију која ће се заснивати на максималном искоришћењу снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
- За случај **WT (min-min)** треба бирати стратегију избегавања слабости и претњи тј. минимизирати неповољне услове и трендове обе групе фактора.
- За случај **WO (min-max)** потребно је бирати стратегију којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

III. Избор модела

Опредељење Стратегије одрживог развоја општине Врњачка Бања за период 2013. – 2023. године:

- Комбинована стратегија **SO (max- max) - WO (min-max)**
 - **SO (max- max)** засновано на максималном искоришћавању снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
 - **WO (min-max)** којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.



6. SWOT АНАЛИЗА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

I. Процена стања животне средине

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> – Природни еколошки баланс – Очувана животна средина – Квалитетан ваздух – Дobar потенцијал воде и ветра у сврхе енергетске ефикасности – Примери добре праксе за енергетску ефикасност (Гимназија и УТШ, – соларни панели, ОШ „Попински борци“ и „Бане Миленковић“ у Новом Селу – замењена столарија) – Заштићена природна добра – Инфраструктура (примарна и секундарна мрежа гасовода, развијена електро-енергетска мрежа, ЈКП „Бели извор“ – водоводна мрежа и ЈП „Борјак“ - шуме са дугом традицијом, – Започете активности селективног одлагања отпада у урбаном подручју – Потенцијали за коришћење обновљивих извора енергије (биомаса, велики број сунчаних дана, реке) – Постојање 2 озбиљна прикупљача отпада (проблем легализовања рада – да постану „управљачи отпадом“) – Еко фонд – Постојање обновљивих извора енергије – Биолошка разноврсност – Значајни потенцијали природних ресурса (паркови, шуме, минерални извори, Гоч, Морава) – Стратегија одрживог развоја Општине Врњачка Бања за период 2013.-2023. године (стратегије и акциони планови у приоритетним областима: привреда, инфраструктура, људски ресурси, образовање-култура-спорт, унапређење локалних институција, заштита животне средине) 	<ul style="list-style-type: none"> – Небезбедна саобраћајна комуникација у Врњачкој Бањи и на релацији села – Врњачка Бања – Проблем паркирања – Нерешена регулација улица (ширина улица, тротоари, вертикална и хоризонтална сигнализација) – Неадекватни капацитети комуналне инфраструктуре (Управљање отпадом, водовод, канализација, ..) – Непостојање постројења за пречишћавање отпадних вода – Ниска еколошка свест грађана и туриста – Инертност за промене – Постојање 2 озбиљна прикупљача отпада (проблем легализовања рада - због нерешених власничких односа на локацији „Рад“ – да постану „управљачи отпадом“) – Прекомерна експлоатација природних ресурса – шума – Прекомерно загађење вода, земљишта и ваздуха услед лоше праксе управљања отпадом – Прекомерно загађење ваздуха у граду у зимском периоду од индивидуалних ложишта – Недостатак инфраструктуре у области заштите животне средине (пречишћење отпадних вода, третман и одлагање отпада и рециклажа) – Недостатак подстицајних мера за смањење загађења и заштиту животне средине – Недовољан надзор над спровођењем прописа – Непостојање ефикасног система финансирања заштите животне средине – Непостојање претходне студије оправданости као и студије изводљивости и исплативости за реализацију пројеката заштите животне средине

ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> – Линеарно повезивање парковских и осталих зелених површина – Дунавска стратегија – Стратегија за смањење сиромаштва – Закон о Јавно-приватном партнерству (на пр. за организацију туристичке понуде у сарадњи са ДМО, ЗОО врт у Врњцима, сарадња са локалним привредницима, пејзажно уређење у сарадњи са предузетницима који производе украсно биље и сл.) – Висока заинтересованост инвеститора за улагање у обновљиве изворе енергије и управљање отпадом и отпадним водама – Увођење нових технологија и конкурентност еколошких производа на иностраном тржишту – Заинтересованост страних инвеститора за изградњу система грејања на биомасу – Изградња система за пречишћавање отпадних вода – Коришћење ЕУ и републичких фондова за реализацију инфраструктурних пројеката заштите животне средине – Подизање нивоа свести о потреби заштите животне средине – Увођење нових технологија 	<ul style="list-style-type: none"> – Законски прописи (примена на републичком нивоу) – Законска регулатива по питању експлоатације никла – Проблеми са законском регулативом (неефикасна процедура усвајања закона, неусклађеност старих и нових закона, неусклађеност закона и праксе, лоша примена закона као последица неинформисаности и честих промена итд.) – Нестабилна политичка и економска ситуација у земљи и на локалу – Изостанак комуникације надлежних институција на регионалном нивоу – Еколошка „катастрофа“ – Економска нестабилност – Недовољно јасно дефинисана државна стратегија развоја – Недостатак институција – Стагнација привреде и сиромаштво становништва – Дисбаланс у експлоатацији ресурса – Неодговорност у спровођењу закона, програма и планова – Непоштовање еколошких стандарда – Спорне институције и непостојећа/недовољна координација између њих – Низак ниво еколошке свести – Ненаменско коришћење средстава за заштиту животне средине



II. Модели спровођења стратегије

- За случај **ST (max-min)** потребно је одабрати стратегију којом се супротставља екстерним опасностима (претњама) прилагођавањем и коришћењем сопствених снага.
- За случај **SO (max- max)** потребно је одабрати стратегију која ће се заснивати на максималном искоришћењу снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
- За случај **WT (min-min)** треба бирати стратегију избегавања слабости и претњи тј. минимизирати неповољне услове и трендове обе групе фактора.
- За случај **WO (min-max)** потребно је бирати стратегију којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.

III. Избор модела

Опредељење Стратегије одрживог развоја општине Врњачка Бања за период 2013. – 2023. године:

- Комбинована стратегија **SO (max- max) - WO (min-max)**
 - **SO (max- max)** засновано на максималном искоришћавању снага Општине под повољним околностима тј. шансама које нуди окружење.
 - **WO (min-max)** којом се минимизирају слабости, а максимизирају погодности (шансе). Циљ је да се повољни фактори окружења искористе ради превазилажења унутрашњих слабости.



ОПШТИНА ВРЊАЧКА БАЊА
OPŠTINA VRNJAČKA BANJA
MUNICIPALITY OF VRNJAČKA BANJA

4. ВИЗИЈА, МИСИЈА, СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТИ И ЦИЉЕВИ

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА
2013 – 2023.

ВИЗИЈА, МИСИЈА, СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТИ И ЦИЉЕВИ	182
1. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ - УНАПРЕЂЕНИ УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ ПРИВРЕДЕ	188
1.1. Општи циљ - Унапређење услова за развој туризма	188
1.2. Општи циљ - Унапређење услова за развој пољопривреде	188
1.3. Општи циљ - Унапређење услова за развој индустрије	188
1.4. Општи циљ - Унапређење услова за развој заната и трговине	188
2. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ - РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРЕ	191
2.1. Општи циљ - Развијеност инфраструктуре у контексту доприноса социо економском развоју	191
2.2. Општи циљ - Израда неопходне планске документације	191
2.3. Општи циљ - Унапређење саобраћајне инфраструктуре у Општини	191
2.4. Општи циљ - Повећање безбедности учесника у саобраћају и смањење броја саобраћајних незгода	191
2.5. Општи циљ - Максимална могућа покривеност корисника и територије услугама комуналне делатности	191
2.6. Општи циљ - Социјална стамбена изградња	191
3. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ - РАЗВИЈЕНИ И ОЧУВАНИ ЉУДСКИ РЕСУРСИ	193
3.1. Општи циљ - Брига о деци, младима и породици	193
3.2. Општи циљ - Унапређење положаја особа са инвалидитетом	193
3.3. Општи циљ - Унапређење положаја старих лица	193
3.4. Општи циљ - Унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица	193
3.5. Општи циљ - Заштита људских и мањинских права	193
3.6. Општи циљ - Подстицај запошљавања лица са фактором отежаног запошљавања	193
3.7. Општи циљ - Унапређење социјалне и дечије заштите	193
3.8. Општи циљ - Унапређење здравства	193
3.8.1. Унапређење доступности и правичности примарне здравствене заштите	193
3.8.2. Унапређење партнерства за здравље	193
3.8.3. Унапређење безбедности и квалитета здравствене заштите	193
3.9. Општи циљ - Унапређење безбедности	193
3.10. Општи циљ - Унапређење социјалне помоћи	193
3.10.1. Унапређење заштите сиромашних	193



3.10.2. Побољшање социјално-економских услова живота грађана који припадају посебно осетљивим социјалним групама (Роми, избегли, ИРЛ, повратници по споразуму о реадмисији,...)	193
4. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ - ОБРАЗОВАЊЕ, КУЛТУРА И СПОРТ	195
4.1. Општи циљ - Унапређење предшколског васпитања	195
4.2. Унапређење основног образовања	195
4.3. Унапређење средњег образовања	195
4.4. Унапређење просторних капацитета образовних и културних институција	195
4.5. Подизање нивоа ефикасности и ефикасности основних и средњих школа	195
4.6. Усклађивање образовања са потребама тржишта	195
4.7. Подизање културног нивоа заједнице	195
4.8. Унапређење услова за развијање спорта	195
5. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ – УНАПРЕЂЕЊЕ ЛОКАЛНИХ ИНСТИТУЦИЈА	197
5.1. Општи циљ - Одрживо управно и финансијско функционисање општине у складу надлежностима и пословима локалне самоуправе	197
5.2. Општи циљ - Унапређење људских ресурса у локалним институцијама	197
5.3. Општи циљ - Унапређење просторних капацитета локалних институција	197
5.4. Општи циљ - Унапређење организационе структуре локалних институција	197
5.4.1. Посебни циљ - Ефикасно администрирање захтева за издавање грађевинских дозвола (Ефикасно издавање грађевинских дозвола)	197
5.5. Општи циљ - Подстицај изградњи мултисекторског приступа у локалној заједници	197
5.6. Општи циљ - Подстицај сарадњи локалних самоуправа на међуопштинском и окружном нивоу	197
5.7. Општи циљ - Креирање идентитета Општине	197
5.8. Стратешки циљ - Унапређење рада комуналних предузећа	197
6. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ - ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	199
6.1. Општи циљ - Унапређење квалитета животне средине	199
6.2. Општи циљ - Системски приступ заштити животне средине	199
6.3. Општи циљ - Смањење количине чврстог отпада	199
6.4. Општи циљ - Смањење загађености водотокова	199
6.5. Општи циљ - Подстицај зелене економије	199
6.6. Општи циљ - Подизање нивоа свести становника о значају очувања животне средине	199
6.7. Општи циљ - Заштита биодиверзитета	199

6.8. Општи циљ - Заштита вода	199
6.9. Општи циљ - Стварање повољних услова за рационално коришћење обновљивих извора енергије	199
6.10. Општи циљ - Стварање повољних услова за рационално коришћење необновљивих извора енергије	199
6.11. Општи циљ - Остварени максимални могући приходи кроз таксе и накнаде и обезбеђени фондови за заштиту животне средине	199



ВИЗИЈА, МИСИЈА, СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТИ И ЦИЉЕВИ

ВИЗИЈА

Врњачка Бања - регионални центар здравственог туризма са Wellness и Spa садржајима и проширеном понудом за активан одмор у одрживом животном окружењу.

МИСИЈА

Остварити синергијски ефекат одрживог развоја Општине Врњачка Бања у свим стратешким секторима у периоду 2013.-2023.

ОПШТИ ЦИЉЕВИ

- I Развој локалне заједнице у складу са усвојеном стратегијом развоја
- II Плански и урбанистички развој локалне заједнице

1. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ - УНАПРЕЂЕНИ УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ ПРИВРЕДЕ

- 1.1. Општи циљ - Повећање запослености на територији општине
- 1.2. Општи циљ - Повећање просечне плате на територији општине
- 1.3. Општи циљ - Отварање нових предузећа и предузетничких радњи на територији општине
- 1.4. Општи циљ - Унапређење услова за развој туризма
- 1.5. Општи циљ - Унапређење услова за развој пољопривреде
- 1.6. Општи циљ - Унапређење услова за развој индустрије
- 1.7. Општи циљ - Унапређење услова за развој заната и трговине
- 1.8. Општи циљ - Унапређење услова за развој малих и средњих предузећа и радњи

2. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ - РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРЕ

- 2.1. Општи циљ - Израда планске документације
- 2.2. Општи циљ - Унапређење саобраћајне инфраструктуре
- 2.3. Општи циљ - Подизање енергетских капацитета и повећање енергетске ефикасности капацитета
- 2.4. Општи циљ - Изградња и реконструкција комуналне инфраструктуре



2.5. Општи циљ - Социјална стамбена изградња

3. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ - РАЗВИЈЕНИ И ОЧУВАНИ ЉУДСКИ РЕСУРСИ

- 3.1. Општи циљ - Брига о деци, младима и породици
- 3.2. Општи циљ - Унапређење положаја особа са инвалидитетом
- 3.3. Општи циљ - Унапређење положаја пензионера
- 3.4. Општи циљ - Унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица
- 3.5. Општи циљ - Унапређење положаја припадника Ромске националности
- 3.6. Општи циљ - Помоћ у запошљавању лица са фактором отежаног запошљавања
- 3.7. Општи циљ - Јачање локалних ресурса за имплементацију Стратегије социјалне заштите
- 3.8. Општи циљ - Унапређење здравства

4. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ - ОБРАЗОВАЊЕ, КУЛТУРА И СПОРТ

- 4.1. Општи циљ - Унапређење просторних капацитета образовних и културних установа
- 4.2. Општи циљ - Подизање нивоа ефикасности њиховог рада
- 4.3. Општи циљ - Усклађивање школског програма са захтевима тржишта рада
- 4.4. Општи циљ - Подизање културног и образовног нивоа становника заједнице...
- 4.5. Општи циљ - Унапређење услова за развијање спорта

5. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ - УНАПРЕЂЕЊЕ РАДА ЛОКАЛНИХ ИНСТИТУЦИЈА

- 5.1. Општи циљ - Плански и урбанистички развој локалне заједнице
- 5.2. Општи циљ - Развој локалне заједнице у складу са усвојеном стратегијом развоја
- 5.3. Општи циљ - Унапређење људских ресурса у локалним институцијама
- 5.4. Општи циљ - Изградња и реконструкција просторних капацитета локалних институција
- 5.5. Општи циљ - Унапређење организационе структуре
- 5.6. Општи циљ - Подстицај изградњи мултисекторског приступа у лок. зајед
- 5.7. Општи циљ - Подстицај сарадњи локалних самоуправа у области одрживог развоја на међуопштинском нивоу

6. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ - ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

- 6.1. Општи циљ - Системски приступ заштити животне средине
- 6.2. Општи циљ - Подизање нивоа свести заједнице о значају чувања животне средине
- 6.3. Општи циљ - Смањење количине чврстог отпада
- 6.4. Општи циљ - Смањење концентрације загађених материја у водотоковима
- 6.5. Општи циљ - Смањење концентрације загађених материја у ваздуху



ВИЗИЈА					
Врњачка Бања - регионални центар здравственог туризма са Wellness и Spa садржајима и проширеном понудом за активан одмор у одрживом животном окружењу					
МИСИЈА					
Остварити синергијски ефекат одрживог развоја Општине Врњачка Бања у свим стратешким секторима у периоду 2013.-2023.					
ОПШТИ ЦИЊЕВИ					
I Развој локалне заједнице у складу са усвојеном стратегијом развоја			II Плански и урбанистички развој локалне заједнице		
СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТИ					
1. УНАПРЕЂЕНИ УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ ПРИВРЕДЕ	2. РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРЕ	3. РАЗВИЈЕНИ И ОЧУВАНИ ЉУДСКИ РЕСУРСИ	4. ОБРАЗОВАЊЕ, КУЛТУРА И СПОРТ	5. УНАПРЕЂЕЊЕ РАДА ЛОКАЛНИХ ИНСТИТУЦИЈА	6. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
ОПШТИ ЦИЉЕВИ					
1.1. Повећање запослености на територији општине	2.1 Израда планске документације	3.1. Брига о деци, младима и породици	4.1. Унапређење просторних капацитета образовних и културних установа	5.1. Плански и урбанистички развој локалне заједнице	6.1. Системски приступ заштити животне средине
1.2. Повећање просечне плате на територији општине	2.2. Унапређење саобраћајне инфраструктуре	3.2. Унапређење положаја особа са инвалидитетом	4.2. Подизање нивоа ефикасности њиховог рада	5.2. Развој локалне заједнице у складу са усвојеном стратегијом развоја	6.2. Подизање нивоа свести заједнице о значају чувања животне средине
1.3. Отварање нових предузећа и	2.3. Подизање енергетских капацитета и повећање	3.3. Унапређење положаја пензионера	4.3. Усклађивање школског програма са захтевима	5.3. Унапређење људских ресурса у локалним	6.3. Смањење количине чврстог отпада

предузетничких радњи на територији општине	енергетске ефикасности капацитета		тржишта рада	институцијама	
1.4. Унапређење услова за развој туризма	2.4. Изградња и реконструкција комуналне инфраструктуре	3.4. Унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица	4.4. Подизање културног и образовног нивоа становника заједнице...	5.4. Изградња и реконструкција просторних капацитета локалних институција	6.4. Смањење концентрације загађених материја у водотоковима
1.5. Унапређење услова за развој пољопривреде	2.5. Социјална стамбена изградња	3.5. Унапређење положаја припадника Ромске националности	4.5. Унапређење услова за развијање спорта	5.5. Унапређење организационе структуре	6.5. Смањење концентрације загађених материја у ваздуху
1.6. Унапређење услова за развој индустрије		3.6. Помоћ у запошљавању лица са фактором отежаног запошљавања		5.6. Подстицај изградњи мултисекторског приступа у лок. зајед...	
1.7. Унапређење услова за развој заната и трговине		3.7. Јачање локалних ресурса за имплементацију Стратегије социјалне заштите		5.7. Подстицај сарадњи локалних самоуправа у области одрживог развоја на међуопштинском нивоу	
1.8. Унапређење услова за развој малих и средњих предузећа и радњи		3.8. Унапређење здравства			



1. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ - УНАПРЕЂЕНИ УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ ПРИВРЕДЕ

1.1. Општи циљ - Унапређење услова за развој туризма

- 1.1.1. Посебни циљ - Подизање нивоа туристичке понуде
- 1.1.2. Посебни циљ - Обнова културно историјског наслеђа
- 1.1.3. Посебни циљ - Подстицај развоју сеоског туризма
- 1.1.4. Посебни циљ - Развој Гоча
- 1.1.5. Посебни циљ - Јачање капацитета Туристичке организације
- 1.1.6. Посебни циљ - Повећање препознатљивости туристичке понуде општине на циљаним тржиштима
- 1.1.7. Посебни циљ - Усвојеност и испуњење циљева дефинисаних у релевантној стратегији која се односи на туризам

1.2. Општи циљ - Унапређење услова за развој пољопривреде

- 1.2.1. Посебни циљ - Спровођење усвојене пољопривредне политике и политике руралног развоја на подручју локалне самоуправе
- 1.2.2. Посебни циљ - Повећање интезитета производње по јединици површине
- 1.2.3. Посебни циљ - Унапређење прерађивачких капацитета кроз ревитализацију и модернизацију
- 1.2.4. Посебни циљ - Одрживи развој села и побољшавање квалитета живота на селу
- 1.2.5. Посебни циљ - Коришћење компаративних предности и дистинктивних компетентности поднебља и традиције
- 1.2.6. Посебни циљ - Усклађивање пољопривредних стандарда са стандардима ЕУ

1.3. Општи циљ - Унапређење услова за развој индустрије

- 1.3.1. Посебни циљ - Идентификација развојних потреба индустрије
- 1.3.2. Посебни циљ - Промоција и брендирање производа индустрије
- 1.3.3. Посебни циљ - Подстицај за запошљавање у индустрији

1.4. Општи циљ - Унапређење услова за развој заната и трговине

- 1.4.1. Посебни циљ - Идентификација правних лица у сектору занатства и трговине
- 1.4.2. Посебни циљ - Подизање конкурентности занатских и трговинских фирми и едукација кадрова у трговинском сектору и занатству
- 1.4.3. Посебни циљ - Промоција занатског и сектора трговине Општине Врњачка Бања
- 1.4.4. Посебни циљ - Подстицај запошљавању

СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ			
1. УНАПРЕЂЕНИ УСЛОВИ ЗА РАЗВОЈ ПРИВРЕДЕ			
ОПШТИ ЦИЉ			
1.1. Унапређење услова за развој туризма			
ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ			
1.1.1. Подизање нивоа туристичке понуде	1.1.2. Обнова културно историјског наслеђа	1.1.3. Подстицај развоју сеоског туризма	1.1.4. Развој Гоча
1.1.5. Јачање капацитета Туристичке организације	1.1.6. Повећање препознатљивости туристичке понуде општине на циљаним тржиштима		1.1.7. Усвојеност и испуњење циљева дефинисаних у релевантној стратегији која се односи на туризам
ОПШТИ ЦИЉ			
1.2. Унапређење услова за развој пољопривреде			
ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ			
1.2.1. Спровођење усвојене пољопривредне политике и политике руралног развоја на подручју локалне самоуправе	1.2.2. Повећање интезитета производње по јединици површине	1.2.3. Унапређење прерађивачких капацитета кроз ревитализацију и модернизацију	
1.2.4. Одрживи развој села и побољшавање квалитета живота на селу	1.2.5. Коришћење компаративних предности и дистинктивних компетентности поднебља и традиције		1.2.6. Усклађеност пољопривредних стандарда са стандардима ЕУ



ОПШТИ ЦИЉ			
1.3. Унапређење услова за развој индустрије			
ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ			
1.3.1. Идентификација развојних потреба индустрије	1.3.2. Промоција и брендирање производа индустрије	1.3.3. Подстицај за запошљавање у индустрији	
ОПШТИ ЦИЉ			
1.4. Унапређење услова за развој заната и трговине			
ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ			
1.4.1. Идентификација правних лица у сектору занатства и трговине	1.4.2. Подизање конкурентности занатских и трговинских фирми и едукација кадрова у трговинском сектору и занатству	1.4.3. Промоција занатског и сектора трговине Општине Врњачка Бања	1.4.4. Подстицај запошљавању

2. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ - РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРЕ

- 2.1. Општи циљ - Развијеност инфраструктуре у контексту доприноса социо економском развоју
- 2.2. Општи циљ - Израда неопходне планске документације
- 2.3. Општи циљ - Унапређење саобраћајне инфраструктуре у Општини
- 2.4. Општи циљ - Повећање безбедности учесника у саобраћају и смањење броја саобраћајних незгода
- 2.5. Општи циљ - Максимална могућа покривеност корисника и територије услугама комуналне делатности
- 2.6. Општи циљ - Социјална стамбена изградња



СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ		
2. РАЗВОЈ ИНФРАСТРУКТУРЕ		
ОПШТИ ЦИЉЕВИ		
2.1. Развијеност инфраструктуре у контексту доприноса социо економском развоју	2.2. Израда неопходне планске документације	2.3. Унапређење саобраћајне инфраструктуре у Општини
2.4. Повећање безбедности учесника у саобраћају и смањење броја саобраћајних незгода	2.5. Максимална могућа покривеност корисника и територије услугама комуналне делатности	2.6. Социјална стамбена изградња

3. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ - РАЗВИЈЕНИ И ОЧУВАНИ ЉУДСКИ РЕСУРСИ

3.1. Општи циљ - Брига о деци, младима и породици

3.1.1. Посебни циљ - Остваривање омладинске политике на локалном нивоу

3.1.2. Посебни циљ - Активно партнерство субјеката омладинске политике у развоју омладинске политике и спровођењу омладинских активности, као и развоју и спровођењу локалних политика које се тиче младих

3.2. Општи циљ - Унапређење положаја особа са инвалидитетом

3.3. Општи циљ - Унапређење положаја старих лица

3.4. Општи циљ - Унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица

3.5. Општи циљ - Заштита људских и мањинских права

3.5.1. Посебни циљ - Унапређење положаја припадника Ромске популације

3.6. Општи циљ - Подстицај запошљавања лица са фактором отежаног запошљавања

3.7. Општи циљ - Унапређење социјалне и дечије заштите

3.7.1. Посебни циљ - Јачање локалних ресурса за имплементацију стратегије развоја система социјалне заштите

3.7.2. Посебни циљ - Развој услуга социјалне заштите које су у мандату локалне самоуправе којима се доприноси унапређењу положаја грађана који припадају угроженим групама

3.7.3. Посебни циљ - Унапређење положаја грађана који припадају угроженим групама обезбеђивањем мера материјалне подршке

3.8. Општи циљ - Унапређење здравства

3.8.1. Унапређење доступности и правичности примарне здравствене заштите

3.8.2. Унапређење партнерства за здравље

3.8.3. Унапређење безбедности и квалитета здравствене заштите

3.9. Општи циљ - Унапређење безбедности

3.10. Општи циљ - Унапређење социјалне помоћи

3.10.1. Унапређење заштите сиромашних

3.10.2. Побољшање социјално-економских услова живота грађана који припадају посебно осетљивим социјалним групама (Роми, избегли, ИРЛ, повратници по Споразуму о реадмисији,...)



СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ				
3. РАЗВИЈЕНИ И ОЧУВАНИ ЉУДСКИ РЕСУРСИ				
ОПШТИ ЦИЉЕВИ				
3.1. Брига о деци, младима и породици	3.2. Унапређење положаја особа са инвалидитетом	3.3. Унапређење положаја старих лица	3.4. Унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица	3.5. Заштита људских и мањинских права
3.6. Подстицај запошљавања лица са фактором отежаног запошљавања	3.7. Унапређење социјалне и дечије заштите	3.8. Унапређење здравства	3.9. Унапређење безбедности	3.10. Унапређење социјалне помоћи
ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ				
3.1.1. Остваривање омладинске политике на локалном нивоу	3.5.1. Унапређење положаја припадника Ромске популације	3.7.1. Јачање локалних ресурса за имплементацију стратегије развоја система социјалне заштите	3.8.1. Унапређење доступности и правичности примарне здравствене заштите	3.10.1. Унапређење заштите сиромашних
3.1.2. Активно партнерство субјеката омладинске политике у развоју омладинске политике и спровођењу омладинских активности, као и у развоју и спровођењу локалних политика које се тиче младих		3.7.2. Развој услуга социјалне заштите које су у мандату локалне самоуправе којима се доприноси унапређењу положаја грађана који припадају угроженим групама	3.8.2. Унапређење партнерства за здравље	3.10.2. Побољшање социјално-економских услова живота грађана који припадају посебно осетљивим социјалним групама (Роми, избегли, ИРЛ, повратници по Споразуму о реадмисији,...)
		3.7.3. Унапређење положаја грађана који припадају угроженим групама обезбеђивањем мера материјалне подршке	3.8.3. Унапређење безбедности и квалитета здравствене заштите	

4. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ - ОБРАЗОВАЊЕ, КУЛТУРА И СПОРТ

4.1. Општи циљ - Унапређење предшколског васпитања

- 4.1.1. Посебни циљ - Правичан обухват предшколским васпитањем и образовањем
- 4.1.2. Посебни циљ - Унапређење доступности

4.2. Унапређење основног образовања

- 4.2.1. Посебни циљ - Потпуни обухват основним образовањем и васпитањем
- 4.2.2. Посебни циљ - Унапређење доступности основног образовања

4.3. Унапређење средњег образовања

- 4.3.1. Посебни циљ - Обезбеђен потребан обухват средњошколског образовања
- 4.3.2. Посебни циљ - Унапређење доступности средњег образовања

4.4. Унапређење просторних капацитета образовних и културних институција

- 4.4.1. Посебни циљ - Подстицање развоја културе кроз јачање капацитета културне инфраструктуре
- 4.4.2. Посебни циљ - Подстицање развоја културе кроз јачање капацитета установа културе
- 4.4.3. Посебни циљ - Унапређење ефикасности установа културе
- 4.4.4. Посебни циљ - Повећање интересовања грађана за развој културе
- 4.4.5. Посебни циљ - Подстицање развоја културе код младих

4.5. Подизање нивоа ефикасности и ефикасности основних и средњих школа

- 4.5.1. Посебни циљ - Планско подстицање и креирање услова за бављење спортом за све грађане и грађанке општине

4.6. Усклађивање образовања са потребама тржишта

4.7. Подизање културног нивоа заједнице

4.8. Унапређење услова за развијање спорта



СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ				
4. ОБРАЗОВАЊЕ, КУЛТУРА И СПОРТ				
ОПШТИ ЦИЉЕВИ				
4.1. Унапређење предшколског васпитања	4.2. Унапређење основног образовања	4.3. Унапређење средњег образовања	4.4. Унапређење просторних капацитета образовних и културних институција	
4.5. Подизање нивоа ефективности и ефикасности основних и средњих школа	4.6. Усклађивање образовања са потребама тржишта	4.7. Подизање културног нивоа заједнице		4.8. Унапређење услова за развијање спорта
ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ				
4.1.1. Правичан обухват предшколским васпитањем и образовањем	4.2.1. Потпуни обухват основним образовањем и васпитањем	4.3.1. Обезбеђен потребан обухват средњошколског образовања	4.4.1. Подстицање развоја културе кроз јачање капацитета културне инфраструктуре	4.5.1. Планско подстицање и креирање услова за бављење спортом за све грађане и грађанке општине
4.1.2. Унапређење доступности	4.2.2. Унапређење доступности основног образовања	4.3.2. Унапређење доступности средњег образовања	4.4.2. Подстицање развоја културе кроз јачање капацитета установа културе	
			4.4.3. Унапређење ефикасности установа културе	
			4.4.4. Повећање интересовања грађана за развој културе	
			4.4.5. Подстицање развоја културе код младих	

5. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ – УНАПРЕЂЕЊЕ ЛОКАЛНИХ ИНСТИТУЦИЈА

- 5.1. Општи циљ - Одрживо управно и финансијско функционисање општине у складу надлежностима и пословима локалне самоуправе
- 5.2. Општи циљ - Унапређење људских ресурса у локалним институцијама
- 5.3. Општи циљ - Унапређење просторних капацитета локалних институција
- 5.4. Општи циљ - Унапређење организационе структуре локалних институција
 - 5.4.1. Посебни циљ - Ефикасно администрирање захтева за издавање грађевинских дозвола (ефикасно издавање грађевинских дозвола)
- 5.5. Општи циљ - Подстицај изградњи мултисекторског приступа у локалној заједници
- 5.6. Општи циљ - Подстицај сарадњи локалних самоуправа на међуопштинском и окружном нивоу
- 5.7. Општи циљ - Креирање идентитета Општине
- 5.8. Стратешки циљ - Унапређење рада комуналних предузећа
 - 5.8.1. Посебни циљ - Максимална могућа покривеност корисника и територије услугама комуналне делатности
 - 5.8.2. Посебни циљ - Адекватан квалитет пружених услуга комуналне делатности
 - 5.8.3. Посебни циљ - Ефикасно и рационално спровођење комуналне делатности



ПРИОРИТЕТ			
5. УНАПРЕЂЕЊЕ ЛОКАЛНИХ ИНСТИТУЦИЈА			
ОПШТИ ЦИЉЕВИ			
5.1. Одрживо управно и финансијско функционисање општине у складу надлежностима и пословима локалне самоуправе	5.2. Унапређење људских ресурса у локалним институцијама	5.3. Унапређење просторних капацитета локалних институција	5.4. Унапређење организационе структуре локалних институција
5.5. Подстицај изградњи мултисекторског приступа у локалној заједници	5.6. Подстицај сарадњи локалних самоуправа на међуопштинском и окружном нивоу	5.7. Креирање идентитета Општине	5.8. Унапређење рада комуналних предузећа
ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ			
5.4.1. Ефикасно администрирање захтева за издавање грађевинских дозвола (ефикасно издавање грађевинских дозвола)	5.8.1. Максимална могућа покривеност корисника и територије услугама комуналне делатности		
	5.8.2. Адекватан квалитет пружених услуга комуналне делатности		
	5.8.3. Ефикасно и рационално спровођење комуналне делатности		



6. СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ - ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

- 6.1. Општи циљ - Унапређење квалитета животне средине
- 6.2. Општи циљ - Системски приступ заштити животне средине
- 6.3. Општи циљ - Смањење количине чврстог отпада
- 6.4. Општи циљ - Смањење загађености водотокова
- 6.5. Општи циљ - Подстицај зелене економије
- 6.6. Општи циљ - Подизање нивоа свести становника о значају очувања животне средине
- 6.7. Општи циљ - Заштита биодиверзитета
- 6.8. Општи циљ - Заштита вода
- 6.9. Општи циљ - Стварање повољних услова за рационално коришћење обновљивих извора енергије
- 6.10. Општи циљ - Стварање повољних услова за рационално коришћење необновљивих извора енергије
- 6.11. Општи циљ - Остварени максимални могући приходи кроз таксе и накнаде и обезбеђени фондови за заштиту животне средине



ПРИОРИТЕТ			
6. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ			
ОПШТИ ЦИЉЕВИ			
6.1. Унапређење квалитета животне средине	6.2. Системски приступ заштити животне средине	6.3. Смањење количине чврстог отпада	6.4. Смањење загађености водотокова
6.5. Подстицај зелене економије	6.6. Подизање нивоа свести становника о значају очувања животне средине	6.7. Заштита биодиверзитета	6.8. Заштита вода
6.9. Стварање повољних услова за рационално коришћење обновљивих извора енергије	6.10. Стварање повољних услова за рационално коришћење необновљивих извора енергије	6.11. Остварени максимални могући приходи кроз таксе и накнаде и обезбеђени фондови за заштиту животне средине	



ОПШТИНА ВРЊАЧКА БАЊА
OPŠTINA VRNJАЧКА BANJA
MUNICIPALITY OF VRNJАСКА BANJA

5. ПРОГРАМИ И ПРОГРАМСКЕ АКТИВНОСТИ СА ПРЕДЛОЖЕНИМ ИНДИКАТОРИМА¹

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ВРЊАЧКА БАЊА
2013 – 2023.

¹ Допуњен предлог утврђен од стране Сталне конференције градова и општина (СКГО)

ПРОГРАМ 1

Назив	ЛОКАЛНИ РАЗВОЈ И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ
Шифра	1101
Сектор	Урбанизам и просторно планирање
Сврха	Планско одређивање праваца развоја локалне средине и ефикасно администрирање захтева за издавање грађевинских дозвола

Програмске активности

Шифра	Назив
0001	Стратешко, просторно и урбанистичко планирање
0002	Уређивање грађевинског земљишта

ПРОГРАМ 1 – ЛОКАЛНИ РАЗВОЈ И ПРОСТОРНО ПЛАНИРАЊЕ

Циљ	Индикатор
I Развој локалне заједнице у складу са усвојеном стратегијом развоја	Усвојена стратегија развоја локалне заједнице
	Процент остварења мера (циљева) усвојене стратегије развоја
II Плански и урбанистички развој локалне заједнице	Повећање покривености територије планском документацијом.



ПА 0001 - СТРАТЕШКО, ПРОСТОРНО И УРБАНИСТИЧКО ПЛАНИРАЊЕ	
Циљ	Индикатор
Локални развој кроз израду стратешке документације	Број усвојених секторских стратегија
	Број усвојених акционих планова
Израда планске и урбанистичко-техничке документације	Усвојен просторни план општине
	Усвојен генерални урбанистички план
	Усвојен план генералне регулације
	Број усвојених планова детаљне регулације
Ефикасно администрирање захтева за издавање грађевинских дозвола (ефикасно издавање грађевинских дозвола)	Процент издатих грађевинских дозвола у односу на број поднесених захтева
	Просечно потребно време за издавање грађевинских дозвола (у данима, од дана када је поднета комплетна документација)
	Процент решених захтева за легализацију
ПА 0002 - УРЕЂИВАЊЕ ГРАЂЕВИНСКОГ ЗЕМЉИШТА	
Опремање локација / зона за становање	Број опремљених локација за становање понуђен за изградњу путем јавног огласа
Опремање локација / зона за привредну делатност	Број опремљених локација за привредну делатност понуђен за изградњу путем јавног огласа
Опремање локација / зона јавне намене	Процент реализације годишњег програма уређења грађевинског земљишта

ПРОГРАМ 2

Назив	КОМУНАЛНА ДЕЛАТНОСТ
Шифра	0601
Сектор	Опште услуге јавне управе
Сврха	Унапређење квалитета живота становника на територији општине и стварање услова за економски развој кроз обезбеђивање рационалног обављања комуналних делатности, повећање обухвата пружања комуналних услуга и развој комуналне инфраструктуре

Програмске активности

Шифра	Назив
0001	Водоснабдевање
0002	Управљање отпадним водама
0003	Одржавање депонија
0004	Јавни превоз
0005	Паркинг сервис
0006	Уређивање, одржавање и коришћење пијаца
0007	Јавна хигијена
0008	Уређење и одржавање зеленила - паркова
0009	Јавна расвета
0010	Одржавање гробаља и погребне услуге
0011	Одржавање стамбених зграда
0012	Ауто-такси превоз путника
0013	Остале комуналне услуге

ПРОГРАМ 2 - КОМУНАЛНА ДЕЛАТНОСТ

Циљ	Индикатор
5.8.1. Максимална могућа покривеност корисника и територије услугама комуналне делатности	Степен покривености корисника (домаћинства, установе, привредни субјекти и др.) услугама комуналне делатности
	Степен покривености територије услугама комуналне делатности (број насеља у којима се нуди макар једна од услуга комуналне делатности у односу на укупан број насеља у општини)
5.8.2. Адекватан квалитет пружених услуга комуналне делатности	Укупан број притужби грађана на услуге комуналне делатности (достављених комуналном предузећу или комуналној инспекцији)
	Укупан број притужби привредних субјеката на услуге комуналне делатности достављених комуналном предузећу или комуналној инспекцији)
	Степен задовољства квалитетом рада ЈКП
5.8.3. Ефикасно и рационално спровођење комуналне делатности	Степен наплате комуналних услуга (изражен у %)
	Број запослених у комуналним предузећима у односу на укупан број становника
	Процент од укупног броја јавних комуналних предузећа која остварују позитиван резултат

ПА 0001 – ВОДОСНАБДЕВАЊЕ

Циљ	Индикатор
Максимална могућа покривеност корисника и територије услугама водоснабдевања	Степен покривености корисника услугама водоснабдевања (број корисника у односу на укупни број корисника у општини)
	Број сеоских водовода и % становника који су прикључени на сеоске водоводе
	Процент покривености територије услугама водоснабдевања (мерено кроз број насеља у односу на укупан број насеља)

Адекватан квалитет пружених услуга водоснабдевања	Број запослених по км мреже
	Број кварова по км водоводне мреже
	Број контрола које су показале неадекватан квалитет воде
	Степен задовољства квалитетом рада ЈП за водоснабдевање
Ефикасно и рационално спровођење водоснабдевања	Степен наплате
	Ниво капиталних и текућих субвенција према ЈП за водовод
	Губици у производњи и дистрибуцији воде (технички губици, нефактурисана вода, ненаплаћена вода)
	Продајна цена воде по m^3
ПА 0002 - УПРАВЉАЊЕ ОТПАДНИМ ВОДАМА	
Максимална могућа покривеност корисника и територије услугама уклањања отпадних вода	Степен покривености корисника услугом канализације (број домаћинстава обухваћених услугом у односу на укупни број домаћинстава у општини)
	Број домаћинстава које поседују септичке јаме
	Процент покривености територије услугама прикупљања и одвођења отпадних вода (мерено кроз број насеља у односу на укупан број насеља)
Адекватан квалитет пружених услуга одвођења отпадних вода	Дужина атмосферске (кишне) канализационе мреже
	Број интервенција на канализационој мрежи
	Број интервенција на мрежи атмосферске канализације
Ефикасно и рационално спровођење уклањања отпадних вода и минималан негативан утицај на животну средину	Однос пречишћених отпадних вода у односу на испуштене отпадне воде
	Број запослених по километру канализационе мреже
	Ниво цене услуге у односу на просечну зараду у општини



ПА 0003 - ОДРЖАВАЊЕ ДЕПОНИЈА

Максимална могућа покривеност корисника и територије услугама уклањања чврстог отпада	Степен покривености корисника услугом управљања отпада (број услужених домаћинстава у односу на укупни број домаћинстава у општини)
	Процент покривености територије услугом управљања отпада (мерено кроз број насеља у односу на укупан број насеља)
Адекватан квалитет пружених услуга уклањања чврстог отпада	Укупан број притужби грађана на квалитет и редовност пружене услуге управљања отпада
	Број инспекцијских налаза у вези са услугом управљања отпадом
	Број локалних несанитарних депонија и сметлишта
	Укупна количина скупљеног отпада
Ефикасно и рационално спровођење уклањања чврстог отпада и минималан негативан утицај на животну средину	Степен и врста рециклабилног отпада у односу на укупан прикупљени отпад
	Број запослених у управљању отпадом у односу укупан број становника у општини
	Ниво цене услуге у односу на просечну зараду у општини

ПА 0004 - ЈАВНИ ПРЕВОЗ

Максимална могућа покривеност корисника и територије услугама јавног превоза	Процент покривености грађана услугом јавног превоза (број грађана који живе у насељима где постоји организован јавни превоз односу на укупни број грађана у општини)
	Процент покривености територије услугом јавног превоза (мерено кроз број насеља у односу на укупан број насеља)
Адекватан квалитет пружених услуга јавног превоза	Укупан број притужби грађана на квалитет и редовност пружене услуге јавног превоза
	Број полазака радним данима на дневној бази у току сезоне (септембар - јун)
	Број полазака радним данима на дневној бази ван сезоне (јул - август)
	Просечна старост возила јавног превоза
Ефикасно и рационално спровођење јавног превоза и минималан негативан утицај на животну средину	Број превезених путника у јавном превозу на годишњем нивоу
	Процент возила која користе обновљиве изворе
	Процент аутобуса у возном парку који имају ЕУРО4 моторе (производили су се од 2005 -

	2008 године) или боље од тога
ПА 0005- ПАРКИНГ СЕРВИС	
Оптимална покривеност корисника и територије услугама паркинг сервиса	Процент покривености улица у насељима у којима су паркинг места обележена (број улица са обележеним паркинг местима у односу на укупан број улица у главним насељима) Број паркинг места у којима постоји зонско паркирање (са плаћањем и одређеним периодом паркирања у току дана) Број обележених паркинг места (на улици и у гаражама), укупно са и без одређених зона
Адекватан квалитет пружених услуга паркинг сервиса	Број паркинг места у односу на број регистрованих возила у једници локалне самоуправе Број паркинг гаража које су осветљене, са тоалетом и имају чувара
Ефикасно и рационално спровођење паркинг сервиса и минималан негативан утицај на животну средину	Остварени приходи од пружене услуге паркинг сервиса Укупан број запослених у односу на број паркинг места
ПА 0006 - УРЕЂИВАЊЕ, ОДРЖАВАЊЕ И КОРИШЋЕЊЕ ПИЈАЦА	
Оптимална покривеност корисника и територије услугама уређивања, одржавања и коришћења пијаца	Број велетржница/пијаца за продају на велико
	Број насеља у којима постоји и одржава се пијаца сваког дана
	Укупан број пијаца у општини
	Број локација које се користе као пијаце-тргови
Адекватан квалитет пружених услуга уређивања, одржавања и коришћења пијаца	Број повремених догађаја који се организују на пијацама-трговима (пијаце антиквитета, регионалних брендова и производа са георгафском ознаком порекла, фармера, органске хране, рукотворина, старих заната и традиционалних предмета)
	Укупан број притужби купаца локала/тезги на пијаци на рад пијаца односно стање локала/тезги које изнајмљују Број, структура и опремљеност пијачних места у складу са општинском одлуком



Ефикасно и рационално спровођење уређивања, одржавања и коришћења пијаца	Остварени приходи од пружене услуге уређивања, одржавања и коришћења пијаца Остварени расходи за пружање услуге уређивања, одржавања и коришћења пијаца
ПА 0007 - ЈАВНА ХИГИЈЕНА	
Максимална могућа покривеност насеља и територије услугама одржавања чистоће јавних површина	Степен покривености територије услугама одржавања чистоће јавно-прометних површина (број улица које се чисте у односу на укупан број улица у општини)
Адекватан квалитет пружених услуга одржавања чистоће јавних површина	Укупан број притужби на пружање услуга одржавања чистоће јавних површина
	Динамика чишћења јавних површина
	Број постављених посуда за одлагање ситног отпада на јавним површинама Број извршених инспекцијских контрола
Ефикасно и рационално спровођење одржавања чистоће јавних површина и минималан негативан утицај на животну средину	Остварени расходи за пружање услуга одржавања чистоће јавно-прометних површина
	Степен извршења годишњих планова јавне хигијене и степен извршења годишњег плана зимске службе
	Укупна количина потрошене воде
ПА 0008 - УРЕЂЕЊЕ И ОДРЖАВАЊЕ ЗЕЛЕНИЛА	
Максимална могућа покривеност насеља и територије услугама уређења и одржавања зеленила	Укупан број м ² зелене површине на којој се уређује и одржава зеленило
	Укупан број урбаних целина/паркова у којима се уређује и одржава зеленило
	Укупан број стабала на јавним површинама
	Укупан број м ² површине на којој се третирају инвазивне врсте
Адекватан квалитет пружених услуга уређења и одржавања јавних зелених површина	Укупан број притужби на пружање услуга одржавања јавних зелених површина
	Динамика уређења јавних зелених површина јавних површина
	Број извршених инспекцијских контрола
Ефикасно и рационално спровођење одржавања јавних зелених површина и минималан негативан утицај на животну	Број запослених по јединици одржаване јавне зелене површине
	Остварени расходи за пружање услуга уређења и одржавања јавних зелених површина
	Степен извршења годишњег програма уређења и одржавања јавних зелених површина

средину	Укупна количина скупљеног био-отпада
ПА 0009 – ЈАВНО ОСВЕТЉЕЊЕ	
Оптимална покривеност насеља и територије услугама јавне расвете	Број км улица и саобраћајница које су покривене јавним осветљењем
	Укупан број светиљки
	Укупна инсталисана снага
	Укупан број стубова
Адекватан квалитет пружених услуга јавне расвете	Укупан број притужби грађана на пружање услуга јавне расвете
	Укупан број интервенција по поднетим иницијативама грађана за замену светиљки кад престану да раде
	Укупан број замена светиљки након пуцања лампи (на годишњој бази)
	Укупан број светиљки које су замењене савременијим (кумулативно из године у годину)
Ефикасно и рационално спровођење одржавања чистоће јавно-прометних површина и минималан негативан утицај на животну средину	Остварени расходи за пружање услуга јавног осветљења
	Укупна количина потрошене електричне енергије (годишње)
	Удео енергетски ефикасних сијалица у укупном броју сијалица јавног осветљења
ПА 0010 - ОДРЖАВАЊЕ ГРОБАЉА И ПОГРЕБНЕ УСЛУГЕ	
Оптимална покривеност територије јединице локалне самоуправе одржавањем гробаља и погребним услугама	Број гробаља у општини
	Степен покривености територије услугама одржавања гробаља и погребним услугама (број насеља која имају услугу одржавања гробаља и погребним услугама у односу на укупан број насеља у граду/општини)
	Степен попуњености активних гробаља
Адекватан квалитет пружених услуга одржавања гробаља и погребних услуга	Укупан број притужби грађана на пружање услуга одржавања гробаља и погребних услуга
	Укупан број интервенција по поднетим иницијативама грађана за чишћење и одржавање гробаља



Ефикасно и рационално спровођење услуга одржавања гробаља и погребних услуга	Укупан број извршених погребних услуга
	Број закупљених уређених гробних места, гробница, розаријума и колумбаријума
	Остварени приходи од услуга одржавања гробаља и погребних услуга
	Остварени расходи за пружање услуга одржавања гробаља и погребних услуга
	Број запослених у односу на број гробних места на активним гробљима
ПА 0011 - ОДРЖАВАЊЕ СТАМБЕНИХ ЗГРАДА	
Подстицање одговорног управљања и одржавања стамбених зграда у етажном власништву	Број успостављених скупштина/савета станара
	Број стамбених зграда у етажном власништву које имају уговор о одржавању
ПА 0012 - АУТО-ТАКСИ ПРЕВОЗ ПУТНИКА	
Обезбеђивање услова за пружање квалитетне услуге такси превоза	Број издатих дозвола за обављање такси превоза
	Укупан број притужби грађана на пружање услуга ауто такси превоза путника
	Просечан број становника по једном такси возилу (на територији или насељу у ком је организована услуга)
	Просечна старост возила
	Број уређених такси стајалишта
ПА 0013 - ОСТАЛЕ КОМУНАЛНЕ УСЛУГЕ	

Обезбеђивање услова за задовољење других комуналних потреба грађања	Број извршених димничарских услуга
	Број и капацитет прихватишта и азила за напуштене псе о мачке
	Број евидентираних власничких паса и мачака
	Висина накнаде штете за уједе паса и мачака луталица
	Третиране површине за сузбијање глодара и инсеката



ПРОГРАМ 3

Назив	ЛОКАЛНИ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ
Шифра	1501
Сектор	Економска и развојна политика
Сврха	Обезбеђивање стимулативног оквира за пословање и адекватног привредног амбијента за привлачење инвестиција

Програмске активности

Шифра	Назив
0001	Подршка постојећој привреди
0002	Унапређење привредног амбијента
0003	Подстицаји за развој предузетништва
0004	Одржавање економске инфраструктуре
0005	Финансијска подршка локалном економском развоју

ПРОГРАМ 3 - ЛОКАЛНИ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

Циљ	Индикатор
1.1. Повећање запослености на територији општине	Број становника општине који су запослени на новим радним местима, а налазили су се на евиденцији НСЗ (разврстаних по полу)
1.2. Повећање просечне плате на територији општине	Број евидентираних незапослених лица на евиденцији НСЗ (разврстаних по полу) Процент повећања просечне плате на територији општине на годишњем нивоу
1.3. Отварање нових предузећа и предузетничких	Број нових предузећа и предузетничких радњи на територији општине у односу на

радњи на територији општине	укупан број предузећа и предузетничких радњи
	Број активних предузећа
	Број затворених предузећа
	Број предузетника / предузетница
	Број затворених предузетничких радњи
	Број предузетника/предузетница по становнику у општини у односу на просек РС
	Број предузећа по становнику у општини у односу на просек РС

ПА 0001 - ПОДРШКА ПОСТОЈЕЋОЈ ПРИВРЕДИ

Циљ	Индикатор
Успостављање сарадње између представника привреде и локалне самоуправе	Број организованих партнерстава локалне привреде и ЛС за подршку локалној привреди (пословни савети, јавно-приватна партнерства)
Коришћење ресурса локалне самоуправе у циљу промоције локалних предузећа и предузетника	Број активности локалне администрације и износ буџетских средстава локалног буџета са циљем промоције локалне привреде

ПА 0002 - УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИВРЕДНОГ АМБИЈЕНТА

Ефикаснија и ефективнија локална администрација - унапређење административних процедура на локалном нивоу	Број унапређених процедура ради лакшег пословања привреде на локалном нивоу
	Разлика између законских и стварних рокова за поступање по различитим административним процедурама
	Смањење трошкова спровођења административног поступка
Развој адекватног сервиса – услуга за пружање подршке постојећој привреди	Број предузећа која су користила услуге локалне самоуправе



Успостављање ефикасног механизма за привлачење директних инвестиција (маркетинг и промоција инвестиционих потенцијала, учествовање на сајмовима привреде и инвестиција, подршка потенцијалним инвеститиорима...)	Број нових инвестиција и вредност тих инвестиција
	Број контактираних и заинтересованих инвеститора
	Процент буџета који се одваја за промоцију инвестиционих потенцијала општине
ПА 0003 – ПОДСТИЦАЈИ ЗА РАЗВОЈ ПРЕДУЗЕТНИШТВА	
Успостављање механизма подстицаја ради оснивања нових предузећа на територији општине уз учешће подстицаја локалне самоуправе (давање земљишта на коришћење под посебних условима, коришћење локалне инфраструктуре под посебних условима, ослобађање од појединих локалних такси, помоћ при припреми и писању пројеката малим предузећима ради добијања подстицаја итд.)	Број новооснованих предузетничких радњи (разврстаних по полу) и предузећа на територији општине уз учешће подстицаја локалне самоуправе.
ПА 0004 – ОДРЖАВАЊЕ ЕКОНОМСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ	
Успостављање функционалне економске инфраструктуре	Број предузећа отворених унапређењем економске инфраструктуре
	Број корисника технолошких паркова, бизнис инкубатора и сл.
	Степен искоришћености земљишта/простора у индустријским зонама

Ревитализација браунфилд локација за покретање привредних активности	Број предузећа отворених кроз ревитализацију браунфилд локација за покретање привредних активности
ПА 0005 – ФИНАНСИЈСКА ПОДРШКА ЛОКАЛНОМ ЕКОНОМСКОМ РАЗВОЈУ	
Успостављање механизма за финансијску подршку самозапошљавању	Број новозапослених (разврстаних по полу) кроз/уз помоћ успостављених механизма за финансијску подршку за самозапошљавање Финансијске перформансе предузетника (број запослених, нето приход...)
Успостављање механизма за финансијску подршку производним предузећима и предузетницима који послују на територији ЛС за развој нових производа и проширење производње	Број нових производа развијен уз финансијску подршку
Успостављање механизма за финансијску подршку обуке радне снаге за познатог послодавца и специфичан производни процес	Број новозапослених радника/радница уз помоћ успостављеног механизма за обуку радне снаге за познатог послодавца и специфичан производних процес
Успостављање механизма за финансијску подршку професионалних радних пракса	Број реализованих професионалних радних пракси уз финансијску подршку локалне самоуправе.



ПРОГРАМ 4

Назив	РАЗВОЈ ТУРИЗМА
Шифра	1502
Сектор	Економска и развојна политика
Сврха	Унапређење туристичке понуде у општини

Програмске активности

Шифра	Назив
0001	Управљање развојем туризма
0002	Туристичка промоција

ПРОГРАМ 4 - РАЗВОЈ ТУРИЗМА	
Циљ	Индикатор
1.1.7. Усвојеност и испуњење циљева дефинисаних у релевантној стратегији која се односи на туризам	Усвојен Програм развоја туризма на локалу
	Процент остварења мера (циљева) усвојене Стратегије / Програма развоја туризма
	Укупан број ноћења (домаћи и страни гости)
	Укупан број гостију (домаћи и страни гости)
	Индекс раста или пада у односу на претходну годину
	Приходи од боравишне таксе

1.1.6. Повећање препознатљивости туристичке понуде општине на циљаним тржиштима	Усвојена маркетинг стратегија и проценат извршења
	Усвојена књига графичких стандарда и дефинисан бренд
	Број сајмова на којима је општина учествовала/одштампаних брошура
	Износ буџета за промоцију општине

ПА 0001 - УПРАВЉАЊЕ РАЗВОЈЕМ ТУРИЗМА

Циљ	Индикатор
Повећање капацитета туристичких организација	Техничка опремљеност/доступност канцеларије тј. Инфо центра, постојање веб презентације, аутомобили итд.
	Број иницијатива које је ТО покренула у оквиру општине у вези са пројектима који се тичу туризма или развоја туристичких локалитета
Повећање квалитета туристичких услуга које се пружају на територији општине	Број регистрованих пружаоца услуга ноћења у општини
	Број регистрованих соба/апартмана/кућа за одмор
	Број регистрованих кревета
	Број регистрованих кревета у хотелским објектима
	Број уређених и на адекватан начин обележених (туристичка сигнализација) туристичких локалитета у општини
Стварање партнерства и сарадње са окружењем	Број туристичких организација из региона са којима се сарађује
	Број регионалних туристичких тура које су у понуди
	Постојање регионалне Стратегије развоја туризма
	Број регионалних туристичких пројеката у којима је општина учествовала
	Постојање институције која се бави развојем и промоцијом туристичких производа на регионалном нивоу
	Број пропагандног материјала дистрибуираног у инфо центре суседних градова и

	општина
	Број одржаних промотивних акција са туристичким организацијама из региона са којима се сарађује
ПА 0002 - ТУРИСТИЧКА ПРОМОЦИЈА	
Адекватна промоција туристичке понуде општине на циљаним тржиштима	Број догађаја који промовишу туристичку понуду општине у земљи на којима учествује ТО општине
	Број догађаја који промовишу туристичку понуду у иностранству на којима учествује ТО општине
	Број пропагандног материјала дистрибуираног инфо центрима ТОС-а
	Број пропагандног материјала дистрибуираног у инфо центрима суседних градова и општина
	Број одржаних промотивних акција са туристичким организацијама из региона са којима се сарађује
	Постојање: маркетинг плана, пропагандни материјал на минимум два страна језика, календар манифестација, туристичке карте општине, број плаћених или наручених туристичких текстова
Повећање информисаности о туристичкој понуди општине на Интернету и друштвеним медијима	Број посетилаца веб сајта
	Број различитих друштвених мрежа на којима ТО има налог, ажурираност веб портала, садржај преведен минимум на један страни језик
	Укупан број чланова/пратиоца на друштвеним мрежама
Повећање информисаности јавности на домаћем тржишту о туристичкој понуди општине кроз активности ТО и стратешка партнерства	Број пропагандног материјала дистрибуиран инфо центрима ТОС-а
	Број пропагандног материјала дистрибуиран у инфо центрима суседних ЈЛС
	Број одржаних промотивних акција са туристичким организацијама из Региона са којима се сарађује

ПРОГРАМ 5

Назив	РАЗВОЈ ПОЉОПРИВРЕДЕ
Шифра	0101
Сектор	Пољопривреда и рурални развој
Сврха	Унапређење пољопривредне производње у општини

Програмске активности

Шифра	Назив
0001	Унапређење услова за пољопривредну делатност
0002	Подстицаји пољопривредној производњи
0003	Рурални развој

ПРОГРАМ 5 - РАЗВОЈ ПОЉОПРИВРЕДЕ

Циљ	Индикатор
1.2.1. Спровођење усвојене пољопривредне политике и политике руралног развоја на подручју локалне самоуправе	Усвојени програми развоја пољопривреде и руралног развоја
	Процент остварења мера (циљева) усвојене стратегије развоја
	Број регистрованих пољопривредних газдинстава (разврстаних по полу)



ПА 0001 - УНАПРЕЂЕЊЕ УСЛОВА ЗА ПОЉОПРИВРЕДНУ ДЕЛАТНОСТ	
Циљ	Индикатор
Стварање услова за развој и унапређење пољопривредне производње на територији ЛС	Процент буџетских средстава који се издваја за програме развоја пољопривреде (Аграрни фонд ако постоји) у односу на укупан буџет општине
	Број едукација намењених пољопривредним произвођачима на територији ЛС
	Број услуга саветодавне помоћи намењених решавању конкретних питања и проблема пољопривредних произвођача
Ефикасно управљање пољопривредним земљиштем	Усвојен годишњи програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта у државној својини
	Процент обухваћености пољопривредног земљишта у годишњем програму заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта у државној својини
	Коришћење пољопривредних површина
	Процент државног пољопривредног земљишта које је у закупу локалних пољопривредних произвођача
ПА 0002 - ПОДСТИЦАЈИ ПОЉОПРИВРЕДНОЈ ПРОИЗВОДЊИ	
Изградња одрживог, ефикасаног и конкурентаног пољопривредног сектора	Одобрен програм локалних подстицаја од стране надлежног министарства
	Степен реализације одобреног програма локалних подстицаја
	Број регистрованих пољопривредних газдинстава која су која су користила право на локална подстицајна средства (разврстаних по полу)
ПА 0003 - РУРАЛНИ РАЗВОЈ	
Развој одговарајућих економских услова у сеоским срединама	Број подстицаја који се односе на инвестиције у пољопривреди за унапређење конкурентности
	Број пружених помоћи пољопривредницима и удружењима при конкурисању за подстицајна средства министарства и донаторска средства

	Усвојен локални програм руралног развоја
	Процент буџетских средстава који се издваја за уређење атарских путева
	Процент буџетских средстава који се издваја за обезбеђивање инфраструктуре за агроиндустријске зоне
Подршка диверсификацији руралне економије	Број спроведених пројеката који се односе на диверсификацију руралне економије
	Процент укупно запосленог руралног становништва
Унапређење руралне инфраструктуре	Број пројеката са припремљеном пројектно-техничком документацијом
	Процент припремљене пројектне документације

-



ПРОГРАМ 6

Назив	ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
Шифра	0401
Сектор	Заштита животне средине
Сврха	Обезбеђивање услова за одрживи развој локалне заједнице одговорним односом према животној средини

Програмске активности

Шифра	Назив
0001	Управљање заштитом животне средине и природних вредности
0002	Управљање комуналним отпадом
0003	Праћење квалитета елемената животне средине
0004	Заштита природних вредности и унапређење подручја са природним својствима

ПРОГРАМ 6 - ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Циљ	Индикатор
6.1. Унапређење квалитета животне средине	Усвојени стратешки и оперативни планови из области заштите животне средине (ЛЕАП, План управљања отпадом, План заштите од буке, План и програм мониторинга елемената животне средине, Годишњи програм заштите животне средине итд.)
	Број запослених на пословима заштите животне средине у односу на укупан број запослених у општини
	Процент буџета намењен заштити животне средине у односу на укупан буџет

6.11. Остварени максимални могући приходи кроз таксе и накнаде и обезбеђени фондови за заштиту животне средине	Приход од утврђене посебне накнаде за заштиту и унапређење животне средине
	Приход од накнаде за загађивање животне средине
	Приход од накнаде за коришћење природних вредности
	Износ обезбеђених средстава за заштиту проглашених природних подручја од стране општине
	Износ обезбеђених средстава за мере и активности предвиђене актом о заштити

ПА 0001 - УПРАВЉАЊЕ ЗАШТИТОМ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ

Циљ	Индикатор
Испуњење обавеза у складу са законима у домену постојања стратешких и оперативних планова као и мера заштите	Усвојен програм коришћења и заштите природних вредности и програм заштите животне средине
	Усвојен локални акциони и/или санациони план
Спровођење процена утицаја на животну средину	Број издатих решења о потреби процене утицаја пројекта на животну средину и о одређивању обима и садржаја студије о процени утицаја пројекта на животну средину
	Број издатих решења о давању сагласности на студију о процени утицаја пројекта на животну средину
	Број извршених техничких пријема објеката за које је издата сагласност на студију о процени утицаја на животну средину
	Број датих мишљења на процену утицаја на животну средину покрајинских и републичких органа
	Број издатих интегрисаних дозвола за постројења и активности за која дозволу или одобрење за изградњу и почетак рада, односно извођење или обављање

	активности, издаје други надлежни орган општине
	Број пројеката (постројења или активности) над којима је вршен инспекцијски надзор а за које дозволу у складу са Законом издаје надлежни орган локалне самоуправе.
Спровођење стратешке процене утицаја на животну средину	Број завршених стратешких процена утицаја пројеката на животну средину
	Број датих сагласности на извештај о стратешкој процени утицаја пројеката на животну средину
	Број датих мишљења на извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину поркајинских и републичких органа
Спровођење редовних мерења на територији општине и испуњење обавеза у складу са законима у домену извештавања према Агенцији и држави	Број спроведених мерења количина и састава комуналног отпада у складу са Законом о управљању отпадом.
	Број спроведених редовних мерења квалитета елемената животне средине (ваздуха, воде, земљишта)
	Број спроведених ванредних мерења квалитета елемената животне средине (ваздуха, воде, земљишта)
ПА 0002 - УПРАВЉАЊЕ КОМУНАЛНИМ ОТПАДОМ	
Испуњење обавеза у складу са законима у домену постојања стратешких и оперативних планова као и мера забране и ограничења утицаја на животну средину	Донет и усвојен локални план управљања отпадом
	Закључен споразум/уговор о локацији за изградњу и рад постројења за складиштење, третман или одлагање отпада на својој територији или територији регије у складу са регионалним планом управљања отпадом.
Спровођење Закона о управљању отпадом	Број издатих дозвола за управљање отпадом од стране општине
Спровођење редовних мерења на територији општине и испуњење обавеза у складу са законима у домену извештавања према Агенцији и држави	Број извршених контрола или надзора мера поступања са отпадом у складу са законом о управљању отпадом

ПА 0003 - ПРАЋЕЊЕ КВАЛИТЕТА ЕЛЕМЕНАТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Испуњење обавеза у складу са законима у домену постојања стратешких и оперативних планова као и мера забране и ограничења утицаја на животну средину	Успостављен локални регистар извора загађивача животне средине
	Број регистрованих загађивача
	Донет и усвојен програм мониторинга
	Донет план квалитета ваздуха и краткорочни акциони план
	Извршено акустично зонирање на својој територији и одређене мере забране и ограничења у складу са законом о заштити од буке у животној средини
	Донет и усвојен локални план заштите од буке у животној средини
Контрола квалитета елемената животне средине	Донет и усвојен Акциони план за агломерације
	Број извршених инспекцијских надзора над спровођењем мера заштите ваздуха од загађивања у објектима за које надлежни орган општине (и/или република) издаје одобрење за градњу, односно употребну дозволу.
	Број инспекцијских надзора над спровођењем мера заштите од буке за постројења и активности за које интегрисану дозволу издаје јединица локалне самоуправе
Спровођење редовних мерења квалитета ваздуха у локалној мрежи и испуњење обавеза у складу са законима у домену извештавања према Агенцији и држави	Број извршених инспекцијских надзора над изворима зрачења за које одобрење за изградњу и почетак рада издаје надлежни орган општине
	Број извршених мерења квалитета ваздуха у локалној мрежи
	Број обавештења јавности у случају прекорачења концентрације утврђених законом или концентрација поједине загађујуће материје опасне по здравље
	Број извршених мерења квалитета ваздуха у локалној мрежи
Спровођење редовних мерења квалитета ваздуха у локалној мрежи и испуњење обавеза у складу са законима у домену извештавања према Агенцији и држави	Број обавештења јавности у случају прекорачења концентрације утврђених законом или концентрација поједине загађујуће материје опасне по здравље
	Број обавештења јавности у случају прекорачења концентрације утврђених законом или концентрација поједине загађујуће материје опасне по здравље

	Људи
	Број извршених мониторинга буке у животној средини
	Број контрола примене мера заштите од буке у животној средини
ПА 0004 - ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА СА ПРИРОДНИМ СВОЈСТВИМА	
Испуњење обавеза у складу са законима у домену постојања стратешких и оперативних планова као и мера забране и ограничења утицаја на животну средину	Број донетих планова и програма управљања природним ресурсима и добрима
	Донет програм заштите природе за заштићена природна добра на територији општине
	Број подручја која су проглашена заштићеним подручјем III категорије



ПРОГРАМ 7

Назив	ПУТНА ИНФРАСТРУКТУРА
Шифра	0701
Сектор	Саобраћај и саобраћајна инфраструктура
Сврха	Унапређење путне инфраструктуре у граду/општини

Програмске активности

Шифра	Назив
0001	Управљање саобраћајном инфраструктуром
0002	Одржавање путева

ПРОГРАМ 7 - ПУТНА ИНФРАСТРУКТУРА	
Циљ	Индикатор
2.1. Развијеност инфраструктуре у контексту доприноса социо економском развоју	Дужина изграђених саобраћајница које су у надлежности општине (у км)
	Повећање просечне густине мреже улица и локалних путева (однос површине ЛС и км изграђене саобраћајне мреже)
2.4. Повећање безбедности учесника у саобраћају и смањење броја саобраћајних незгода	Број саобраћајних незгода/инцидентата
	Број смртних исхода
	Број повређених људи



ПА 0001 - УПРАВЉАЊЕ САОБРАЋАЈНОМ ИНФРАСТРУКТУРОМ	
Циљ	Индикатор
Повећање путне мреже и адекватна покривеност територије општине	Број километара новоизграђених путева
	Број насеља до којих не постоји приступ асфалтним путем
	Број километара новоизграђених улица
ПА 0002 - ОДРЖАВАЊЕ ПУТЕВА	
Одржавање квалитета путне мреже кроз реконструкцију и редовно одржавање асфалтног покривача	Процент од укупне дужине путне мреже која захтева санацију и/или реконструкцију
	Број километара санираних и/или реконструисаних путева
	Износ трошкова одржавања путева по км
Одржавање квалитета улица кроз реконструкцију и редовно одржавање асфалтног покривача	Процент од укупне дужине улица која захтева санацију и/или реконструкцију
	Број километара санираних и/или реконструисаних улица
	Износ трошкова одржавања улица по км
Опремање и одржавање саобраћајне сигнализације на путевима и улицама	Број поправљених и новопостављених саобраћајних знакова и семафора
	Дужина хоризонталне саобраћајне сигнализације (у км)

ПРОГРАМ 8

Назив	ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ
Шифра	2001
Сектор	Образовање
Сврха	Омогућавање обухвата предшколске деце у вртићима

Програмске активности

Шифра	Назив
0001	Функционисање предшколских установа

ПРОГРАМ 8 - ПРЕДШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ	
Циљ	Индикатор
4.1.1. Правичан обухват предшколским васпитањем и образовањем	Број деце који је уписан у предшколске установе у односу на укупан број деце у општини (јаслена група, предшколска група и ППП) Укупан број деце на листи чекања
4.1.2. Унапређење доступности	Број деце са додатним образовним поребама који је укључен у редовне програме ПОВ. Број објеката који су прилагодили простор за децу инвалиде у односу на укупан број објеката ПУ



ПА 0001 - ФУНКЦИОНИСАЊЕ ПРЕДШКОЛСКИХ УСТАНОВА	
Циљ	Индикатор
Обезбеђени прописани технички услови за васпитно-образовни рад са децом	Број објеката предшколских установа
	Просечан број деце у групи (јасле, предшколски, ппп)
	Просечан број деце по васпитачици (јасле, предшколски, припремни предшколски програм)
	Број интерних/екстерних контрола у којима је констатована неадекватна опремљеност предшколске установе основним материјалом и средствима
	Број наложених мера инспекција на испуњавање основних критеријума за рад предшколске установе (хигијене и естетике, квалитет исхране)
	Задовољство родитеља и запослених техничким капацитетима у предшколској установи
Унапређење квалитета предшколског образовања и васпитања	Број интерних/екстерних контрола у којима је констатовано да су стручне услуге незадовољавајуће
	Број посебних и специјалних програма у објекту предшколске установе
	Број запослених који је добио најмање 24 бода за стручно усавршавање кроз учешће на семинарима на годишњем нивоу
	Задовољство родитеља васпитно-образовним радом у предшколској установи
Ефикасно предшколско васпитање и образовање и рационална употреба средстава	Просечна цена по групи (јаслена, предшколска)
	Просечна цена по детету (у јасленој и предшколској групи, деци са сметњама у развоју)
	Деца у предшколском образовању према учешћу родитеља у трошковима које родитељи плаћају (0-50 процената, од 50 - 100 процената)
	Број запослених васпитача и укупан број запослених по детету у предшколској установи (ФТЕ еквивалентан броју васпитача са пуним радним временом)
	Реални трошкови предшколског васпитања и образовања – економска цена у

	односу на највишу цену коју родитељ плаћа
	Годишња потрошња топлотне енергије намењене за загревање просторија у MW по 1000m ² површине
	Годишња потрошња електричне енергије у KW по m ² површине
	Годишња потрошња воде у m ³ по запосленом



ПРОГРАМ 9

Назив	ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ
Шифра	2002
Сектор	Образовање
Сврха	Доступност основног образовања свој деци са територије општине у складу са прописаним стандардима

Програмске активности

Шифра	Назив
0001	Функционисање основних школа

ПРОГРАМ 9 - ОСНОВНО ОБРАЗОВАЊЕ

Циљ	Индикатор
9.1. Потпуни обухват основним образовањем и васпитањем	Број деце која су обухваћена основним образовањем (разложен по разредима и полу)
	Стопа прекида основног образовања (разложено према полу, етничкој припадности, типу насеља)
	Број деце која се школују у редовним основним школама на основу индивидуалног образовног плана (ИОП) у односу на укупан број деце одговарајуће старосне групе
9.2. Унапређење доступности основног образовања	Број ученика који су уписали први разред у односу на број деце који је завршио четврти, тј. осми разред
	Број деце са додатним образовним потребама који је укључен у редовне програме
	Број објеката који су прилагодили простор за децу инвалиде у односу на укупан број објеката основних школа

ПА 0001 - ФУНКЦИОНИСАЊЕ ОСНОВНИХ ШКОЛА	
Циљ	Индикатор
Обезбеђени прописани услови за васпитно-образовни рад са децом у основним школама	Број школских објеката/број школа
	Просечан број ученика по одељењу (разврстани по полу)
	Број запослених/број ученика
	Ниво техничке опремљености школа (број функционалних компјутера са интернетом)
	Број школа које имају усвојен Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика
	Број школа у којима је надлежна инспекција (санитарна за хигијену, грађевинска за грађевинске услове и инспекција заштите која контролише безбедност и здравље на раду) констатовала неиспуњење основних критеријума хигијене и естетике (везано за фасаду, кречење унутрашњих просторија, тоалете)
Унапређење квалитета образовања и васпитања услова у основним школама	Број ученика који похађају ваннаставне активности/у односу на укупан број ученика
	Број ученика према успеху (од 2-8 разреда)
	Просечан број поена на матурском испиту (математика, српски, општи)
	Број запослених који је добио најмање 24 бода за стручно усавршавање кроз учешће на семинарима на годишњем нивоу
	Број интерних / екстерних контрола у којима је констатовано да су стручне услуге у школама незадовољавајуће
	Број примерака обавезне лектире које се налазе у библиотекама и доступне су ученицима
Ефикасно основно образовање и рационална	Број талентоване деце подржане од стране општине у односу на укупан број деце у школама
	Процент буџета општине издвојен за основно образовање



употреба средстава	Процент буџета који се издваја за изградњу и инвестиционо одржавање објеката основних школа
	Процент буџета који се издваја за текуће одржавање објеката основних школа
	Процент буџета који се издваја за набавку и текуће одржавање опреме у основним школама
	Износ буџетских средстава која се издвајају за превоз школске деце
	Процент буџета који се издваја за школску исхрану
	Годишња потрошња топлотне енергије намењене за загревање просторија у MW по 1000m ² површине
	Годишња потрошња електричне енергије у KW по m ² површине
	Годишња потрошња воде у m ³ по запосленом
Повећање досутпности и приступачности основног образовања деци са сметњама у развоју	Број деце укључених у инклузивно образовање
	Број донетих решења интерресорних комисија
	Процент буџета општине издвојен издвојен за потребе интерресорних комисија
	Број објеката прилагођен деци са инвалидитетом



ПРОГРАМ 10

Назив	СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ
Шифра	2003
Сектор	Образовање
Сврха	Доступност средњег образовања у складу са прописаним стандардима и потребама за образовним профилима који одговарају циљевима развоја општине и привреде

Програмске активности

Шифра	Назив
0001	Функционисање средњих школа

ПРОГРАМ 10 - СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ	
Циљ	Индикатор
10.1. Обезбеђен потребан обухват средњошколског образовања	Број деце која су обухваћена средњим образовањем (разложен по разредима и полу)
	Стопа прекида средњег образовања (разложено према полу, етничкој припадности, типу насеља)
	Број деце која се школују у редовним средњим школама на основу индивидуалног образовног плана (ИОП) у односу на укупан број деце одговарајуће старосне групе
10.2. Унапређење доступности средњег образовања	Број ученика који су уписали први разред у односу на број деце који је завршио четврти разред
	Број деце са додатним образовним потребама који је укључен у редовне програме
	Број објеката који су прилагодили простор за децу инвалиде у односу на укупан број објеката средњих школа

ПА 0001 - ФУНКЦИОНИСАЊЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА	
Циљ	Индикатор
Обезбеђени прописани услови за васпитно-образовни рад у средњим школама и безбедно одвијање наставе	Број школских објеката/број школа
	Просечан број ученика по одељењу
	Број запослених/број ученика
	Ниво техничке опремљености школа (број функционалних компјутера са интернетом)
	Број школа које имају усвојен Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика
	Број школа у којима је надлежна инспекција (санитарна за хигијену, грађевинска за грађевинске услове и инспекција заштите која котролише безбедност и здравље на раду) констатовала неиспуњење основних критеријума хигијене и естетике (везано за фасаду, кречење унутрашњих просторија, тоалете)
Унапређење квалитета образовања у средњим школама	Број ученика који похађају ваннаставне активности/у односу на укупан број ученика
	Број ученика према успеху
	Просечан број поена на матурском испиту
	Број запослених који је добио најмање 24 бода за стручно усавршавање кроз учешће на семинарима на годишњем нивоу
	Број талентоване деце подржане од стране општине у односу на укупан број деце у школама
	Број интерних / екстерних контрола у којима је констатовано да су стручне услуге у школама незадовољавајуће
	Број примерака обавезне лектуре које се налазе у библиотекама и доступне су ученицима
Ефикасно средње образовање и васпитање и	Процент буџета општине издвојен за средње образовање

рационална употреба средстава	Процент буџета који се издваја за набавку опреме за потребе увођења образовних профила у средњим школама прилагођених потребама локалне привреде
	Процент буџета који се издваја за суфинансирање изградње и за инвестиционо одржавање објеката средњих школа
	Процент буџета који се издваја за текуће одржавање објеката средњих школа
	Процент буџета који се издваја за набавку и текуће одржавање опреме у средњим школама
	Износ буџетских средстава која се издвајају за превоз школске деце
	Процент буџета који се издваја за школску исхрану
	Годишња потрошња топлотне енергије намењене за загревање просторија у MW по 1000m ² површине
	Годишња потрошња електричне енергије у KW по m ² површине
	Годишња потрошња воде у m ³ по запосленом



ПРОГРАМ 11

Назив	СОЦИЈАЛНА И ДЕЧЈА ЗАШТИТА
Шифра	0901
Сектор	Социјална заштита
Сврха	Обезбеђивање свеобухватне социјалне заштите и помоћи најугроженијем становништву општине

Програмске активности

Шифра	Назив
0001	Социјалне помоћи
0002	Прихватилишта, прихватне станице и друге врсте смештаја
0003	Подршка социо-хуманитарним организацијама
0004	Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге
0005	Активности Црвеног крста
0006	Дечија заштита

ПРОГРАМ 11 - СОЦИЈАЛНА И ДЕЧИЈА ЗАШТИТА

Циљ	Индикатор
3.7. Јачање локалних ресурса за имплементацију стратегије развоја система социјалне заштите	Донета Одлука о пружању услуга социјалне заштите
	Број корисника мера и услуга социјалне заштите обухваћених Одлуком о правима и облицима социјалне заштите који се финансирају из буџета ЛС

	Висина средстава из буџета општине намењених имплементацији Одлуке о правима на услуге социјалне заштите и мере материјалне подршке (као % у односу на буџет)
	Број стручних радника у ЦСР који се финансирају из локалног буџета
	Број лиценцирани пружаоца услуге (односно број пружалаца услуге који су поднели захтев за лиценцирања МИНРЗВСП)
	Износ (%) буџетских издвајања за удружења грађана који делују у области социјалне заштите (социо-хуманитарне организације, Црвени крст)
3.7.2. Развој услуга социјалне заштите које су у мандату локалне самоуправе којима се доприноси унапређењу положаја грађана који припадају угроженим групама	Број ванинституционалних услуга социјалне заштите
	Укупан број корисника ванинституционалних услуга социјалне заштите
	Број права на услуге из социјалне заштите дефинисаних Одлуком о социјалној заштити, које пружа општина
	Висина /% буџетских издвајања за услуге социјалне заштите у надлежности локалне самоуправе
3.7.3. Унапређење положаја грађана који припадају угроженим групама обезбеђивањем мера материјалне подршке	Број мера материјалне подршке грађанима предвиђених Одлуком о социјалној заштити
	% (или номинални износ) буџетских издвајања за мере материјалне подршке грађанима
	Број грађана/ корисника мера материјалне подршке обезбеђених средствима локалног буџета



ПА 0001 - СОЦИЈАЛНА ПОМОЋ	
Циљ	Индикатор
3.10.1 Унапређење заштите сиромашних	Процент грађана који добијају новчане накнаде и помоћ у природи у складу са Одлуком о социјалној заштити у односу на укупан број грађана
	Број корисника једнократне новчане помоћи
	Висина буџетских издвајања за мере материјалне подршке
	Број грађана - корисника других мера материјалне подршке (нпр.набавка огрева и сл.)
	Број грађана - корисника субвенција нпр. комуналних услуга, услуга превоза
3.10.2. Побољшање социјално-економских услова живота грађана који припадају посебно осетљивим социјалним групама (Роми, избегли, ИРЛ, повратници по Споразуму о реадмисији,...)	Број ромских породица којима је обезбеђено адекватно становање
	Број ромских породица којима је пружена подршка у економском оснаживању
	Број избеглих, интерно расељених и повратника по Споразуму о реадмисији којима је обезбеђено адекватно решавања стамбених услова
	Број избеглих ,интерно расељених и повратника по радмисији којима је пружена подршка у економском оснаживању
ПА 0002 - ПРИХВАТИЛИШТА, ПРИХВАТНЕ СТАНИЦЕ И ДРУГЕ ВРСТЕ СМЕШТАЈА	
Обезбеђење привременог смештаја, задовољавање основних потреба, и пружање временски ограничене услуге интервенција у кризним ситуацијама појединцима и породицама којима је потребно неодложно осигурати безбедност.	Број лица која су боравила у прихватулишту
	Број интервенција мобилног тима за помоћ и подршку породицама у кризним ситуацијама
	Висина буџетских издвајања опредељених за потребе пружања услуга интервениције у кризним ситуацијама
ПА 0003 - ПОДРШКА СОЦИО-ХУМАНИТАРНИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА	
Подстицање развоја разноврсних социјалних услуга у	Број удружења / хуманитарних организација које добијају средства из буџета ЛС

заједници и укључивање у сферу пружања услуга што више различитих социјалних актера	Број лиценцираних ОЦД у односу на укупан број ОЦД
	Број услуга које реализују ове организације
	% финансирања пројектних активности удружења / организација у односу на укупна средства која су за њих издвојена
ПА 0004 - САВЕТОДАВНО-ТЕРАПИЈСКЕ И СОЦИЈАЛНО-ЕДУКАТИВНЕ УСЛУГЕ	
Подршка развоју мреже ванинституционалне услуге социјалне заштите предвиђене Одлуком о социјалној заштити и Закону о социјалној заштити	Број услуга социјалне заштите предвиђених Одлуком о социјалној заштити - укупно
	Висина / % буџетских издвајања за услуге социјалне заштите предвиђених Одлуком о социјалној заштити у односу на укупан буџет ЛС
	Број корисника услуга предвиђених Одлуком о социјалној заштити - укупно
	Број и структура дневних услуга у заједници (помоћ у кући, дневни боравци, свратиште и др. услуге које подржавају боравак корисника у природном окружењу
	Износ / % буџетских издвајања за дневне услуге у заједници у односу на укупан износ % буџетских издвајања за социјалну заштиту из локалног буџета
	Број и структура корисника дневних услуга у заједници
	Број и структура услуга подршке за самосталан живот
	Износ / % буџетских издвајања за услуге подршке за самосталан живот у односу на укупан износ / % буџетских издвајања за социјалну заштиту
	Број и структура корисника услуга подршке за самосталан живот
	Број стамбених јединца у власништву ЛС опредељених за потребе успостављања услуга подршке за самосталан живот
Број и структура саветодавно-терапијских и социо - едукативних услуга у заједници	



	Број корисника саветодавно-терапијских и социо - едукативних услуга у заједници
	Износ / % буџетских издвајања за саветодавног-тереписке и социо - едукативне услуге у заједници у односу на укупан износ / % буџетских издвајања за социјалну заштиту
ПА 0005 - АКТИВНОСТИ ЦРВЕНОГ КРСТА	
Социјално деловање - олакшавање људске патње пружањем неопходне ургентне помоћи лицима у невољи, развијањем солидарности међу људима, организовањем различитих облика помоћи	Број акција на прикупљању различитих врста помоћи (укључујући и акције добровољног давања крви)
	Број дистрибуираних пакета хране за социјално угрожено становништво
	Број корисника народне кухиње (или број подељених obroка у народној кухињи)
	Број волонтера Црвеног крста
ПА 0006 – ДЕЧИЈА ЗАШТИТА	
Обезбеђивање материјалне подршке за децу и породицу	Удео деце која примају дечији додатак у односу на укупан број деце у општини
	Број деце која примају материјалну подршку у складу са Одлуком о социјалној заштити
Унапређење популационе политике	Висина буџетских издвајања за мере материјалне подршке деци и породици
	Број мера материјалне подршке намењен мерама локалне популационе политике (нпр. подршка материнству, подршка породиљама, накнада за новорођену децу)
	% буџетских издвајања за локалне мере популационе политике

ПРОГРАМ 12

Назив	ПРИМАРНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА
Шифра	1801
Сектор	Здравство
Сврха	Доступност примарне здравствене заштите у складу са националним стандардима

Програмске активности

Шифра	Назив
0001	Функционисање установа примарне здравствене заштите

ПРОГРАМ 12 - ПРИМАРНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Циљ	Индикатор
3.8.1. Унапређење доступности и правичности примарне здравствене заштите	Очекивано трајање живота становника општине
	Смртност одојчади, перинатална смртност (Дев инфо)
	Специфичне стопе смртности (стандардизоване по узрасту)
3.8.2. Унапређење партнерства за здравље	Број састанака локалног савета за здравље
	Број усвојених и реализованих иницијатива ЛСЗ
3.8.3. Унапређење безбедности и квалитета здравствене заштите	Број примедби / притужби заштитнику пацијентових права
	Број решених притужби заштитнику пацијентових права

ПА 0001 - ФУНКЦИОНИСАЊЕ УСТАНОВА ПРИМАРНЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Циљ	Индикатор
-----	-----------



Унапређење доступности и правичности примарне здравствене заштите (ПЗЗ)	Број лекара на 1.000 становника - здравствена заштита одраслог становништва
	Број амбуланти у односу на укупан број месних заједница (мрежа примарне здравствене заштите)
	Број насеља у којима нема сеоске станице/амбуланте или није адекватно опремљена (не обезбеђује минимум услова)
Унапређење квалитета примарне здравствене заштите-превенција и интегрисане услуге	Удео превентивних прегледа у односу на укупан број прегледа /поређен са националним стандардом
	Процент обухвата скрининга карцинома и/или хроничних обољења у односу на планирани национални обухват
	Број програма/пројеката за децу/ особе са сметњама у развоју
Унапређење ефикасности примарне здравствене заштите	Просечан број посета по изабраном лекару
	Процент буџета који се издваја за изградњу, инвестиционо и текуће одржавање просторија у установама примарне здравствене заштите
	Процент буџета који се издваја за набавку, инвестиционо и текуће одржавање медицинске, немедицинске опреме и превозних средстава као и опреме у области интегрисаног здравственог информационог сисема
	Процент буџета који се издваја за бољу кадровску обезбеђеност у установама примарне здравствене заштите
	Процент буџета намењен превентивним активностима

ПРОГРАМ 13

Назив	РАЗВОЈ КУЛТУРЕ
Шифра	1201
Сектор	Култура, комуникације и медији
Сврха	Очување, унапређење и представљање локалног културног наслеђа, добара и баштине

Програмске активности

Шифра	Назив
0001	Функционисање локалних установа културе
0002	Подстицаји културном и уметничком стваралаштву

ПРОГРАМ 13 - РАЗВОЈ КУЛТУРЕ	
Циљ	Индикатор
4.4.1. Подстицање развоја културе кроз јачање капацитета културне инфраструктуре	Усвојена локална стратегија културе и/или проценат остварења мера (циљева) усвојене стратегије
	Број субјеката културне инфраструктуре према типу (установа културе, КУД, удружења)
	Број и врста установа културе (поливалента, културни центри, библиотеке, музеји, галерије, архиви, заводи за заштиту споменика и друго)
	Просечан број грађана у општини у односу на укупан број установа културе
	Укупно издвајање за културу у оквиру локалног буџета



ПА 0001 – ФУНКЦИОНИСАЊЕ ЛОКАЛНИХ УСТАНОВА КУЛТУРЕ	
Циљ	Индикатор
4.4.2. Подстицање развоја културе кроз јачање капацитета установа културе	Процент учешћа трошкова зарада у буџету установа културе
	Процент учешћа издвајања за културне програме у буџету установа културе
	Процент учешћа инвестиционих улагања у буџету установа културе
4.4.3. Унапређење ефикасности установа културе	Број запослених у установама културе у односу на укупан број становника општине
	Процент учешћа прихода из буџета РС и АП у буџету установа културе
	Процент учешће сопствених прихода у буџету установа културе
	Годишња потрошња топлотне енергије намењене за загревање просторија у MW по 1000m ² површине
	Годишња потрошња електричне енергије у KW по m ² површине
	Годишња потрошња воде у m ³ по запосленом

ПА 0002 - ПОДСТИЦАЈИ КУЛТУРНОМ И УМЕТНИЧКОМ СТВАРАЛАШТВУ	
Циљ	Индикатор
Повећање интересовања грађана за развој културе	Број чланова библиотеке / укупан број становника општине
	Укупан број посетилаца на свим културним догађајима који су одржани
	Укупан број чланова КУД и УК
Подстицање развоја културе код младих	Број деце који иде у уметничку школу у односу на укупан број деце
	Број реализованих програма за младе
	Број посета школа установама културе на годишњем нивоу

ПРОГРАМ 14

Назив	РАЗВОЈ СПОРТА И ОМЛАДИНЕ
Шифра	1301
Сектор	Спорт и омладина
Сврха	Обезбеђивање приступа спорту и подршка пројектима везаним развој омладине и спорта

Програмске активности

Шифра	Назив
0001	Подршка локалним спортским организацијама, удружењима и савезима
0002	Подршка предшколском, школском и рекреативном спорту и масовној физичкој култури
0003	Одржавање спортске инфраструктуре

ПРОГРАМ 14 - РАЗВОЈ СПОРТА И ОМЛАДИНЕ

Циљ	Индикатор
4.5.1. Планско подстицање и креирање услова за бављење спортом за све грађане и грађанке општине	Програм развоја спорта и акциони план развијен на нивоу општине и усвојен од стране скупштине
	Процент реализације мера и циљева постојећег програма развоја спорта
	Донет Правилник о финансирању спорта у општини
	Процент буџета општине намењен за спорт
3.1.1. Остваривање омладинске политике на локалном нивоу	Усвојен локални акциони план за младе
	Процент буџетских средстава општине одвојених за имплементацију ЛАП за

	младе
	Број одобрених пројеката за младе у којима је општина носилац/партнер из екстерних извора финансирања
3.1.2. Активно партнерство субјеката омладинске политике у развоју омладинске политике и спровођењу омладинских активности, као и у развоју и спровођењу локалних политика које се тиче младих	Број подржаних пројеката (у области социјалне заштите младих, у области јавног здравља младих, у области образовања младих, у области културе, и сл)
	Број омладинских удружења у општини и број чланова у односу на укупан број младих у општини, као и организација младих
	Број институција и организација са којима је остварено партнерство путем споразума о сарадњи
	Основан волонтерски сервис и регистрован број волонтера

ПА 0001 - ПОДРШКА ЛОКАЛНИМ СПОРТСКИМ ОРГАНИЗАЦИЈАМА, УДРУЖЕЊИМА И САВЕЗИМА

Циљ	Индикатор
Обезбеђивање услова за рад и унапређење капацитета спортских организација преко којих се остварује јавни интерес у области спорта у општини	Број установа и организација у области спорта преко којих се остварује јавни интерес у области спорта
	Број посебних и годишњих програма спортских организација финансираних од стране општине
	Процент буџета намењен финансирању спортских организација
Обезбеђивање услова за рад и унапређење капацитета спортских установа преко којих се остварује јавни интерес у области спорта у општини	Процент буџета намењен финансирању спортских удружења
	Годишња потрошња топлотне енергије намењене за загревање просторија у MW по 1000m ² површине

	Годишња потрошња електричне енергије у KW по m2 површине
	Годишња потрошња воде у m3 по запосленом
ПА 0002 - ПОДРШКА ПРЕДШКОЛСКОМ, ШКОЛСКОМ И РЕКРЕАТИВНОМ СПОРТУ И МАСОВНОЈ ФИЗИЧКОЈ КУЛТУРИ	
Максимална могућа доступност постојећих спортских објеката предшколском, школском и рекреативном спорту и масовној физичкој култури	Број објеката који је доступан за коришћење предшколском, школском и рекреативном спорту и масовној физичкој култури
	Просечан број дана у години када су постојећи објекти доступни предшколском, школском и рекреативном спорту и масовној физичкој култури
	Просечан број сати по дану када су постојећи објекти доступни предшколском, школском и рекреативном спорту и масовној физичкој култури
Добра сарадња са школским установама у циљу организованог бављења спортом омладине	Укупан број предшколских установа које користе доступне термине постојећих спортских објеката за физичку активност деце
	Укупан број основних и средњих школа које користе доступне термине постојећих спортских објеката за физичку активност деце
	Број основних и средњих школа које немају салу за физичко васпитање
	Број школских спортских секција/број школа
	Процент буџета издвојен за набавку потребних спортских реквизита за школски спорт
	Број годишњих и посебних програма намењених развијању школског спорта
	Број младих талената којима су додељене стипендије из буџета општине
Максимално могуће искоришћење доступних термина за рекреативно бављење спортом на теренима који се издају	Попуњеност расположивих капацитета
ПА 0003 - ОДРЖАВАЊЕ СПОРТСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ	

Планска градња нових спортских објеката и редовно одржавање постојећих спортских објеката од интереса за општину	Број планираних нових спортских објеката који треба да буду изграђени по усвојеном програму развоја спорта
	Број постојећих функционалних спортских објеката
	Укупна површина спортских терена/укупан број становника у општини
Грађани имају адекватне услове у постојећим објектима (укључујући и спортску опрему и реквизите) да се баве рекреативним спортом и физичком културом	Трошкови одржавања спортских објеката у односу на укупну површину спортских објеката
	Број предлога грађана за куповину додатних реквизита и спортске опреме у постојећим спортским објектима
	Процент буџета који се издваја за набавку спортских реквизита и опремање спортских терена/објеката



ПРОГРАМ 15

Назив	ЛОКАЛНА САМОУПРАВА
Шифра	0602
Сектор	Опште услуге јавне управе
Сврха	Обезбеђивање услова за остварење права грађана на лакши и бржи начин у општини

Програмске активности

Шифра	Назив
0001	Функционисање локалне самоуправе и градских општина
0002	Месне заједнице
0003	Управљање јавним дугом
0004	Општинско јавно правобранилаштво
0005	Заштитник грађана
0006	Информисање
0007	Канцеларија за младе
0008	Програми националних мањина
0009	Правна помоћ
0010	Резерве



ПРОГРАМ 15 - ЛОКАЛНА САМОУПРАВА	
Циљ	Индикатор
5.1. Одрживо управно и финансијско функционисање општине у складу надлежностима и пословима локалне самоуправе	Стабилност и интегритет локалног буџета
	(суфицит, дефицит)
	Однос броја запослених у општини и законом утврђених максимума броја запослених
	Број донетих аката органа и служби општине

ПА 0001 - ФУНКЦИОНИСАЊЕ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ И ГРАДСКИХ ОПШТИНА	
Циљ	Индикатор
Обезбеђено континуирано функционисање органа ЈЛС	Број седница скупштине општине
	Број седница општинског већа
	Број остварених услуга општинске управе (укупан број предмета који су у току, број решења, дозвола, потврда и других докумената издатих физичким и правним лицима)
	Процент решених предмета у календарској години (у законском року, ван законског рока)
	Броја службеника /функционера у органима и службама општине (разврстано по полу)
	Процент буџета који се издваја за плате запослених у органима и службама општине (функционери и службеници)
	Процент попуњености радних места која подразумевају вођење управног поступка

Унапређење и модернизација рада управе ЈЛС	Број програма стручног усавршавања који су финансирани из буџета општине
	Број службеника који су похађали програме стручног усавршавања (који су финансирани из буџета општине)
	Процент буџета који се издваја за модернизацију рада управе (за прибављање рачунара и друге опреме за потребе унапређења рада управе, набавку софтвера, итд.)
Изградња ефикасног превентивног система заштите и спасавања на избегавању последица елементарних и других непогода	Процент прочишћених корита на водама другог реда и каналима за одводњавање
	Санирање броја заштитних водних објеката на водама другог реда у односу на укупан број водних објеката
	Број идентификованих објеката критичне инфраструктуре (нпр. трафо станице) и процењене могуће штетне последице за обављање њихове делатности
Стварање услова за ефикасно оперативно деловање на смањивању и ублажавању последица елементарних и других непогода	Припремљен прихват броја становника у односу на укупан број становника (хитни смештај, здравствена заштита, итд.)
	Површина терена за који је урађен план санације
	Израђен систем евакуације одређеног броја људи у односу на укупан број становника

ПА 0002 - МЕСНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Обезбеђено задовољавање потреба и интереса локалног становништва деловањем месних заједница	Процент буџета општине који се користи за трошкове и планове рада /програме месних заједница
	Степен остварења планова рада /програма месних заједница
	Степен остварења финансијских планова месних заједница
	Број послова локалне самоуправе који су поверени и организовани у оквиру месне заједнице и број корисника услуга које произлазе из ових послова
	Број пројеката и конкретних акција организованих од стране месних заједница



	Број иницијатива и предлога месних заједница према општини у вези са питањима од интереса за локално становништво
ПА 0003 - УПРАВЉАЊЕ ЈАВНИМ ДУГОМ	
Одржавање финансијске стабилности општине и финансирање капиталних инвестиционих расхода	Учешће укупног задужења за финансирање дефицита текуће ликвидности у односу на укупно остварене приходе буџета локалне власти у претходној години < 5%
	Учешће укупног дугорочног задужења за капиталне инвестиционе расходе у односу на укупно остварене текуће приходе буџета локалне власти у претходној години < 50%
	Учешће укупног износа главница и камата које доспевају у датој години на сва неизмирена дугорочна задужења за финансирање капиталних инвестиционих расхода у односу на укупно остварене текуће приходе буџета локалне власти у претходној години <15%.
	Текући приходи (извор 01) / Укупни приходи > 65%
	Текући расходи / Текући приходи (извор 01) < 95%
	Учешће обавеза по дуговима у текућим приходима (извор 01) ≤ 50%
	Учешће издатака за сервисирање дугова у текућим приходима ≤ 15%
	Сервисирање дуга / Рек. текући суфицит < 50%
	% капиталних инвестиција у односу на укупне расходе
	Раст текућих расхода у односу на претходну годину
	Структура јавног дуга (удео краткорочног дуга за финансирање финансијске стабилности и дугорочних дугова за финансирање капиталних инвестиционих расхода у укупном јавном дугу општине)
	Годишњи износ камата на јавни дуг (кредити и муниципалне обвезнице)
% изворних прихода општине у односу на укупне текуће приходе	
ПА 0004 - ОПШТИНСКО ЈАВНО ПРАВОБРАНИЛАШТВО	
Заштита имовинских права и интереса општине	Број предмета у раду правобранилаштва

	Број решених предмета (позитивних и негативних по општине)
	Број правних мишљења која су дата органима општине , стручним службама и другим правним лицима чија имовинска и друга права заступа
	Финансијски ефекат рада правобранилаштва на буџет општине
ПА 0005 - ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА	
Обезбеђена заштита права грађана пред управом и јавним службама општине и контрола над повредама прописа и општих аката општине	Број поднетих притужби
	Број поступака покренутих од стране заштитника грађана
	Број грађана чија су права заштићена кроз поступак пред заштитником грађана
	Број усвојених препорука заштитника грађана упућених управи и јавним службама општине
ПА 0006 – ИНФОРМИСАЊЕ	
Унапређење јавног информисања од локалног значаја	Постојање интернет стране општине, број посета интернет стране и редовно обезбеђивање информација на интернет страни
	Број издатих билтена општине (штампани или електронски)
	Број конференција за штампу или других информативних скупова
	Број саопштења за медије
ПА 0007 - КАНЦЕЛАРИЈА ЗА МЛАДЕ	
Успостављени институционални услови у општини за подршку активном укључивању младих, подршку различитим друштвеним активностима младих и креативном испољавању њихових потреба	Број корисника услуга КЗМ (разврстан по полу)
	Број организованих активности и пројеката КЗМ



ПА 0008 - ПРОГРАМИ НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА	
Остваривање права националних мањина у локалној заједници	Процент остварења програма националних мањина који се финансира из буџета општине
	Број реализованих пројеката националних мањина
	Обезбеђена службена употреба језика националних мањина са територије општине
ПА 0009 - ПРАВНА ПОМОЋ	
Организована правна помоћ грађанима	Укупан број пружених услуга правне помоћи
	Број корисника правне помоћи (разврстаних по полу)
	Број услуга/корисника правне помоћи по запосленом у служби/ организационој јединици у оквиру управе
ПА 0010 – РЕЗЕРВЕ	
Обезбеђење снабдевености и стабилности на тржишту у складу са потребама општине и осигуране потребе општине у ванредним ситуацијама и ванредног или ратног стања	Усвојен годишњи план робних резерви и финансијски план за остваривање програма
	% реализације усвојених планова

